

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΜΣ «Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων»

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Ολοκληρωμένο Σχέδιο Δράσης Σχολής Γονέων
Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)**

Ευτυχία Ζάχου (Α.Μ. 2211)

Λαμπρινή Πασχέντη (Α.Μ. 2218)

Επιβλέπων Καθηγητής: Αθανάσιος Σπυριδάκος

Ακαδημαϊκό Έτος: 2024

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η εκπαίδευση γονέων αποτελεί ένα κρίσιμο και επίκαιρο θέμα που παρουσιάζει αυξανόμενη ζήτηση. Η αναγνώριση της σημασίας της πρώιμης παιδικής ανάπτυξης, οι αλλαγές στη δομή της οικογένειας, η αύξηση των προβλημάτων συμπεριφοράς και ο προσανατολισμός στη βελτίωση της παιδείας προσδίδουν στην εκπαίδευση γονέων μεγάλη κοινωνική και επιστημονική αξία. Το θέμα της εργασίας μας πραγματεύεται την εκπαίδευση των γονέων μέσα από τις Σχολές Γονέων, τον κατεξοχήν αρμόδιο θεσμό γονεϊκής υποστήριξης, που δύναται να παρέχει πλήρη ενημέρωση, εκπαίδευση και συμβουλευτική, συνιστώντας μια κρίσιμη επένδυση με πολλαπλά οφέλη για τα παιδιά, τους γονείς και την κοινωνία στο σύνολό της. Εστιάζοντας στην περίπτωση της Σχολής Γονέων του δήμου Ιλίου, αφενός διερευνήσαμε τις αντιλήψεις και τις ανάγκες των γονέων, αφετέρου στοχαστήκαμε πάνω στις δράσεις που οφείλουν να υλοποιηθούν προκειμένου να καταστεί η λειτουργία της σχολής πιο αποτελεσματική και να αναβαθμιστεί η ποιότητα των υπηρεσιών της. Έτσι, δημιουργήσαμε ένα ολοκληρωμένο Σχέδιο Δράσης, γύρω από όλους τους άξονες δραστηριότητας που μια σχολή γονέων οφείλει να περιλαμβάνει στον στρατηγικό της σχεδιασμό. Το Σχέδιο Δράσης συμπληρωματικά με την διπλωματική εργασία “Μελέτη Οργάνωσης & Λειτουργίας Σχολής Γονέων σε Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)” (Λαγουδιανάκη, Α. & Παπακώστα, Π., 2024), αποτελούν μια ολοκληρωμένη μελέτη αναβάθμισης της λειτουργίας της Σχολής Γονέων στον δήμο Ιλίου, στο πλαίσιο συνεργασίας του ΠΜΣ Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής με τον Δήμο Ιλίου.

Η απόφασή μας να ασχοληθούμε με το παρόν ζήτημα στηρίχτηκε κατ'αρχάς στην πεποίθηση ότι έχουμε την ευκαιρία να συνεισφέρουμε σε ένα έργο, τα αποτελέσματα του οποίου θα ωφελήσουν πλήθος γονέων και παιδιών στην τοπική αλλά και την ευρύτερη κοινωνία. Επίσης, και οι δύο απασχολούμαστε στην εκπαίδευση και η καθημερινή μας επαφή μας με οικογένειες έχει κάνει σαφές το μέγεθος της επίδρασης της γονεϊκής στάσης στην ανάπτυξη των παιδιών και πιο συγκεκριμένα ακόμα στο σχολικό τους προφίλ. Τέλος, θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθούμε στο προσωπικό ενδιαφέρον και των δυο μας ως μέλλουσες μαμάδες για τις δυνατότητες υποστήριξης που κι εμείς οι ίδιες μπορούμε να έχουμε στον ρόλο μας και φυσικά για την πρακτική εφαρμογή των όσων αποκομίσαμε.

Σίγουρα στο ταξίδι μας αυτό συλλέξαμε *άφθονα ηδωνικά μυρωδικά*, γνωρίσαμε πρακτικές από όλον τον κόσμο, αφουγκραστήκαμε τις ανάγκες των γονιών και προσπαθήσαμε να τις μετουσιώσουμε σε

κάτι που θα φέρει ένα κομμάτι από τον εαυτό τους. Βουτήξαμε σε νερά πρωτόγνωρα με σωσίβιο το πάθος μας, τη συνεργασία μας και τις πολύτιμες συμβουλές από τον επιβλέποντα καθηγητή μας κ. Αθανάσιο Σπυριδάκο, τον οποίο και θα θέλαμε πρωτίστως να ευχαριστήσουμε, για την συνεχή ενθάρρυνση, την καθοδήγηση και την διαθεσιμότητά του όποτε κι αν τον χρειαστήκαμε. Ευχαριστούμε επίσης την Κοινωνική Υπηρεσία του δήμου Ιλίου για τις χρήσιμες πληροφορίες και την θερμή ανταπόκριση σε κάθε αίτημά μας. Βέβαια, ένα μεγάλο ευχαριστώ στην Αφροδίτη και την Γιούλη, που μέσα από την όμορφη και αρμονική συνεργασία μας καταφέραμε να ολοκληρώσουμε αυτό το μεγάλο και φιλόδοξο έργο. Ακόμα, θέλουμε να ευχαριστήσουμε όλους τους συμφοιτητές μας για την ανατροφοδότηση στην πορεία της διπλωματικής μας και κυρίως για τις όμορφες στιγμές που περάσαμε καθ'όλη τη διάρκεια της φοίτησής μας, και φυσικά όλους τους καθηγητές μας για την όρεξη και το πάθος τους να μοιραστούν μαζί μας όλα όσα είχαν σχεδιάσει και ακόμη περισσότερα. Αφήσαμε για το τέλος το μεγαλύτερο και βαθύτερο ευχαριστώ μας στους δικούς μας ανθρώπους, τις οικογένειές μας, τους φίλους μας και ιδιαίτερος στους αγαπημένους μας, Γιώργο και Βασίλη, για την τεράστια υπομονή και την αγάπη τους από την αρχή μέχρι και την τελευταία στιγμή αυτού του ταξιδιού.

Ευτυχία Ζάχου

15/07/2024

Λαμπρινή Πασχέντη

Μέλη Επιτροπής Εξέτασης

Αθανάσιος Σπυριδάκος

<Ηλεκτρονική Υπογραφή>

Ιωάννης Ψαρομήλιγκος

Γεώργιος Πιερράκος

Περιεχόμενα

Επιτελική Σύνοψη.....	12
Abstract	13
1. Οικογένεια, Γονείς & Γονεϊκότητα	14
1.1 Η οικογένεια στο πέρασμα των χρόνων	14
1.2 Ρόλος γονέων & Γονεϊκότητα.....	21
1.3 Ρόλος των παππούδων & των γιαγιάδων	26
2. Τα αναπτυξιακά στάδια των παιδιών & οι προκλήσεις των γονέων.....	31
3. Τύποι Γονέων & η Επίδρασή τους στην Ψυχολογία των Παιδιών.....	40
4. Εκπαίδευση Γονέων & Σχολές Γονέων: Αποσαφήνιση Όρων, Αναγκαιότητα Εκπαίδευσης Γονέων & Ιστορική Αναδρομή στις Σχολές Γονέων	52
4.1 Εκπαίδευση	52
4.2 Δια βίου Εκπαίδευση	53
4.3 Εκπαίδευση Ενηλίκων	54
4.4 Εκπαίδευση & Συμβουλευτική Γονέων	54
4.5 Αναγκαιότητα Εκπαίδευσης Γονέων	55
4.6 Ιστορική Αναδρομή & Σχολές Γονέων	56
5. Διεθνής Εμπειρία & Καλές Πρακτικές.....	61
5.1 Evidence-based προγράμματα, RCTs & καλές πρακτικές: αποσαφήνιση όρων.....	61
5.2 Οι περιπτώσεις των προγραμμάτων Triple P & The Incredible Years.....	63
5.3 PALS, Generation PMTO & TINT: Αποτελεσματικές Παρεμβάσεις στην Προσχολική, Σχολική & Εφηβική ηλικία.....	71
5.4 Κοινοί Τόποι στη Θεματολογία των EBP προγραμμάτων Γονεϊκής Μέριμνας.....	76
5.5 Συνοψιση Καλών Πρακτικών σε Οργάνωση, Στελέχωση, Δράσεις & Δραστηριότητες	78
6. Έρευνα & Μεθοδολογία.....	79
6.1 Αντικείμενο & Σκοπός της έρευνας.....	79
6.2 Ερευνητικά ερωτήματα.....	79
6.3 Ερευνητική Μεθοδος	79
6.4 Δείγμα.....	79
6.5 Ερευνητικό εργαλείο	80
6.6 Εγκυρότητα & αξιοπιστία.....	82
6.7 Συλλογή δεδομένων.....	83
6.8 Περιορισμοί της Έρευνας	84

6.9 Ηθικά & Δεοντολογικά θέματα	85
7. Ανάλυση & Σχολιασμός ερευνητικών δεδομένων	86
7.1 1 ^η Ενότητα: Δημογραφικά Στοιχεία.....	86
7.2 2 ^η ενότητα: Αντιλήψεις Γονέων – Υποστηρικτικές Δράσεις γονέων στον Δήμο Ιλίου	92
7.3 3 ^η ενότητα: Ανάγκες γονέων – Σχολή Γονέων στον Δήμο Ιλίου	95
8. Συμπεράσματα	134
9. Προτάσεις	139
10. Σχέδιο Δράσης	142
10.1 Σχεδιασμός	142
10.2 Δράσεις.....	144
10.3 Χρονοδιάγραμμα Υλοποίησης Σχεδίου Δράσης	179
10.4 Προσδοκώμενα Αποτελέσματα	181
Βιβλιογραφία	185
Ελληνική βιβλιογραφία	185
Ξένη βιβλιογραφία.....	194
Παραρτήματα.....	212
Παράρτημα Ι – Ερωτηματολόγιο Έρευνας	212
Παράρτημα ΙΙ – Λοιποί πίνακες.....	224

Πίνακας 1 - Στάδια Γονεϊκότητας	21
Πίνακας 2 - Αρνητικές αλλαγές λόγω μετάβασης στον γονεϊκό ρόλο	24
Πίνακας 3- Πρώτο παιδί.....	89
Πίνακας 4 - Δεύτερο παιδί	90
Πίνακας 5 - Τρίτο παιδί	90
Πίνακας 6 - Τέταρτο παιδί.....	90
Πίνακας 7 - Πέμπτο παιδί.....	90
Πίνακας 8 - Γονείς & Αριθμός παιδιών	90
Πίνακας 9 - Θεματικές ενότητες.....	96
Πίνακας 10 - Διαζύγιο στην οικογένεια	96
Πίνακας 11 - Διαχείριση πένθους	97
Πίνακας 12 - Διαχείριση συγκρούσεων μέσα στην οικογένεια	97
Πίνακας 13 - Ενδοοικογενειακή βία.....	98
Πίνακας 14 - Ναρκωτικά/Αλκοόλ/Τυχερά παιχνίδια/Κάπνισμα	98
Πίνακας 15 - Παραβατικότητα παιδιών και εφήβων.....	99
Πίνακας 16 - Παιδιά με προβλήματα όρασης/κίνησης/ομιλίας.....	99
Πίνακας 17 - Παιδιά με νοητική υστέρηση	100
Πίνακας 18 - Παιδιά με αυτισμό	100
Πίνακας 19 - Παιδιά με ΔΕΠΥ.....	100
Πίνακας 20 - Παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες (δυσλεξία, δυσγραφία κ.λπ)	100
Πίνακας 21 - Παιδιά μεταναστών/προσφύγων και Σχολική προσαρμογή	101
Πίνακας 22 - Παιδιά Ρομά & Σχολική προσαρμογή	101
Πίνακας 23 - Δυσκολίες στον ύπνο	102
Πίνακας 24 - Δυσκολίες στη διατροφή	102
Πίνακας 25 - Εφηβεία.....	102
Πίνακας 26 - Φοβίες.....	103
Πίνακας 27 - Διαχείριση συναισθημάτων (θυμός, ζήλια, ανασφάλεια, κ.λπ).....	103
Πίνακας 28 - Σχέσεις με αδέρφια.....	104
Πίνακας 29 - Πρώτη φορά γονείς.....	104
Πίνακας 30 - Νέο παιδί στην οικογένεια	105
Πίνακας 31 - Ο παππούς και η γιαγιά στην ανατροφή των παιδιών.....	105
Πίνακας 32 - Σχολική επίδοση.....	106
Πίνακας 33 - Μελέτη στο σπίτι	106
Πίνακας 34 - Σχέσεις με συμμαθητές/παρέες	106
Πίνακας 35 - Σχέσεις με δασκάλους	107
Πίνακας 36 - Σχολική άρνηση.....	107
Πίνακας 37 - Προσαρμογή του παιδιού στο σχολείο	108
Πίνακας 38 - Διαχείριση του άγχους των εξετάσεων	108
Πίνακας 39 - Σχολικός εκφοβισμός (bullying).....	108
Πίνακας 40 - Επαγγελματικός προσανατολισμός	109
Πίνακας 41 - Μυστικά και ψέματα: Πώς να χτίσουμε μια σχέση εμπιστοσύνης.....	110
Πίνακας 42 - Ακούω το παιδί μου	110

Πίνακας 43 - Ελευθερία και όρια	110
Πίνακας 44 - Εμπόδια και λάθη στην επικοινωνία	111
Πίνακας 45 - Επικοινωνία σχολείου και οικογένειας.....	111
Πίνακας 46 - Το παιχνίδι στη ζωή του παιδιού	111
Πίνακας 47 - Χάσμα γενεών	112
Πίνακας 48 - Εξάρτηση από κινητό/τάμπλετ/υπολογιστή/κονσόλες.....	112
Πίνακας 49 - Διαδικτυακός εκφοβισμός (cyber bullying)	112
Πίνακας 50 - Μέσα κοινωνικής δικτύωσης (fb, tik-tok κ.ά).....	113
Πίνακας 51 - Χρήση διαδικτύου (χρόνος, ασφάλεια κ.ά).....	113
Πίνακας 52 - Τα 10 δημοφιλέστερα θέματα για τους γονείς	114
Πίνακας 53 - Λοιπά θέματα για γονείς.....	115
Πίνακας 54 - Crosstab Φύλο*Παιδιά με αυτισμό	116
Πίνακας 55 - Crosstab Φύλο*Παιδιά με ΔΕΠΥ.....	117
Πίνακας 56 - Crosstab Φύλο*Μουσικά & Ψέματα: Πώς να χτίσουμε μια σχέση εμπιστοσύνης.....	118
Πίνακας 57 - Crosstab Φύλο*Επικοινωνία σχολείου & οικογένειας.....	119
Πίνακας 58 - Crosstab Ηλικία*Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση.....	120
Πίνακας 59 - Crosstab Επίπεδο εκπαίδευσης*Χρήση διαδικτύου	121
Πίνακας 60 - Crosstab Επαγγελματική κατάσταση*Ο παππούς και η γιαγιά στην ανατροφή των παιδιών.....	123
Πίνακας 61- Crosstab Οικογενειακή κατάσταση*Εμπόδια & λάθη στην επικοινωνία	124
Πίνακας 62 - Υπηρεσίες Σχολής Γονέων (κατηγορίες & θέσεις κατάταξης)	128
Πίνακας 63 - Μέθος Borda (κατηγορίες & θέσεις κατάταξης)	129
Πίνακας 64 - Μέθοδος Cook & Seiford (α).....	130
Πίνακας 65 - Μέθοδος Cook & Seiford (β).....	130
Πίνακας 66 - Μέθοδος Cook & Seiford (κατηγορίες & θέσεις κατάταξης) (γ).....	130
Πίνακας 67 - Υποστηρικτικές δράσεις Σχολής Γονέων – Κατάταξη (Borda - Cook & Seiford)	131
Πίνακας 68 - Καμπάνια Ενημέρωσης - Δράση 1	147
Πίνακας 69 - Πλατφόρμα Σχολής Γονέων - Δράση 2.....	148
Πίνακας 70 - Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (Social media) - Δράση 3	149
Πίνακας 71 - Πλατφόρμα Ασύγχρονης Εκπαίδευσης-Moodle - Δράση 4.....	151
Πίνακας 72 - Γραμμή Βοήθειας – Helpdesk - Δράση 5	152
Πίνακας 73 - Φύλαξη παιδιών "Το γελαστό χωριό" - Δράση 6.....	153
Πίνακας 74 - Ομάδες γονέων - Δράση 7	156
Πίνακας 75 - Ταχύρρυθμα διήμερα σεμινάρια - Δράση 8.....	158
Πίνακας 76 - Ατομική Συμβουλευτική - Δράση 9.....	159
Πίνακας 77 - Δραστηριότητες για Γονείς & Παιδιά "Οικογενειακά ΣουΚου" - Δράση 10.....	162
Πίνακας 78 - Συνεργασία & Δικτύωση Σχολή Γονέων -Σχολείο- Οικογένεια - Δράση 11	164
Πίνακας 79 - Συνεργασία & Δικτύωση Σχολή Γονέων - Σύλλογοι Γονέων & Κηδεμόνων - Δράση 12	166
Πίνακας 80 - Συνεχής Επιμόρφωση & Εκπαίδευση Ανθρώπινου Δυναμικού - Δράση 13.....	167
Πίνακας 81 - Στρατολόγηση & Εκπαίδευση Εθελοντών - Δράση 14.....	169
Πίνακας 82 - Διάχυση Αποτελεσμάτων Σχολής Γονέων - Ανοιχτή Εκδήλωση - Δράση 15	172
Πίνακας 83 - Διερεύνηση Αναγκών Γονέων & Σχεδιασμός θεματικών κύκλων - Δράση 16.....	174
Πίνακας 84 - Εσωτερική & Εξωτερική Αξιολόγηση - Δράση 17	178

Πίνακας 85 - Χρονοδιάγραμμα Υλοποίησης Δράσεων Σχολής Γονέων	180
Εικόνα 1 - Μορφές Πυρηνικής Οικογένειας	16
Εικόνα 2 - Μορφές Οικογένειας.....	18
Εικόνα 3 - Τύποι φροντίδας παππούδων & γιαγιάδων (Goodfellow & Lavery, 2003)	28
Εικόνα 4 - Στυλ παππούδων & γιαγιάδων (Τσιούλη, 2019).....	29
Εικόνα 5 - Αναπτυξιακές περίοδοι παιδιών	31
Εικόνα 6 - Οι 7 βασικές ανάγκες των παιδιών (Dumonteil-Kremer, 2018. Positive Parents).....	32
Εικόνα 7 - Τομείς ανάπτυξης & αλλαγές.....	33
Εικόνα 8 - Τύποι γονέων (Baumrind, 1978)	42
Εικόνα 9 - Τύποι γονέων α (Χουρδάκη, 1992).....	45
Εικόνα 10 - Τύποι γονέων β (Χουρδάκη, 1992).....	45
Εικόνα 11 - Πυλώνες Αναβαθμίσσης Σχολής Γονέων.....	142
Εικόνα 12 - Δράσεις Σχεδίου Δράσης.....	144
Γράφημα 1 - Φύλο.....	86
Γράφημα 2 - Ηλικία	87
Γράφημα 3 - Επίπεδο εκπαίδευσης	87
Γράφημα 4 - Επαγγελματική κατάσταση	88
Γράφημα 5 - Οικογενειακή κατάσταση.....	88
Γράφημα 6 - Γνώση για υλοποιημένες δράσεις.....	92
Γράφημα 7 - Τρόπος ενημέρωσης γονέων για υλοποιημένες δράσεις.....	92
Γράφημα 8 - Συμμετοχή σε υλοποιημένες δράσεις.....	93
Γράφημα 9 - Θεματικοί κύκλοι.....	95
Γράφημα 10 - Τρόπος διεξαγωγής δράσεων	126
Γράφημα 11 - Εμπόδια συμμετοχής γονέων σε δράσεις Σχολής Γονέων.....	132
Γράφημα 12 - Αναγκαιότητα λειτουργίας Σχολής Γονέων.....	133

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η κάτωθι υπογεγραμμένη Ευτυχία Ζάχου του Σπυρίδωνα, με αριθμό μητρώου ΔΕΜ 2211 φοιτήτρια του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής της Σχολής Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων, δηλώνω υπεύθυνα ότι: «Είμαι συγγραφέας αυτής της διπλωματικής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου.

Η Δηλούσα

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η κάτωθι υπογεγραμμένη Λαμπρινή Πασχέντη του Φωτίου, με αριθμό μητρώου ΔΕΜ 2218 φοιτήτρια του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής της Σχολής Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων, δηλώνω υπεύθυνα ότι: «Είμαι συγγραφέας αυτής της διπλωματικής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου.

Η Δηλούσα

Επιτελική Σύνοψη

Η οικογένεια, ως θεμελιώδης θεσμός της κοινωνίας, διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη και την ευημερία των παιδιών. Οι γονείς, ως οι πρώτοι εκπαιδευτές και φροντιστές των παιδιών τους, οφείλουν να καλλιεργούν ένα περιβάλλον αγάπης, ασφάλειας και υποστήριξης, στο οποίο τα παιδιά θα μπορούν να αναπτυχθούν σωματικά, συναισθηματικά, κοινωνικά και πνευματικά, εξελισσόμενα σε υγιείς, ευτυχισμένους και υπεύθυνους πολίτες. Ωστόσο, η αποστολή αυτή των γονέων κρίνεται απαιτητική και πολύπλοκη, αν αναλογιστεί κανείς τις συνεχόμενες αλλαγές που συνοδεύουν την ανάπτυξη των παιδιών και τις συνακόλουθες προκλήσεις που οι γονείς αντιμετωπίζουν. Συνεπώς, καθίσταται αναγκαία η διαρκής μάθηση και υποστήριξη των γονέων σε θέματα γονεϊκότητας, προκειμένου να είναι σε θέση να ανταποκρίνονται αποτελεσματικότερα στις διαρκώς μεταβαλλόμενες συνθήκες.

Η παρούσα διπλωματική εργασία εστιάζει στις δράσεις πρόληψης και συμβουλευτικής που παρέχουν οι Σχολές Γονέων, εξερευνώντας τον ρόλο τους στην ενίσχυση της γονεϊκότητας και της οικογενειακής ευημερίας. Στο πρώτο μέρος της εργασίας εξετάζεται ο πολυδιάστατος ρόλος των γονέων, η αναγκαιότητα εκπαίδευσής τους και η επακόλουθη ίδρυση και λειτουργία των Σχολών Γονέων. Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει τα ευρήματα της ποσοτικής έρευνας που διεξήχθη με στόχο την ανίχνευση των αντιλήψεων και αναγκών των γονέων στον δήμο Ιλίου αναφορικά με τις υποστηρικτικές δράσεις της Σχολής Γονέων. Τα δεδομένα που συλλέχθηκαν από το θεωρητικό και ερευνητικό μέρος αξιοποιήθηκαν στην τρίτη και τελευταία φάση της εργασίας, για την εκπόνηση Σχεδίου Δράσης, που περιλαμβάνει ένα σύνολο δράσεων με πλήρη περιγραφή, πόρους, εμπλεκόμενους, δείκτες αποτίμησης, κινδύνους και χρονοδιάγραμμα υλοποίησης, σχεδιασμένο για την αποτελεσματική λειτουργία Σχολών Γονέων Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Λέξεις Κλειδιά: Σχολή Γονέων, ομάδες γονέων, ανάγκες γονέων, γονεϊκή υποστήριξη, Σχέδιο Δράσης, δήμος Ιλίου

Abstract

The family, as a fundamental institution of society, plays a pivotal role in the development and well-being of children. Parents, as their children's first educators and caregivers, bear the responsibility of cultivating an environment of love, safety, and support, in which children can flourish physically, emotionally, socially, and spiritually, evolving into healthy, happy, and responsible citizens. However, this parental mission is often demanding and complex, considering the continuous changes that accompany children's development and the consequent challenges that parents face. Accordingly, ongoing parental education and support become essential for parents to effectively navigate these ever-changing circumstances.

This thesis focuses on the preventive and counseling actions provided by Parenting Schools, exploring their role in strengthening parenting skills and family well-being. The first part of the thesis examines the multifaceted role of parents, the necessity of their education, and the subsequent establishment and operation of Parenting Schools. The second part presents the findings of a quantitative research study conducted to investigate the perceptions and needs of parents in the municipality of Ilion regarding the supportive actions of the Parental Education Center. The data collected from the theoretical and research phases were utilized in the third and final phase of the thesis to develop an Action Plan, which includes a set of actions with a complete description, resources, stakeholders/persons involved, evaluation indicators, risks, and an implementation timeline, designed for the effective operation of Parenting Schools of Local Government Organizations.

Key Words: Parenting School, parenting groups, parental needs, parental support, Action Plan, Municipality of Ilion

1. Οικογένεια, Γονείς & Γονεϊκότητα

1.1 Η οικογένεια στο πέρασμα των χρόνων

Η λέξη οικογένεια ετυμολογικά είναι μια σύνθετη λέξη που αποτελείται από τις απλές λέξεις “οίκος” και “γένος”, δηλαδή η γενιά που διαμένει στο ίδιο σπίτι. Σύμφωνα με τη Γιώτσα (2004), “η οικογένεια είναι μία οργανωμένη κοινωνική ομάδα διαφορετικών γενεών που διέπεται από κοινωνικές νόρμες σχετικά με την καταγωγή, τη συγγένεια και την κοινωνικοποίηση των νέων”. Τα μέλη αυτής της ομάδας διατηρούν άμεσες και προσωπικές σχέσεις μεταξύ τους και ενώνονται με ισχυρούς συναισθηματικούς δεσμούς, όπως περιγράφει η Μουσούρου (1999).

Η βασική αποστολή της οικογένειας είναι η φυσική διαίωσιση της κοινωνίας, περιλαμβάνοντας τη γέννηση και την ανατροφή των απογόνων, προκειμένου να διατηρούνται και να εξελίσσονται οι ανθρώπινες κοινωνίες. Συνεπώς, η οικογένεια αναλαμβάνει τον ρόλο της αγωγής, της εκπαίδευσης και της κοινωνικοποίησης των μελών της, προκειμένου να ενταχθούν ομαλά στην κοινωνία και να αντιμετωπίσουν τη ζωή τους ως υπεύθυνα άτομα και πολίτες. Τέλος, σύμφωνα με τη Μουσούρου (2005) μέσα στους κόλπους της οικογένειας παρέχεται αμοιβαία προστασία και υποστήριξη στα μέλη της, βασιζόμενη στην αγάπη και τη στοργή που τα ενώνει.

Η οικογένεια, αναμφισβήτητα αποτελεί τον θεσμό-πυλώνα της κοινωνίας, ο οποίος με όποια μορφή κι αν εμφανίζεται, υπάρχει σε όλες τις κοινωνίες, καθώς αποτελεί το στέρεο θεμέλιο στη ζωή του ανθρώπου (Τσαούσης, 2006). Η νομική διάσταση του οικογενειακού θεσμού προσδιορίζεται μέσα από διατάξεις του οικογενειακού δικαίου. Πιο συγκεκριμένα, εντός του Συντάγματος της Ελλάδας στο άρθρο 21 για την προστασία οικογένειας, γάμου, μητρότητας, παιδικής ηλικίας και ΑΜΕΑ, η οικογένεια θεωρείται “θεμέλιο της συντήρησης και προαγωγής τον Έθνους” και βρίσκεται “υπό την προστασία του Κράτους” (Βουλή των Ελλήνων, 2024). Παράλληλα, ο θεσμός αυτός κατοχυρώνεται και σε διεθνείς συμβάσεις, όπως στη Σύμβαση που υπέγραψαν οι χώρες-μέλη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η οποία από το 1992 αποτελεί νόμο του Ελληνικού Κράτους και χαρακτηριστικά αναφέρει ότι “επειδή η οικογένεια είναι η θεμελιώδης μονάδα της κοινωνίας για την ανάπτυξη και την ευημερία όλων των μελών της, και ιδιαίτερα των παιδιών, πρέπει να έχει την προστασία και την υποστήριξη που χρειάζεται για να μπορέσει να διαδραματίσει πληρέστερα τον ρόλο της στην κοινότητα” (Δίκτυο για τα δικαιώματα του παιδιού, 2024).

Η οικογένεια ως κοινωνικός θεσμός αποτελεί ένα δυναμικό σύστημα που συνεχώς μεταβάλλεται, αλλάζει και εξελίσσεται μέσα στον χρόνο επιφέροντας ποικίλους επαναπροσδιορισμούς στις σχέσεις των μελών (Τσουραμάνης, 2003). Κάθε μέλος της οικογένειας και η οικογένεια ως σύστημα υπόκειται σε συνεχή αλληλεπίδραση επηρεάζοντας κάθε μέλος ξεχωριστά αλλά και το ίδιο το σύστημα (Minuchin S., 2018. Γιώτσα Α., 2004).

Είναι γεγονός ότι ο θεσμός της οικογένειας τα τελευταία πενήντα χρόνια έχει υποστεί πρωτοφανείς αλλαγές και μετασχηματισμούς οι οποίες δεν περιορίζονται σε κοινωνική τάξη ή γεωγραφικό χώρο. Οι αλλαγές αυτές επήλθαν ως αποτέλεσμα ζυμώσεων σε τεχνολογικό, οικονομικό και πολιτιστικό επίπεδο δρομολογώντας μεταβολές στο σύστημα της οικογένειας και στους ρόλους των μελών της (Μαράτου-Αλιπράντη, 2010).

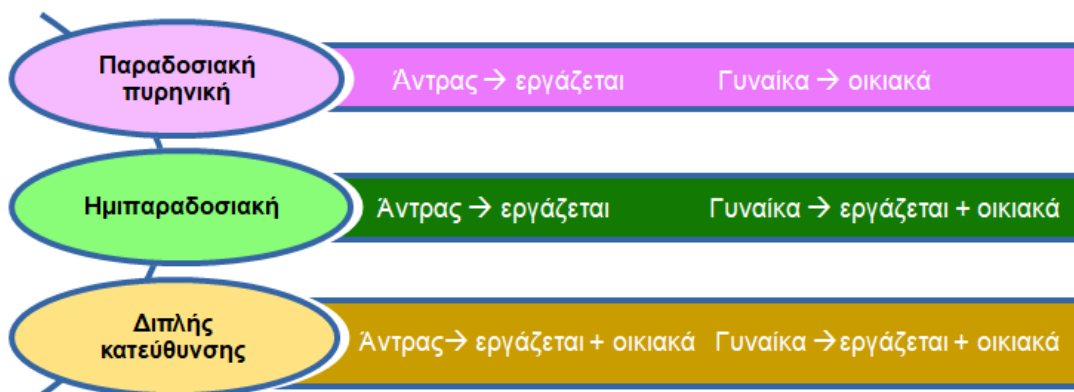
Μέχρι τη δεκαετία του '70, η ελληνική οικογένεια είχε τη μορφή της παραδοσιακής οικογένειας που χαρακτηριζόταν από πατριαρχική και εκτεταμένη δομή εξυπηρετώντας τις ανάγκες της αγροτικής-προβιομηχανικής εποχής. Ειδικότερα, η παραδοσιακή οικογένεια διεπόταν από αυστηρή κατανομή ρόλων των μελών της και οι ατομικές ανάγκες ταυτίζονταν και ικανοποιούνταν απόλυτα μέσα από τις ανάγκες της ομάδας.

Οι ρόλοι των δύο φύλων ήταν συμπληρωματικοί, με τον άντρα να εκπροσωπεί τις κοινωνικές σχέσεις (έξω κόσμος) και να φέρει εις πέρας τις δημόσιες υποθέσεις, έχοντας το ρόλο του «κουβαλητή» ενώ, από την άλλη η γυναίκα είχε τον “εκφραστικό ρόλο” και ασκούσε τα οικιακά της καθήκοντα (έσω κόσμος) ταυτόχρονα δε, αποκτούσε μια κοινωνική θέση με την απόκτηση οικογένειας και παιδιών. Σε αυτό το κλειστό αγροτικό σύστημα τα παιδιά αναλάμβαναν από μικρά ρόλους εργασίας συμβάλλοντας στην οικιακή οικονομία του σπιτιού (Μαράτου-Αλιπράντη, 1999, Μουσούρου, 2005, Μουσούρου & Στρατηγάκη, 2005, Παππά, 2017).

Αναφορικά με την διαπαιδαγώγηση, τα κορίτσια συνειδητοποιούσαν από μικρή ηλικία ότι διέφεραν από τα αγόρια αναφορικά με τα δικαιώματα. Οι δραστηριότητες κατηγοριοποιούνταν σε αντρικές και γυναικείες, ωστόσο όλα πραγματοποιούνταν στο πλαίσιο του όλου-ομάδας, γι' αυτό και η πατριαρχική οικογένεια στηριζόταν στο συμφέρον του συνόλου με απώτερη επιδίωξη την οικονομική και βιολογική επιβίωσή της (Κατάκη, 1984, Παππά, 2017, Μηλιώρη, 2020).

Μετά την περίοδο αυτή, ο θεσμός της οικογένειας μεταβαίνει σταδιακά στην περίοδο της βιομηχανικής εποχής. Στη φάση αυτή καταγράφονται σημαντικές μεταβολές στο πλαίσιο της οικογένειας διεθνώς και πιο συγκεκριμένα στη συμπεριφορά του πληθυσμού ως προς το γάμο, τα διαζύγια και τη δυναμική των γεννήσεων. Επίσης, αλλαγές παρατηρούνται και στις σύγχρονες τάσεις αναφορικά με τη μορφή και τη σύνθεση της οικογένειας, τη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας και τα προβλήματα που συνδέονται με τον συνδυασμό οικογένειας και εργασίας (Lewis, 2001, Sullerot, 2000, Μπαλούρδος, 2006, Μουσούρου, Στρατηγάκη, 2005, Maratou-Alipranti, 2007, Μαράτου-Αλιπράντη, 2008). Έτσι, η παραδοσιακή οικογένεια μετασχηματίζεται σε πυρηνική, όταν η γυναίκα μπαίνει στην αγορά εργασίας και κατακτά ισάξιο ρόλο στη λήψη αποφάσεων εντός της οικογένειας (Μουσούρου, 1993). Από έρευνες που διεξήχθησαν στη χώρα μας φάνηκε ότι η μετάβαση της οικογένειας από αγροτική σε πυρηνική συνέβαλε καθοριστικά στη μετατροπή των οικογενειακών αξιών από συλλογικές σε ατομιστικές, στη συρρίκνωση της τήρησης εθιμοτυπικών παραδόσεων και τέλος, στην αύξηση των συγκρούσεων εντός των μελών εξαιτίας των παραδοσιακών αξιών (Georgas, 1993).

Η Μουσούρου (1989) ταξινομεί τις λειτουργίες αυτής της σύγχρονης μορφής οικογένειας σε αναπαραγωγικές, οικονομικές, ψυχολογικές και εκπαιδευτικές. Το βάρος έφυγε από το συλλογικό, συνεπώς οι ευρύτεροι οικογενειακοί δεσμοί χαλάρωσαν και αντικαταστάθηκαν από τους συζυγικούς δεσμούς (Γκιζέλης και συν., 1984). Επομένως, η σύγχρονη οικογένεια εξαρτάται πια από τον εαυτό της (Κορώσης, 1997) και παράλληλα χαρακτηρίζεται ως παιδοκεντρική, εφόσον τα παιδιά βρίσκονται στο επίκεντρο της οικογένειας αναφορικά με την ανατροφή και τη διαπαιδαγώγησή τους.

Εικόνα 1 - Μορφές Πυρηνικής Οικογένειας

Η Παππά (2017) αναγνωρίζει τρεις μορφές πυρηνικής οικογένειας, την παραδοσιακή πυρηνική, όπως περιγράφηκε πιο πάνω, την ημι-παραδοσιακή πυρηνική και την οικογένεια διπλής κατεύθυνσης ή διπλής σταδιοδρομίας. Στη δεύτερη περίπτωση παρατηρείται ημι-παραδοσιακή κατανομή ρόλων, που εμφανίζεται μόνο στην ελληνική οικογένεια, όπου τόσο ο άντρας όσο και η γυναίκα εργάζονται, με τη γυναίκα να αναλαμβάνει επιπροσθέτως και τα καθήκοντα του σπιτιού. Αυτή η μορφή εκδηλώνεται όταν τα μέλη της οικογένειας διατηρούν ορισμένες παραδοσιακές αξίες, ρόλους και έθιμα, ενώ ταυτόχρονα απορροφούν στοιχεία της σύγχρονης κουλτούρας και ζωής. Στις ημι-παραδοσιακές οικογένειες, μπορεί να παρατηρηθεί η συνύπαρξη παραδοσιακών ρόλων και καθηκόντων, όπως η σημασία της οικογένειας ως πυρήνα της κοινότητας, με την ανοιχτότητα στις νέες ιδέες και τους τρόπους ζωής. Επίσης, οι μελλοντικές γενιές σε αυτές τις οικογένειες μπορεί να εκπαιδεύονται με βάση τις παραδόσεις, αλλά και να αναπτύσσουν προσωπικές επιλογές και αξίες (Παππά, 2017).

Στην οικογένεια “διπλής σταδιοδρομίας” ή “διπλής κατεύθυνσης” οι δύο σύζυγοι εργάζονται εκτός του οικιακού περιβάλλοντος και συμμετέχουν ενεργά στις ευθύνες του νοικοκυριού. Αυτός ο τύπος οικογένειας αντικατοπτρίζει μια σημαντική μεταστροφή από τις παραδοσιακές κατανομές ρόλων μεταξύ των φύλων, εφόσον οι δύο σύζυγοι συνεισφέρουν εξίσου στις οικονομικές ευθύνες και συγχρόνως μοιράζονται τις εργασίες του νοικοκυριού. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει τη φροντίδα των παιδιών, το μαγείρεμα, τον καθαρισμό του σπιτιού και άλλες οικιακές ευθύνες. Η οικογένεια “διπλής κατεύθυνσης” είναι συχνά συνδεδεμένη με την εξέλιξη των κοινωνικών αντιλήψεων για τους ρόλους των φύλων και τις ευκαιρίες για τις γυναίκες στον εργασιακό χώρο και ομοιάζει περισσότερο με τα πρότυπα των δυτικών κοινωνιών, μολαταύτα αρχίζει σιγά-σιγά να εμφανίζεται και στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία (Παππά, 2017).

Πέραν όμως αυτών, στις μέρες μας, εξαιτίας και των ραγδαίων πολιτικοοικονομικών και κοινωνικών εξελίξεων που επιφέρει η ανάπτυξη της τεχνολογίας, αναδύονται νέες μορφές οικογένειας ως προς τον αριθμό των μελών της, καθώς και η σύνθεση των ρόλων και των θέσεων μεταξύ των μελών της.

Ένας τύπος είναι αυτός πιο διευρυμένης/εκτεταμένης οικογένειας που αποτελείται εκτός από τους συζύγους και τα παιδιά και από άλλα συγγενικά πρόσωπα που διαμένουν κάτω από την ίδια στέγη. Τον ρόλο του “αρχηγού” αναλαμβάνει συνήθως ο πατέρας που λειτουργεί προς όφελος του συνόλου της οικογένειας, ενώ η μητέρα από την άλλη βοηθά στην αρμονική διαβίωση της οικογένειας (Δημητριάδου, 2022).

Εικόνα 2 - Μορφές Οικογένειας

Ένας άλλος τύπος οικογένειας, που συναντάται πιο σπάνια στις μέρες μας, είναι η πολύτεκνη οικογένεια, η οποία εμφανίζει την εξής σύσταση: πατέρας, μητέρα και τέσσερα ή παραπάνω παιδιά (Μπαμπινιώτης, 2009). Σε αυτό τον τύπο οικογένειας παρατηρείται ισχυρό αίσθημα ομαδικότητας και αλληλεπίδρασης μεταξύ των μελών, ώστε να διευκολυνθεί ο τρόπος διαβίωσης της οικογένειας συνολικά (Παρασκευόπουλος, 1985). Συνήθως, ο πατέρας εργάζεται αρκετές ώρες και οι μητέρα έχει διπλάσιο φόρτο ευθυνών αναφορικά με την φροντίδα και την ανατροφή των παιδιών. Για τον λόγο αυτό, οι γονείς εμφανίζουν έντονη ψυχική και σωματική κούραση (Dunn, 1988) και ως εκ τούτου δεν έχουν χρόνο να ασχοληθούν ξεχωριστά με το κάθε παιδί. Έτσι, πολλές φορές αδυνατούν να συναισθανθούν τα προβλήματα, τις ανάγκες και τις ανησυχίες των παιδιών τους. Από την άλλη μεριά, μεγαλώνοντας κανείς σε μια πολυμελή οικογένεια μαθαίνει να αγαπά και συγχρόνως να αγαπιέται, να διαφέρει από τους άλλους ως μοναδική οντότητα, ενώ ταυτόχρονα διδάσκεται τις αξίες της αλληλοβοήθειας και του αλληλοσεβασμού. Συμπερασματικά, *«η πολύτεκνη οικογένεια δεν παράγει ψυχρά, επιφυλακτικά και ακοινωνήτα άτομα»* (Dunn, 1988. Παρασκευόπουλος, 1985. Dreikurs, 2007. Βοϊδάσκης, 1987. Salvador, 2000).

Τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί δραματικά ο αριθμός των μονογονεϊκών οικογενειών, που προέρχεται στην πλειοψηφία τους είτε από διαζύγιο είτε από δημιουργία οικογένειας από ανύπαντρη μητέρα. Επίσης, αρκετές φορές υποδεικνύει μια συνειδητή επιλογή γυναικείας χειραφέτησης από κλασικά στερεότυπα πατριαρχίας (Δημητριάδου, 2022). Στην περίπτωση δε που οι διαζευγμένοι

ξαναπαντρευτούν μπορεί να προκύψει ένα ανασυγκροτημένο νέο είδος οικογένειας, με τους νέους συζύγους να έχουν πιθανόν παιδιά από τους προηγούμενους γάμους τους ή και να αποκτούν μαζί δικά τους παιδιά (Δημητριάδου, 2022).

Οι σύγχρονες τάσεις υπαγορεύουν πληθυσμιακές αλλαγές λόγω των συνεχών μεταναστεύσεων γεγονός που συμβάλλει στη δημιουργία της πολυπολιτισμικής οικογένειας με μικτή σύσταση αναφορικά με την εθνικότητα των μελών και το πολιτισμικό τους υπόβαθρο (Δημητριάδου 2022).

Επιπροσθέτως, κάποιες οικογένειες για δικούς τους προσωπικούς λόγους δεν μπορούν ή δεν θέλουν να αποκτήσουν δικά τους παιδιά γι' αυτό καταφεύγουν στην επιλογή της υιοθεσίας. Έτσι, προκύπτουν οι οικογένειες υιοθεσίας. Εφόσον η χρονοβόρα και δύσκολη αυτή διαδικασία ολοκληρωθεί, τότε το παιδί “ανήκει” στην οικογένεια ως ισότιμο μέλος και οι φυσικοί γονείς δεν έχουν το δικαίωμα να το ξαναπάρουν πίσω (Δημητριάδου, 2022).

Τέλος, δε θα πρέπει να παραληφθεί ότι στην εποχή μας έχει αναδυθεί ο τύπος της λεγόμενης νεωτερικής ή αλλιώς ομοφυλικής οικογένειας, της οποίας τα μέλη ανήκουν στο ίδιο φύλο (Θεοδωρίδου Γ., 2017). Στις περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (αλλά και σε άλλες ηπείρους), αυτή η νέα μορφή οικογένειας ομόφυλων ζευγαριών νομιμοποιήθηκε μέσω του γάμου ή ενός συμβολαίου συμβίωσης, σε εφαρμογή της προτροπής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου προς τα κράτη-μέλη του 1994 (Παπαζήση & Χατζητρύφων, 2007). Στη χώρα μας ψηφίστηκε πρόσφατα ο νόμος 5089/2024 “Ισότητας στον πολιτικό γάμο, τροποποίηση του αστικού κώδικα σε άλλες διατάξεις”, ο οποίος αναγνωρίζει νομικά τον νέο αυτό τύπο οικογένειας κατοχυρώνοντας τον θεσμό πολιτικού γάμου στα ομόφυλα ζευγάρια και αναβαθμίζοντας το επίπεδο προστασίας που παρείχε μέχρι τώρα στα ζευγάρια αυτά μέσω του θεσμού του συμφώνου συμβίωσης (νόμος αρ. 5089/2024). Μια σημαντική καινοτομία του νόμου αυτού είναι η θέσπιση διατάξεων που επιτρέπουν στα ομόφυλα ζευγάρια την υιοθεσία (ή αλλιώς τεκνοθεσία), δικαίωμα που μέχρι και τώρα δεν προβλέπεται στα ομόφυλα ζευγάρια που έχουν συνάψει σύμφωνο συμβίωσης. Ωστόσο, ο νόμος αυτός δεν επιτρέπει την τεκνοποίηση μέσω υποβοηθούμενης αναπαραγωγής ή παρένθετης μητρότητας, διαδικασία στην οποία μπορούν να προσφύγουν αποκλειστικά ετερόφυλα ζευγάρια με αποδεδειγμένο ιατρικό πρόβλημα που κωλύει την αναπαραγωγική διαδικασία.

Συνοψίζοντας, καθίσταται σαφές ότι η οικογένεια αποτελεί το κύτταρο της κοινωνίας η ευδοκίμηση της οποίας επαφίεται στην ποιότητα των οικογενειών που την απαρτίζουν, εφόσον μέσα σ' αυτές

οικοδομούνται τα θεμέλια της ανάπτυξης και της κοινωνικοποίησης κάθε ανθρώπου. Μέσα στο πέρασμα του χρόνου ο θεσμός της οικογένειας, και κατ' επέκταση η ίδια η κοινωνία, έχει υποστεί μετασχηματισμούς από την παραδοσιακή εκδοχή της μέχρι τη σύγχρονη με όλες της τις μορφές. Συνεπώς, η κοινωνία υπόκειται σε συνεχή εκσυγχρονισμό μέσα από μια πολύπλοκη διαδικασία δημιουργίας και τροποποίησης των θεσμών σε μια προσπάθεια προσαρμογής στις σύγχρονες ανάγκες και συνθήκες. Η μεταβολή στους θεσμούς σημαίνει και μεταβολή στις συλλογικές κοινωνικές συμπεριφορές και αξίες (Τσαούσης, 1984). Αυτό όμως δεν συνεπάγεται αναγκαστικά ότι ο θεσμός της οικογένειας απειλείται με εξαφάνιση, αλλά ότι διανύει μία μεταβατική περίοδο, κατά την οποία προσπαθεί να προσαρμοστεί και να συντονιστεί με τις νέες ανάγκες των μελών της και τα σύγχρονα δεδομένα. Φυσικά, όλες αυτές οι αλλαγές συνεπάγονται νέες ανάγκες και προκλήσεις για όλα τα μέλη της οικογένειας και κυρίως τους γονείς και επακόλουθα αναδεικνύουν το αίτημα για νέους τρόπους αποτελεσματικής διαχείρισης των προκλήσεων.

1.2 Ρόλος γονέων & Γονεϊκότητα

Η Παππά (2017) ορίζει τη γονεϊκότητα ως “διαδικασία ανάπτυξης και εφαρμογής της γνώσης και των δεξιοτήτων που είναι κατάλληλες για την δημιουργία, τη γέννηση, την ανατροφή, και την παροχή φροντίδας στο παιδί”. Το καθεστώς εξάρτησης ενός βρέφους απαιτεί να βρίσκεται υπό την επιμέλεια, τη φροντίδα και τον έλεγχο ενός ή περισσότερων υπεύθυνων ενηλίκων, ικανών να βοηθήσουν στην επιτυχή ένταξή του στην κοινωνία μέσω της ανατροφής και της εκπαίδευσης.

Οι γονείς παραδοσιακά επιτελούν τον πρωταρχικό ρόλο της παροχής της φροντίδας, της συντήρησης και της προστασίας που χρειάζεται το παιδί πριν ενηλικιωθεί (Baataar, 2023). Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνεται και στη βιβλιογραφία, η γέννηση ενός παιδιού συνεπάγεται την ταυτόχρονη γέννηση των γονέων του. Ακριβώς λοιπόν, όπως το μυαλό και το σώμα του νεογνού βιώνει αλλαγές και πρωτοφανή ανάπτυξη κατά την διάρκεια της κύησης, έτσι και οι γονείς αλλάζουν σημαντικά καθώς μαθαίνουν να το ανατρέφουν και να το φροντίζουν (Saxbe, Rossin-Slater, Goldenberg, 2018).

Η Galinsky (1987) έχει εντοπίσει έξι διακριτά στάδια γονεϊκότητας το καθένα από τα οποία εξυπηρετεί διαφορετικές λειτουργίες και στόχους.

ΣΤΑΔΙΑ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ	ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ
Στάδιο δημιουργίας εικόνων	Πριν τη γέννηση	Νοητή διαμόρφωση γονεϊκού ρόλου
Στάδιο εξουσίας	Μετά τη γέννηση 18-24 μήνες	Σύγκριση φανταστικών και πραγματικών ιδεών για τη γέννηση
Στάδιο αρχής	2ο έως 5ο έτος	Θέσπιση ορίων και κανόνων
Στάδιο ερμηνευτικής	Χρόνια δημοτικού έως αρχές εφηβείας	Αναθεώρηση εικόνας για γονεϊκότητα
Στάδιο αλληλεξάρτησης	Χρόνια εφηβείας	Επαναπροσδιορισμός της σχέσης εξουσίας
Στάδιο αναχώρησης	Μετά την ενηλικίωση	Απολογισμός και χαλάρωση του ελέγχου

Πίνακας 1 - Στάδια Γονεϊκότητας

Πιο συγκεκριμένα:

- α. Το στάδιο της δημιουργίας εικόνων: Κατά το στάδιο αυτό οι γονείς αρχίζουν να εξοικειώνονται με την ιδέα της γονεϊκότητας και να διαμορφώνουν τον ρόλο τους νοητά, ήδη πριν από την γέννηση του παιδιού. Δημιουργούν εικόνες για τις προκλήσεις που έχουν να αντιμετωπίσουν. Αυτές τις εικόνες τις διατηρούν και μετά την γέννηση και καθ' όλη τη διάρκεια της γονεϊκότητας προσαρμόζοντάς τες, ώστε να ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα.
- β. Το στάδιο της εξουσίας: Το στάδιο αυτό αρχίζει από την γέννηση του παιδιού και διαρκεί περίπου δεκαοκτώ με εικοσιτέσσερις μήνες, μέχρι δηλαδή το παιδί να αρχίσει να λέει τα πρώτα του “όχι”. Σε αυτό το στάδιο, οι γονείς συγκρίνουν τις ήδη διαμορφωθείσες εικόνες και ιδέες αναφορικά με την γέννηση του παιδιού, αλλά και με τον εαυτό τους στον ρόλο του γονέα με την πραγματική τους εμπειρία. Ανεξάρτητα από το αν υπάρχει ουσιαστική ασυμφωνία μεταξύ του φανταστικού και του πραγματικού, οι γονείς μπαίνουν στην διαδικασία επίλυσης των διαφορών αυτών παρέχοντας την αναγκαία φροντίδα, ενώ δημιουργείται συναισθηματική σύνδεση. Οι γονείς εμφανίζουν αισθήματα προσκόλλησης και προβληματίζονται αναφορικά με τις προτεραιότητές τους, τον χρόνο που πρέπει να αφιερώσουν στο μωρό αλλά και τις υπόλοιπες πτυχές της καθημερινότητας.
- γ. Το στάδιο της αρχής: Το στάδιο αυτό διαρκεί περίπου από το δεύτερο έως το τέταρτο ή το πέμπτο έτος του παιδιού. Σε αυτό το στάδιο, οι γονείς έρχονται αντιμέτωποι με το ζήτημα της θέσπισης και εφαρμογής των κανόνων που θα διέπουν την συμπεριφορά του παιδιού αλλά και των συνεπειών που θα επιφέρει ενδεχόμενη παραβίασή τους. Οι περισσότεροι γονείς προσεγγίζουν την γονεϊκότητα έχοντας ήδη διαμορφώσει εικόνες και ιδέες για το πόσο πειθαρχημένο και υπάκουο θα είναι το παιδί τους και έρχονται αντιμέτωποι με το ζήτημα της διάψευσης των προσδοκιών τους. Κύριο καθήκον τους στο στάδιο αυτό είναι να αποδεχθούν τα όρια της εξουσίας τους πάνω στο παιδί και να αρχίσουν να καταλαβαίνουν ότι το παιδί δεν είναι πραγματικά μια επέκταση του εαυτού τους.
- δ. Το στάδιο της ερμηνευτικής: Το στάδιο αυτό καταλαμβάνει τα χρόνια του δημοτικού και τελειώνει με την προσέγγιση της εφηβείας. Το παιδί προτρέπει στο στάδιο αυτό τους γονείς του να αναθεωρήσουν την εικόνα τους για την γονεϊκότητα προτείνοντας μία πιο ρεαλιστική ματιά και να αποδεχθούν ότι δεν είναι ο μοναδικός φορέας επιρροής τους. Οι γονείς αρχίζουν να αξιολογούν το παιδί τους, ενώ οι κρίσεις αυτές πρέπει να συμβιβάζονται τόσο με αυτές του παιδιού όσο και με αυτές που διατυπώνουν οι άλλοι γι' αυτό (π.χ. δάσκαλοι). Ιδιαίτερη

πρόκληση που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι γονείς στο στάδιο αυτό είναι η διατήρηση ισορροπίας ανάμεσα σε μία συνεχώς αυξανόμενη προσπάθεια διαχωρισμού ταυτοτήτων μεταξύ γονέων και παιδιού διατηρώντας όμως στενή συναισθηματική σύνδεση.

- ε. Το στάδιο της αλληλεξάρτησης: Το στάδιο αυτό καλύπτει τα χρόνια της εφηβείας και εκκινά όταν οι γονείς αρχίζουν να συνειδητοποιούν τις ραγδαίες αλλαγές που συμβαίνουν στον έφηβο όσον αφορά την σωματική διάπλαση, τη συμπεριφορά, τον ρουχισμό, την σχέση με το αντίθετο φύλο, κ.ά. Στο στάδιο αυτό επαναπροσδιορίζεται η σχέση εξουσίας και προτάσσεται η επικοινωνία και η καθοδήγηση. Ο έφηβος καλείται να αναπτύξει ξεχωριστή ταυτότητα ενώ η νέα πλέον γονεϊκή σχέση περιλαμβάνει την εναλλαγή μεταξύ απόστασης και εγγύτητας.
- στ. Το στάδιο της αναχώρησης: Εκκινά μετά την ενηλικίωση και χαρακτηρίζεται από αξιολογήσεις. Οι γονείς προβληματίζονται αναφορικά με την νέα κατάσταση, ενώ ταυτόχρονα κάνουν απολογισμό των γενικότερων επιτυχιών ή αποτυχιών τους κατά τα προηγούμενα στάδια. Βασικός σκοπός του σταδίου αυτού είναι η ακόμα μεγαλύτερη χαλάρωση του ελέγχου. Η γονεϊκότητα γίνεται πιο σύνθετη, διότι οι γονείς θα πρέπει να επιτελούν πολλούς διαφορετικούς ρόλους. Πιο συγκεκριμένα, θα πρέπει να φροντίζουν, να είναι διαθέσιμοι και να συνεισφέρουν χωρίς όμως να ασκούν έλεγχο, ενώ ταυτόχρονα θα πρέπει να αποδέχονται την ξεχωριστή ταυτότητα του τέκνου τους.

Σε αδρές γραμμές, οι στόχοι των γονέων όσον αφορά την ανατροφή των παιδιών τους είναι :

- ✓ *Η επιβίωση*: η φροντίδα της υγείας και της ασφάλειας των παιδιών.
- ✓ *Ο οικονομικός στόχος*: η εξασφάλιση των παιδιών με την απόκτηση δεξιοτήτων και άλλων προσόντων, ούτως ώστε να εξελιχθούν σε οικονομικά παραγωγικούς, ανεξάρτητους ενήλικες.
- ✓ *Ο πολιτιστικός στόχος*: η μετάγγιση στα παιδιά βασικών πολιτισμικών αξιών της ομάδας στην οποία ανήκουν. (Cole M.& Cole S.R. 2001)

Από τα παραπάνω συνάγεται ότι η γονεϊκότητα είναι μία διαρκής, δυναμική και σύνθετη κατάσταση η οποία στην πραγματικότητα συνιστά μία νέα διάσταση στη ζωή των ανθρώπων. Οι γονείς βιώνουν την ίδια τους την ύπαρξη με εντελώς διαφορετικό τρόπο, όπου πλέον το «εγώ» τους αρχίζει να υποχωρεί παρέχοντας ζωτικό χώρο και ασφάλεια στο νέο μέλος της οικογένειας προκειμένου να αναπτυχθεί και να διαμορφώσει την δική του ξεχωριστή προσωπικότητα. Για αυτό το λόγο, η μετάβαση στον γονικό ρόλο έχει χαρακτηριστεί ως μία από τις πιο απότομες και ξαφνικές αλλαγές που συμβαίνουν στη ζωή ενός ατόμου και έχει αποτελέσει αντικείμενο πολλών μελετών που έχουν

διεξαχθεί σχετικά με την εξέλιξη των ενηλίκων και του κύκλου της ζωής της οικογένειας (Terry D. J 1991). Αυτή η απότομη και ξαφνική μετάβαση από την δυάδα στην τριάδα αποτελεί μία ιδιαίτερη εξελικτική φάση που σηματοδοτείται από σημαντικές προσωπικές, οικογενειακές και κοινωνικές αλλαγές (Levy Shiff, 1994), ενώ μπορεί να χαρακτηριστεί ως μία περίοδος ευαισθησίας, προκλήσεων, κινδύνων αλλά και ευκαιριών τόσο για τους γονείς όσο και για τα παιδιά (Darby Saxbe, Maya Rossin-Slater, Diane Goldenberg, 2018).

Σε συνάρτηση με τα ανωτέρω, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι μελέτες αναφορικά με τις αλλαγές σε διάφορους τομείς που επιφέρει η έλευση του νέου μέλους, όπως για παράδειγμα στην προσωπικότητα των γονέων, στη συζυγική σχέση αλλά και στη σχέση μεταξύ γονέων - παιδιού (João Marcos de Oliveira, Patrícia Alvarenga, Catielle Paixão, and Paula Kleize Costa Sales, 2023). Οι συγκεκριμένοι άλλωστε τομείς αποτελούν το συχνότερο αντικείμενο μελέτης στη βιβλιογραφία, εξαιτίας των καταλυτικών αλλαγών που υφίστανται συγκριτικά με άλλους (João Marcos de Oliveira, Patrícia Alvarenga, Catielle Paixão, and Paula Kleize Costa Sales, 2023).

Αρνητικές αλλαγές από τη μετάβαση στον γονεϊκό ρόλο

- διαταραχές ύπνου
- υψηλό ψυχοκοινωνικό άγχος(stress)
- ευαλωτότητα σε εναλλαγές διάθεσης
- επιβάρυνση της υγείας τους με απότομη αύξηση ή απώλεια βάρους
- κατάθλιψη στην περίοδο μετά τον τοκετό
- υποβάθμιση της ποιότητας στην σχέση του ζευγαριού

Πίνακας 2 - Αρνητικές αλλαγές λόγω μετάβασης στον γονεϊκό ρόλο

Ειδικότερα, η μετάβαση στην γονεϊκότητα συνεπάγεται ένα πλέγμα, βιολογικών, ψυχολογικών, κοινωνικών, οικονομικών αλλά και συμπεριφορικών αλλαγών (Darby Saxbe, Maya Rossin-Slater, Diane Goldenberg, 2018). Ενδεικτικά αναφέρεται πως οι νέοι γονείς συχνά αντιμετωπίζουν διαταραχές ύπνου (Hagen, E. W., Mirer, A. G., Palta, M., & Peppard, P. E. 2013), υψηλό ψυχοκοινωνικό άγχος (stress) (Reid, K. M., & Taylor, M. G. 2015), ευαλωτότητα σε εναλλαγές διάθεσης (Paulson, J. F., & Bazemore, S. D. 2010), επιβάρυνση της υγείας τους με απότομη αύξηση

ή απώλεια βάρους (Umberson, D., Liu, H., Mirowsky, J., & Reczek, C. 2011) , κατάθλιψη στην περίοδο μετά τον τοκετό (Stowe, Z. N., & Nemeroff, C. B.,1995), αλλά και υποβάθμιση της ποιότητας στην σχέση του ζευγαριού και της γενικότερης ψυχολογικής κατάστασης των ενηλίκων (Belsky, J., & Rovine, M.,1990).

Ωστόσο, η γονεϊκότητα έχει και θετικά αποτελέσματα για τους γονείς, καθώς νοσηματοδοτεί την ύπαρξη τους (Baumeister, R. F.,1991) και συνοδεύεται από πλήθος νέων εμπειριών για τους γονείς γεγονός που συμβάλλει στην βελτίωση και διατήρηση μιας ποιοτικής ζωής (Sheldon, K. M., & Lyubomirsky, S., 2012). Τα παιδιά αποτελούν μία αστείρευτη πηγή αγάπης και εγγύτητας, συναισθήματα τα οποία βρίσκονται στον πυρήνα της συνδεσιμότητας, η οποία συνιστά μία από τις βασικές ανθρώπινες ανάγκες (Deci, E. L., & Ryan, R. M., 2000). Επίσης, έχει παρατηρηθεί ότι οι γονεϊκότητα ενισχύει την κοινωνική ενσωμάτωση με τους γονείς να επιδιώκουν στενότερους δεσμούς με την οικογένεια, τους φίλους και τη γειτονιά (Nomaguchi, K. M., & Milkie, M. A., 2003).

Εν κατακλείδι, η γονεϊκότητα αποτελεί μία νέα διάσταση στη ζωή των ενηλίκων. Η γονική ευθύνη προηγείται αυτονόητα άλλων ειδών ευθύνης –κυρίως επαγγελματικής μορφής- διότι πρόκειται για μία μοναδική δέσμευση όσον αφορά τις ζωές άλλων ανθρώπων, καθώς και για μία άρρητη δέσμευση ως προς το κοινωνικό σύνολο, το οποίο θεωρεί την ευθύνη αυτή αδιαπραγμάτευτη (Παππά, 2017).

1.3 Ρόλος των παππούδων & των γιαγιάδων

Οι παππούδες και οι γιαγιάδες αποτελούν διαχρονικά σημαντικό κομμάτι της ελληνικής οικογένειας, προσφέροντας μοναδικές συμβουλές, στήριξη και αγάπη προς τα μέλη της. Ο Erikson αναφέρθηκε πρώτος στην προσφορά των ηλικιωμένων στις νεότερες γενεές, ενώ ο Kotre την επέκτεινε, διακρίνοντάς τη σε βιολογική, γονεϊκή, τεχνική και πολιτισμική (Ευκλείδη, 1999). Αναφορικά με τις δύο πρώτες κατηγορίες, τόνισε τον καθοριστικό τους ρόλο στη διαίωσιση μιας γενιάς, μέσω της τεκνοποίησης, ενώ παράλληλα υπογράμμισε τον τρόπο συνέχισης του εαυτού, έκφρασης και παροχής προσφοράς στις επόμενες γενιές. Στο παρόν κεφάλαιο, θα εξεταστεί ο ρόλος που διαδραματίζουν οι παππούδες και οι γιαγιάδες στην ελληνική οικογένεια, εστιάζοντας στη σημασία της παρουσίας τους και στην επίδρασή τους στην οικογενειακή δυναμική.

Στο παρελθόν, η οικογένεια ήταν πολυγενετική, με πολλές γενιές να ζουν κάτω από την ίδια στέγη. Οι παππούδες και οι γιαγιάδες είχαν κεντρικό ρόλο στην ανατροφή και φροντίδα των παιδιών, μεταφέροντας τις παραδόσεις, τις αξίες και την ιστορία της οικογένειας. Έρευνα της Μουσούρου (1985) έδειξε ότι οι παππούδες και γιαγιάδες σε μεγαλύτερο ποσοστό συγκριτικά με τους άνδρες συζύγους προσέφεραν βοήθεια στην ανατροφή των παιδιών, είτε συμβουλευόντας τη μητέρα, είτε φροντίζοντας και ψυχαγωγώντας τα εγγόνια τους (Χρηστέα-Δουμάνη, 1989). Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η συχνότητα ανάμειξής τους ήταν μεγαλύτερη στις διευρημένες/εκτεταμένες οικογένειες εφόσον παππούδες και γιαγιάδες συμβίωναν με την οικογένεια.

Αδιαμφισβήτητα, οι παππούδες και οι γιαγιάδες παρέχουν σημαντική στήριξη στα μέλη της οικογένειάς τους. Με την εμπειρία τους και τη σοφία που έχουν αποκτήσει με τα χρόνια, παρέχουν πολύτιμες συμβουλές σε θέματα όπως η εκπαίδευση των παιδιών, η οικονομική διαχείριση και η διαχείριση σχέσεων. Συνεπώς, πολλές φορές πέραν της οικονομικής ενίσχυσης, η συναισθηματική και η ηθική στήριξη που προσφέρουν σε δύσκολα ζητήματα που απασχολούν τόσο τα εγγόνια όσο και τα παιδιά, τους καθιστούν σταθερά σημεία αναφοράς. Μολαταύτα, σε κάποιες περιπτώσεις όταν τα όρια στη σχέση μεταξύ γιαγιάδων και νέων μητέρων είναι ρευστά μπορεί να παρατηρηθούν δυσκολίες στην επικοινωνία πάνω σε θέματα ανατροφής των παιδιών. Συγκεκριμένα, οι γιαγιάδες μπορεί αντί συμβουλών να φτάνουν να κάνουν υποδείξεις και να δίνουν εντολές στερώντας στη μητέρα πρωτοβουλίες, μειώνοντας και επισκιάζοντάς την. Το γεγονός αυτό προκαλεί σύγχυση τόσο στην ίδια τη μητέρα όσο και στο παιδί για το ποια είναι πραγματικά η μητέρα της οικογένειας. Η Χρηστέα-Δουμάνη σε έρευνα που πραγματοποίησε το 1970 στην Αθήνα, παρατήρησε ότι οι μητέρες

σε μια προσπάθεια αναζήτησης και προσδιορισμού του ρόλου και της ταυτότητάς τους, προτιμούσαν να ζητούν βοήθεια από τις γιαγιάδες στις οικιακές εργασίες και όχι στην επιμέλεια και ανατροφή των παιδιών τους (Χρηστέα-Δουμάνη, 1989).

Οι παππούδες και οι γιαγιάδες συχνά αναλαμβάνουν τη φροντίδα των εγγονιών τους, ειδικά σε περιπτώσεις όπου οι γονείς εργάζονται συμβάλλοντας ενεργά στην εξοικονόμηση χρημάτων από τη μη αποστολή των παιδιών σε ιδιωτικούς και κρατικούς βρεφονηπιακούς σταθμούς. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι γιαγιάδες σε πολλές περιπτώσεις λαμβάνουν τον τίτλο της “Εθνικής τροφού” (Σακκά, 1994). Αυτός ο ρόλος τους είναι κρίσιμος, καθώς παρέχει στα παιδιά σταθερότητα και αγάπη, ενώ δίνει τη δυνατότητα στους γονείς να ασχολούνται με τις επαγγελματικές τους υποχρεώσεις (Σακκά, 1994).

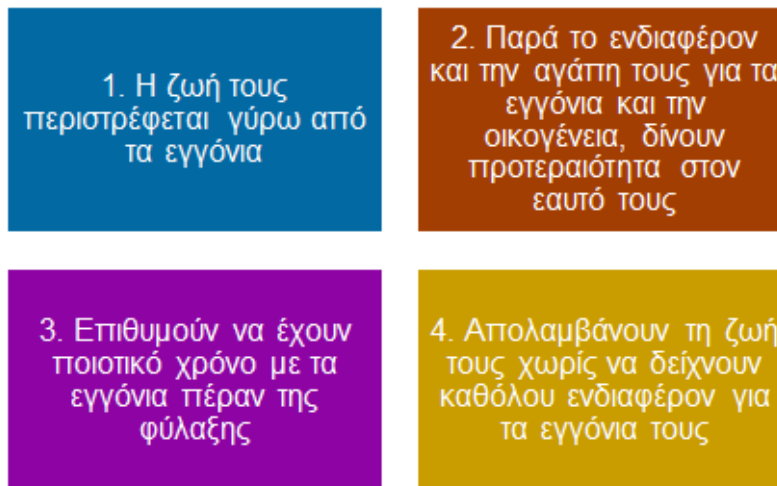
Σε αυτό το σημείο, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι πολλές φορές το γεγονός αυτό παρερμηνεύεται από τους παππούδες και τις γιαγιάδες, οι οποίοι ξεχνούν ότι η κύρια ευθύνη της αγωγής των παιδιών ανήκει στους γονείς. Στην περίπτωση αυτή, παρατηρούνται συμπεριφορές επιβλητικής επέμβασης και αυστηρής κριτικής πάνω σε ζητήματα ανατροφής των παιδιών. Ωστόσο, ο ρόλος των παππούδων και των γιαγιάδων οφείλει να είναι υποστηρικτικός και ενθαρρυντικός και δε θα πρέπει να λησμονούν ότι οι ιδέες και οι συνθήκες γύρω από τη διάπλαση του παιδιού εξελίσσονται από γενιά σε γενιά. Συνεπώς, ο μόνος τρόπος που μπορούν να συμβάλλουν στην αγωγή των εγγονών τους είναι λειτουργώντας ως θετικό πρότυπο.

Σύμφωνα με τους ψυχολόγους, τα παιδιά που μεγαλώνουν κοντά με τους παππούδες και τις γιαγιάδες είναι εξαιρετικά τυχερά καθώς αναπτύσσονται διανοητικά (Nikolaevna, 2015). Ο Vygotsky υποστηρίζει ότι ο άνθρωπος αναπτύσσεται επιτυχώς μέσα από την ενεργό συμμετοχή του σε πολιτιστικές και διαπροσωπικές δραστηριότητες με άλλους (Jane & Robbins, 2007). Οι παππούδες και οι γιαγιάδες αποτελούν σημαντικούς φορείς μάθησης, γνώσης και δεξιοτήτων εφόσον το παιδί μέσω των εμπειριών και των αλληλεπιδράσεων με αυτούς έρχεται σε επαφή, ενσωματώνει και κατακτά έννοιες και αξίες (Kenner et al., 2007). Ως εκ τούτου, οι παππούδες και οι γιαγιάδες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διατήρηση των παραδόσεων και του πολιτισμού. Διαθέτοντας πολύ ελεύθερο χρόνο και μεγάλη προθυμία, μπορούν να συνοδεύσουν τα εγγόνια τους σε πολιτιστικές εκδηλώσεις, για παράδειγμα σε θεατρικές παραστάσεις, συναυλίες, σινεμά κ.λπ. συμβάλλοντας καθοριστικά στη διάνθιση της προσωπικότητας των εγγονιών τους. Επίσης, μέσω των αφηγήσεών τους, των γιορτών και των εθίμων που προωθούν, μπορούν να μεταλαμπαδεύσουν την

κληρονομιά του παρελθόντος στις νεότερες γενιές και να συμβάλλουν στη διατήρηση της ταυτότητας της οικογένειας και του πολιτισμού (Nikolaevna, 2015, Jessel et al., 2004).

Μέσα από την έρευνα έχουν προκύψει διάφορες τυπολογίες αναφορικά με τα προφίλ των παππούδων και των γιαγιάδων και τη σχέση που αναπτύσσεται με τα εγγόνια τους. Οι Goodfellow και Laverty (2003) διακρίνουν τέσσερις τύπους φροντίδας των παππούδων και των γιαγιάδων:

1. Εκείνοι που η ζωή τους περιστρέφεται γύρω από τα εγγόνια
2. Αυτοί που παρά το ενδιαφέρον και την αγάπη τους για τα εγγόνια και την οικογένεια, δίνουν προτεραιότητα στον εαυτό τους
3. Εκείνοι που επιθυμούν να έχουν ποιοτικό χρόνο με τα εγγόνια πέραν της φύλαξης
4. Και όσοι απολαμβάνουν τη ζωή τους χωρίς να δείχνουν καθόλου ενδιαφέρον για τα εγγόνια τους (Goodfellow & Laverty, 2003).

Εικόνα 3 - Τύποι φροντίδας παππούδων & γιαγιάδων (Goodfellow & Laverty, 2003)

Η Τσιούλη (2019) από την άλλη, ξεχωρίζει πέντε στιλ παππούδων:

1. Τυπικός: ο τύπος που δεν ανακατεύεται πολύ στη ζωή των εγγονών και παραμένει σε ό,τι ορίζει ο ρόλος του, όπως στην διευκόλυνση με παροχή υπηρεσιών και τη διατήρηση του ενδιαφέροντος του εγγονιού.

2. Κυνηγός διασκέδασης: δίνει μεγάλο βάρος στη διασκέδαση και στην αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των εγγονιών του.
3. Αναπληρωματικός γονέας: αναλαμβάνει αποκλειστικά γονεϊκό ρόλο.
4. Δεξαμενή οικογενειακής σοφίας: λειτουργεί ως αρχηγός της οικογένειας διατηρώντας οικονομικό και συμβουλευτικό ρόλο.
5. Απόμακρη φιγούρα: η επαφή του με τα εγγόνια περιορίζεται μόνο σε ιδιαίτερες περιστάσεις, όπως γιορτές.

Τυπικός	• ο τύπος που δεν ανακατεύεται πολύ στη ζωή των εγγονών και παραμένει σε ό,τι ορίζει ο ρόλος του, όπως στην διευκόλυνση με παροχή υπηρεσιών και τη διατήρηση του ενδιαφέροντος του εγγονιού.
Κυνηγός διασκέδασης	• δίνει μεγάλο βάρος στη διασκέδαση και στην αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου των εγγονιών
Αναπληρωματικός γονέας	• αναλαμβάνει αποκλειστικά γονεϊκό ρόλο
Δεξαμενή οικογενειακής σοφίας	• λειτουργεί ως αρχηγός της οικογένειας διατηρώντας οικονομικό και συμβουλευτικό ρόλο
Απόμακρη φιγούρα	• η επαφή του με τα εγγόνια περιορίζονται μόνο σε ιδιαίτερες περιστάσεις, όπως γιορτές

Εικόνα 4 - Στυλ παππούδων & γιαγιάδων (Τσιούλη, 2019)

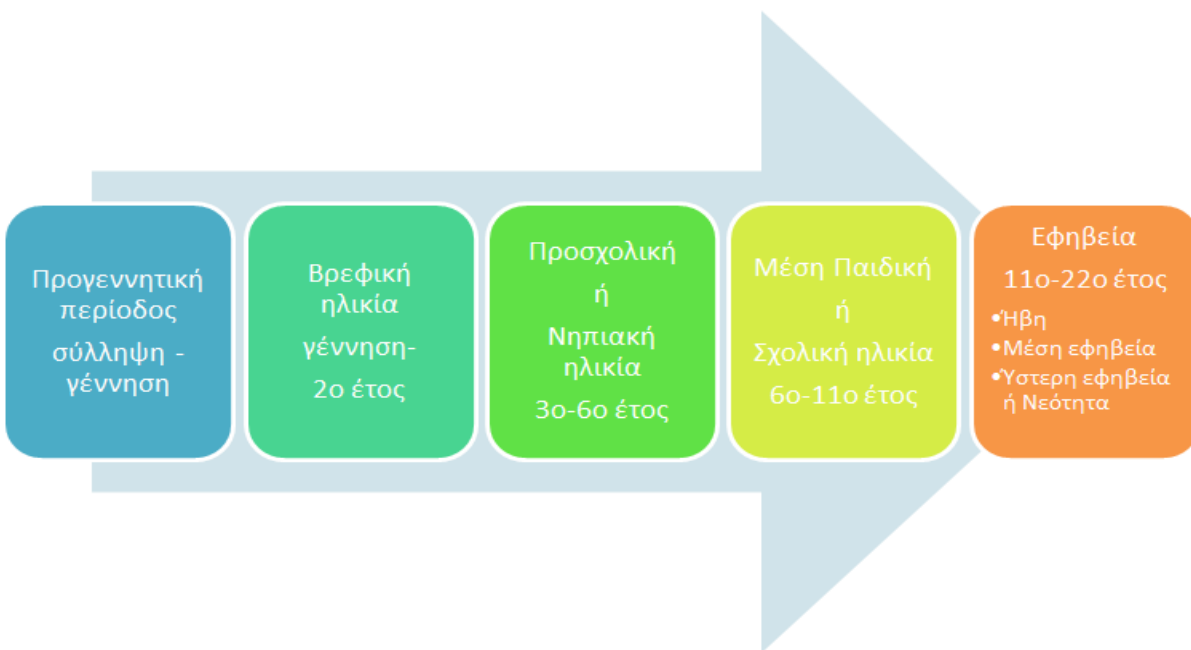
Συμπερασματικά, οι παππούδες και οι γιαγιάδες αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της ελληνικής οικογένειας και διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη ζωή των μελών της. Με τη σοφία, την αγάπη και την εμπειρία τους, παρέχουν στήριξη, συμβουλές και φροντίδα, ενώ συμβάλλουν στη διατήρηση των παραδόσεων και του πολιτισμού. Μολονότι, η συνειδητοποίηση του ρόλου τους και η οριοθέτηση της παρεμβατικότητάς τους μπορεί ορισμένες φορές να αποτελεί πρόκληση, λίγοι θα διαφωνούσαν με την άποψη ότι η παρουσία τους ενισχύει την οικογενειακή συνοχή και προάγει την ευημερία της οικογένειας ως συνόλου. Η άνευ όρων αγάπη τους λειτουργεί ως κλειδί για την υγιή ανάπτυξη των παιδιών, τόσο σε διανοητικό, όσο και ψυχοσυναισθηματικό επίπεδο και είναι ικανή να διαμορφώσει

αξίες βοηθώντας το εγγόνι τους να ανθίσει και να νιώσει μέρος στην αλυσίδα της ζωής (Simpson, 2018).

2. Τα αναπτυξιακά στάδια των παιδιών & οι προκλήσεις των γονέων

Οι απαιτήσεις του γονεϊκού ρόλου ποικίλουν ανάλογα με την ηλικία των παιδιών και τις ανάγκες που απορρέουν από αυτήν κάθε φορά. Οι γονείς καλούνται να παρατηρούν την ανάπτυξη των παιδιών και να διαχειρίζονται όλες τις μεταβολές που την συνοδεύουν. Με τον όρο “ανάπτυξη” ορίζεται η ακολουθία των σωματικών και ψυχολογικών αλλαγών που συμβαίνουν από την γέννηση και καθ’ όλη τη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου και αποτελεί συνεπώς μία δια βίου διαδικασία.

Η πορεία ανάπτυξης του παιδιού διέρχεται μέσα από πέντε χρονολογικές-αναπτυξιακές περιόδους (Bertin, 2008. Παππά, 2015. Πληροφοριακό Σύστημα Αναδοχής – Υιοθεσίας, 2024), όπως φαίνεται στο παρακάτω σχήμα:

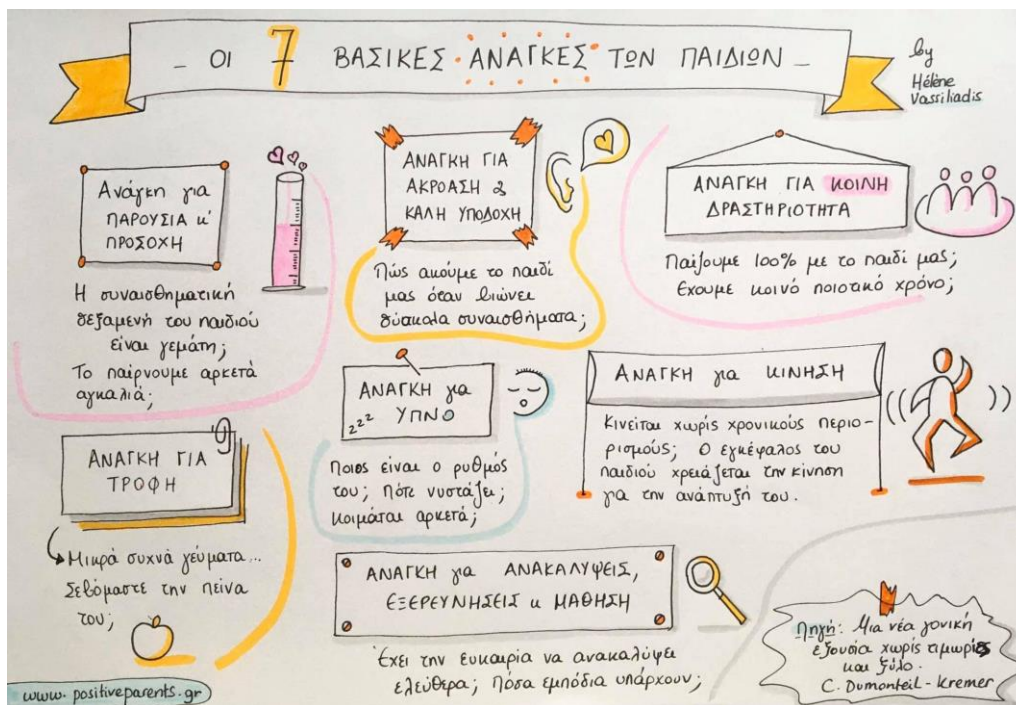

Εικόνα 5 - Αναπτυξιακές περίοδοι παιδιών

Καθώς τα παιδιά διανύουν τα διάφορα στάδια ανάπτυξής τους, οι ανάγκες τους εξελίσσονται και διαφοροποιούνται. Γι' αυτό, η ευαισθησία των γονέων στην ικανοποίηση αυτών των αναγκών είναι απαραίτητη, καθώς μέσα από αυτήν εκφράζεται η αγάπη και η φροντίδα που τα παιδιά χρειάζονται για να ευδοκιμήσουν. Ιδιαίτερα στα πρώτα χρόνια της ζωής τους, τα παιδιά δεν διαθέτουν την αυτονομία να καλύψουν ζωτικές ανάγκες επιβίωσης, καθιστώντας τα απόλυτα εξαρτημένα από την αφοσίωση και την υποστήριξη των γονέων τους.

Σημαντικές ανάγκες των παιδιών είναι:

- ❖ Ανάγκη για παρουσία & προσοχή
- ❖ Ανάγκη για ακρόαση & καλή υποδοχή
- ❖ Ανάγκη για κοινή δραστηριότητα
- ❖ Ανάγκη για τροφή
- ❖ Ανάγκη για ύπνο
- ❖ Ανάγκη για κίνηση
- ❖ Ανάγκη για ανακαλύψεις, εξερευνήσεις & μάθηση (Dumonteil-Kremer, 2018).

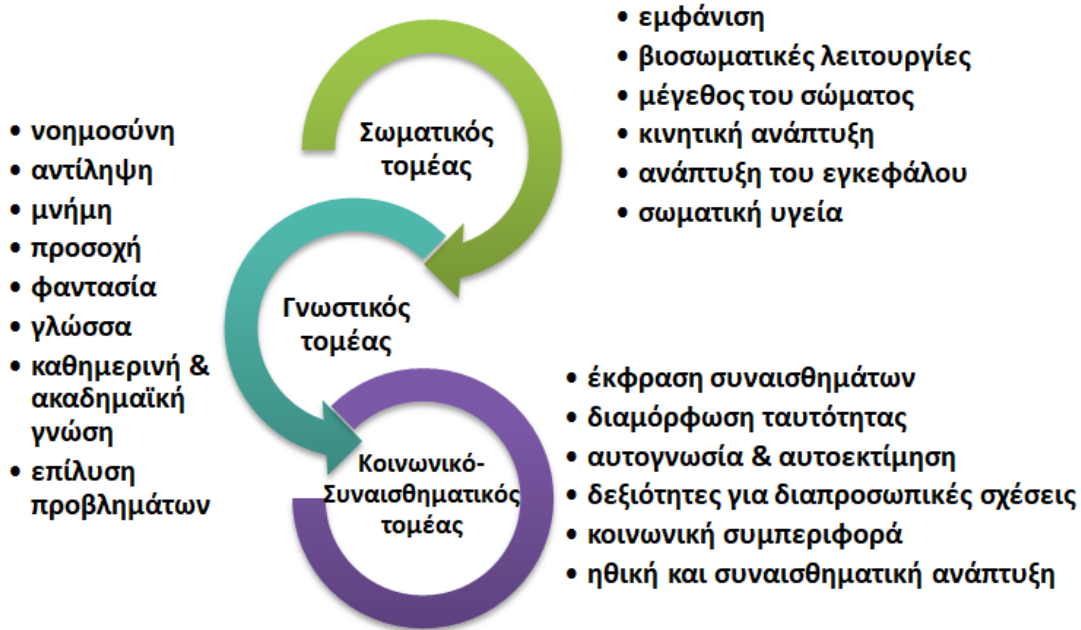
Εικόνα 6 - Οι 7 βασικές ανάγκες των παιδιών (Dumonteil-Kremer, 2018. Positive Parents)

Εκτός όμως από τις ανάγκες που απορρέουν από κάθε αναπτυξιακό στάδιο αξίες λόγου είναι οι αλλαγές που κάθε στάδιο επιφέρει. Τέτοιες αλλαγές αφορούν στο σώμα, στις γνωστικές λειτουργίες, στις συναισθηματικές αντιδράσεις, στην κοινωνική συμπεριφορά και στην επικοινωνία και συνοψίζονται στους ακόλουθους τρεις (3) κύριους τομείς:

- α) Σωματικός τομέας,
- β) Γνωστικός τομέας

- γ) Κοινωνικό-Συναισθηματικός τομέας (Piaget, 1964. Παρασκευόπουλος, 1985. Smith et al., 2018).

Οι αλλαγές που κάθε τομέας περιλαμβάνει εμφανίζονται στο ακόλουθο σχήμα:

Εικόνα 7 - Τομείς ανάπτυξης & αλλαγές

Καθώς τα παιδιά διανύουν τα διάφορα στάδια ανάπτυξής τους, έρχονται αντιμέτωπα με μια σειρά από αλλαγές σε διάφορους τομείς, αλλαγές που μεταφράζονται σε απαιτήσεις και προκλήσεις για τους γονείς.

Η Προγεννητική περίοδος περιλαμβάνει το διάστημα από τη σύλληψη μέχρι τη γέννηση. Διαρκεί περίπου εννέα (9) μήνες, κατά τους οποίους το έμβρυο αναπτύσσεται σε σχέση απόλυτης εξάρτησης με τη μητέρα. Η προγεννητική περίοδος είναι μια κρίσιμη περίοδος ανάπτυξης για το μωρό, καθώς οι υγιεινές συνήθειες, όπως η υγιεινή διατροφή, η τακτική άσκηση και η αποφυγή επιβλαβών ουσιών, μπορούν να βοηθήσουν στην εξασφάλιση υγιούς ανάπτυξης ενός υγιούς μωρού. Ταυτόχρονα, σπουδαίο ρόλο διαδραματίζει και η συναισθηματική υγεία της μητέρας, καθώς το άγχος και η κατάθλιψη μπορούν να έχουν αρνητικές συνέπειες στην κύηση. Εκτός των παραπάνω, το περιβάλλον μέσα στο οποίο ζει και κινείται η μητέρα, οφείλει να διακρίνεται από ηρεμία και αίσθημα ασφάλειας, επιτρέποντας στο παιδί να χτίσει μια στέρεα υγεία και καλή νευρική ισορροπία (Bertin, 2008).

Ξεκινώντας από τη Βρεφική ηλικία, μετά τη γέννηση, ο εγκέφαλος, οι αντιληπτικές και γνωστικές λειτουργίες, η κινητικότητα, η γλώσσα, ο πρωταρχικός δεσμός και οι διαπροσωπικές σχέσεις του παιδιού υφίστανται ραγδαίες μεταβολές. Μέχρι το τέλος αυτής της περιόδου, το παιδί έχει κατακτήσει την ικανότητα να μιλάει, να περπατά ανεξάρτητα και να χτίζει δεσμούς προσκόλλησης με την μητέρα και σταδιακά με άλλα μέλη της οικογένειας. Οι γονείς από την άλλη μεριά, σε αυτό το στάδιο αντιμετωπίζουν σοβαρές προκλήσεις, καθώς αυτή η περίοδος αποτελεί πηγή αποσταθεροποίησης, άγχους και αγωνίας γι' αυτούς. Η είσοδος του νέου μέλους ή των νέων μελών λογίζεται σαν αιφνίδια “εισβολή” και φέρνει ανατροπές σε ωράρια, ρόλους και παγιωμένες ισορροπίες του ζεύγους. Οι δυναμικές αλλάζουν και εξελίσσονται καθώς η δυάδα του ζεύγους μετατρέπεται σε τριάδα ή τετράδα ανεπιστρεπτή (Γεωργίου-Νίλσεν, 2002). Πριν ωστόσο από αυτό, προηγείται ο μετασχηματισμός της συζυγικής δυάδας σε δυάδα μητέρας-παιδιού μέσω της συμβιωτικής σχέσης που διαμορφώνεται ανάμεσα στη μητέρα και το βρέφος μέσω του θηλασμού. Αργότερα η σχέση αυτή εμπλουτίζεται με την πατρική παρουσία ενδυναμώνοντας την υγιή ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού. Θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η παρουσία του βρέφους δημιουργεί στη μητέρα ανάγκη εξάρτησης από τον πατέρα, τόσο οικονομική όσο και ως προς την προσωπική βοήθεια και τη λήψη αποφάσεων (Μουσούρου, 2003).

Οι νέοι γονείς συχνά προβληματίζονται και διχάζονται πάνω στα θέματα της κάλυψης των βιολογικών αναγκών (π.χ θηλασμός), αλλά και της αντιμετώπισης και διαχείρισης των πρώτων συναισθηματικών αντιδράσεων που εκδηλώνουν τα βρέφη κατά τους πρώτους μήνες της ζωής τους, όπως η προσκόλληση, ο θυμός, η δυσφορία ή η ευχαρίστηση. Άλλα θέματα που μονοπωλούν το ενδιαφέρον των γονέων είναι:

- το κλάμα
- ο βαθμός και η ποιότητα ενασχόλησής τους με το βρέφος
- τα ερεθίσματα που το βρέφος λαμβάνει
- η αγκαλιά
- το μοίρασμα ρόλων
- τα αναπτυξιακά επιτεύγματα του βρέφους
- η συμβολή τους στην ψυχοκινητική ανάπτυξη, στην ομιλία και στην καλλιέργεια υγιών συναισθηματικών δεσμών (Παππά, 20217).

Στο αρχικό στάδιο της βρεφικής ανάπτυξης του παιδιού συναντάται το φαινόμενο της προσκόλλησης και του άγχους αποχωρισμού που βιώνει τόσο το βρέφος όσο και η μητέρα λόγω της συμβιωτικής σχέσης που αναπτύσσεται μεταξύ τους εντός ενός κλειστού συστήματος, ιδιαιτέρως στους τρεις πρώτους μήνες. Το άγχος που βιώνουν οι νέοι γονείς αρχίζει να υποχωρεί σημαντικά μετά τους πρώτους μήνες αφού έχει υιοθετηθεί και παγιωθεί μια καθημερινή και πιο λειτουργική ρουτίνα (Παππά, 2017). Επίσης, θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι νέοι γονείς είναι πιο αφυπνισμένοι και συνειδητοποιημένοι ως προς τον γονεϊκό τους ρόλο. Σύμφωνα με την Παππά (2017), επιλέγουν να ενημερωθούν για θέματα γονεϊκότητας παρακολουθώντας είτε σχετικές εκπομπές, διαβάζοντας βιβλία και περιοδικά, είτε συζητώντας με άλλους γονείς και ανταλλάσσοντας απόψεις ή συμμετέχοντας σε Σχολές Γονέων, ώστε να υποστηριχθούν αποτελεσματικά στην αποστολή τους.

Ακολουθεί η Προσχολική ή Νηπιακή ηλικία (2-6 ετών), οπότε το σώμα του παιδιού συνεχίζει να αναπτύσσεται με ραγδαίο ρυθμό. Σε αυτό το στάδιο, οι διαστάσεις και οι αναλογίες του σώματός του υφίστανται σημαντικές αλλαγές. Το παιδί αποκτά άνεση στις κινήσεις του, τρέχει με ενθουσιασμό, συμμετέχει ενεργά σε διάφορες δραστηριότητες, ανεβαίνει με ευκολία σε έπιπλα, σκάλες και δέντρα, ενώ παράλληλα αναπτύσσει και την ισορροπία του. Σε αυτή την ηλικία, οι γονείς μεριμνούν για τον εμβολιασμό με σκοπό την προστασία του παιδιού από διάφορες ασθένειες, ενώ παράλληλα λαμβάνονται μέτρα για την πρόληψη ατυχημάτων. Ταυτόχρονα, εκτός από τον βιωματικό τομέα, δραστικές και εμφανείς είναι οι αλλαγές στον ψυχοκινητικό, γλωσσικό, γνωστικό, κοινωνικό και συναισθηματικό τομέα. Το παιδί στην προσχολική ηλικία διαμορφώνει τις πρώτες του έννοιες και έρχεται αντιμέτωπο με μια έντονη επιθυμία να γνωρίσει και να εξερευνήσει τον κόσμο που το περιβάλλει. Η περιέργεια αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό του, ωθώντας το να θέτει συνεχώς ερωτήσεις στους ενήλικες για να κατανοήσει το πώς και γιατί συμβαίνουν διάφορα φαινόμενα. Η περίοδος αυτή σηματοδοτεί ακόμη την αυξημένη δυνατότητα για αλληλεπίδραση με τους συνομηλίκους. Το παιδί αρχίζει να κατανοεί τον κοινωνικό ρόλο του φύλου, διακρίνει τις διαφορές μεταξύ των δύο φύλων, αρχικά με βάση τα εξωτερικά χαρακτηριστικά και αργότερα με βάση τα ανατομικά.

Οι γονείς, ενημερωμένοι για τα κύρια αναπτυξιακά στάδια, αγχώνονται αν το παιδί θα ανταποκριθεί επιτυχώς και έγκαιρα στις αναπτυξιακές προκλήσεις που έχει να αντιμετωπίσει, με προβληματισμούς, όπως “πότε και πώς να τρώει μόνο του, να κοιμάται στην ώρα του, να αποκτήσει έλεγχο σφικτήρων, να μην κλαίει στον αποχωρισμό των γονέων, να ντύνεται μόνο του, να παίζει αρμονικά με τα άλλα παιδάκια, να μην έχει έντονους φόβους, να προσαρμόζεται εύκολα, να μην είναι

απαιτητικό” να κατακλύζουν καθημερινά τις σκέψεις τους, προβληματισμούς που καλούνται να κατευνάσουν και να διαχειριστούν.

Για τα παιδιά, τα χρόνια αυτά συνιστούν μια περίοδο διεκδίκησης της αυτονόμησης και προσδιορισμού του εγώ, γεμάτη πειραματισμούς και δοκιμές των δυνατοτήτων και ικανοτήτων τους, με σκοπό να διαφοροποιήσουν τον εαυτό τους από το περιβάλλον και τα οικεία πρόσωπα της οικογένειάς τους. Βιώνουν μια πρώτη κρίση προσωπικότητας με τον γνωστικό εγωκεντρισμό της νηπιακής ηλικίας να προκαλεί συχνά στους γονείς αίσθημα απόγνωσης, αδυναμίας και φόβου ότι θα μεγαλώσουν “έναν εγωκεντρικό τύραννο”. Συνεπώς, οι γονείς καλούνται να διαμορφώσουν ένα σταθερό πλαίσιο που θα παρέχει ασφάλεια και στοργή, χωρίς να περιορίζει υπερβολικά ούτε να υπερπροστατεύει. Το θέμα των οριών είναι κομβικής σημασίας για γονείς παιδιών προσχολικής ηλικίας που παραπαίουν ανάμεσα σε υπερβολική δοτικότητα και επιτρεπτικότητα αφενός και στις απαγορεύσεις αφετέρου. Για να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά αυτήν την πρόκληση, είναι αναγκαίο κατ’ αρχάς να έχουν οι ίδιοι όρια και να τα θέτουν με υγιή τρόπο στις δικές τους σχέσεις. Συνεπώς, η αναζήτηση μέτρου αποτελεί το σημαντικότερο αίτημα των γονέων αυτού του αναπτυξιακού σταδίου. Η ισόρροπη και ψύχραιμη αντιμετώπιση θεμάτων που ανακύπτουν στη σχέση τους με τα παιδιά τους είναι το ζητούμενο.

Η Μέση Παιδική ή Σχολική Ηλικία, η περίοδος που καλύπτει την ηλικία 6-11 ετών, είναι η περίοδος που τα παιδιά φοιτούν στο δημοτικό σχολείο. Σημαντική θεωρείται η ετοιμότητα του παιδιού για μάθηση, επειδή οι γνωστικές λειτουργίες και ιδιαίτερα η φαντασία εξελίσσονται και το παιδί αναπτύσσει και βελτιώνει πολλές δεξιότητες. Είναι μια περίοδος χωρίς ιδιαίτερες συναισθηματικές εντάσεις, κατά την οποία το παιδί έχει περιέργεια, επιθυμία για μάθηση και έρευνα του κόσμου της εμπειρίας και αυξάνει σταδιακά η ανάγκη για ανεξαρτησία, που με τη σειρά της μπορεί να οδηγήσει ή να εκθέσει το παιδί σε ατυχήματα και σε κινδύνους κατά τη χρήση του διαδικτύου. Παράλληλα, τα παιδιά δημιουργούν φιλίες, ωστόσο οι γονείς και η οικογένεια είναι περισσότερο σημαντική για τα παιδιά. Εδώ οι γονείς έχουν λύσει τις περισσότερες αναπτυξιακές απορίες και νιώθουν πιο ασφαλείς στο ρόλο τους. Μοιάζουν ήσυχοι, ασφαλείς και τακτοποιημένοι, αλλά στην πραγματικότητα δεν είναι. Η έναρξη φοίτησης στο δημοτικό σηματοδοτεί αναζοπύρωση άγχους και ανησυχιών για το αν το παιδί θα ανταποκριθεί στις προσδοκίες τους για επιτυχή ακαδημαϊκή πορεία, που προαναγγέλλει την επαγγελματική επιτυχία και ακολούθως την κοινωνική καταξίωση. Η μετάβαση στην Α΄ δημοτικού είναι ορόσημο στη ζωή του παιδιού, αλλά και της οικογένειας. Το σχολείο μονοπωλεί το ενδιαφέρον των γονέων και οι σχολικές επιδόσεις είναι το κύριο μέλημά τους, καθώς στη φάση αυτή

διαπιστώνονται μαθησιακές δυσκολίες που σχετίζονται συνήθως με την γραφή, την ανάγνωση και τα μαθηματικά και η προσαρμογή στο σχολείο αποτελεί πρόκληση για παιδιά και γονείς. Σημαντικός είναι και ο ρόλος του δασκάλου σε αυτή την ηλικία, διότι γίνεται ο τρίτος σημαντικός άλλος στη ζωή του παιδιού, με τη σχέση παιδιού-δασκάλου να αποτελεί βασικό θέμα συζήτησης. Επίσης, οι γονείς επενδύουν πολλά στη γνώση και στη μάθηση και συχνά προβάλλουν τις δικές τους ανεπλήρωτες προσδοκίες και ακαδημαϊκά όνειρα, επιθυμίες και επιτυχίες, γεγονός που συχνά δημιουργεί μια παραμορφωτική οπτική εμποδίζοντας την υγιή επικοινωνία με τα παιδιά τους. Η υπερεμπλοκή πολλές φορές δημιουργεί δυσκολίες μεταφέροντας αμφίσημα μηνύματα, καθώς από τη μια επιδιώκεται η διαφοροποίηση των παιδιών και η επακόλουθη αυτονόμησή τους, από την άλλη οι γονείς μεγαλώνουν τα παιδιά τους, ώστε να τους μοιάσουν και να αποτελέσουν μια βελτιωμένη έκδοσή τους.

Τέλος, η Εφηβεία συνιστά μια κρίσιμη μεταβατική περίοδο στη ζωή των παιδιών με τους γονείς να βιώνουν το μέγιστο άγχος και την μέγιστη ανησυχία κατά την περίοδο αυτή. Η διάρκεια αυτού του σταδίου εκτείνεται, όπως προαναφέρθηκε, από το 12ο μέχρι το 22ο έτος της ζωής του ατόμου και χωρίζεται σε τρεις επιμέρους φάσεις, στις οποίες διακρίνονται διαφορετικά χαρακτηριστικά και αντιδράσεις. Οι επιμέρους αυτές φάσεις είναι:

1. η Ήβη (11-13)
2. η Μέση εφηβεία (14-16)
3. η Ύστερη εφηβεία ή Νεότητα (17-22) (Μιχαήλ, 2020)

Οι έφηβοι διακρίνονται για την ικανότητά τους να οργανώνουν και να προγραμματίζουν μελλοντικές τους δράσεις. Αναπτύσσουν κριτική σκέψη, θέτοντας υποθέσεις και ελέγχοντας την ορθότητά τους, ενώ παράλληλα παράγουν ιδέες και δημιουργούν θεωρίες για να ερμηνεύσουν διάφορα φαινόμενα, εμπειρίες και γεγονότα. Ένα από τα πιο χαρακτηριστικά γνωρίσματα είναι ο εφηβικός εγωκεντρισμός και η συνακόλουθη κρίση προσωπικότητας που και οι γονείς καλούνται να διαχειριστούν (Παππά, 2017). Οι έφηβοι τείνουν να εστιάζουν στον εαυτό τους, αντιλαμβανόμενοι και ερμηνεύοντας τον κόσμο μέσα από την δική τους οπτική. Η εφηβεία συχνά συνοδεύεται από έντονη συναισθηματική αναστάτωση, κάτι που αντικατοπτρίζεται στις σχέσεις με την οικογένεια, όπου οι συγκρούσεις για καθημερινά ζητήματα είναι συχνές. Θεμελιώδης φόβος των γονέων είναι η αίσθηση πως χάνουν τον έλεγχο του εφήβου, ο οποίος ενδέχεται να εκτεθεί σε κινδύνους εκτός της σφαίρας επιρροής τους. Επίσης, η ανάγκη των εφήβων για διαφύλαξη του προσωπικού τους χώρου συχνά εκλαμβάνεται από

τους γονείς άλλοτε ως “απιστία” και άλλοτε ως ύποπτη φυγή (Παππά, 2017). Η συναισθηματική απομάκρυνση των εφήβων από τους γονείς συμπίπτει με την ανάδειξη των συνομηλίκων σε βασική πηγή επηρεασμού τους τόσο σε επίπεδο υιοθέτησης λεξιλογίου όσο και εξωτερικής εμφάνισης ή και τρόπου ψυχαγωγίας. Οι έφηβοι αναζητούν πρότυπα και αποδοχή στην παρέα των συνομηλίκων, συμμετέχουν σε ομάδες με κοινά ενδιαφέροντα και δραστηριότητες και αναζητούν την ταυτότητά τους. Η διαμόρφωση της ταυτότητας αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα επιτεύγματα της εφηβείας. Σε αυτή τη διαδικασία, η οικογένεια διαδραματίζει σημαντικό ρόλο, καθώς ο έφηβος καλείται να απαντήσει σε κρίσιμα ερωτήματα για το ποιος είναι και ποιο είναι το μέλλον του.

Κομβικό σημείο είναι η στιγμή που οι έφηβοι φεύγουν από το πατρικό σπίτι για να εργαστούν ή να σπουδάσουν, οπότε οι γονείς βιώνουν το “σύνδρομο της άδειας φωλιάς”. Τότε οι γονείς νιώθουν ανάμεικτα συναισθήματα για τον αποχωρισμό και την αυτονομηση του παιδιού τους, που είναι συγχρόνως επιθυμητή και υποσυνείδητα ανεπιθύμητη, καθώς αναζωπυρώνει το άγχος της μοναξιάς και της εγκατάλειψης και φέρει τους γονείς αντιμέτωπους με αισθήματα απώλειας, δυσφορίας και ματαιώσης (Grover & Dang, 2013). Οι αλλαγές που επιφέρει στον γονεϊκό ρόλο επηρεάζουν καθοριστικά την ταυτότητα του γονιού, διότι ο ρόλος αυτός είναι αναπόσπαστο κομμάτι της ταυτότητάς του. Παράλληλα, το γεγονός ότι το παιδί φεύγει από το σπίτι είναι μία ένδειξη ότι κι οι ίδιοι μεγαλώνουν κι αυτό συχνά εγείρει εσωτερικές υπαρξιακές ανησυχίες (Dennerstein, Dudley & Guthrie, 2002). Έτσι, το ζευγάρι, κατά την περίοδο της άδειας φωλιάς, είναι πιθανό να βιώσει αρκετές εντάσεις ή ρήγματα στην επικοινωνία. Από την άλλη μεριά, η φάση αυτή μπορεί να αποτελέσει μία θαυμάσια ευκαιρία για το ζευγάρι, έχοντας περισσότερο χρόνο πια, να εστιάσει στις προσωπικές του ανάγκες, αλλά και στην ίδια τη συζυγική σχέση. Καταλήγοντας, λοιπόν, η άδεια φωλιά αποτελεί ένα εξελικτικό στάδιο στον κύκλο ζωής της οικογένειας επιβεβαιώνοντας ότι το σύστημα της οικογένειας έχει δυναμική, δε μένει στάσιμο, αλλά μεταβάλλεται συνεχώς.

Λόγω της ιδιαιτερότητας που χαρακτηρίζει την εφηβική περίοδο, συχνά συμπεριφορές των εφήβων μπορεί να προβληματίσουν ή και να ανησυχίσουν τους γονείς χωρίς να συντρέχει πάντοτε πραγματικός λόγος. Για τον λόγο αυτό είναι αναγκαίο οι γονείς να διακρίνουν ποιες συμπεριφορές εμπίπτουν στην φυσιολογική εφηβική ανάπτυξη, όπως αυτές που αναφέρθηκαν παραπάνω, και ποιες είναι προβληματικές και χρήζουν εξειδικευμένης αντιμετώπισης.

Συνήθη προβλήματα στην εφηβεία που απασχολούν κατά κόρον του γονείς είναι:

- Κάπνισμα, χρήση αλκοόλ

- Χρήση ουσιών
- Επικίνδυνη οδήγηση & ατυχήματα
- Συμπεριφορά που σχετίζεται με τραυματισμούς
- Ανασφαλής σεξουαλική συμπεριφορά & εφηβική εγκυμοσύνη
- Αφροδίσια νοσήματα/AIDS
- Παραβατική συμπεριφορά (κλοπές, εξαπάτηση)
- Βίαη, επιθετική συμπεριφορά & αντικοινωνικές πράξεις
- Προβλήματα που αφορούν τη διατροφή (παχυσαρκία, νευρική ανορεξία) (Παππά, 2017)

Ενδείξεις στη συμπεριφορά, τη διάθεση, τις δραστηριότητες και την εμφάνιση των εφήβων (όπως άγχος, ευερεθιστότητα, απόσυρση, καταθλιπτική διάθεση, αργοπορημένη αφύπνιση, κ.α.) μπορεί να αποτελούν προειδοποιητικά σημάδια για την υιοθέτηση επικίνδυνων συμπεριφορών. Είναι σημαντικό οι γονείς να παρατηρούν προσεκτικά τυχόν αλλαγές στη συμπεριφορά και τον τρόπο ζωής των παιδιών τους και να λαμβάνουν σοβαρά υπόψη αυτές τις ενδείξεις. Σε περιπτώσεις που παρατηρούνται ανησυχητικά σημάδια, οι έφηβοι χρειάζονται υποστήριξη και προστασία από τους γονείς τους, οι οποίοι οφείλουν να αναζητήσουν βοήθεια από εξειδικευμένες υπηρεσίες.

Συμπερασματικά, κάθε φάση στην ανάπτυξη των παιδιών συνοδεύεται από ξεχωριστές αλλαγές, ιδιαίτερες ανάγκες και μοναδικές προκλήσεις. Ενώ η περιγραφή των σταδίων ανάπτυξης προσφέρει μια γενική εικόνα για την πορεία εξέλιξης του παιδιού, είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι “κάθε παιδί είναι μοναδικό” (Meggitt, 2006). Μέσα από το βίωμα του γονεϊκού ρόλου, οι γονείς έχουν την ευκαιρία να ζήσουν όλο το συναρπαστικό ταξίδι συνεχούς εξέλιξης και συναισθηματικής ανάπτυξης τόσο των παιδιών όσο και των ίδιων. Και μολονότι οι δυσκολίες και προκλήσεις που ορθώνονται μπροστά τους είναι πολλές και φαντάζουν συχνά ανυπέρβλητες, η Σχολή Γονέων μπορεί να λειτουργήσει ως φάρος που παρέχει επιστημονική γνώση, σωστή ενημέρωση και κατάλληλη υποστήριξη δείχνοντας τον δρόμο για μια υγιή και αρμονική οικογενειακή ζωή.

3. Τύποι Γονέων & η Επίδρασή τους στην Ψυχολογία των Παιδιών

Η τυπολογία γονέων αναφέρεται στην κατηγοριοποίηση των γονέων σε διάφορους τύπους βάσει της συμπεριφοράς και των προσεγγίσεών τους στην ανατροφή των παιδιών τους. Σύμφωνα με την Παππά (2017), η έννοια “γονικός τύπος” (parenting style) δηλώνει τον τρόπο που ο γονέας ασκεί τον ρόλο του πάνω σε θέματα ανατροφής και διαπαιδαγώγησης των παιδιών του. Με άλλα λόγια, η γονεϊκή τυπολογία αντανακλά τις μεθόδους και πρακτικές ανατροφής και διαπαιδαγώγησης των παιδιών από τους γονείς, καθώς και τις αξίες, τα πρότυπα και τις μορφές συμπεριφοράς που μεταβιβάζονται από τους γονείς στα παιδιά (Darling & Steinberg, 1993).

Η γονεϊκή στάση, ο τρόπος δηλαδή που κάθε γονιός επιλέγει να ασκήσει τον ρόλο του, συμβάλλει καθοριστικά στην ανάπτυξη της προσωπικής και κοινωνικής συμπεριφοράς του παιδιού (Holden, 2014) και επηρεάζεται από τον γονεϊκό τύπο που κάθε γονέας έχει υιοθετήσει στην ανατροφή των παιδιών του.

Οι άνθρωποι μαθαίνουν το γονικό τους ρόλο μέσα από τις προϋπάρχουσες εμπειρίες και τα βιώματα που έχουν από τους δικούς τους γονείς, από ρόλους-πρότυπα του κοινωνικού τους περιβάλλοντος, καθώς επίσης και από γονικά πρότυπα που προτάσσει η ίδια η κοινωνία. Όλες αυτές οι προσλαμβάνουσες σε συνδυασμό με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε γονέα συμβάλλουν στην διαμόρφωση της εκάστοτε γονικής προσωπικότητας, αυτό δηλαδή που ονομάζουμε στυλ ή τύπο γονέα.

Οι Binger και Gerhardt (2019) απαριθμούν οκτώ (8) παράγοντες που συντελούν στην διαμόρφωση των γονεϊκών στυλ:

- α. το πολιτισμικό πλαίσιο,
- β. ο συγχρονισμός των στυλ ανατροφής με τις εκάστοτε βαθμίδες ανάπτυξης του παιδιού,
- γ. οι τρόποι αλληλεπίδρασης και ανταπόκρισης των γονέων σε συγκεκριμένες ανάγκες των παιδιών,
- δ. οι επιρροές των ίδιων των γονέων που διαμορφώνουν την γονεϊκότητα τους,
- ε. οι τρόποι με τους οποίους ανταποκρίνονται τα ίδια τα παιδιά στα γονεϊκά στυλ,
- στ. η οικογενειακή δομή,
- ζ. οι γονεϊκές στάσεις καθώς και

η. οι επιμέρους γονεϊκοί στόχοι που τίθενται και συχνά αντιστοιχούν σε συγκεκριμένες αναπτυξιακές βαθμίδες (Binger & Gerhardt, 2019).

Η διερεύνηση των διαφορετικών τύπων γονέων και της επίδρασής τους στην ψυχολογική ανάπτυξη των παιδιών συνεισφέρει στην συνειδητοποίηση της πολυπλοκότητας του γονεϊκού ρόλου και εύλογα εγείρει το ερώτημα αν και με ποιο τρόπο οι γονείς μπορούν να παρέμβουν σε μια ήδη παγιωμένη γονεϊκή στάση. Αναδεικνύονται συνεπώς χρήσιμα σημεία για το ζήτημα που απασχολεί την παρούσα εργασία και εισάγει ερωτήματα αναφορικά με την υποστήριξη και εκπαίδευση σε θέματα γονεϊκότητας.

Το ενδιαφέρον για τη μελέτη των ποικίλων τύπων γονέων έχει μεταφραστεί σε πληθώρα ερευνών διεθνώς. Κάθε προσπάθεια κατηγοροποίησης στηρίζεται σε συγκεκριμένων κριτηρία, η εστίαση δηλαδή διαφέρει κάθε φορά και ως εκ τούτου μπορεί να προκύπτουν ποικίλοι γονεϊκοί τύποι.

Οι πρώιμες έρευνες για τη γονεϊκή τυπολογία εστίαζαν το ενδιαφέρον τους στις πρακτικές που οι γονείς εφαρμόζαν με σκοπό την πειθαρχία των παιδιών. Όπως αναφέρει ο Spera (2005), οι Sears, Maccoby και Levin (1957), κατέταξαν του γονείς, ιδίως τις μητέρες σε δύο διακριτούς τύπους: α) αυτόν που προσανατολίζεται στην αγάπη (love – oriented style), με κριτήρια την επίδειξη ή όχι στοργής, τρυφερότητας, συμπάθειας και την χρήση επαίνου και β) στον τύπο που προσανατολίζεται στα «αντικείμενα», με κριτήρια την παροχή ή τη στέρηση από το παιδί υλικών αντικειμένων, παιχνιδιών και χρόνου ψυχαγωγίας, ανάλογα με τη συμπεριφορά του.

Άλλοι γονεϊκοί τύποι, που έχουν κατά καιρούς αναφερθεί, μελετήθηκαν με βάση την ικανότητα ανταπόκρισης των γονέων στις ανάγκες των παιδιών τους (Baldwin, 1948. Schaefer, 1959), την άσκηση ελέγχου και κυριαρχίας στη συμπεριφορά τους, το επίπεδο αποδοχής ή απόρριψης των ιδιαιτεροτήτων των παιδιών (Schaefer, 1959. Symonds, 1939), την ικανότητα συναισθηματικής έκφρασης των γονέων και τον βαθμό επικοινωνίας τους με τα παιδιά (Baldwin, 1948).

Η σύγχρονη έρευνα έχει διευρύνει τις διαστάσεις της γονεϊκής τυπολογίας και κατά καιρούς έχουν μελετηθεί και αξιολογηθεί πολλά γονεϊκά μοντέλα (Steinberg, 2001). Ωστόσο, το μοντέλο που έχει ευρέως χρησιμοποιηθεί και εδραιωθεί ερευνητικά είναι αυτό της Diana Baumrind (ΗΠΑ, 1971) (Kaufmann et al., 2000. Querido, Warner, & Eyberg, 2002. Smetana, 1994). Το μοντέλο αυτό στηρίχτηκε στον τρόπο ανατροφής και διαπαιδαγώγησης των παιδιών από τους γονείς τους, ο οποίος διαφοροποιείται:

α) ως προς τον βαθμό ανταπόκρισης στις ανάγκες τους, δηλαδή αν είναι υποστηρικτικοί, στοργικοί, ή απορριπτικοί και

β) ως προς τον βαθμό των απαιτήσεων που αξιόνουν από τα παιδιά τους, που αφορά κυρίως στον έλεγχο που τους ασκούν (Maridaki-Kassotaki, 2009).

Σύμφωνα με το μοντέλο της Baumrind (1978) προτείνονται τρεις (3) τύποι γονέων: α) οι υποστηρικτικοί (authoritative), β) οι αυταρχικοί (authoritarian) και γ) οι επιτρεπτικοί (permissive). Για την καλύτερη κατανόηση της τυπολογίας αυτής, παρουσιάζονται τα βασικά χαρακτηριστικά κάθε τύπου.

Εικόνα 8 - Τύποι γονέων (Baumrind, 1978)

Ο υποστηρικτικός ή αλλιώς δημοκρατικός γονέας συνδυάζει δύο βασικές δεξιότητες ανατροφής. Η πρώτη είναι η συναισθηματική διαθεσιμότητα, με έκδηλη ζεστασιά και αποδοχή, που αποτελούν βασικά συστατικά για την προώθηση της συναισθηματικής υγείας των παιδιών και η δεύτερη είναι η αποτελεσματική οριοθέτηση στη συμπεριφορά τους. Όσον αφορά τη δεύτερη δεξιότητα, φαίνεται να επιτυγχάνεται μέσω διαπραγμάτευσης και των δυο πλευρών, γονέα-παιδιού, με τον γονέα να φέρει σαφώς την ευθύνη της απόφασης και εφαρμογής. Ωστόσο, είναι κρίσιμο να λαμβάνονται υπόψη και να ακούγονται η οπτική του παιδιού, οι ανάγκες και οι επιθυμίες του. Αναφορικά με την οριοθέτηση, σημαντική είναι η διάκριση μεταξύ συμπεριφορικού ελέγχου και συναισθηματικού ελέγχου. Ο συμπεριφορικός έλεγχος θέτει το όριο στη συμπεριφορά και όχι στο συναίσθημα, και η παραβίασή

του δεν συνοδεύεται από αίσθημα ενοχής και ντροπή. Αντίθετα, ο συναισθηματικός έλεγχος περιλαμβάνει απόρριψη των συναισθημάτων του παιδιού, προκαλώντας ντροπή και ενοχή και δεν αποτελεί χαρακτηριστικό του δημοκρατικού τύπου γονέα. Ερευνητικά ευρήματα υποστηρίζουν ότι οι πρακτικές του δημοκρατικού γονέα συσχετίζονται με τα βέλτιστα αποτελέσματα στην παιδική προσαρμοστικότητα (Darling & Steinberg, 1993; Maccoby & Martin, 1983).

Στον αντίποδα του υποστηρικτικού γονέα, συναντάται ο **αυταρχικός** τύπος γονέα, που εμφανίζει υψηλά επίπεδα απαιτητικότητας και ελέγχου, αλλά έχει πλήρη έλλειψη συναισθηματικής ανταπόκρισης. Θέτει όρια και κανόνες που δεν συνοδεύονται από διάλογο, ακρόαση ή ενδιαφέρον για την οπτική, τις ανάγκες και τις επιθυμίες του παιδιού και χρησιμοποιεί την τιμωρία. Στην αυταρχική αυτή προσέγγιση, ο γονέας πιστεύει πλήρως ότι διαθέτει απόλυτη εξουσία στη λήψη αποφάσεων και την εφαρμογή κανόνων, ενώ αγνοεί την άποψη του παιδιού και αμφισβητεί την σημασία της (Koriko, 2007).

Ο γονέας που εμπίπτει στην τρίτη κατά την Baumrind κατηγορία, αυτήν του επιτρεπτικού γονέα, εκδηλώνει υψηλή συναισθηματική ανταπόκριση προς τα παιδιά του, ωστόσο δεν αξιώνει αυστηρές απαιτήσεις και διαθέτει χαμηλές δεξιότητες στο να θέτει όρια. Ο επιτρεπτικός γονέας παύει σταδιακά να συνιστά αυθεντία, ενώ τα παιδιά κατέχουν μεγαλύτερη εξουσία από αυτόν στη λήψη αποφάσεων και στη θέσπιση των δικών τους κανόνων. Συνήθως, τα παιδιά με τέτοιους γονείς εκδηλώνουν εγωκεντρική συμπεριφορά, και ως αποτέλεσμα, η κοινωνική τους ανάπτυξη και αλληλεπίδραση με συνομηλίκους ή με άλλα άτομα σε διάφορα κοινωνικά πλαίσια μπορεί να μην είναι επαρκώς προσαρμοστική και λειτουργική (Koriko, 2007).

Οι Maccoby και Martin πρότειναν το 1983 ένα νέο μοντέλο, το οποίο βασιζόταν, όπως και της Baumrind, στην «ανταπόκριση» και την «απαιτητικότητα» των γονέων με βάση αφ' ενός το πλήθος και το είδος των απαιτήσεων των γονέων και αφ' ετέρου τον τρόπο επιβολής των απαιτήσεων αυτών. Το συγκεκριμένο μοντέλο διαφοροποιήθηκε από της Baumrind ως προς τον τρίτο τύπο, τον επιτρεπτικό, για τον οποίο οι Maccoby και Martin πρότειναν δύο υπο-τύπους. Τον **επιτρεπτικό-επιεική ή ενδοτικό (indulgent)** και τον **επιτρεπτικό-αδιάφορο (neglectful ή indifferent ή unengaged)** (Maccoby & Martin, 1983).

Σύμφωνα με τους Maccoby και Martin (1983), οι επιτρεπτικοί-επιεικείς γονείς είναι περισσότερο ανταποκριτικοί, παρά απαιτητικοί. Δείχνουν στοργή στα παιδιά τους, ανταποκρίνονται

ικανοποιητικά στις ανάγκες τους, τα αποδέχονται, ως ένα βαθμό, και σέβονται την αυτονομία τους. Ωστόσο, σπάνια θέτουν κανόνες και όρια, δεν ασκούν έλεγχο στη συμπεριφορά τους και δεν έχουν απαιτήσεις. Δείχνουν επιείκεια ακόμη και σε συμπεριφορές μη αποδεκτές και δεν ζητούν ωριμότητα. Επίσης, δεν καταβάλλουν προσπάθεια για να διδάξουν στα παιδιά τους την πειθαρχία.

Από την άλλη, οι επιτρεπτικοί-αδιάφοροι γονείς δεν χαρακτηρίζονται ούτε από στοργή ούτε από απαιτητικότητα και δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες των παιδιών τους. Είναι αδιάφοροι, συναισθηματικά απόμακροι, απορριπτικοί και δεν ενδιαφέρονται καθόλου για την πειθαρχία ή αυτοπειθαρχία των παιδιών (Smith & Hall, 2008). Δεν ασκούν έλεγχο, δεν εμπλέκονται καθόλου στη ζωή τους και δεν θέτουν όρια στη συμπεριφορά τους (Maccoby & Martin, 1983). Αξίζει ίσως να σημειωθεί ότι για τον συγκεκριμένο τύπο γονέα βρέθηκαν τα λιγότερα ερευνητικά δεδομένα κατά τη βιβλιογραφική ανασκόπηση.

Μία ακόμη κατηγοριοποίηση γονεϊκών τύπων που θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθεί, είναι αυτή του John Gottman και των συνεργατών του (1997), οι οποίοι έθεσαν ως κριτήριο το **μετα-συναίσθημα** (meta-emotion), δηλαδή την συναισθηματική επίγνωση των γονέων. Το μετα-συναίσθημα ορίζεται ως το “οργανωμένο σύνολο συναισθημάτων και (επι)γνώσεων κάποιου σχετικά με τα συναισθήματα του ίδιου και των άλλων” (Gottman et al., 1997). Μέσα από το πρίσμα του μετα-συναίσθηματος προκύπτουν δύο κύριοι γονεϊκοί τύποι, ο **συναισθηματικός μέντορας** (emotion coach) και ο **συναισθηματικά απορριπτικός γονέας** (emotion dismissing).

Ο συναισθηματικός μέντορας διαθέτει δεξιότητες συναισθηματικής αυτορρύθμισης, δηλαδή την αναγνώριση, διαφοροποίηση, κατονομασία και διαχείριση συναισθημάτων τόσο για τον εαυτό του όσο και για τα παιδιά του. Χρησιμοποιεί αυτές τις δεξιότητες για την ανάπτυξη των παιδιών, αναγνωρίζοντας και διαχειριζόμενος τα συναισθήματα του παιδιού, ειδικά τα αρνητικά. Έτσι, το παιδί μαθαίνει ότι τα συναισθήματά του είναι αποδεκτά και αναπτύσσει δεξιότητες συναισθηματικής αυτορρύθμισης και ενσυναίσθησης (Gottman et al., 1997). Οι δεξιότητες που περιγράφει ο Gottman για τον συναισθηματικό μέντορα αναδεικνύονται ως απαραίτητες για την επιτυχή γονεϊκότητα σύμφωνα και με την τυπολογία των Baumrind, Maccoby & Martin.

Αντίθετα, ο συναισθηματικά απορριπτικός γονέας έχει χαμηλές δεξιότητες μετα-συναίσθηματος, εκφράζοντας ανασφάλεια σχετικά με την αντιμετώπιση και αποδοχή αρνητικών συναισθημάτων, τόσο του ίδιου όσο και των παιδιών του (Gottman & DeClaire, 1997). Αυτός ο γονέας φοβάται την

έκφραση αρνητικών συναισθημάτων και τα θεωρεί ως αποδεικτικά της αναποτελεσματικότητάς του ως γονέας.

Εστιάζοντας το ενδιαφέρον μας στην Ελλάδα και την έρευνα γονεϊκών τύπων εντός εθνικών συνόρων, αξίζει να αναφερθεί η τυπολογία που ανέπτυξε η Μαρία Χουρδάκη (1992), διακρίνοντας επτά (7) τύπους γονέων με νευρωτικά χαρακτηριστικά: α) νευρωτικοί/ευερέθιστοι, β) απαιτητικοί, γ) ανήσυχοι, δ) υπερπροστατευτικοί, ε) φιλόδοξοι, στ) απορριπτικοί και ζ) μποέμ ή μοντέρνοι γονείς.

νευρωτικοί/ευερέθιστοι

- νευρικοί, οξύθυμοι, τιμωρίες, φωνές, ξύλο, αυστηρή πειθαρχία, υπερβολικές απαιτήσεις & φιλοδοξίες
- παιδί: απειλή, φόβος, νιώθει ανάξιο & ανίκανο, θυμός, δειλία, αδιαφορία, ψέματα & επιφυλακτικότητα, επικριτικό, νευρικό, δύσπιστο, φοβισμένο, επιφυλακτικό

απαιτητικοί

- βαρύ πρόγραμμα, με υπερβολικές σχολικές & εξωσχολικές υποχρεώσεις,
- ρυθμίζουν τα πάντα, επιβάλλουν μονότονη ζωή, κουραστικοί
- παιδί: υπάκουο, υποτακτικό, παθητικό, χωρίς πρωτοβουλίες

ανήσυχοι

- υπερβολική ανησυχία για παρόν & μέλλον, ενοχικοί
- παιδί: ένταση, ανασφάλεια, φόβος, όχι πρωτοβουλίες & ευθύνες, συνεχής απειλή, φοβίες

υπερπροστατευτικοί

- θεωρούν το παιδί αδύναμο, ανησυχούν υπερβολικά, υπερβολικά προνοητικοί
- αδύναμοι & εξαρτημένοι από τα παιδιά τους
- παιδί: ανίκανο να κινηθεί μόνο

Εικόνα 9 - Τύποι γονέων α (Χουρδάκη, 1992)

φιλόδοξοι

- υψηλοί στόχοι & υπερβολικές προσδοκίες (σχολείο, αθλήματα, επαγγελματική πορεία) --> αναζητούν προσωπική καταξίωση
- απωθημένα & προσωπικές διαψεύσεις
- παιδί: άγχος & υπερβολική πίεση, συνεχής αγώνας για αποδοχή

απορριπτικοί

- αποτρεπτική, προσβλητική & εχθρική συμπεριφορά, ίσως και κακοποίηση
- επικριτικοί, αποδοκιμαστικοί, τιμωρίες
- παιδί: αίσθημα ανικανότητας & αποτυχίας

μποέμ/μοντέρνοι

- εγωκεντρικοί, αρνούνται τον ρόλο του γονέα
- αναζητούν ελευθερία & εγκαταλείπουν τα παιδιά σε τρίτους
- παιδί: αίσθημα εγκατάλειψης & απόρριψης, στερούνται συναισθηματικής σύνδεσης & μάταια επιζητούν προσοχή

Εικόνα 10 - Τύποι γονέων β (Χουρδάκη, 1992)

Η τυπολογία αυτή προέκυψε μέσα από την πολύχρονη εμπειρία της Χουρδάκη στις Σχολές Γονέων και χαίρει αποδοχής από ειδικούς στον χώρο της εκπαίδευσης γονέων (Μυλωνάκου-Κεκέ, 2009. Παππά, 2017), αντανakλώντας σε μεγάλο βαθμό την ιδιαίτερη ψυχολογία αλλά και την ιδιαίτερη “παθολογία” των Ελλήνων γονέων, την οποία η ίδια μελέτησε διεξοδικά. Η μελέτη της “εθνικής μας ψυχολογίας”, σύμφωνα με τη Χουρδάκη, έτσι όπως προκύπτει από το κοινωνικο-πολιτισμικό και ιστορικό υπόβαθρο του τόπου μας, διαμορφώνει αντίστοιχους τύπους γονέων, οι οποίοι διαφοροποιούνται αρκετά από τις γνωστές τυπολογίες των δυτικών κοινωνιών.

Προκειμένου να γίνει καλύτερα αντιληπτή αυτή η αντανάκλαση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των Ελλήνων γονέων στην κατηγοριοποίηση που η Χουρδάκη προτείνει, ακολουθεί η παρουσίαση κάθε γονεϊκού τύπου, με αναφορά στα χαρακτηριστικά, στα κίνητρα αλλά και στις επιδράσεις του στην ψυχοσυνασθηματική ανάπτυξη των παιδιών.

Η επισκόπηση της κατηγοριοποίησης που πρότεινε η Χουρδάκη, έχει ως αφετηρία τους **νευρωτικούς ή ευερέθιστους γονείς**. Πρόκειται για νευρικούς και οξύθυμους γονείς που ξεσπούν με το παραμικρό (Παππά, 2017), γονείς που περιμένουν το παραμικρό για να εκραγούν με σπινθήρα ασήμαντα περιστατικά με πρωταγωνιστή το παιδί (Smirnoff, 1957). Οι αιτίες δεν είναι αξιόλογες για τιμωρίες, αλλά η νευρικότητα είναι τέτοια που πρέπει να ξεσπάσει, και για να ξεσπάσει ψάχνει αφορμή σε κάθε ανυπομονησία ή αποτυχία του παιδιού. (Χουρδάκη, 1992). Η νευρικότητα είναι άλλοτε έκδηλη με φωνές, απειλές, τιμωρίες, ξύλο (Smirnoff, 1957), και άλλοτε κρυφή, παρασκηνιακή, σιωπηλή ερεθιστικότητα που εκδηλώνεται με υπονοούμενα, με αυστηρή πειθαρχία ή με εξωλεκτικούς κώδικες (Μυλωνάκου-Κεκέ, 2009). Έχουν υπερβολή στις απαιτήσεις τους, στην ευερεθιστικότητά τους, στις φιλοδοξίες τους και στη στάση τους (Χουρδάκη, 1992). Ένα τέτοιο περιβάλλον αποτελεί συνεχή απειλή για το παιδί, το οποίο φοβάται τις παρατηρήσεις και τις τιμωρίες και πιστεύει πως είναι ανάξιο και ανίκανο. Συνεπώς, υιοθετεί τέτοια συμπεριφορά που θα του επιτρέψει να υπομένει καλύτερα τον νευρωτικό γονέα, αντιδρώντας άλλοτε με θυμό, δειλία και αδιαφορία (Χουρδάκη, 1966) και άλλοτε με ψέματα και επιφυλακτικότητα (Μυλωνάκου-Κεκέ, 2009). Τα παιδιά που αντιμετωπίζουν συχνά αυτή τη συμπεριφορά γίνονται επικριτικά, νευρικά, ευερέθιστα, δύσπιστα, φοβισμένα (κάποιες φορές και τρομοκρατημένα) ή επιφυλακτικά. (Μυλωνάκου-Κεκέ, 2009).

Οι **απαιτητικοί γονείς** απαιτούν από τα παιδιά τους να ακολουθούν συστηματικά και αδιαμαρτύρητα ένα βαρύ πρόγραμμα, που οι ίδιοι προκαθορίζουν, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες του κάθε παιδιού (Μυλωνάκου-Κεκέ, 2009). Το πρόγραμμα που επιβάλλουν σχετίζεται

είτε με υπερβολικές σχολικές υποχρεώσεις (φροντιστήρια, πρόσθετα μαθήματα, προετοιμασία για το σχολείο, κ.λπ.), είτε με εξωσχολικές συναφείς υποχρεώσεις (π.χ. εκμάθηση ξένων γλωσσών, μουσική, χορός, συμμετοχή σε αθλήματα), είτε με υποχρεώσεις που έχουν σχέση με τη συμμετοχή σε δουλειές του σπιτιού ή το επάγγελμα του γονέα (Μυλωνάκου-Κεκέ, 2009). Ρυθμίζουν τη ζωή των παιδιών με όλες τις λεπτομέρειες, ορίζοντας ακόμη και τον χρόνο που θα αφιερωθεί σε παιχνίδι ή ξεκούραση, εξαντλώντας τη δύναμή και τη διάθεση του παιδιού να εργαστεί, με αποτέλεσμα να γίνονται κουραστικοί (Χουρδάκη, 1992). Με αυτόν τον τρόπο, οι γονείς επιβάλλουν στα παιδιά μια μονότονη ζωή γεμάτη υποχρεώσεις, που δεν ταιριάζει στην ιδιοσυγκρασία τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να δημιουργούν υπάκουα και υποτακτικά παιδιά, ενώ συχνά απαιτούν από αυτά να είναι αυθόρμητα και θαρραλέα. Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά ο Smirnoff (1957) οι γονείς αυτοί αξιώνουν από το παιδί τους αλληλοσυγκρουόμενες ιδιότητες τις οποίες αυτό δεν μπορεί να έχει. Πρόκειται συνεπώς για μια αντιφατική τακτική που αφ' ενός συνηγορεί υπέρ της παθητικότητας και της έλλειψης πρωτοβουλίας, αλλά ταυτόχρονα απαιτεί από τα παιδιά την διάθεση για πρωτοβουλία και αυθορμητισμό σε διαφορετικά πλαίσια, όπως οι σχέσεις με άλλα παιδιά (Χουρδάκη, 1992).

Οι **ανήσυχοι γονείς** με τη σειρά τους εκδηλώνουν υπερβολική ανησυχία για το παρόν και το μέλλον των παιδιών τους. Συνεχώς φοβούνται πως οποιοδήποτε κακό συμβαίνει στον κόσμο θα συμβεί και στα παιδιά τους. Υπερβάλλουν σε έναν κίνδυνο που είναι δυνατόν να υπάρχει (ατυχήματα, ασθένειες, μικρόβια, κακές συναναστροφές, κ.λπ), αδυνατώντας να ελέγξουν και να περιορίσουν την ανησυχία τους (Μυλωνάκου-Κεκέ, 2009). Διαρκώς καταλογίζουν στον εαυτό τους πως δεν πήραν τα κατάλληλα μέτρα (Smirnoff, 1957). Με την παραμικρή άσχημη κατάσταση στην οποία θα βρεθεί το παιδί τους ενοχοποιούν τους εαυτούς τους, επειδή δεν επαγρύπνησαν επαρκώς και έτσι δεν κατάφεραν να προβλέψουν και να αντιμετωπίσουν αυτά που συνέβησαν (Μυλωνάκου-Κεκέ, 2009).

Η υπερβολική ανησυχία μπορεί να έχει σοβαρές συνέπειες για το παιδί, το οποίο βιώνει συνεχή ένταση και ανασφάλεια, γεγονός που το οδηγεί στο να φοβάται να πάρει πρωτοβουλίες και να αναλάβει ευθύνες. Η ανησυχία του γονέα μεταφέρεται στο παιδί, αισθάνεται πως συνεχώς απειλείται από κάτι αδιόρατο και καταλήγει να στερείται ελευθερίας και αυθορμητισμού. Είναι πιθανό επίσης να αναπτύξει διάφορες φοβίες για τον εαυτό του και τα αγαπημένα του πρόσωπα, διαιωνίζοντας τη συμπεριφορά των γονέων του. (Μυλωνάκου-Κεκέ, 2009).

Επόμενοι στη λίστα, οι **υπερπροστατευτικοί γονείς**, είναι εκείνοι που συμπεριφέρονται στο παιδί τους σαν να είναι «αδύναμο». Ανησυχούν υπερβολικά γι' αυτό, καλύπτοντας έτσι ουσιαστικά τη δική

τους αδυναμία (Παππά, 2017). Όπως αναγνωρίζει η Χουρδάκη (1992), πρόκειται για τύπο που συναντάται πιο συχνά σε μητέρες. Παιδί ιδωμένο ως αδύναμο πλάσμα και γονείς προνοητικοί όμως οι ίδιοι αδύναμοι και φοβερά εξαρτημένοι από την ύπαρξη του παιδιού τους, που τελικώς, το απομακρύνουν από τη ζωή (Χουρδάκη, 1966). Δεν το αφήνουν να κινηθεί μόνο, προετοιμάζουν το κάθε τι και θέλουν να προλάβουν τα πάντα. Πρόκειται για νευρωτική κατάσταση για την οποία το παιδί δεν ευθύνεται, αλλά δυστυχώς την “πληρώνει” (Χουρδάκη, 1992).

Οι **φιλόδοξοι γονείς**, από την άλλη, θέτουν υψηλούς στόχους για το παιδί τους κι έχουν υπερβολικές προσδοκίες όσον αφορά την επίδοσή του στο σχολείο και τις δραστηριότητες στις οποίες επιδίδεται. Με τον τρόπο αυτό οι φιλόδοξοι γονείς πιστεύουν ότι θα καταξιωθούν οι ίδιοι κοινωνικά, γι’ αυτό θέλουν να βλέπουν τα παιδιά τους στην πρώτη γραμμή (Παππά, 2017). Διαφέρουν από τους απαιτητικούς, γιατί δεν αναφέρονται στα μικροπράγματα της καθημερινής ζωής. Οι απαιτήσεις τους ανάγονται σε ανώτερα επίπεδα, όπως τα πρωτεία στο σχολείο και σε αθλήματα, την εκλογή επαγγέλματος, κ.λπ. Οι υπερβολικές φιλοδοξίες τους αφορούν από δικές τους απωθημένες καταστάσεις και προσωπικές διαψεύσεις (Χουρδάκη, 1966). Είναι άνθρωποι που δεν έχουν ζήσει στην παιδική τους ηλικία πληρότητα και στερήθηκαν οικονομικής άνεσης, κατανόησης, σπουδών (Χουρδάκη, 1992). Τα παιδιά που μεγαλώνουν σε τέτοιο περιβάλλον βιώνουν υπερβολική πίεση και άγχος, προκειμένου να ανταποκριθούν στις προσδοκίες των γονιών, ενώ επιδίδονται σε έναν συνεχή αγώνα για αποδοχή από τους γονείς τους.

Επόμενοι στη λίστα, οι **απορριπτικοί γονείς**, οι γονείς που συμπεριφέρονται με τρόπο αποτρεπτικό έως και εχθρικό προς το παιδί τους, φτάνοντας συχνά μέχρι την κακοποίηση (Χουρδάκη, 2000). Οι απορριπτικοί γονείς δεν επιθυμούσαν παιδιά και δεν τα αποδέχονται. Τα παιδιά αποκτήθηκαν χωρίς να υπάρχουν οι ψυχολογικές ή και οι υλικές προϋποθέσεις για να τα δεχθούν με χαρά οι γονείς. Οι γονείς αυτοί είναι συνήθως ιδιαίτερα επικριτικοί και αποδοκιμαστικοί με τις συμπεριφορές και την έκφραση των αρνητικών συναισθημάτων του παιδιού, το οποίο συχνά επιτιμούν και τιμωρούν. Η συμπεριφορά τους απέναντι σε αυτά μπορεί να γίνει λοιπόν προσβλητική, εχθρική, επιθετική, βάνουση και σε ακραίες περιπτώσεις να φθάσει μέχρι την κακοποίηση (ψυχολογική & σωματική). Άλλοτε, η απορριπτική τους στάση μπορεί να εκδηλωθεί ως άρνηση αναγνώρισης οποιασδήποτε ικανότητας του παιδιού τους με τη συνακόλουθη δημιουργία σε αυτό του αισθήματος της ανικανότητας και της αποτυχίας.

Αυτή η απορριπτική στάση των γονέων μπορεί να προέλθει από διάφορες αιτίες. Για παράδειγμα, είτε από αναβίωση δικών τους ανάλογων συναισθηματικών προτύπων, είτε από τον ανεπιθύμητο ερχομό του παιδιού στη ζωή σε ακατάλληλη περίοδο, είτε από τη γέννηση του συγκεκριμένου παιδιού με φύλο αντίθετο από το επιθυμητό και την εμμονή των γονέων στην ανεκπλήρωτη επιθυμία τους, όταν υπάρχουν ήδη πολλά αδέλφια και η οικογένεια ταυτόχρονα αντιμετωπίζει οικονομικά προβλήματα και δυσκολίες για την επιβίωσή της, κ.ά. (Χουρδάκη, 2000).

Τέλος, οι **μοντέρνοι ή αλλιώς μποέμ** γονείς, είναι αυτοί που συνήθως διαμορφώνουν το πρόγραμμα και την καθημερινότητά τους με βάση τις δικές τους ανάγκες μη λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των παιδιών τους (Παππά, 2017). Είναι εγωκεντρικοί χαρακτήρες, που δεν έζησαν όλα όσα ήθελαν πριν παντρευτούν. Αρνούνται ίσως τον ρόλο του γονέα και διατηρούν τον ρόλο του συζύγου (Χουρδάκη, 1992). Ανήκουν στον νευρωτικό τύπο αποφεύγοντας κάθε τι “κοινό”. Δεν ανέχονται την δέσμευση ελευθερίας σε σύστημα αγωγής και εγκαταλείπουν τα παιδιά τους σε τρίτα πρόσωπα. Υποτάσσουν κάθε γνώση και παιδαγωγική άποψη στο προσωπικό συμφέρον και διατηρούν τον εγωκεντρισμό της παιδικής τους ηλικίας (Χουρδάκη, 1966). Συνεπώς, τα παιδιά βιώνουν αίσθημα εγκατάλειψης και απόρριψης, δεν απολαμβάνουν συναισθηματική σύνδεση με τους γονείς τους και μάταια επιζητούν την προσοχή τους.

Η ίδια η Χουρδάκη (1992), ωστόσο, δεν παραλείπει να αναφερθεί και στον τύπο του “**καλού γονέα**”. Οι καλοί γονείς, όπως αναφέρει, είναι τα ώριμα ψυχολογικά άτομα που ξέρουν να ελέγχουν τη δική τους ψυχολογία και αντιμετωπίζουν σωστά τις ανάγκες του παιδιού τους. Ο χαρακτηρισμός “ώριμα” δεν αφορά προφανώς στη χρονολογική ηλικία, αλλά εμπεριέχει ορισμένες σημαντικές ιδιότητες. Πρόκειται δηλαδή για άτομα που διαθέτουν αυτογνωσία και αυτοκυριαρχία, παραδέχονται τα λάθη τους ασκώντας αυτοκριτική και δεν είναι εγωκεντρικοί. Τι σημαίνει όμως η φράση “που ξέρουν να ελέγχουν τη δική τους ψυχολογία”; Ο ώριμος ψυχολογικά άνθρωπος πρέπει να ξέρει τη δική του ψυχολογία, ώστε να την ρυθμίζει και να ελέγχει τις αντιδράσεις του. Ο καλός γονέας, δηλαδή ο σωστός γονέας, είναι ανάγκη να παρακολουθεί σωστά τις ανάγκες και την ψυχολογία του παιδιού του και γι’ αυτό πρέπει να ενημερώνεται για θέματα παιδικής ψυχολογίας. Με τον τρόπο αυτό στις σχέσεις με το παιδί του, δεν θα του δίνει ούτε λιγότερα από όσα χρειάζεται μα ούτε και περισσότερα. Συνεπώς, ο καλός γονέας είναι υπόθεση γνώσεων και τεχνικής, που με τη σωστή καθοδήγηση, ενημέρωση και εκπαίδευση παύει να φαντάζει ουτοπία.

Στην ίδια κατεύθυνση με την Χουρδάκη και την έννοια του καλού γονέα κινείται η θεωρία του κλινικού ψυχολόγου Thomas Gordon, ο οποίος πρωτοπαρουσίασε το 1962 στην Αμερική το Εργαστήριο Αποτελεσματικού Γονέα. Σύμφωνα με τη θεωρία του, ο αποτελεσματικός γονέας είναι αυτός που χρησιμοποιεί μια σειρά από δεξιότητες επικοινωνίας και διαπραγμάτευσης με τα παιδιά του, αντί να ασκεί εξουσία ή πίεση. Βασικά χαρακτηριστικά του αποτελεσματικού γονέα κατά τον Gordon είναι τα εξής:

1. Ακρόαση & Κατανόηση: Ακούει προσεκτικά τα παιδιά του και προσπαθεί να κατανοήσει τις ανάγκες και τα συναισθήματά τους.
2. Έκφραση των Δικών του Αναγκών & Αισθημάτων: Αντί να επιβάλλει μονομερώς τις απόψεις του, μοιράζεται ανοιχτά τις δικές του σκέψεις και αισθήματα.
3. Διαπραγμάτευση: Αντί να επιβάλλει αποφάσεις, προσπαθεί να βρει λύσεις που ικανοποιούν και τα δύο μέρη μέσω της διαπραγμάτευσης.
4. Αναγνώριση της Αυτονομίας του Παιδιού: Επιτρέπει στο παιδί να αναπτύξει την αυτονομία του και να αναλαμβάνει ευθύνες όσο είναι δυνατόν (Gordon, 2021).

Οι δεξιότητες που το πρόγραμμα του Gordon εισηγείται είναι αναγκαίες όχι μόνο για τις σχέσεις στο πλαίσιο της οικογένειας, τις σχέσεις γονιών και παιδιών, αλλά έχουν εφαρμογή σε όλες τις ανθρώπινες σχέσεις, καθιστώντας τις περισσότερο δημοκρατικές. Συνεπώς, από τις δημοκρατικές οικογένειες του Gordon οδηγούμαστε στις δημοκρατικές κοινωνίες, με κοινό χαρακτηριστικό τις ειρηνικές σχέσεις μεταξύ των μελών, την απόρριψη της βίας κάθε μορφής και την επικράτηση του διαλόγου.

Ολοκληρώνοντας το ταξίδι στην πλούσια τυπολογία γονεϊκών τύπων, αυτό που έχει γίνει σαφές είναι η ποικιλία που διακρίνει τις στάσεις και τις αντιλήψεις των γονέων αναφορικά με την ανατροφή των παιδιών τους, ποικιλία που απορρέει, όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, από διάφορους παράγοντες με μεγαλύτερη ή μικρότερη επιρροή. Καθένας από τους τύπους που περιγράφηκαν στο παρόν κεφάλαιο, ασκεί καθοριστική επίδραση στην ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού παγιώνοντας συμπεριφορές και χαρακτηριστικά που θα κουβαλά αργότερα ως ενήλικας και δυνάμει γονιός. Συνεπώς, η αναγνώριση εκ μέρους των γονιών του γονεϊκού τους στυλ, των δυνατών και αδύναμων σημείων τους και της αντανάκλασής τους στα ίδια τους τα παιδιά, είναι απαραίτητη και δύναται να οδηγήσει σε γόνιμη αμφισβήτηση των παγιωμένων στάσεων και αντιλήψεων, επαναπροσδιορισμό και αλλαγή. Μόνο έτσι θα καταφέρουν οι γονείς να προσεγγίσουν την ιδέα του καλού ή

αποτελεσματικού γονέα προκειμένου να ανταποκριθούν πιο αποτελεσματικά στον γονεϊκό τους ρόλο.

4. Εκπαίδευση Γονέων & Σχολές Γονέων: Αποσαφήνιση Όρων, Αναγκαιότητα Εκπαίδευσης Γονέων & Ιστορική Αναδρομή στις Σχολές Γονέων

Στο κεφάλαιο αυτό εξετάζεται η αναγκαιότητα της εκπαίδευσης γονέων με απώτερο σκοπό την αποτελεσματικότερη άσκηση του γονεϊκού τους ρόλου. Επίσης, παρουσιάζονται βασικά σημεία της ιστορικής διαδρομής των Σχολών Γονέων από τις αρχικές πρωτοβουλίες υποστήριξης μέχρι την εγκαθίδρυση του όρου. Τέλος, γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στις Σχολές Γονέων στην ελληνική πραγματικότητα. Ωστόσο, κρίνεται απαραίτητο να αποσαφηνιστούν πρωτίστως οι όροι “Εκπαίδευση”, “Δια βίου εκπαίδευση” και “Εκπαίδευση Ενηλίκων”, ούτως ώστε να γίνει αργότερα πλήρως αντιληπτή η έννοια της “Εκπαίδευσης Γονέων” .

4.1 Εκπαίδευση

Σύμφωνα με τον Rogers (1999), ο όρος μάθηση σημαίνει το σύνολο αλλαγών στις αντιλήψεις, στις σκέψεις και στις πεποιθήσεις ενός ατόμου που επιτυγχάνονται μέσω της δυναμικής διαδικασίας απόκτησης γνώσεων και δεξιοτήτων. Σημαντικό είναι να σημειωθεί ότι το κάθε άτομο βιώνει εντελώς διαφορετικά αυτή την εσωτερική διαδικασία. Η μάθηση μπορεί να προκύψει είτε οργανωμένα, μέσω της απόκτησης χρήσιμων γνώσεων και πληροφοριών, είτε μη οργανωμένα, μέσω της αλληλεπίδρασης με άλλα άτομα και το βίωμα ποικίλων εμπειριών.

Ωστόσο όταν αναφερόμαστε στην συνειδητή, σχεδιασμένη και οργανωμένη μάθηση μιλάμε ουσιαστικά για εκπαίδευση (Κόκκος, 2005). Συνεπώς, η εκπαίδευση αποτελεί μια πιο στοχευμένη έννοια σε σύγκριση με την ευρύτητα του όρου μάθηση. Οι Coombs και Ahmed (1974), υποστηρίζουν ότι η εκπαίδευση επιτυγχάνεται μέσα από τρεις πυλώνες: την άτυπη, την τυπική και τη μη τυπική εκπαίδευση.

Πιο συγκεκριμένα, η τυπική εκπαίδευση “παρέχεται στο πλαίσιο του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος, οδηγεί στην απόκτηση πιστοποιητικών αναγνωρισμένων σε εθνικό επίπεδο από τις δημόσιες αρχές και αποτελεί μέρος της διαβαθμισμένης εκπαιδευτικής κλίμακας. Στην τυπική εκπαίδευση εντάσσεται και η γενική τυπική εκπαίδευση ενηλίκων.” (Εφημερίς της Κυβερνήσεως, 2010).

Η μη τυπική εκπαίδευση αποτελεί οργανωμένες εκπαιδευτικές δραστηριότητες που διεξάγονται από φορείς εκτός του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος. Απευθύνονται τόσο σε ανήλικους όσο και σε

ενήλικες και παρέχουν επιλεγμένους τύπους μάθησης σε συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες. Αυτή η εκπαίδευση προσφέρει τη δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο να αποκτήσει αναγνωρισμένα πιστοποιητικά και πτυχία σε εθνικό επίπεδο (Εφημερίς της Κυβερνήσεως, 2010).

Τέλος, η άτυπη εκπαίδευση περιλαμβάνει όλες εκείνες τις δραστηριότητες μάθησης που λαμβάνουν χώρα εκτός του επίσημου εκπαιδευτικού πλαισίου και εκτός δομημένων μαθησιακών περιβαλλόντων καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου. Η άτυπη μάθηση μπορεί να προέρχεται από διάφορες δραστηριότητες και εμπειρίες, όπως η εργασία, η κοινωνική διαδρομή, η προσωπική ανάπτυξη και η αλληλεπίδραση με το περιβάλλον. Στόχος της άτυπης μάθησης είναι η απόκτηση γνώσεων, δεξιοτήτων και κατανόησης, χωρίς να είναι απαραίτητα δομημένη με τον τυπικό τρόπο που συναντάμε σε ένα εκπαιδευτικό πλαίσιο. Αυτή η εκπαιδευτική διαδικασία στοχεύει στην επιτυχή είσοδο στην αγορά εργασίας, στην κατάρτιση δια βίου και στον σχηματισμό ενός ατόμου με ολοκληρωμένη προσωπικότητα (Καραλής, 2003. Κόκκος, 2005).

4.2 Δια βίου Εκπαίδευση

Στη σύγχρονη εποχή της ραγδαίας τεχνολογικής εξέλιξης, της συνεχούς ροής πληροφοριών και των ταχύτατων αλλαγών στην αγορά εργασίας έχει αναδειχθεί ως θεμελιώδης ανάγκη η “δια βίου εκπαίδευση” ως αναπόσπαστο τμήμα διεργασίας της ζωής του ατόμου (Rogers, 1999). Σύμφωνα με τη Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης, ο όρος “διά βίου μάθηση” περιλαμβάνει “όλες τις μορφές μαθησιακών δραστηριοτήτων στη διάρκεια της ζωής του ανθρώπου, που αποσκοπούν στην απόκτηση ή την ανάπτυξη γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων, οι οποίες συμβάλλουν στη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης προσωπικότητας, στην επαγγελματική ένταξη και εξέλιξη του ατόμου, στην κοινωνική συνοχή, στην ανάπτυξη της ικανότητας ενεργού συμμετοχής στα κοινά και στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη”.

Η έννοια της δια βίου μάθησης αναφέρεται σε μια φιλοσοφική αντίληψη και μια εκπαιδευτική διαδικασία που εκτείνεται από τη γέννηση έως το τέλος της ζωής του ανθρώπου (Μαυρογιώργος, 1999). Συμπεριλαμβάνει την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων μέσω δομημένων και οργανωμένων μαθησιακών περιβαλλόντων που παρέχονται από την πολιτεία, καθώς και μέσω της εμπειρίας και των βιωμάτων στην καθημερινότητα και την εργασία. Αποτελεί, συνεπώς, πεδίο ανάπτυξης προσόντων προκειμένου να ανταποκριθούν οι ενήλικες στις απαιτήσεις της εποχής (Αθανασίου κ.ά. 2014).

4.3 Εκπαίδευση Ενηλίκων

Η ιδέα της δια βίου μάθησης διατρέχει την Εκπαίδευση Ενηλίκων η οποία “καλύπτει ένα φάσμα δραστηριοτήτων τυπικής και άτυπης μάθησης, γενικού και επαγγελματικού χαρακτήρα, τις οποίες παρακολουθούν οι ενήλικες μετά την αρχική εκπαίδευση και κατάρτισή τους” (European Commission, 2024). Στόχος της, σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 8 του νόμου 3879/2010 για την Ανάπτυξη της Δια Βίου Μάθησης, είναι “ο εμπλουτισμός γνώσεων, η ανάπτυξη και βελτίωση ικανοτήτων και δεξιοτήτων, η ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου και της ιδιότητας του ενεργού πολίτη, καθώς και η άμβλυνση των μορφωτικών και κοινωνικών ανισοτήτων”.

4.4 Εκπαίδευση & Συμβουλευτική Γονέων

Η Εκπαίδευση και Συμβουλευτική Γονέων αποτελεί ουσιαστικά κομμάτι της Εκπαίδευσης Ενηλίκων και απευθύνεται σε προβλήματα ή απορίες που αντιμετωπίζουν οι γονείς και οι οικογένειες στην καθημερινή ζωή τους. Η Μαλικιώση-Λοϊζου (1996) υποστηρίζει ότι η σύγκρουση αξιών, ηθικής, πεποιθήσεων καθώς και οι μεταβολές που έχει υποστεί ο θεσμός της οικογένειας και η κοινωνία εν γένει έχουν οδηγήσει στον πολλαπλασιασμό των αναγκών και των προβλημάτων και αυτά με τη σειρά τους καθιστούν αναγκαία και επιβεβλημένη τη συνδρομή της συμβουλευτικής, ούτως ώστε οι άνθρωποι να τα διαχειριστούν αποτελεσματικά. Θα λέγαμε λοιπόν, ότι βασική υποχρέωση της εκπαίδευσης και συμβουλευτικής γονέων είναι να εντοπίζει τις πραγματικές ανάγκες και μέσα από υποστηρικτικά προγράμματα και συμβουλευτικές διαδικασίες που σχεδιάζονται και υλοποιούνται, τα άτομα, εν προκειμένω οι γονείς, να γίνουν πιο ολοκληρωμένοι ενήλικες και να ανταποκριθούν αποτελεσματικότερα στον γονεϊκό τους ρόλο (Brookfield, 1986).

Εκτός αυτού, στους στόχους της Συμβουλευτικής, περιλαμβάνεται και η παροχή βοήθειας προς το ίδιο το άτομο, ώστε να αποκτήσει αυτογνωσία και εκτίμηση για τον εαυτό του, τις δυνατότητες του, τα προσόντα του και τα ελαττώματα του και να γίνει υπεύθυνο άτομο στην κοινωνία, φτάνοντας έτσι στην αυτοπραγμάτωση.

Οι δράσεις για την Εκπαίδευση και Συμβουλευτική Γονέων καλύπτουν ένα ευρύ πεδίο θεμάτων. Σε αυτά συμπεριλαμβάνονται:

- οι δεξιότητες επικοινωνίας
- η διαχείριση του στρες
- τα ζητήματα ανατροφής & αναπτυξιακής ψυχολογίας των παιδιών

- η αντιμετώπιση συμπεριφορικών προβλημάτων
- και η προώθηση της θετικής σχέσης γονέα-παιδιού.

Οι προσεγγίσεις στην εκπαίδευση γονέων ποικίλουν και περιλαμβάνουν εκπαιδευτικές δράσεις, ομάδες υποστήριξης, ατομικές συνεδρίες, διαδικτυακούς πόρους και εκπαιδευτικό υλικό, κ.ά. Στόχος δεν είναι μόνο η μάθηση νέων δεξιοτήτων, αλλά και η δημιουργία υποστηρικτικών γονεϊκών κοινοτήτων, όπου θα δίνεται η δυνατότητα ανταλλαγής εμπειριών και υποστήριξης από άλλους γονείς σε παρόμοιες καταστάσεις, ώστε να αντεπεξέλθουν αποτελεσματικά στις συνεχόμενες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν.

Θα πρέπει να επισημανθεί σε αυτό το σημείο ότι η συμβουλευτική δεν έχει σκοπό να παρέχει μαγικές λύσεις ή συνταγές, αλλά αντίθετα να ενδυναμώνει τους γονείς μέσω της επιστημονικής ενημέρωσης και εκπαίδευσης πάνω σε βασικές αρχές και μεθόδους, τις οποίες θα μπορούν οι γονείς να εφαρμόζουν στο έργο της ανατροφής των παιδιών τους καλλιεργώντας έτσι μια πιο θετική και υγιή σχέση μαζί τους.

4.5 Αναγκαιότητα Εκπαίδευσης Γονέων

Η Χουρδάκη (2000) αποδίδει στους γονείς τον ρόλο των μοναδικών και αναντικατάστατων παιδαγωγών εφόσον κατά τα πρώτα χρόνια της ζωής του παιδιού αποτελούν τους αποκλειστικούς φροντιστές και παιδαγωγούς των παιδιών τους συμβάλλοντας καθοριστικά στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς τους. Αυτός ο τεράστιας σημασίας παιδαγωγικός ρόλος της οικογένειας οφείλεται στους ιδιαίτερους ισχυρούς συναισθηματικούς δεσμούς που δημιουργούνται εντός του οικογενειακού περιβάλλοντος οι οποίοι λειτουργούν ως αφετηρία έντονων επιδράσεων μεταξύ των μελών.

Στη συνέχεια, άλλοι παράγοντες που συμβάλλουν στον παιδαγωγικό ρόλο της οικογένειας είναι η μακρά περίοδος που το άτομο παραμένει εντός οικογενειακής εστίας, καθώς και η έμφυτη τάση που χαρακτηρίζει τα παιδιά να εσωτερικεύουν και να αφομοιώνουν αφιltrάριστα τα ερεθίσματα του οικογενειακού τους περιβάλλοντος γενικά κατά τα πρώτα 5 έτη της ζωής του, που οι εσωτερικοί μηχανισμοί τους είναι πιο εύπλαστοι και το παιδί εξαρτάται εξ' ολοκλήρου από τους γονείς (Μηλιώρη, 2020).

Κατά συνέπεια, τα νεαρά μέλη εντός της οικογένειας μαθαίνουν πώς να ικανοποιούν τις βιολογικές τους ανάγκες, πώς να επικοινωνούν με το περιβάλλον καθώς και πώς να ενεργοποιούν τις νοητικές

και τις συναισθηματικές τους ικανότητες με στόχο την υγιή ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους και της ψυχικής τους υγείας.

Όλα τα παραπάνω καταδεικνύουν την ανάγκη για σωστή ενημέρωση και εκπαίδευση των γονέων, ούτως ώστε να επιτελέσουν αποτελεσματικότερα τον γονεϊκό τους ρόλο. Εξάλλου, εφόσον κάθε οικογένεια, αποτελεί διαφορετικό και μοναδικό σύστημα, έχει διαφορετικό αριθμό μελών, κοινωνικό-οικονομικό και μορφωτικό επίπεδο, παιδαγωγικές και ηθικές αρχές, η κατάλληλη εκπαίδευση θα επιτρέψει στους γονείς να μπορέσουν να αντεπεξέλθουν καλύτερα στον απαιτητικό τους ρόλο (Δραγάση-Σηφάκη, 1999). Μέσω της εκπαίδευσης αυτής το άτομο, εν προκειμένω ο γονέας, μπορεί να κατανοήσει βαθύτερα τον εαυτό του (αυτεπίγνωση), να τροποποιήσει λανθάνουσες αντιλήψεις και στάσεις και να οικοδομήσει θετικές σχέσεις μεταξύ γονέων και παιδιών.

4.6 Ιστορική Αναδρομή & Σχολές Γονέων

Η συζήτηση για την εκπαίδευση των γονέων δεν είναι κάτι καινούριο. Η διαπίστωση πως οι γονείς χρειάζονται υποστήριξη προκειμένου να ασκήσουν τον ρόλο τους με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο έλκει τις αρχές της ήδη από την αρχαιότητα. Μεγάλοι φιλόσοφοι, όπως ο Πλούταρχος, ο Πλάτωνας και ο Αριστοτέλης καταπαίστηκαν με έργα που στόχο είχαν να παρέχουν στους γονείς συμβουλές για την σωστή ανατροφή των παιδιών τους. Για παράδειγμα, στο έργο του “Περί παιδων αγωγής”, ο Πλούταρχος προτρέπει τους γονείς να καθοδηγούν τα παιδιά με συμβουλές και με κατάλληλα λόγια κι όχι με κακοποιήσεις και ξυλοδαρμούς, γιατί αυτά δεν ταιριάζουν σε ελεύθερους ανθρώπους.

Μια πιο συστηματική προσπάθεια για την εκπαίδευση γονέων ξεκινά περίπου το 1800 στην Αμερική, όπου οι πρώτοι σύλλογοι γονέων μιλούν για την ανάγκη να λάβουν οι γονείς ενημέρωση για τη διαπαιδαγώγηση των παιδιών τους με τις μητέρες να κατέχουν τον πρωταγωνιστικό ρόλο σε αυτές τις πρωτοβουλίες, σχηματίζοντας ομάδες γύρω στα 1820, προκειμένου να συζητούν τα προβλήματα που τις απασχολούν (Brim, 1959. Sunley, 1955). Το 1830 κάνουν την εμφάνισή τους έντυπα με τον τίτλο “ο βοηθός της μητέρας”, που παρείχαν στους γονείς συμβουλές με τη μορφή έτοιμων συνταγών προς χρήση (Χουρδάκη, 1976).

Είναι το 1888 που ο ψυχολόγος Stanley Hall αναλαμβάνει να οργανώσει συμβουλευτικά κέντρα και προγράμματα εκπαίδευσης γονέων. Χρειάστηκε να περάσουν 35 περίπου χρόνια μέχρι τη στιγμή που ειδικά συμβουλευτικά κέντρα για γονείς και παιδαγωγούς ξεκίνησαν να εμφανίζονται στην Ευρώπη σε συνεργασία με Πανεπιστήμια. Κατά την ίδια περίοδο, στις αρχές δηλαδή του 20^{ου} αιώνα,

οργανώνεται στο Παρίσι και συγκεκριμένα στην Ιατρική Σχολή της Σορβόνης το “σχολείο για γονείς” με πρωτοβουλία του Dr G. Heuyer. Γιατροί, παιδαγωγοί, ψυχολόγοι και πνευματικοί πραγματοποιούν δημόσιες διαλέξεις σε φυσικό χώρο και στο ραδιόφωνο, παρουσιάζονται λάθη διαπαιδαγώγησης και υποδεικνύεται η αποφυγή τους, ενώ παράλληλα δίνονται και προσωπικές συμβουλές σε ενδιαφερόμενους γονείς (Gentges, 1964). Το 1928 αναπτύσσονται στο Παρίσι οι Σχολές Γονέων, ένας θεσμός που μέχρι και σήμερα αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της κουλτούρας των Γάλλων γονέων, καθώς τα προγράμματα εκπαίδευσης γονέων είναι χιλιάδες και συντονίζονται από την Εθνική Οργάνωση των Σχολών Γονέων της Γαλλίας (Χουρδάκη, 1976).

Μετά δε τον Α΄ παγκόσμιο πόλεμο, οι Rockefeller στην Αμερική χρηματοδοτούν τέτοιες επιμορφωτικές πρωτοβουλίες, διευρύνοντας την απήχηση και την έκτασή τους. Σήμερα, στην Αμερική λειτουργεί το Εθνικό Συμβούλιο για την Επιμόρφωση Γονέων, ενώ λειτουργούν ειδικά τμήματα στα Υπουργεία Παιδείας, Υγείας και Εργασίας που οργανώνουν επιμορφωτικά μαθήματα για γονείς (Johnson, 1990).

Καθοριστική κρίνεται κατά την μεταπολεμική περίοδο η αλλαγή νοοτροπίας αναφορικά με την διαπαιδαγώγηση των παιδιών και ακολούθως την εκπαίδευση των γονέων, καθώς ο ακραίος και αυταρχικός χαρακτήρας της δίνει την θέση του σε ένα μοντέλο περισσότερο ανθρωπιστικό, που διαπνέεται από τις ιδέες των Rousseau, Pestalozzi, Locke και Froebel (Johnson, 1990). Ταυτόχρονα, είναι η εποχή που η διεθνής έρευνα αρχίζει να εξετάζει συστηματικά και σοβαρά τα αποτελέσματα της γονεϊκής στάσης στην ανάπτυξη των παιδιών (Baldwin, Kalthourn & Breese, 1945).

Η Γαλλία δεν παύει να πρωταγωνιστεί στην ιστορική διαδρομή των σχολών γονέων καθώς το 1964 ιδρύεται εκεί η Διεθνής Ομοσπονδία για την Εκπαίδευση Γονέων (Fédération Internationale pour l'Education des Parents), με όραμα να ενώσει όλους τους οργανισμούς και τα σωματεία που είχαν σκοπό να παρέχουν αρωγή στους γονείς στη προσπάθειά τους να εκπληρώσουν το ρόλο τους. Αξίζει να σημειωθεί πως η Ελλάδα συμπεριλαμβάνεται στα ιδρυτικά μέλη της (Χουρδάκη, 1995).

Ο τρόπος εργασίας και συνεργασίας με τους γονείς στις Σχολές Γονέων απασχόλησε από τα πρώτα της βήματα τη Διεθνή Ομοσπονδία για την Εκπαίδευση των Γονέων σε πολλαπλές συνεδρίες και σε διεθνή συνέδρια. Σήμερα το πιο πρόσφορο σχήμα θεωρείται η εργασία με ομάδες (groupwork) των 8-12 ατόμων. Σε ατμόσφαιρα, που γίνεται σιγά σιγά φιλική, κάθε γονέας έχει τη δυνατότητα να παρουσιάσει τις απόψεις του, ν' ακούσει τις αντίστοιχες θέσεις των άλλων γονέων, να εκθέσει τις

εμπειρίες του και να ακούσει τις απόψεις της επιστήμης μέσω του ειδικού συντονιστή. Εκτός από τις γνώσεις και τις πληροφορίες που αποκομίζουν, οι γονείς βιώνουν την εμπειρία της συμμετοχής τους σε ομάδα.

Η εκπαίδευση γονέων με τη μορφή ομάδων γονέων μολονότι ουσιαστικά ξεκινά στην Αμερική και στο Ηνωμένο Βασίλειο στις αρχές τις δεκαετίας του 1970 (Pugh et al., 1996), θεμελιώθηκε από τον Αυστριακό ψυχίατρο και ψυχοθεραπευτή Alfred Adler περίπου ήδη από το 1930 στην Ευρώπη. Πολλοί ήταν οι γονείς που έδειξαν ενδιαφέρον για τα δωρεάν προγράμματα που υλοποίησε ο Adler σε άτυπες κλινικές καθοδήγησης παιδιών στη Βιέννη κατά την περίοδο 1919-1920, όπου δάσκαλοι μάθαιναν πώς να διαχειρίζονται μαθητές. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα το 1922 να δημιουργηθούν πολλές ομάδες γονέων με συντονιστή κάποιον ψυχολόγο ή ψυχίατρο. Η “αντλεριανή προσέγγιση”, όπως ονομάζεται, με βασικούς συνεχιστές της τους μαθητές του Adler, Dreikurs και Dinkmeyer, έθεσε ως βάση της ορθής διαπαιδαγώγησης εκ μέρους γονιών και εκπαιδευτικών τον διάλογο και την δημοκρατία (Hoffman & Wesley, 1996).

Από το 1970 και εξής σημειώνεται ραγδαία ανάπτυξη των πρωτοβουλιών για την εκπαίδευση γονέων, ο διεθνής διάλογος γίνεται εντονότερος, ενώ μέχρι και σήμερα ποικίλα προγράμματα ανά τον κόσμο από κρατικούς και ιδιωτικούς φορείς συγκεντρώνουν το ενδιαφέρον του κοινού και χαίρουν μεγάλης απήχησης (Pugh et al., 1996).

Στην Ελλάδα οι σχολές γονέων κάνουν την εμφάνισή τους το 1962 με πρωτοβουλία της ψυχολόγου Μαρίας Χουρδάκη, ιδρυτικό μέλος της Διεθνούς Ομοσπονδίας για την Εκπαίδευση Γονέων, που αναφέρθηκε και πιο πάνω, η οποία ίδρυσε την πρώτη Σχολή Γονέων στην Αθήνα σύμφωνα με τα γαλλικά πρότυπα. Το 1962 είναι και το έτος ίδρυσης του Πανελληνίου Συνδέσμου Σχολών Γονέων. Ο όρος “Σχολές Γονέων” αποτελεί μετάφραση του γαλλικού όρου “École de parents”.

Σύμφωνα με τον ορισμό που δίνει η Μ. Χουρδάκη (2000) “ο όρος Σχολές Γονέων αναφέρεται σε σχολεία ενηλίκων προαιρετικής φοίτησης, που αποβλέπουν στην παροχή γνώσεων γύρω από την οικογένεια και την ανατροφή των παιδιών και ασχολούνται ιδιαίτερα με ψυχολογικά προβλήματα, με θέματα υγείας και υγιεινής διαβίωσης, καθώς και με την παροχή συμβουλών για ορισμένες προσωπικές δύσκολες περιπτώσεις. Οι σχολές γονέων αποτελούν μια μορφή ενός σύγχρονου μορφωτικού θεσμού που εντάσσεται στα πλαίσια της διά βίου παιδείας, χωρίς να έχει το γνωστό σχήμα των άλλων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Απευθύνεται στους γονείς, στους μέλλοντες γονείς,

στους νέους, που παίρνοντας μέρος σε ομάδες, ενημερώνονται πάνω σε θέματα σχετικά με την ανάπτυξη και τις ανάγκες του παιδιού καθώς και για τη διαμόρφωση της δικής τους ψυχολογίας. Βασικός σκοπός των σχολών γονέων είναι η προληπτική ψυχική υγιεινή του ατόμου”.

Το μακροχρόνιο έργο και οι ακαταπόνητες προσπάθειες της Χουρδάκη για τη διάδοση και την εδραίωση του θεσμού οδήγησαν σε πολλά βραβεία και τιμητικές διακρίσεις, όπως η βράβευση από τη Διεθνή Ομοσπονδία για την Εκπαίδευση των Γονέων (1986), από την Ακαδημία Αθηνών (1997), από τους φίλους του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού (1999), από τον Σύλλογο Ελλήνων Ψυχολόγων (2002). Το 1999 διοργανώθηκε προς τιμήν της και ως αναγνώριση του συνόλου της προσφοράς της στην επιστήμη της ψυχολογίας πανελλήνιο συνέδριο με τη συνεργασία όλων των πανεπιστημίων της χώρας.

Από το 1962 έχουν δημιουργηθεί πολυάριθμες ομάδες Σχολών Γονέων σε όλη την Ελλάδα σε συνεργασία με διάφορους φορείς και πλαίσια, με δήμους, με συλλόγους γονέων ή με άλλους συλλόγους, με δημόσια και ιδιωτικά σχολεία όλων των βαθμίδων (Σχολές Γονέων, 2024).

Ειδικότερα, μετά το 1974 ο θεσμός φαίνεται να οργανώνεται πλέον στο πλαίσιο της τοπικής αυτοδιοίκησης, ενώ από το 1990 παρατηρείται μια συστηματική προσπάθεια εκ μέρους σχολείων και δήμων (Χουρδάκη, 2000α). Η Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων ίδρυσε και έθεσε σε λειτουργία σε όλους τους νομούς της χώρας Σχολές Γονέων, πρωτοβουλία που υποστηρίζεται από το Ίδρυμα Νεολαίας και Διά Βίου Μάθησης (INEΔΙΒΙΜ) (πρώην ΙΔΕΚΕ - Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων).

Συμπερασματικά, ο γονεϊκός ρόλος εμπερικλείει την έννοια της διά βίου μάθησης, καθώς ο γονέας καλείται καθ'όλη τη διάρκεια της ζωής του να ενημερώνεται και να εκπαιδεύεται για να ανταποκρίνεται στις προκλήσεις της αποστολής του. Ο γονέας αναλαμβάνει έναν ρόλο που δεν είναι έμφυτος. Το να γίνεσαι γονιός, δεν σημαίνει πως γνωρίζεις αυτομάτως πώς να το κάνεις. Η μόνη εκπαίδευση που έχουν οι άνθρωποι όταν γίνονται γονείς, είναι αυτή που έλαβαν από τους δικούς τους γονείς, μέσα από τον τρόπο που τους μεγάλωσαν. Ωστόσο, για την προαγωγή της ψυχικής και της σωματικής υγείας του παιδιού και για τη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης προσωπικότητας, οι γονείς χρειάζονται περισσότερα εφόδια από εκείνα που τους προσφέρει η αγάπη και το ένστικτό τους. Ειδικότερα, χρειάζονται γνώσεις, δεξιότητες, συνεχή ενημέρωση, διαρκή προβληματισμό και αναζήτηση, η οποία θα τους οδηγήσει στην αυτοσυνειδησία, στη γνωριμία με τον εαυτό τους, στην

αυτο-αποδοχή και τελικά στην αποδοχή των άλλων, και κυρίως των παιδιών τους. Συνεπώς ο γονιός έχει ανάγκη από βοήθεια στον ρόλο του και το πρώτο βήμα για να την λάβει είναι να αναγνωρίσει την ανάγκη του αυτή, να την αποδεχτεί και να αναζητήσει υποστήριξη. Η υποστήριξη αυτή είναι σημαντικό να παρέχεται εντός οργανωμένου πλαισίου και υπό επιστημονική καθοδήγηση, με εστίαση στις πραγματικές ανάγκες των γονέων. Τον ρόλο αυτό έρχονται να επιτελέσουν οι Σχολές Γονέων, οι οποίες δεν έχουν στόχο να υποκαταστήσουν τον γονέα, αλλά να τον ενδυναμώσουν για να γίνει η καλύτερη εκδοχή του, ενισχύοντας την επάρκειά του και συμβάλλοντας στη διαμόρφωση μιας σαφούς γονικής ταυτότητας.

5. Διεθνής Εμπειρία & Καλές Πρακτικές

5.1 Evidence-based προγράμματα, RCTs & καλές πρακτικές: αποσαφήνιση όρων

Η εκπαίδευση γονέων αποτελεί μια από τις πιο συνηθισμένες προσεγγίσεις για την πρόληψη της κακοποίησης παιδιών και την προώθηση της καλής λειτουργίας της οικογένειας και της ανάπτυξης του παιδιού διεθνώς (Barth & Liggett-Creel, 2014). Η έρευνα δείχνει ότι η ποιοτική γονική μέριμνα είναι ένας από τους καλύτερους προγνωστικούς παράγοντες της επιτυχημένης ανάπτυξης και η σχέση γονέα-παιδιού θέτει τα θεμέλια για τη μάθηση των παιδιών, την κοινωνική και συναισθηματική τους ανάπτυξη, καθώς και για υγιείς σχέσεις στην ενηλικίωση (Morris et al., 2013. Morris et al., 2017. Vandell et al., 2010). Επομένως, είναι ζωτικής σημασίας για τους γονείς να διαθέτουν βασικές γνώσεις φροντίδας και πρόσβαση σε προγράμματα γονικής μέριμνας υψηλής ποιότητας βασισμένα σε αποδεικτικά στοιχεία, δηλαδή evidence-based προγράμματα (EBP).

Ο όρος evidence-based περιγράφει προγράμματα που έχουν υποστεί αυστηρές διαδικασίες μεθοδολογικής αξιολόγησης σε ελεγχόμενες συνθήκες χρησιμοποιώντας ομάδες σύγκρισης που έχουν επιλεγεί τυχαία (Randomized Controlled Trials - RCTs), έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικά και έχουν μεταφραστεί σε πρακτικά μοντέλα που είναι διαθέσιμα σε οργανισμούς (Project Enhance, 2024. Office of Family Assistance, 2018. IRIS CENTER, 2024). Τα evidence-based προγράμματα συγκαταλέγονται ανάμεσα στις πιο επιτυχημένες παρεμβάσεις που υποστηρίζουν τη θετική γονική μέριμνα για την προαγωγή της ευημερίας των παιδιών, των γονέων και των κοινοτήτων (Sander, 2019).

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται EBP προγράμματα γονικής μέριμνας και αναδεικνύονται καλές πρακτικές που αφορούν τον τρόπο οργάνωσής τους, την στελέχωση, τις δράσεις και τις δραστηριότητες που υλοποιούν. Με τον όρο “καλή πρακτική” προσδιορίζεται μία δοκιμασμένη διαδικασία ή δράση που έχει αποδείξει στην πράξη την αποτελεσματικότητά της. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, που χρησιμοποιεί συχνά καλές πρακτικές για την προώθηση ορθών λύσεων, “τα βασικά χαρακτηριστικά μιας καλής πρακτικής είναι η καινοτομία, η αποτελεσματικότητα, η βιωσιμότητα, η δυνατότητα αναπαραγωγής κάτω από ίδιες ή όμοιες συνθήκες και τέλος η δυνατότητα μεταφοράς και αξιοποίησής της σε διαφορετικά περιβάλλοντα και από νέους χρήστες” (ΣΒΑΚ, 2021).

Τα προγράμματα στο κεφάλαιο αυτό, εκτός από τον evidence-based χαρακτήρα τους, επελέγησαν ακόμη, διότι διαθέτουν διεθνή και μακρόχρονη παρουσία σε χώρες της Ευρώπης και της Αμερικής και εμφανίζονται πολύ συχνά στη βιβλιογραφία λόγω του ερευνητικού ενδιαφέροντος που παρουσιάζουν. Συγκεκριμένα, ακολουθεί ανάλυση των προγραμμάτων Positive Parenting Program - Triple P, Incredible Years, Play and Learning Strategies-PALS, GenerationPMTO και Tuning in to Teens. Ειδικά για τα τρία τελευταία, εκτός των βασικών κριτηρίων επιλογής, συνεκτιμήθηκε η αποτελεσματικότητά τους σε συγκεκριμένες ηλικιακές ομάδες στις οποίες απευθύνεται το καθένα (πρώιμη παιδική ηλικία, μέση παιδική ηλικία και εφηβεία αντίστοιχα).

5.2 Οι περιπτώσεις των προγραμμάτων Triple P & The Incredible Years

Το **Positive Parenting Program – Triple P**, ένα από τα πιο διαδεδομένα προγράμματα υποστήριξης γονέων στον κόσμο, αναπτύχθηκε στην Αυστραλία και υλοποιείται σε περισσότερες από 30 χώρες διεθνώς, μεταξύ αυτών ΗΠΑ, Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Αυστραλία, Λατινική Αμερική, Καναδάς, Νέα Ζηλανδία, Βέλγιο, Ελβετία, Πορτογαλία, Ιράν, Παναμάς, Ιαπωνία, Χιλή, Ρουμανία, Μεξικό, Τουρκία, Κουρασάο, Σιγκαπούρη και Ολλανδία (Triple P, 2024).

Πρόκειται για μία πολυεπίπεδη στρατηγική υποστήριξης γονέων σχεδιασμένη να συμβάλει στη μείωση συμπεριφορικών και συναισθηματικών προβλημάτων των παιδιών που περιλαμβάνει πέντε (5) επίπεδα παρέμβασης αυξανόμενης έντασης, από καμπάνιες για το σύνολο του πληθυσμού, παρεμβάσεις για ήπια προβλήματα συμπεριφοράς και εντατικά προγράμματα γονεϊκής εκπαίδευσης και οικογενειακής παρέμβασης για παιδιά με πιο σοβαρά προβλήματα (Sanders, 1999).

Ειδικότερα, το Επίπεδο 1 ή αλλιώς Universal Triple P, αποτελεί μια στρατηγική επικοινωνίας σχεδιασμένη να παρέχει πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με τη γονεϊκότητα χρησιμοποιώντας έντυπα και ηλεκτρονικά μέσα με σκοπό να ευαισθητοποιήσει τον πληθυσμό και να ενθαρρύνει τους γονείς να συμμετέχουν στο πρόγραμμα. Η καμπάνια Stay Positive υπηρετεί τον σκοπό αυτό, ώστε να αποστιγματιστεί η ιδέα της αναζήτησης βοήθειας πάνω σε θέματα γονεϊκότητας μέσα από φυλλάδια, αφίσες, ραδιοφωνικά σποτ, διαφημιστικές πινακίδες, πανό, εφημερίδες και ιστοσελίδες γονέων.

Το Επίπεδο 2 συνιστά σύντομη παρέμβαση (μία ή δύο συναντήσεων) για γονείς με παιδιά που αντιμετωπίζουν ήπια προβλήματα συμπεριφοράς. Μπορεί να έχουν την μορφή σεμιναρίων, περιστασιακής συμβουλευτικής και παρέχονται χρήσιμες συμβουλές για το σπίτι (tips). Το Επίπεδο 3 περιλαμβάνει τέσσερις (4) συνεδρίες παρέμβασης για γονείς με παιδιά που αντιμετωπίζουν ήπια προς μέτρια προβλήματα που παρέχονται με τη μορφή ατομικής συμβουλευτικής, τηλεφωνικά ή διαζώσης καθώς και σε ομάδες συζήτησης. Το Επίπεδο 4 είναι ένα εντατικό πρόγραμμα 8-10 συνεδριών για παιδιά που παρουσιάζουν ή πιθανότατα να παρουσιάσουν πιο σοβαρά συμπεριφορικά προβλήματα. Προσφέρεται είτε ατομικά είτε ομαδικά, σε συναντήσεις διά ζώσης ή διαδικτυακά, περιλαμβάνει πλούσιο οπτικοακουστικό υλικό και τετράδιο εργασιών, δυνατότητα τηλεφωνικής συμβουλευτικής, ατομικό πρόγραμμα αυτοβοήθειας καθώς και εγχειρίδιο με τις 17 βασικές δεξιότητες του «Θετικού Γονέα». Το Επίπεδο 5 αφορά σε εντατική υποστήριξη οικογενειών με σύνθετα προβλήματα, όπως υψηλά επίπεδα άγχους, θέματα ψυχικής υγείας των γονέων (π.χ.

κατάθλιψη), ακόμη και περιπτώσεις γονέων στα πρόθυρα παιδικής κακοποίησης (Nogueira et al, 2022. Triple P, 2024. De Graaf, 2008).

Η λογική πίσω από την στρατηγική πολυεπίπεδης παρέμβασης σχετίζεται με το γεγονός ότι τα παιδιά εμφανίζουν διαφορετικά επίπεδα δυσλειτουργιών και συμπεριφορικών διαταραχών και ότι οι γονείς μπορεί να έχουν διαφορετικές ανάγκες και επιθυμίες όσον αφορά τον τύπο, την ένταση και τον τρόπο υποστήριξης που χρειάζονται (Sanders, Markie-Dadds, & Turner, 1998).

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει επίσης παρεμβάσεις για ειδικές ομάδες γονέων και παιδιών, όπως περιπτώσεις παιδιών στο φάσμα του αυτισμού. Γονείς παιδιών με αναπτυξιακές διαταραχές συνήθως βιώνουν περισσότερο άγχος σε σχέση με γονείς παιδιών τυπικής ανάπτυξης (Hastings & Beck, 2004). Έρευνες επιβεβαιώνουν ότι προγράμματα που στοχεύουν στην διαχείριση προβλημάτων συμπεριφοράς των παιδιών, στη βελτίωση γονεϊκών δεξιοτήτων καθώς και στην εκμάθηση δεξιοτήτων ενσυνειδητότητας μπορούν να έχουν ωφέλιμα αποτελέσματα τόσο για γονείς όσο και για παιδιά με διαταραχές (Singer et al., 2007; Singh et al., 2007).

Όλες οι δράσεις του προγράμματος διακρίνονται για τον συμπεριληπτικό τους χαρακτήρα, καθώς γονείς συμμετέχουν ανεξαρτήτως κουλτούρας ή θρησκείας, ενώ γλωσσικά ζητήματα γεφυρώνονται με μεταφρασμένο υλικό με υποτιτλισμό. Τέτοιες πρακτικές αυξάνουν την αποτελεσματικότητα του προγράμματος σε μειονοτικούς πληθυσμούς (Kumpfer et al., 2002). Έρευνες αποτίμησης έχουν δείξει πως προγράμματα που επέλεξαν να προσαρμοστούν στις πολιτισμικές ανάγκες των συμμετεχόντων τους αύξησαν τα ποσοστά δέσμευσης γονέων κατά 30-40% (Kumpfer et al, 2002). Καθώς οι γονείς έχουν την ανάγκη να παρακολουθούν και να επιστρέφουν σε ένα πρόγραμμα για να μάθουν νέες δεξιότητες, η ενίσχυση της δέσμευσης των συμμετεχόντων είναι απαραίτητη για την επιτυχία του προγράμματος. (Samuelson, 2010).

Η δέσμευση των γονέων εξασφαλίζεται ακόμη ελαχιστοποιώντας τα εμπόδια που παρακωλύουν τη συμμετοχή τους, όπως η μετακίνηση, η φύλαξη των παιδιών ή η περιορισμένη δυνατότητα παρακολούθησης ομάδων γονέων (Beasley et al., 2018). Μία πρωτότυπη πρακτική του Triple P, που επιδιώκει να εκμηδενίσει εμπόδια στη συμμετοχή των γονέων αναφορικά με την απόσταση, τη μετακίνηση ή/και την έλλειψη χρόνου αποτελεί η ιδέα ενός λεωφορείου που μεταβαίνει στον τόπο κατοικίας των γονιών και λειτουργεί ως χώρος δειξαγωγής συνεδριών, φέρνοντας το πρόγραμμα ουσιαστικά στην πόρτα τους (Triple P, 2024).

Το πρόγραμμα εφαρμόζει ποικίλα μοντέλα διεξαγωγής παρεμβάσεων. Ανάλογα με τον χώρο υλοποίησης και τον αριθμό συμμετεχόντων, προσφέρονται group-based (ομαδικές) και home-based (κατ'οίκον, ατομικές) παρεμβάσεις. Το μοντέλο διεξαγωγής εξαρτάται από τις ανάγκες του γονέα και τους στόχους του προγράμματος. Για παράδειγμα, η home-based παρέμβαση απευθύνεται σε γονείς της επαρχίας που είναι πολύ πιθανό να εμφανίσουν κακοποιητική συμπεριφορά (Abate et al., 2019). Γενικά, τέτοιου είδους προγράμματα (προσέγγιση ένας-προς-έναν) υποστηρίζουν οικογένειες με κίνδυνο παιδικής κακοποίησης, με ζητήματα υγείας και περίθαλψης και/ή περιορισμένη σχολική ετοιμότητα (Riley, 1993).

Στις ομαδικές παρεμβάσεις (group-based) του Triple P, οι ομάδες εργασίας αποτελούνται από 10-12 άτομα (Triple P, 2024). Οι ομαδικές αυτές συναντήσεις πραγματοποιούνται διά ζώσης επιτρέποντας στους γονείς να εξασκηθούν σε δεξιότητες σε πραγματικό χρόνο. Το πλεονέκτημα των in vivo group-based εκπαιδεύσεων έγκειται στη χρήση μοντέλων κοινωνικής μάθησης (social learning models), καθώς ενσωματώνουν την γονεϊκή εμπλοκή στη διαδικασία παρέμβασης ως καίρια πρακτική για την εδραίωση αλλαγών στη συμπεριφορά των γονέων (Reitman & McMahon, 2013).

Για τον σκοπό αυτό, συχνά εφαρμόζουν τεχνικές όπως τα παιχνίδια ρόλων ή οι ασκήσεις διαχείρισης συγκρούσεων. Τα εν λόγω προγράμματα προσφέρονται στο σύνολο του πληθυσμού (universal), συνεπώς είναι λιγότερο αποτελεσματικά σε πιο προβληματικές περιπτώσεις, για τις οποίες home-based παρεμβάσεις κρίνονται πιο κατάλληλες. Από την άλλη, τα group-based προγράμματα είναι πιο οικονομικά και έχει φανεί πως συμβάλλουν στην καλλιέργεια γονεϊκών δεξιοτήτων και υποστηρίζουν τη θετική συμπεριφορά προς τα παιδιά (Bunting, 2004). Και τα δύο μοντέλα έχει αποδειχθεί ότι επιφέρουν βελτίωση σε γονείς και παιδιά, ωστόσο τη μεγαλύτερη επιτυχία απολαμβάνουν προγράμματα που συνδυάζουν τα διαφορετικά μοντέλα διεξαγωγής και συμπεριλαμβάνουν εκπαίδευση σε ομάδες και επισκέψεις στο σπίτι (Powel, 2005).

Ένα άλλο είδος παρέμβασης που προσφέρει το Triple P είναι η αυτόνομη παρέμβαση (self-directed) που συνιστά ένα πρόγραμμα αυτοβοήθειας και είναι ιδανική για οικογένειες που ζουν σε απομακρυσμένες ή αγροτικές περιοχές και έχουν περιορισμένη πρόσβαση σε κλινικές υπηρεσίες. Επίσης, είναι πιθανότερο να έχει πιο επιτυχή αποτελέσματα με οικογένειες που είναι πρόθυμες να εκπαιδευτούν στο πρόγραμμα μόνες τους και δεν αντιμετωπίζουν προβλήματα γλώσσας ή αλφαριθμητισμού (De Graaf et al., 2008). Συνεπώς, οι γονείς έχουν τη ευκαιρία να επιλέγουν το στυλ

μάθησης που επιθυμούν, να θέτουν τους στόχους που τους ταιριάζουν μέσα από ένα ευέλικτο και προσωποποιημένο πρόγραμμα και ως εκ τούτου να είναι αυτάρκεις.

Οι δράσεις και δραστηριότητες του προγράμματος υποστηρίζονται από πληθώρα και ποικιλία ειδικών επαγγελματιών, όπως γιατροί, νοσοκόμες, ψυχολόγοι, σύμβουλοι, κοινωνικοί λειτουργοί, παιδαγωγοί, βοηθοί δασκάλων, προσωπικό φύλαξης παιδιών, αστυνομικοί και ιερείς. Η εμπλοκή διαφορετικών ειδικοτήτων και η συνεργασία αυτών στο πλαίσιο προγραμμάτων γονεϊκής υποστήριξης, έχει μελετηθεί ερευνητικά και έχει αναδειχθεί ως παράγοντας επιτυχίας (Carter, 1996). Σύμφωνα με τους Moran et al. (2004) οι συντονισμένες προσπάθειες επαγγελματιών από διαφορετικούς τομείς όχι μόνο δεν είναι αντικρουόμενες, αλλά επιφέρουν θετικά αποτελέσματα (European Commission, 2013).

Δεδομένης της σημασίας που έχει για την επιτυχία ενός προγράμματος η στελέχωση, η επένδυση στην εκπαίδευση των ειδικών θεωρείται αναπόσπαστο στοιχείο ενός αποτελεσματικού προγράμματος (Powell, 2005. Greder, 2004). Το Triple P βασίζεται σε αυτήν την πρακτική εφαρμόζοντας ένα μη διδακτικό μοντέλο εκπαίδευσης ειδικών, που στηρίζεται σε εντατικά εργαστήρια, βίντεο, ομαδικές συζητήσεις και παρουσιάσεις παρεμβάσεων, ενώ το πρόγραμμα συνεχίζει να παρέχει υποστήριξη σε όσους επαγγελματίες έχουν εκπαιδευτεί και πιστοποιηθεί στο Triple P. Διατηρεί ακόμη ένα διεθνές δίκτυο εκπαιδευτών επαγγελματιών που απαρτίζεται από ειδικούς με εξειδίκευση στην εκπαιδευτική ή κλινική ψυχολογία. Θέλοντας ακόμη να διασφαλίσει την ποιότητα των υπηρεσιών του προγράμματος, σε όποια χώρα κι αν προσφέρονται, εξειδικευμένοι σύμβουλοι σε όλον τον κόσμο υποστηρίζουν τους συνεργαζόμενους φορείς που το υλοποιούν (Triple P, 2024).

Το πρόγραμμα έχει επίσης προβλέψει να παρέχει το απαραίτητο εκπαιδευτικό υλικό τόσο σε ειδικούς (kit με βίντεο, παρουσιάσεις, flipcharts, εγχειρίδια, τετράδια εργασιών) όσο και σε συμμετέχοντες γονείς (βίντεο, φυλλάδια με χρήσιμες συμβουλές, τετράδια εργασιών).

Επιστέγασμα όλων των παραπάνω είναι η αξιολόγηση, έννοια πλήρως συνυφασμένη με αυτήν της αποτελεσματικότητας ενός προγράμματος. Κάθε πρόγραμμα χρειάζεται συνεχή αποτίμηση με αξιολόγηση τόσο κατά την έναρξη όσο και κατά την ολοκλήρωσή του, καθώς και μέσω ανατροφοδότησης μεταξύ των συμμετεχόντων (Sanders et al., 2014).

Στην περίπτωση του Triple P χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση ειδικών και επαγγελματιών ερωτηματολόγια, πριν και μετά τη διεξαγωγή των εκπαιδεύσεων, που αξιοποιούν μία απλή εφαρμογή (web-based scoring and reporting application), στην οποία οι γονείς καταχωρούν τις απαντήσεις. Η εφαρμογή επίσης χρησιμοποιείται για να συγκριθεί η αποτελεσματικότητα του προγράμματος με άλλες παρεμβάσεις. Τέλος, μπορεί να προσφέρει πληροφορίες για κάθε ειδικό χωριστά όπως είναι ο αριθμός υποθέσεων, ο χρόνος ολοκλήρωσης, οι παραπομπές, κ.ά.

Επιπλέον, ο παράγοντας της βιωσιμότητας είναι ένα ακόμη κύριο συστατικό για να χαρακτηριστεί ένα πρόγραμμα αποτελεσματικό. Το πρόγραμμα Triple P αποδεικνύει συνεχώς το πόσο οικονομικά αποδοτικό είναι στο σύνολό του. Κατ'αρχάς, αποτελεί μια στρατηγική επένδυση στην πρόωμη παρέμβαση εξοικονομώντας πόρους στον προϋπολογισμό που προβλέπεται για την ψυχική υγεία και την παιδική πρόνοια. Στον Καναδά συγκεκριμένα, η Δημόσια Υπηρεσία Υγείας συνεργάστηκε με το Ινστιτούτο Οικονομικών Υγείας προκειμένου να μελετήσουν την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων ψυχικής υγείας στην πρόωμη παιδική ηλικία και τις επιπτώσεις για την Καναδική υγειονομική πολιτική. Η έρευνα χρησιμοποίησε ένα δείγμα 52,000 ατόμων που γεννήθηκαν σε μια δεδομένη χρονική στιγμή, διαπιστώνοντας ότι αφενός το Triple P θα έκανε απόσβεση αν οι διαταραχές συμπεριφοράς μειώνονταν 5% με 6% και ότι αφετέρου αν η μείωση έφτανε το 25%, το Triple P θα εξοικονομούσε για τα παιδιά αυτά μέχρι και 10.2 εκατομμύρια δολάρια για κόστη στους τομείς ψυχικής υγείας, εκπαίδευσης, δικαιοσύνης και κοινωνικών υπηρεσιών (Escobar et al., 2011).

Επιπροσθέτως, το πρόγραμμα είναι οικονομικά αποδοτικό, καθώς επενδύοντας στην ενδυνάμωση των γονέων, τους καθιστά ικανούς να λύνουν τα προβλήματά τους στον παρόν και στο μέλλον στηριζόμενοι στις δυνάμεις τους. Αυτό ανακουφίζει τις υπηρεσίες και τους ειδικούς από την πίεση και την ευθύνη να συνεχίζουν να παρέχουν κλινική υποστήριξη στους γονείς μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος (Triple P, 2024).

Αναφορικά με τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας, κρίνεται αποδοτικό καθώς είναι σχεδιασμένο να προσαρμόζεται στις ανάγκες των ωφελούμενων αποτρέποντας την άσκοπη υπερπροσφορά ή την αναποτελεσματική, χαμηλή παροχή υπηρεσιών. Αυτό σημαίνει πως γονείς με λιγότερο σοβαρά ζητήματα παρακολουθούν ένα πρόγραμμα πιο σύντομης παρέμβασης αντί να συμμετέχουν σε μια περισσότερο εντατική παρέμβαση, σχεδιασμένη για γονείς με πολύ σοβαρά προβλήματα. Τέλος, η προώθηση του προγράμματος θεωρείται οικονομικά συμφέρουσα για τις υπηρεσίες και τον προϋπολογισμό που αφορούν ζητήματα εγκληματικότητας και αντικοινωνικής συμπεριφοράς,

περίθαλψης, ψυχικής υγείας, στέγασης, εκπαίδευσης, ναρκωτικών και αλκοόλ και κοινωνικών υπηρεσιών (Triple P, 2024).

Η επιτυχία του προγράμματος στην Ευρώπη έχει αποδειχθεί από τους Sanders και Mazzucchelli (2018) σε έρευνα που διεξήγαγαν αναφορικά με τον θετικό αντίκτυπο του Triple P στις ζωές παιδιών, γονιών και κοινωνιών. Επίσης, έρευνες έχουν διεξαχθεί παλαιότερα με δεδομένα από πολιτείες της Αμερικής, εξετάζοντας χώρες όπου το Triple P είτε προσφέρεται είτε απουσιάζει. Στις χώρες όπου το Triple P είναι διαθέσιμο για το σύνολο του γονεϊκού πληθυσμού (και όχι μόνο για γονείς που βρίσκονται σε κίνδυνο) παρατηρήθηκαν μειωμένα ποσοστά σε περιστατικά που αφορούν παθογένειες της οικογένειας εν συγκρίσει με πολιτείες όπου δεν υλοποιείται το πρόγραμμα. Ειδικότερα, καταγράφησαν λιγότερες νοσηλίες λόγω παιδικής κακοποίησης (13% χαμηλότερα), 21% λιγότερες περιπτώσεις απομάκρυνσης παιδιών από ακατάλληλο οικογενειακό περιβάλλον και χαμηλότερος ρυθμός επιβεβαιωμένων υποθέσεων παιδικής κακοποίησης (31% λιγότερο) (Prinz et al., 2009).

Σε περαιτέρω ανάλυση αυτής της έρευνας, οι Foster et al. (2008) δήλωσαν πως το κόστος διεξαγωγής του Triple P για το σύνολο του πληθυσμού θα μπορούσε να καλυφθεί μέσα σε έναν μόνο χρόνο μειώνοντας κατά 10% τον αριθμό των οικογενειών με ιστορικό κακοποίησης ή αμέλειας.

Ένα άλλο πρόγραμμα που χρησιμοποιείται ευρέως στην Αμερική και την Ευρώπη είναι το ***Incredible Years***, το οποίο αναπτύχθηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες και αποτελεί ένα πρόγραμμα γονικής μέριμνας υψηλής ποιότητας που παρέχει κοινωνικοσυναισθηματική εκπαίδευση για τη μείωση των προβλημάτων συμπεριφοράς. Πρόκειται για μια στρατηγική βασισμένη σε ομάδες που απευθύνεται σε παιδιά ηλικίας έως 12 ετών με προβλήματα συμπεριφοράς και επικεντρώνεται στη σχέση γονέα-παιδιού και την ανάπτυξη δεξιοτήτων γονικής μέριμνας (Robila, 2020. *Incredible Years*, 2024. Webster-Stratton, & Hancock, 1998).

Προσφέρονται προγράμματα ανά ηλικιακή ομάδα παιδιών και προγράμματα σε διαβαθμισμένα επίπεδα για κάθε ηλικιακή ομάδα (αρχάριοι, προχωρημένοι). Οι ηλικιακές ομάδες χωρίζονται στη βρεφική ηλικία (0-12 μηνών), νηπιακή ηλικία (1-3 ετών), προσχολική ηλικία (3-6 ετών) και σχολική ηλικία (6-12 ετών). Η διάκριση αυτή είναι σημαντική, διότι ο συνδυασμός στρατηγικών για μεγαλύτερα και μικρότερα παιδιά μπορεί να μπερδέψει τους γονείς και ίσως αρχίσουν να συγχέουν στρατηγικές με τρόπους ακατάλληλους για την ανάπτυξη των παιδιών. Συνεπώς, η εστίαση αφορά σε μια ηλικιακή ομάδα κάθε φορά.

Αντίστοιχα με τα διαβαθμισμένα επίπεδα, διαβάθμιση υπάρχει και στους ειδικούς επαγγελματίες (group leaders, facilitators, trainers) του προγράμματος. Η εκπαίδευση του προσωπικού είναι απαραίτητη και ακολουθεί συγκεκριμένα στάδια. Ειδικότερα, οι εκπαιδευόμενοι ειδικοί παρουσιάζουν σε βίντεο ένα μέρος μιας συνάντησης ομάδας γονέων (session), επιλέγουν ένα μικρό κομμάτι που θα ωφελήσει τους άλλους συμμετέχοντες καθώς και κομμάτια για ανατροφοδότηση που δύσκολα διαχειρίστηκαν. Καθώς παρακολουθούν το βίντεο κάνουν παιχνίδια ρόλων (role play), σχόλια και συζητήσεις για την επίλυση προβλημάτων. Η διαδικασία αυτή γίνεται στο πλαίσιο ανατροφοδότησης και εποπτείας από άλλους εκπαιδευόμενους group leaders και από πιστοποιημένο μέντορα του προγράμματος (The Incredible Years, 2024).

Το πρόγραμμα έχει συμπεριληπτικό χαρακτήρα και εφαρμόζεται σε πολυπολιτισμικές ομάδες (Μαορί Νέα Ζηλανδία, Αφροαμερικανοί, Καυκάσιοι) με παρουσία διερμηνέα παρέχοντας υλικό μεταφρασμένο σε διάφορες γλώσσες. Δεν αποκλείονται γονείς με προβλήματα ψυχικής υγείας, ενώ προβλήματα, όπως κατάθλιψη, άγχος, απομόνωση, συγκρούσεις εντός γάμου, χρήση ναρκωτικών φαίνονται να βελτιώνονται με τη συμμετοχή στο πρόγραμμα. Οικογένειες με θέματα χρήσης ναρκωτικών και βαριάς κατάθλιψης, συνίσταται να λαμβάνουν θεραπεία για το πρόβλημα σε συνδυασμό με (parenting intervention) πρόγραμμα παρέμβασης στους γονείς (The Incredible Years, 2024).

Ακόμη, δίνεται η δυνατότητα κατ' οίκον υποστήριξης για αναπλήρωση σε περίπτωση ασθενείας ή επαγγελματικών υποχρεώσεων, σε οικογένειες υψηλού κινδύνου, σε γονείς που επιθυμούν να ολοκληρώσουν το πρόγραμμα εξολοκλήρου στο σπίτι, για να παρακινήσουν γονείς να συμμετέχουν δίνοντάς τους μια γεύση από το περιεχόμενο του προγράμματος και τέλος για να αποφύγουν τη μεγάλη αναμονή σε περίπτωση καθυστέρησης έναρξης του επόμενου κύκλου εκπαίδευσης. Παρέχεται στους γονείς εκπαιδευτικό υλικό που περιλαμβάνει εγχειρίδιο και ασκήσεις και μελέτη για το σπίτι (The Incredible Years, 2024).

Μια καλή πρακτική που υιοθετείται είναι η παροχή υπηρεσιών φύλαξης παιδιών. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται η συμμετοχή των γονέων και ως εκ τούτου η επιτυχής ολοκλήρωση του προγράμματος, καθώς μπορούν απερίσπαστοι να επωφελούνται των υποστηρικτικών δράσεων (Samuelson, 2010). Συχνά η φύλαξη πραγματοποιείται είτε από δασκάλους είτε από γονείς που συμμετείχαν σε παλιά προγράμματα και βοηθούν στη φύλαξη σε επόμενη χρονιά σε σχολεία. Γενικά, τα προγράμματα για γονείς με μικρά παιδιά μπορεί απλά να παρέχουν υπηρεσίες φύλαξης για τα

παιδιά όσο οι γονείς συμμετέχουν στις συναντήσεις, ή να προσφέρουν ευκαιρίες στους γονείς να εξασκήσουν νέες δεξιότητες μαζί με τα παιδιά τους. Από την άλλη πλευρά, τα προγράμματα που απευθύνονται σε οικογένειες με μεγαλύτερα παιδιά μπορεί να ωφεληθούν από τη συμμετοχή των παιδιών και των εφήβων στο πρόγραμμα. Επίσης, ένα πρόγραμμα που επικεντρώνεται στους γονείς και στα παιδιά μπορεί να έχει ξεχωριστές ομάδες για γονείς και παιδιά που συναντιούνται ταυτόχρονα, ή να έχει μια ομάδα συζήτησης γονέων που προηγείται ή ακολουθείται από μια δραστηριότητα που μπορούν να κάνουν μαζί γονείς και παιδιά (Samuelson, 2010).

Για λόγους ορατότητας και διάχυσης το πρόγραμμα Incredible Years διατηρεί ιστοσελίδα που παρέχει αναλυτικές πληροφορίες για κάθε πρόγραμμα εκπαίδευσης όπως κόστος, αριθμός συμμετεχόντων, διάρκεια, υλικό κλπ. Οι δράσεις προωθούνται ακόμη μέσα από έντυπα δελτία τύπου ή/και αφίσες σε σχολεία και σε κλινικά περιβάλλοντα π.χ. νοσοκομείο. Το πλαίσιο των προγραμμάτων γονικής μέριμνας μπορεί να διευρυνθεί μέσω συνεργασίας με άλλους κοινωνικούς φορείς (Colosi & Dunifon, 2003) ενώ ορισμένα προγράμματα ίσως ενισχύουν και συμπληρώνουν προσπάθειες άλλων οργανισμών, όπως τα σχολεία (Riley, 1993), (Huser, Small, & Eastman, 2008).

Μελέτες μετα-ανάλυσης που περιλαμβάνουν δεδομένα από τυχαιοποιημένες δοκιμές των παρεμβάσεων γονικής μέριμνας Incredible Years στην Ευρώπη, έδειξαν συνολική μείωση των προβλημάτων συμπεριφοράς των παιδιών, βελτίωση της γονικής λεκτικής επικοινωνίας και της χρήσης τεχνικών πειθαρχίας (Gardner et. al., 2019; Leijten, et. al., 2018).

Το Incredible Years έχει χρησιμοποιηθεί με επιτυχία στη Σουηδία (Axberg et.al., 2007) και στο Ηνωμένο Βασίλειο (Hutchings, et. al. 2007). Το πρόγραμμα αυτό έχει επίσης εφαρμοστεί σε εθνικό επίπεδο στη Νορβηγία (WHO, 2013) μετά από επιτυχημένες τυχαιοποιημένες ελεγχόμενες δοκιμές που έδειξαν μείωση των προβλημάτων συμπεριφοράς των παιδιών, μείωση του γονικού στρες και της χρήσης σκληρής και ασυνεπούς πειθαρχίας, καθώς και αύξηση της γονικής χρήσης θετικών στρατηγικών γονικής μέριμνας μετά τη θεραπεία (Larsson et. al., 2009).

5.3 PALS, Generation PMTO & TINT: Αποτελεσματικές Παρεμβάσεις στην Προσχολική, Σχολική & Εφηβική ηλικία

Πολλά προγράμματα υποστήριξης γονέων εστιάζουν σε συγκεκριμένα αναπτυξιακά στάδια των παιδιών, όπως η πρώιμη παιδική ηλικία ή η εφηβεία, ενσωματώνοντας στο πρόγραμμα εκπαίδευσης θεματικές που ανταποκρίνονται στα στάδια αυτά. Ακολουθεί η παρουσίαση των προγραμμάτων PALS, Generation PMTO και TINT για την πρώιμη παιδική ηλικία, τη μέση παιδική ηλικία και την εφηβεία αντίστοιχα.

Το πρόγραμμα *PALS - Play and Learning Strategies* είναι ένα πρόγραμμα προληπτικής παρέμβασης με στόχο να υποστηρίξει τους γονείς στην κοινωνικο-συναισθηματική, γνωστική και γλωσσική ανάπτυξη των παιδιών τους. Πρόκειται για μια κατ'οίκον (home-based) παρέμβαση που προσφέρεται σε ατομικές συνεδρίες, μεταξύ εκπαιδευτών και γονιών, με το ενδιαφέρον να εστιάζεται στη σχέση γονέα-παιδιού. (Landry et al., 2006). Το PALS αναπτύχθηκε για γονείς και παιδιά βρεφικής (5-15 μηνών) ή νηπιακής/προσχολικής (18 μηνών-4 ετών) ηλικίας (PALS I και PALS II αντίστοιχα). Οι ατομικές συνεδρίες συνήθως πραγματοποιούνται στο σπίτι της οικογένειας με την υποστήριξη εκπαιδευτών του προγράμματος. Είναι εβδομαδιαίες, διάρκειας 90 λεπτών και ολοκληρώνονται σε διάστημα 11 εβδομάδων για βρέφη και 14 εβδομάδων για νήπια (Smith et al., 2005). Το πρόγραμμα έχει στόχο να ενδυναμώσει της σχέσης γονέα-παιδιού, να υποστηρίξει την ανάπτυξη των γλωσσικών, γνωστικών και κοινωνικών δεξιοτήτων των παιδιών, να βοηθήσει τους γονείς να ανταποκρίνονται με ευαισθησία στις ανάγκες των παιδιών τους και να διατηρούν το ενδιαφέρον και την προσοχή των παιδιών μέσα από συχνά και υψηλής ποιότητας γλωσσικά ερεθίσματα (Landry, Smith, Swank, & Guttentag, 2008). Στη διάρκεια των συναντήσεων μαγνητοσκοπούνται οι αλληλεπιδράσεις γονέα-παιδιού. Οι συμμετέχοντες ξαναβλέπουν το μαγνητοσκοπημένο υλικό υπό την καθοδήγηση του εκπαιδευτή και λαμβάνουν σχετική ανατροφοδότηση, ενώ ενθαρρύνονται να το παρακολουθήσουν ξανά μέσα στην εβδομάδα για περαιτέρω επεξεργασία (Morris et al., 2020).

Κάθε εκπαιδευτής του προγράμματος PALS διαθέτει πτυχίο συναφές με το αντικείμενο εργασίας του ή υψηλότερο τίτλο εκπαίδευσης στην προσχολική ηλικία (ή ανάλογη εμπειρία) και έχει εκπαιδευτεί και πιστοποιηθεί. Η εκπαίδευση των εκπαιδευτών πραγματοποιείται διά ζώσης και για την ολοκλήρωση της πιστοποίησης κάθε εκπαιδευτής υποβάλλει μαγνητοσκοπημένες κατ'οίκον συνεδρίες. Για την αξιοπιστία του προγράμματος χρησιμοποιείται λίστα ελέγχου (checklist), μέσω της οποίας οι συμμετέχοντες αξιολογούν και παρέχουν γραπτή ανατροφοδότηση στους

συντονιστές/επικεφαλής του PALS. Η ανατροφοδότηση αυτή συλλέγεται μηνιαία (Morris et al., 2020).

Το PALS έχει υποβληθεί σε ενδελεχή αξιολόγηση, που συμπεριλαμβάνουν τυχαιοποιημένες ελεγχόμενες δοκιμές (RCTs), και έχει αποδείξει την αποτελεσματικότητά του τόσο για τους γονείς όσο και τα παιδιά. Η βελτιωμένη σχέση μητέρας-παιδιού και η λεκτική ενθάρρυνση εκ μέρους της μητέρας αφενός, και η αύξηση πρώιμων γλωσσικών δεξιοτήτων και συνεργαστικής συμπεριφοράς για τα παιδιά αφετέρου είναι μερικά από τα θετικά αποτελέσματα που προκύπτουν από τις έρευνες (Landry et al., 2006, 2008).

Συγκριτικές έρευνες ανάμεσα σε γονείς που υποστηρίχθηκαν με εβδομαδιαίες κατ'οίκον συναντήσεις με PALS curriculum intervention και γονείς χωρίς PALS curriculum intervention έδειξαν ότι οι πρώτοι χρησιμοποίησαν πιο πλούσιο λεξιλόγιο με τα παιδιά τους (71%), παρείχαν πιο αναλυτικές επεξηγήσεις (64%), διέθεσαν περισσότερο χρόνο διατηρώντας την προσοχή και το ενδιαφέρον των παιδιών τους (68%), τα επαίνεσαν περισσότερο (55%), επέδειξαν μεγαλύτερη ζεστασιά και ευαισθησία απέναντί τους (69%), και τέλος αντιλήφθηκαν και ανταποκρίθηκαν πιο εύστοχα στις ανάγκες τους (69%) (PALS, 2024).

Αντίστοιχα, τα αποτελέσματα για τα παιδιά των οικογενειών αυτών έδειξαν ότι πέτυχαν υψηλότερα σκορ σε γνωστικά τεστ (64%), ανταποκρίθηκαν καλύτερα σε κινητικές δεξιότητες (72%), έδειξαν πιο ανεπτυγμένες δεξιότητες γλωσσικής έκφρασης (64%), φάνηκε να κατανοούν περισσότερο λεξιλόγιο (59%) και να ξεκινούν συζήτηση με τους γονείς πιο συχνά (59%) και τέλος ήταν πιο συνεργάσιμα να ανταποκριθούν στα αιτήματα των γονιών τους (66%) (PALS, 2024). Το 2022, σύμφωνα με την επίσημη σελίδα του National Home Visiting Resource Center, το πρόγραμμα παρείχε 1.203 κατ'οίκον συναντήσεις (εκ των οποίων 169 διαδικτυακά), υποστηρίχθηκαν 88 οικογένειες και 89 παιδιά (NHVRC, 2023).

Το **Generation PMTO** είναι ένα πρόγραμμα γονικής μέριμνας, αποτελεσματικό για προβλήματα συμπεριφοράς παιδιών και εφήβων, που αναπτύχθηκε από το Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Γονέων - Μοντέλο Όρεγκον (PMTO) στις Ηνωμένες Πολιτείες και μετρά πενήντα χρόνια δράσης. Βασίζεται στο μοντέλο κοινωνικής μάθησης, όπου οι ειδικοί συνεργάζονται με τους γονείς για να μειώσουν τις πιεστικές συμπεριφορές γονικής μέριμνας και να αυξήσουν τις θετικές πρακτικές γονικής μέριμνας, όπως η ενθάρρυνση ή η επίλυση προβλημάτων (Morris et al., 2020).

Το πρόγραμμα μπορεί να εφαρμοστεί ατομικά, ομαδικά, σε οικογένειες κατ'οίκον ή εξ αποστάσεως μέσω διαδικτυακών προγραμμάτων (GenerationPMTO, 2024. Sigmarsdóttir et al., 2019). Μπορεί να χρησιμοποιηθεί με παιδιά 2 έως 17 ετών και έχει αποδειχθεί ιδιαίτερα αποτελεσματικό κατά τη μέση παιδική ηλικία (6-12 ετών) (Bullard et al., 2010. Sigmarsdóttir et al., 2015).

Οι γονείς εκτός από διά ζώσης υπηρεσίες μπορούν να χρησιμοποιούν και μόνοι τους υλικά όπως βιβλία και βίντεο. Η διάρκεια του διά ζώσης προγράμματος ποικίλει ανάλογα με τον εξυπηρετούμενο. Ωστόσο, όταν χρησιμοποιείται ως πρόγραμμα πρόληψης, το Generation PMTO συνήθως περιλαμβάνει μονόωρες εβδομαδιαίες συναντήσεις για 6 έως 8 εβδομάδες. Εκτός από την αγγλική γλώσσα, τα υλικά για το πρόγραμμα είναι διαθέσιμα στα ισπανικά, νορβηγικά, ισλανδικά, ολλανδικά και δανικά (CEBC, 2024).

Προκειμένου να παρέχουν τις υπηρεσίες του προγράμματος, οι επαγγελματίες πρέπει να έχουν πτυχίο πανεπιστημίου και να ολοκληρώσουν το πρόγραμμα εκπαίδευσης του Generation PMTO, το οποίο περιλαμβάνει δια ζώσης εργαστήρια, καθώς και άμεση παρατήρηση συνεδριών με εξυπηρετούμενους. Κατά τη διάρκεια της εφαρμογής του προγράμματος, οι επαγγελματίες λαμβάνουν εποπτεία και ανατροφοδότηση για κάθε συνεδρία ώστε να διασφαλιστεί η πιστότητα του προγράμματος (GenerationPMTO, 2024).

Το πρόγραμμα επιδιώκει την άυξηση της γονικής επίβλεψης, της μη επιθετικής πειθαρχίας, της θετικής εμπλοκής, της επικοινωνίας, της ρύθμισης των συναισθημάτων και της επίλυσης προβλημάτων. Το πρόγραμμα χρησιμοποιεί ποικίλες τεχνικές, όπως ψυχο-εκπαίδευση, παιχνίδια ρόλων και ομαδικές ασκήσεις (Forgatch & DeGarmo, 1999). Έχει εκπονηθεί εκτεταμένη έρευνα για το Generation PMTO με RCTs που υποδηλώνει την αποτελεσματικότητα του προγράμματος. Ευρήματα επιβεβαιώνουν ότι μειώνει την επιθετική γονεϊκότητα και αυξάνει τη θετική γονεϊκότητα. Στα παιδιά τα αποτελέσματα του προγράμματος περιλαμβάνουν τη μείωση ψυχικών και συμπεριφορικών προβλημάτων, χρήσης ουσιών και παραβατικότητας (Bullard et al., 2010. CEBC, 2024. Forgatch & Gewirtz, 2017. GenerationPMTO, 2024; Sigmarsdóttir et al., 2015). Με λίγα λόγια, τα δυνατά σημεία του Generation PMTO περιλαμβάνουν ευέλικτες μεθόδους εφαρμογής, δυνατότητα χρήσης σε ευρύ ηλικιακό φάσμα, απαιτήσεις εκπαίδευσης και πιστότητα των συντονιστών και διαπολιτισμική προσβασιμότητα (Morris et al., 2020).

Το πρόγραμμα εφαρμόστηκε σε εθνικό επίπεδο στη Νορβηγία το 1999, με στόχο να δημιουργηθούν βιώσιμα evidence-based προγράμματα για την εξυπηρέτηση οικογενειών που έχουν ανάγκη από υπηρεσίες βασικής πρόνοιας και συστήματα ψυχικής υγείας παιδιών. Το πρόγραμμα συνδύασε μια κεντρική προσέγγιση από την κυβέρνηση με μια αποκεντρωμένη πρωτοβουλία των επαγγελματιών που αναζητούσαν αποτελεσματικές στρατηγικές για την αντιμετώπιση νέων με προβλήματα συμπεριφοράς (Ogden et. al., 2005). Κατά τη διαδικασία εφαρμογής του σε εθνικό επίπεδο στη Νορβηγία, το GenerationPMTO εφαρμόστηκε με συνέπεια και πίστη στις αρχές του προγράμματος και συνέβαλε στη βελτίωση των πρακτικών γονικής μέριμνας πριν και μετά τη θεραπεία (Forgatch & DeGarmo, 2011).

Μία αξιοσημείωτη εφαρμογή του προγράμματος ήταν κατόπιν της πρωτοβουλίας του Kansas Intensive Permanency Project να μειώσει τον χρόνο ανάδοχης φροντίδας, ελέγχοντας την αποτελεσματικότητα του Generation PMTO, μέσω RTC, αναφορικά με την ευημερία και την σταθερότητα των γονέων με παιδιά 3-16 ετών με σοβαρές συναισθηματικές διαταραχές. Το πρόγραμμα διήρκησε πέντε χρόνια και οι μελέτες που εκπονήθηκαν έδειξαν ότι οι οικογένειες που δέχτηκαν παρέμβαση από το PMTO πέτυχαν υψηλότερα ποσοστά επανένωσης (6.9% έως 32%) και τα παιδιά τους πέρασαν κατά μέσο όρο 151.358 λιγότερες ημέρες στην ανάδοχη φροντίδα (GenerationPMTO, 2024. Akin & McDonald, 2018. Akin et al., 2017. Akin et al., 2016). Το πρόγραμμα έχει εφαρμοστεί με επιτυχία και σε άλλες χώρες, όπως η Ισλανδία, η Δανία και οι Κάτω Χώρες (Sigmarsdóttir et al., 2019).

Το ***Tuning in to Teens - TINT*** είναι ένα πρόγραμμα για γονείς που στόχο έχει να τους διδάξει πώς να αναγνωρίζουν καλύτερα τα συναισθήματα των εφήβων και πώς να τους παρέχουν καθοδήγηση στο βίωμα των συναισθημάτων τους. Με τη χρήση της εκπαίδευσης στη διαχείριση συναισθημάτων, το πρόγραμμα TINT στοχεύει στη βελτίωση και διατήρηση μιας θετικής σχέσης γονέα-εφήβου, καθώς και στην ενίσχυση των δεξιοτήτων συναισθηματικής ρύθμισης τόσο στους γονείς όσο και στους εφήβους (Havighurst et al., 2015). Πτυχές του προγράμματος αυτού βασίζονται στο αρχικό πρόγραμμα "Tuning in to Kids", το οποίο εστιάζει στην συναισθηματική ικανότητα και είναι διαθέσιμο για παιδιά ηλικίας 1 έως 18 ετών (Morris et al., 2020).

Το πρόγραμμα TINT παρέχεται απευθείας σε γονείς εφήβων ηλικίας 10 έως 18 ετών από εκπαιδευμένο συντονιστή, συνήθως σε ένα περιβάλλον, όπως νοσοκομείο, εξωτερικό ιατρείο ή σχολείο. Οι ομάδες κυμαίνονται από 6 έως 14 γονείς ανάλογα με τη διαθεσιμότητα χώρου και πόρων.

Παρόλο που το TINT είναι ωφέλιμο για όλους τους γονείς, είναι πιθανό να είναι ιδιαίτερα σημαντικό για γονείς που (α) δυσκολεύονται να ανταποκριθούν στα συναισθήματα των εφήβων τους, (β) είναι επικριτικοί ή χρησιμοποιούν σκληρές τιμωρίες ως απάντηση στα συναισθήματα των εφήβων τους, (γ) έχουν εφήβους με συναισθηματικά ή συμπεριφορικά προβλήματα ή (δ) έχουν έφηβο που έχει βιώσει κάποιο τραύμα (Morris et al., 2020).

Το πρόγραμμα διαρκεί από 6 έως 10 εβδομαδιαίες συνεδρίες διάρκειας 2 ωρών ανάλογα τις ανάγκες της ομάδας. Επιπλέον, το πρόγραμμα TINT συνιστά σε όλους τους συμμετέχοντες να παρακολουθήσουν μία έως δύο συνεδρίες ενίσχυσης που πραγματοποιούνται κάθε δύο μήνες μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος (TINT, 2024).

Το πρόγραμμα εκπαίδευσης TINT περιλαμβάνει την αύξηση της επίγνωσης και της αναγνώρισης των συναισθημάτων του εφήβου από τον γονέα, την ανταπόκριση με ενσυναίσθηση και κατανόηση και την καθοδήγηση στη ρύθμιση των συναισθημάτων (Kehoe et al., 2014). Το TINT περιλαμβάνει επίσης ασκήσεις ενσυνειδητότητας για τους γονείς, ώστε να τους βοηθήσει να ρυθμίσουν τα δικά τους συναισθήματα και να αποτρέψουν την κόπωση (Kehoe et al., 2014).

Υπάρχουν αρκετά αξιοσημείωτα πλεονεκτήματα στο πρόγραμμα TINT, όπως η απαίτηση για επαγγελματική κατάρτιση και πιστοποιήσεις για όλους τους συντονιστές του προγράμματος και η διαθεσιμότητα υλικού σε διάφορες γλώσσες. Επιπλέον, όλες οι εκπαιδεύσεις παρέχονται δια ζώσης, επιτρέποντας την άμεση και εξατομικευμένη ανατροφοδότηση. Το TINT εστιάζει σε όλα τα στάδια της εφηβείας, συμπεριλαμβανομένης της προεφηβείας και της πρώιμης εφηβείας (Kehoe et al., 2014).

Πολλές μελέτες έχουν εξετάσει την αποτελεσματικότητα του προγράμματος με πολλά υποσχόμενα αποτελέσματα. Οι Havighurst et al. (2015) διαπίστωσαν ότι οι δεξιότητες εξωτερίκευσης, ρύθμισης και επίγνωσης των συναισθημάτων των γονέων βελτιώθηκαν ένα χρόνο μετά τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα. Επιπλέον, οι οικογενειακές συγκρούσεις και οι εσωτερικές και εξωτερικές συμπεριφορές των εφήβων μειώθηκαν σημαντικά όταν μετρήθηκαν ένα χρόνο αργότερα (Havighurst et al., 2015. Kehoe et al., 2014).

5.4 Κοινοί Τόποι στη Θεματολογία των ΕΒΡ προγραμμάτων Γονεϊκής Μέριμνας

Εξετάζοντας το περιεχόμενο εκπαίδευσης evidence-based προγραμμάτων γονικής μέριμνας, εντοπίζονται πολλά κοινά στοιχεία σε ό,τι αφορά τα θεματικά πεδία εστίασης. Μια θεματική που έχει συγκεντρώσει το ενδιαφέρον των προγραμμάτων είναι η ανάπτυξη γονεϊκών δεξιοτήτων που αφορούν στην συναισθηματική νοημοσύνη και την επικοινωνία (Luthar & Eisenberg, 2017. O’Leary et al., 2019). Στόχος είναι οι γονείς να εκπαιδευτούν στην τεχνική της ενεργητικής ακρόασης, στην συναισθηματική καθοδήγηση και στην ενθάρρυνση της θετικής επικοινωνίας, αποφεύγοντας την κριτική και τον σαρκασμό (Kaminski et al., 2008). Πράγματι, η συναισθηματική ρύθμιση συνιστά απαραίτητη δεξιότητα για την βελτίωση της συμπεριφοράς του παιδιού και θέτει τις βάσεις για τη σχολική ετοιμότητα και επίδοση (Blair, 2002. Eisenberg et al., 2010). Έχει αποδειχθεί πως η συναισθηματική ρύθμιση σχετίζεται με την κατανόηση των συναισθημάτων και τις γλωσσικές δεξιότητες (Eisenberg et al., 2001. Eisenberg et al., 2005), ενώ πρακτικές που συμβάλλουν στη ρύθμιση των συναισθημάτων των παιδιών αφορούν τα γονεϊκά και κοινωνικά πρότυπα, τη συναισθηματική καθοδήγηση, τους γονεϊκούς δεσμούς και τους τύπους γονέων (Morris et al., 2007).

Ένας ακόμη βασικός θεματικός πυλώνας είναι η ελαχιστοποίηση της αυστηρής ανατροφής που περιλαμβάνει λεκτική και σωματική βία. Πληθώρα ερευνών έχει επιβεβαιώσει τις επιβλαβείς συνέπειες τέτοιων μεθόδων στην ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών (Gershoff & Grogan-Kaylor, 2016. Merrick et al., 2017). Τα evidence-based προγράμματα επιδιώκουν να γνωστοποιήσουν στους γονείς τις επιπτώσεις της βίας χωρίς επικριτική διάθεση και τους ενθαρρύνουν να αναλογιστούν τη συμπεριφορά τους και να εφαρμόσουν εναλλακτικές μεθόδους εστιάζοντας στην πειθαρχία και όχι στην τιμωρία (Maher et al., 2011).

Το ενδιαφέρον των προγραμμάτων στρέφεται ακόμη στις αλληλεπιδράσεις γονιών-παιδιών σε φάσεις παιχνιδιού, εστιάζοντας στην θετική ανταπόκριση, την ενθάρρυνση και τον ενθουσιασμό απέναντι στις θετικές συμπεριφορές και επιλογές των παιδιών (Morris et al., 2020). Ταυτόχρονα, έμφαση δίνεται στην ενδυνάμωση των σχέσεων παιδιού-γονιού αλλά και όλης της οικογένειας, μέσω κοινών δραστηριοτήτων και ποιοτικού χρόνου, προκειμένου οι σχέσεις των μελών να γίνουν πιο ανθεκτικές (Morris et al., 2020). Πολλά είναι τα αποτελεσματικά προγράμματα που συμπεριλαμβάνουν γονείς και παιδιά (Colosi & Dunifon, 2003. Huser, Small & Eastman, 2008). Επί παραδείγματι, στο πλαίσιο εκπαίδευσης του École des Parents, προτείνονται κοινές δραστηριότητες για γονείς και παιδιά, όπως γιόγκα, γυμναστική και παιχνίδι, μουσική, μασάζ για βρέφη,

δραστηριότητες γλωσσικής ανάπτυξης καθώς και δράσεις που ενθαρρύνουν την συμμετοχή των μπαμπάδων όπως “τα Σάββατα με τον μπαμπά”. Επίσης, το οικογενειακό τσίρκο συνιστά μια πρωτότυπη δραστηριότητα που εμπλέκει όλη την οικογένεια μέσω της προετοιμασίας και παρουσίασης μιας μικρής παράστασης τσίρκου σε γνωστούς και φίλους τα σαββατοκύριακα (École des Parents, 2024).

Ένα ακόμα συστατικό της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων είναι η εκπαίδευση των γονέων στη συνεπή πειθαρχία. Πιο συγκεκριμένα, οι γονείς μαθαίνουν να ανταποκρίνονται σε απείθαρχες συμπεριφορές των παιδιών με τον ίδιο ή παρόμοιο κάθε φορά τρόπο, καθιερώνοντας δηλαδή συνεπή πρότυπα πειθαρχίας, δίνοντας παράλληλα σαφείς οδηγίες ανάλογα με την ηλικία του παιδιού τους και θέτοντας όρια (Kaminski et al., 2008). Ωστόσο, οι γονείς πρέπει να έχουν βασικές γνώσεις για τα στάδια ανάπτυξης παιδιών και εφήβων, ώστε να προσαρμόζουν τις απαιτήσεις τους στη συμπεριφορά των παιδιών τους (Vygotsky, 1980).

Τέλος, αναπόσπαστο κομμάτι πολλών αποτελεσματικών προγράμματος είναι η αυτοφροντίδα των γονέων, οι οποίοι οφείλουν να φροντίζουν πρώτα τον εαυτό τους για να είναι ικανοί να φροντίζουν τους άλλους (π.χ. Mindfulness Activities - TINT). Η αυτοφροντίδα των γονέων λειτουργεί όπως ακριβώς και η μάσκα οξυγόνου στα αεροπλάνα: οι γονείς πρέπει να φορέσουν πρώτα τη δική τους μάσκα πριν βοηθήσουν τα παιδιά τους. Η αξία της αυτοφροντίδας για την ποιότητα της γονικής φροντίδας έχει αποδειχθεί από διάφορες έρευνες (LePlatte et al., 2012. Rosenblum et al., 2018). Συνοψίζοντας, καθίσταται σαφές πως τα πιο αποτελεσματικά στοιχεία των προγραμμάτων γονικής υποστήριξης επικεντρώνονται στο να παρέχουν στους γονείς δεξιότητες που αποσκοπούν στη βελτίωση της συνολικής ποιότητας της σχέσης γονέα-παιδιού.

5.5 Συνόψιση Καλών Πρακτικών σε Οργάνωση, Στελέχωση, Δράσεις & Δραστηριότητες

Ύστερα από ενδελεχή έρευνα των πρακτικών που εφαρμόζονται σε διεθνές ή/και εθνικό επίπεδο όσον αφορά την οργάνωση, την στελέχωση, τις δράσεις και τις δραστηριότητες προγραμμάτων γονικής μέριμνας, κρίνεται χρήσιμο να γίνει μια συνόψιση των βέλτιστων πρακτικών που συνηγορούν στην αποτελεσματικότητά τους, όπως παρουσιάζονται παρακάτω:

- ✓ Εστίαση στην πρόωπη παρέμβαση
- ✓ Προσέγγιση οικογενειών σε περιόδους μετάβασης
- ✓ Διάκριση ηλικιακών ομάδων & στοχευμένη παρέμβαση
- ✓ Πολλαπλές μέθοδοι γονεϊκής υποστήριξης (ομαδικά, ατομικά, κατ'οίκον, εξ αποστάσεως)
- ✓ Άσκηση γονικών δεξιοτήτων in vivo (στην πράξη) (π.χ. παιχνίδια ρόλων)
- ✓ Παροχή εκπαιδευτικού υλικού σε γονείς και ειδικούς
- ✓ Ελαχιστοποίηση των εμποδίων στη συμμετοχή των γονέων & κίνητρα για δέσμευση
- ✓ Παροχή υπηρεσιών φύλαξης
- ✓ Διατήρηση συχνής και διαρκούς επικοινωνίας με τους γονείς
- ✓ Κοινές δραστηριότητες για γονείς και παιδιά/εφήβους
- ✓ Πρόβλεψη για ειδικές ομάδες και συμπερίληψη
- ✓ Πιστοποίηση και κατάρτιση συντονιστών/ειδικών
- ✓ Σύνδεση και συνεργασία με άλλους φορείς
- ✓ Διαρκής και ενδελεχής αξιολόγηση
- ✓ Κοινοί θεματικοί άξονες: συναισθηματική νοημοσύνη και επικοινωνία, ανατροφή χωρίς βία, συνεπής πειθαρχία, αλληλεπίδραση μέσω κοινών δραστηριοτήτων, αυτοφροντίδα γονιών

Τέλος, θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθούν τα Parent cafes και η Γράμμη Στήριξης που πολύ συχνά συναντώνται ως καλές πρακτικές σε προγράμματα εκπαίδευσης γονέων. Ειδικότερα, τα Parent cafes αποτελούν τακτικές συναντήσεις γονέων σε ασφαλές και φιλόξενο περιβάλλον, όπου έχουν την ευκαιρία να συζητούν και να μοιράζονται εμπειρίες, συχνά παρουσία συντονιστή, για θέματα γονεϊκότητας (École des Parents, 2024. Vision for Children at Risk, 2024). Από την άλλη, η παροχή υποστήριξης μέσω εικοσιτετράωρης δωρεάν τηλεφωνικής γραμμής συνιστά σημαντική πρωτοβουλία επιτρέποντας στους γονείς να απευθύνονται σε ειδικούς άμεσα, οποιαδήποτε στιγμή το έχουν ανάγκη. (École des Parents, 2024. Parents Helping Parents, 2024).

6. Έρευνα & Μεθοδολογία

6.1 Αντικείμενο & Σκοπός της έρευνας

Έπειτα από βιβλιογραφική ανάσκοπηση σε εθνικό και διεθνές επίπεδο αναγνωρίζεται ο απαιτητικός ρόλος που οι γονείς καλούνται να υπηρετήσουν και αναδεικνύεται η ανάγκη τους να λάβουν υποστήριξη σε θέματα ανατροφής των παιδιών. Επίσης, αποτυπώνοντας τις δράσεις υποστήριξης γονέων στον Δήμο Ιλίου, προκύπτει πως η Κοινωνική Υπηρεσία του δήμου υλοποιεί ομάδες γονέων. Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να διερευνήσει τις αντιλήψεις και τις πραγματικές ανάγκες των γονέων του δήμου. Τα αποτελέσματα αυτά θα αξιοποιηθούν προκειμένου να εκπονηθεί ένα ολοκληρωμένο Σχέδιο Δράσης που θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες των γονέων και θα στοχεύει στην αναβάθμιση της λειτουργίας της Σχολής Γονέων του δήμου.

6.2 Ερευνητικά ερωτήματα

1. Ποιες είναι οι αντιλήψεις των γονέων για τη Σχολή Γονέων του Δήμου;
2. Ποιες είναι οι ανάγκες των γονέων από τη Σχολή Γονέων του Δήμου;
3. Ποιες δράσεις πρέπει να υλοποιηθούν για την αποτελεσματικότερη λειτουργία της Σχολής Γονέων του Δήμου;

6.3 Ερευνητική Μεθοδος

Στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας έχει επιλεγεί η ποσοτική ερευνητική μέθοδος με στόχο την προσέγγιση μεγάλου μέρους του πληθυσμού και την συλλογή απόψεων ενός αντιπροσωπευτικού δείγματος. Τα αποτελέσματα της ποσοτικής έρευνας θα επιτρέψουν την συστηματική διερεύνηση του κοινωνικού θέματος που εξετάζεται με τη χρήση στατιστικών μεθόδων, μαθηματικών μοντέλων, αριθμητικών δεδομένων και συσχετισμών.

6.4 Δείγμα

Στην παρούσα έρευνα συμμετέχουν γονείς και κηδεμόνες που κατοικούν στον Δήμο Ιλίου. Η επιλογή του συγκεκριμένου δήμου δικαιολογείται από το ίδιο το θέμα της εργασίας, αφού ο πληθυσμός του συνιστά τον άμεσα επωφελούμενο του σχεδίου δράσης που θα εκπονηθεί. Ως δείγμα είχαν αρχικά οριστεί οι 100 γονείς/κηδεμόνες. Ο αριθμός του δείγματος αναδιαμορφώθηκε στη συνέχεια φτάνοντας τελικά τις 140 απαντήσεις, χάρη στην θερμή και άμεση ανταπόκριση των συμμετεχόντων.

6.5 Ερευνητικό εργαλείο

Στην προσπάθειά μας να συλλέξουμε ένα όσο το δυνατόν πιο αντιπροσωπευτικό δείγμα των χαρακτηριστικών, αντιλήψεων και αναγκών των γονέων/κηδεμόνων του Δήμου Ιλίου, έχουμε δημιουργήσει ένα πρωτότυπο ερωτηματολόγιο σε ηλεκτρονική μορφή (Microsoft Forms), με σκοπό να συγκεντρωθεί ένας μεγάλος όγκος ερευνητικού υλικού περιορίζοντας σημαντικά τον χρόνο και το κόστος.

Στο παρόν ερωτηματολόγιο προηγείται μια εισαγωγή που αναφέρεται πολύ σύντομα στο πλαίσιο διεξαγωγής της έρευνας και στους σκοπούς της, πληροφώντας για τον τρόπο αξιοποίησης και την ανωνυμία των συλλεγόμενων στοιχείων, τον τρόπο και τον χρόνο συμπλήρωσης καθώς και την σημαντικότητα συμμετοχής καθενός στην έρευνα. Ειδικότερα, το ερωτηματολόγιο είναι ιδιοσυμπληρούμενο, σύντομο (5'-10'), εύκολο στη συμπλήρωση από υπολογιστή, τάμπλετ ή κινητό τηλέφωνο και επιτρέπει την τροποποίηση των απαντήσεων εκ μέρους των συμμετεχόντων πριν την τελική υποβολή του. Επίσης, δεν απαιτείται η καταχώριση κανενός προσωπικού στοιχείου. Η επιλογή του πράσινου χρώματος στο ερωτηματολόγιο, στηρίχτηκε στις ευεργετικές του ιδιότητες, καθώς το πράσινο χρώμα ξεκουράζει τα μάτια, διευκολύνει τη συγκέντρωση και την επικοινωνία και προκαλεί αισθήματα ασφάλειας και ηρεμίας.

Το ερωτηματολόγιο δομείται σε τρία (3) μέρη περιλαμβάνοντας τις εξής ενότητες: α) Δημογραφικά Στοιχεία, β) Αντιλήψεις Γονέων-Υποστηρικτικές δράσεις στον δήμο Ιλίου, γ) Ανάγκες Γονέων-Σχολή Γονέων του Δήμου Ιλίου. Η ενότητα “Δημογραφικά Στοιχεία” προηγήθηκε καθώς είναι πολύ σύντομη και καθώς δεν εμπεριέχει πολύ προσωπικές ερωτήσεις θεωρήσαμε πως θα υπάρξει όχληση. Σκοπός είναι να συλλεγούν δεδομένα από τους γονείς αναφορικά με το φύλο, την ηλικία, το επίπεδο εκπαίδευσης, την παρούσα επαγγελματική κατάσταση, τον αριθμό παιδιών και την ηλικία τους. Η δεύτερη ενότητα εστιάζει στις δράσεις υποστήριξης που έχουν ήδη υλοποιηθεί από την Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου Ιλίου εξετάζοντας το ποσοστό και τον τρόπο ενημέρωσης των γονέων για τις δράσεις αυτές, το ποσοστό συμμετοχής στις υλοποιηθείσες δράσεις και τον βαθμό ικανοποίησής τους. Στην τρίτη και τελευταία ενότητα διερευνώνται οι ανάγκες και οι προσδοκίες των γονέων από την Σχολή Γονέων του δήμου. Ειδικότερα, καταγράφεται το ενδιαφέρον των γονέων για ποικίλες θεματικές, οι προτιμήσεις σχετικά με τις υποστηρικτικές δράσεις και τον τρόπο διεξαγωγής τους, τα πιθανά εμπόδια στη συμμετοχή τους και τέλος ο βαθμός αναγκαιότητας λειτουργίας μιας τέτοιας σχολής στον δήμο τους. Στην αρχή της δεύτερης και τρίτης ενότητας εμφανίζονται διευκρινιστικές

πληροφορίες εν είδει εισαγωγής, που προετοιμάζουν τους συμμετέχοντες για τη μετάβαση στο νέο θέμα (Νόβα-Καλτσούνη, 2006).

Περιλαμβάνονται ερωτήσεις κλειστού και ημίκλειστου τύπου, πολλαπλής επιλογής, απλής ή πολλαπλής απάντησης, ιεράρχησης, διχοτομικές και περιλαμβάνει κλίμακες τύπου Likert. Στην περίπτωση των κλειστών ερωτήσεων έχουν προβλεφθεί όλες οι εκδοχές των απαντήσεων και ο συμμετέχων καλείται να επιλέξει από αυτές. Δεν αφήνουν περιθώρια για παρερμηνεία στους συμμετέχοντες και διευκολύνουν στη στατιστική ανάλυση. Προκειμένου να παρέχουμε στους ερωτώμενους τη δυνατότητα να εκφραστούν ελεύθερα και να συλλέξουμε σημαντικές πληροφορίες που δεν είχαμε προβλέψει, συμπεριλάβαμε επίσης ημίκλειστες ερωτήσεις προσθέτοντας σε κλειστού τύπου ερωτήσεις την επιλογή “Άλλο” και τη δυνατότητα περαιτέρω διευκρίνησης. Ωστόσο, η επιλογή συμπλήρωσης αξιοποιήθηκε ελάχιστα από τους συμμετέχοντες, καθώς περιορίστηκαν απλώς στην επιλογή “Άλλο”. Η απάντηση “Δεν ξέρω/Δεν απαντώ” χρησιμοποιήθηκε μόνο στην τελευταία ερώτηση, όπου κρίθηκε πιο αποτελεσματικό αντί για μια διχοτομική ερώτηση να υπάρχουν ενδιάμεσες διαβαθμίσεις (Ναι, οπωσδήποτε!/Ναι/Ίσως/ΔΞ-ΔΑ/Όχι). Σύμφωνα με την Νόβα-Καλτσούνη (2006), όταν σε ερωτήσεις γνώμης οι επιλογές περιορίζονται στο ναι/όχι οι ερωτωμενοι επιλέγουν με μεγάλη ευκολία τη θετική απάντηση (έλξη της θετικής απάντησης), γεγονός που μπορεί να δημιουργήσει στρεβλώσεις στα αποτελέσματα.

Οι διχοτομικές ερωτήσεις αξιοποιήθηκαν σε περιπτώσεις που οι απαντήσεις “ναι/όχι” ήταν αρκετές, ενώ οι ερωτήσεις πολλαπλών απαντήσεων έδωσαν τη δυνατότητα επιλογής περισσότερων από μία προβλεπόμενων απαντήσεων σε περιπτώσεις που εκτιμήθηκε ότι η μία επιλογή θα ήταν περιοριστική και πιθανόν όχι αντιπροσωπευτική. Η κλίμακα ιεράρχησης επιστρατεύθηκε προκειμένου να αναδειχθούν υποστηρικτικές δράσεις που θα τροφοδοτήσουν αργότερα στο Σχέδιο Δράσης.

Τέλος, χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα Likert, η πιο απλή στη δημιουργία και η πιο διαδεδομένη στις κοινωνικές έρευνες. Στόχος της είναι η μέτρηση στάσεων ή απόψεων των υποκειμένων που καλούνται να επιλέξουν μια από τις δυνατές απαντήσεις σταθερής μορφής σε ένα σύνολο ερωτημάτων τα οποία αντιπροσωπεύουν το προς μελέτη πρόβλημα (Likert, 1932). Στην περίπτωσή μας, η κλίμακα Likert χρησιμοποιήθηκε κατά κόρον στην διερεύνηση του ενδιαφέροντος των γονέων σε θέματα που μπορούν να υποστηριχθούν από τη Σχολή Γονέων, επιλέγοντας την απάντηση που επιθυμούν από μια πενταβάθμια κλίμακα (Καθόλου, Λίγο, Μέτρια, Πολύ, Πάρα πολύ). Όλες οι ερωτήσεις είναι υποχρεωτικές, ωστόσο περιλαμβάνονται διακλαδώσεις, που σημαίνει ότι υπάρχει

τέτοια αλληλουχία που η εμφάνιση ή απόκρυψη ορισμένων ερωτήσεων εξαρτάται από προηγούμενες απαντήσεις των συμμετεχόντων.

Το περιεχόμενο του ερωτηματολογίου προέκυψε ύστερα από βιβλιογραφική έρευνα αναφορικά κυρίως με τις θεματικές εκπαίδευσης των σχολών γονέων στην Ελλάδα, τα εμπόδια συμμετοχής των γονέων και τις παρεχόμενες υποστηρικτικές δράσεις λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ειδικών κοινωνικών ομάδων (π.χ. πρόσφυγες, Ρομά, μονογονεϊκές). Σε ό,τι αφορά την δεύτερη ενότητα για τις αντιλήψεις των γονέων αξιοποιήθηκαν οι πληροφορίες που αποκομίσαμε τόσο από την πρώτη συνάντηση με την προϊσταμένη της Κοινωνικής Υπηρεσίας με στόχο τη γνωριμία, τη στοχοθεσία και την ενημέρωση για τις παρούσες συνθήκες υποστήριξης γονέων στον δήμο όσο και από την μετέπειτα επικοινωνία που αναπτύχθηκε. Επίσης, σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του ερωτηματολογίου διαδραμάτισαν τα ευρήματα από τη διεθνή εμπειρία αναφορικά με την εφαρμογή καλών πρακτικών στην οργάνωση, τη λειτουργία και τις δράσεις προγραμμάτων υποστήριξης γονέων στην Ευρώπη και την Αμερική.

Αξίζει να αναφερθεί πως διενεργήθηκε μια μικρής έκτασης δοκιμαστική έρευνα σε γονείς μεταπτυχιακούς συμφοιτητές μας, ώστε να εντοπισθούν πιθανά προβλήματα στις ερωτήσεις σχετικά με την κατανόηση ή την διατύπωση και να διορθωθούν. Από την ανατροφοδότηση δεν προέκυψαν αλλαγές και τα σχόλια των συμφοιτητών μας ήταν θετικά. Η δοκιμαστική έρευνα είναι ένα σημαντικό στάδιο της ερευνητικής διαδικασίας καθώς επιδιώκει να ανιχνεύσει, εκτός των παραπάνω, αν η κάθε ερώτηση εξασφαλίζει την πληροφορία για την οποία σχεδιάστηκε και αν εξασφαλίζει το ενδιαφέρον και τη συνεργασία των ερωτώμενων (Oppenheim, 1992). Ταυτόχρονα, επιτρέπει να τεκμηριωθεί ο χρόνος που απαιτείται για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου. Τέλος, ένα ερωτηματολόγιο που δεν έχει περάσει από δοκιμαστική φάση υπάρχουν πιθανότητες να αποτύχει.

Τέλος, το ερωτηματολόγιο έλαβε προφορική έγκριση από την Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου Ιλίου, αφού πρώτα εστάλη μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου προς έλεγχο και ανατροφοδότηση και ακολούθησε τηλεφωνική επικοινωνία με την προϊσταμένη.

6.6 Εγκυρότητα & αξιοπιστία

Ένα εργαλείο είναι έγκυρο όταν μπορεί να αποδώσει τη θεωρητική έννοια για την οποία κατασκευάστηκε. Για τον έλεγχο της εγκυρότητας χρησιμοποιείται η εκτίμηση της φαινομενικής εγκυρότητας & η εκτίμηση της εγκυρότητας περιεχομένου. Η αξιοπιστία ενός ερευνητικού εργαλείου

ελέγχεται μέσω της δυνατότητάς του να δώσει τα ίδια αποτελέσματα σε επαναλαμβανόμενες μετρήσεις κάτω από τις ίδιες συνθήκες και με τους ίδιους συμμετέχοντες. (Νόβα-Καλτσούνη, 2006). Η αξιοπιστία βασίζεται, σε μεγάλο βαθμό, στο δείγμα, στο οποίο έχει πραγματοποιηθεί η έρευνα. Όταν το δείγμα είναι ομοιογενές και αντιπροσωπευτικό, είμαστε, σε μεγάλο βαθμό, σίγουροι ότι, τα αποτελέσματά μας είναι αξιόπιστα. Με τον όρο αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος, εννοούμε το βαθμό, στο οποίο, τα υποκείμενα του δείγματος, αντικατοπτρίζουν τα άτομα του πληθυσμού, δίνουν μια πιστή εικόνα του πληθυσμού, αποτελούν μικρογραφία του πληθυσμού προέλευσής τους, σ' ότι αφορά τα χαρακτηριστικά τους (Βάμβουκας, 2000).

6.7 Συλλογή δεδομένων

Όπως προαναφέρθηκε, στόχος της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση των αντιλήψεων και αναγκών των γονέων και κηδεμόνων του Δήμου Ιλίου. Φυσικά, δεν ήταν δυνατό να προσεγγίσουμε όλον αυτόν τον πληθυσμό, γι' αυτό προχωρήσαμε σε δειγματοληπτική έρευνα πεδίου, με εργαλείο το ερωτηματολόγιο που δημιουργήθηκε, καθώς η δειγματοληπτική έρευνα με ερωτηματολόγια είναι η πιο διαδεδομένη μορφή εμπειρικής έρευνας. Η τυποποίηση των συλλεγόμενων στοιχείων επιτρέπει την προσέγγιση μεγάλου μέρους του πληθυσμού, ενώ η επιδεκτικότητα των στοιχείων στις στατιστικές μεθόδους ανάλυσης για την ανάδειξη γενικών τάσεων και ομοιομορφιών, σε συνδυασμό με την συγκριτικά μικρότερη επένδυση χρόνου που απαιτείται, καθιστούν τη δειγματοληπτική έρευνα την πλέον καθιερωμένη μέθοδο για τη μελέτη των κοινωνικών φαινομένων (Κυριαζή, 2009).

Στην περίπτωσή μας, η διαδικασία δειγματοληψίας ακολούθησε την εξής πορεία: αρχικά, επικοινωνήσαμε με την Κοινωνική Υπηρεσία του δήμου προκειμένου να αναζητήσουμε ηλεκτρονικές διευθύνσεις γονέων εξυπηρετούμενων από τον δήμο και συνεργαζόμενων σχολείων. Λόγω της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, η προϊσταμένη της κοινωνικής υπηρεσίας ήταν δύσκολο να κοινοποιήσει τις προσωπικές διευθύνσεις των γονιών. Για το λόγο αυτό, μας προώθησε χρήσιμους συνδέσμους με στοιχεία επικοινωνίας των σχολικών μονάδων του δήμου και παράλληλα μας επεσήμανε την δυνατότητα επικοινωνίας με τους συλλόγους γονέων & κηδεμόνων του δήμου, αποστέλλοντάς μας μια λίστα με τις ηλεκτρονικές διευθύνσεις των συλλόγων.

Στη συνέχεια, έγινε διάχυση του ερωτηματολογίου μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου με ενημερωτικό μήνυμα που εξηγούσε το πλαίσιο και τους στόχους της έρευνας σε όλους τους συλλόγους γονέων και κηδεμόνων και ζητήθηκε η προώθησή του στα μέλη των συλλόγων τους. Αντιστοίχως, το ερωτηματολόγιο στάλθηκε στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις δημόσιων εκπαιδευτικών

μονάδων προσχολικής αγωγής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, με αίτημα να προωθηθεί στους γονείς και κηδεμόνες των μαθητών που φοιτούν σε αυτά.

Σε μια προσπάθεια να κατατάξουμε την παρούσα δειγματοληπτική διαδικασία σε κάποιον αναγνωρισμένο τύπο δειγματοληπτικής μεθόδου, είναι σαφές πως δεν συνιστά τυχαία δειγματοληψία, ωστόσο καλύπτει μερικώς προϋποθέσεις της βολικής δειγματοληψίας αλλά και της δειγματοληψίας “κρίσεως”. Πιο συγκεκριμένα, αξιοποιήθηκε η δυνατότητα στην επιλογή και προσέγγιση του δείγματος χάριν στα στοιχεία επικοινωνίας που μας δόθηκαν από την προϊσταμένη της Κοινωνικής Υπηρεσίας και ταυτόχρονα οι ίδιες κρίναμε πως η απεύθυνση σε σχολεία και συλλόγους γονέων μπορεί να αποτελέσει χρήσιμο δίαυλο προώθησης των ερωτηματολογίων μας σε πληθυσμό με χαρακτηριστικά δείγματος που μας ενδιαφέρουν.

Η ανταπόκριση ήταν εντυπωσιακή, αφού μόλις 24 ώρες μετά την αποστολή του ερωτηματολογίου, είχαν συγκεντρωθεί περισσότερες από τις μισές απαντήσεις του δείγματος 100 γονέων και κηδεμόνων που είχε αρχικά οριστεί. Το ερωτηματολόγιο παρέμεινε ανοιχτό για διάστημα μιας εβδομάδας, από 23 έως 30 Ιανουαρίου 2024, συγκεντρώνοντας συνολικά 140 απαντήσεις.

6.8 Περιορισμοί της Έρευνας

Πράγματι, η επιλογή της ποσοτικής έρευνας με τη χρήση ερωτηματολογίου βοήθησε στην συλλογή περισσότερων αντικειμενικών απόψεων, αποκλείοντας την περίπτωση επιρροής των ερωτηθέντων από τον ερευνητή. Ωστόσο, δεν ήταν δυνατό να εξεταστούν επισταμένα και σε βάθος οι γνώμες και τα συναισθήματα των συμμετεχόντων, γεγονός που θα πρόσφερε ποιοτικά δεδομένα και πιθανόν πληροφορίες που δεν μπορούμε να φανταστούμε, ούτε υπήρχε η δυνατότητα να τροποποιήσουμε τα ερωτήματα κατά τη διάρκεια της δειγματοληψίας.

Επιπλέον, αν και στη βιβλιογραφική ανασκόπηση και τις διεθνείς πρακτικές εντοπίζονται δράσεις που αφορούν μελλοντικούς γονείς, το παρόν ερωτηματολόγιο δεν απευθύνθηκε στο κοινό αυτό, καθώς υπήρχε ο κίνδυνος να συλλεχθεί μεγάλος αριθμός απαντήσεων από συμμετέχοντες που δεν έχουν προς το παρόν γονεϊκό ρόλο και εμπειρία, με αποτέλεσμα να υπονομευθεί η προσπάθεια διερεύνησης των πραγματικών αναγκών των γονέων του δήμου.

Τέλος, όπως σε κάθε δειγματοληπτική έρευνα, έτσι και στην περίπτωσή μας, δεν ήταν δυνατό να προσεγγίσουμε όλον τον πληθυσμό.

6.9 Ηθικά & Δεοντολογικά θέματα

Λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη για διασφάλιση της συναίνεσης και της ανωνυμίας των συμμετεχόντων, φροντίσαμε οι γονείς που έλαβαν μέρος στην έρευνα να ενημερωθούν πλήρως για το σκοπό της έρευνας, τις τεχνικές που θα χρησιμοποιηθούν και για τον τρόπο που θα αξιοποιηθούν τα δεδομένα, χωρίς να απαιτείται κανένα προσωπικό δεδομένο ταυτοποίησης (π.χ. ονοματεπώνυμο, e-mail, διεύθυνση).

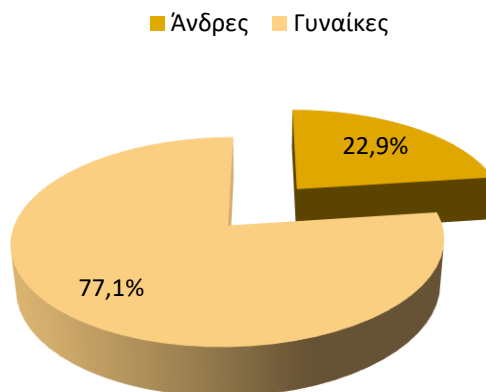
7. Ανάλυση & Σχολιασμός ερευνητικών δεδομένων

Δεδομένου ότι το ερωτηματολόγιο έχει σχεδιαστεί σωστά, το δείγμα κρίνεται αντιπροσωπευτικό, ενώ το γεγονός ότι ήταν κατανοητό στους συμμετέχοντες και έχει συμπληρωθεί σωστά, δεν αφήνει αμφιβολία για τα αποτελέσματα της έρευνας, που θεωρούνται έγκυρα και αντιπροσωπευτικά μόνο για την ομάδα που μελετήθηκε.

Επιλέχθηκε η περιγραφική στατιστική ως μέθοδος στατιστικής ανάλυσης, προκειμένου να παρέχει μία πρώτη εικόνα των αποτελεσμάτων της έρευνας υπό τη μορφή γραφικής αναπαράστασης (Ρούσσος & Τσαούσης, 2011). Όλες οι στατιστικές επεξεργασίες έγιναν με το στατιστικό πακέτο λογισμικού IBM SPSS v29 (Statistical Package for Social Sciences). Κρίθηκε κατάλληλο να καλύψει τις ανάγκες της στατιστικής μας ανάλυσης, καθώς χρησιμοποιείται ευρέως στην κοινωνική έρευνα και διαθέτει αξιόπιστες μεθόδους στατιστικής ανάλυσης. Στην παρούσα έρευνα αξιοποιήθηκαν οι απλές κατανομές-πίνακες συχνοτήτων (Frequencies) και οι πίνακες διπλής εισόδου (Crosstabs) (Νόβα Καλτσούνη, 2006).

7.1 1^η Ενότητα: Δημογραφικά Στοιχεία

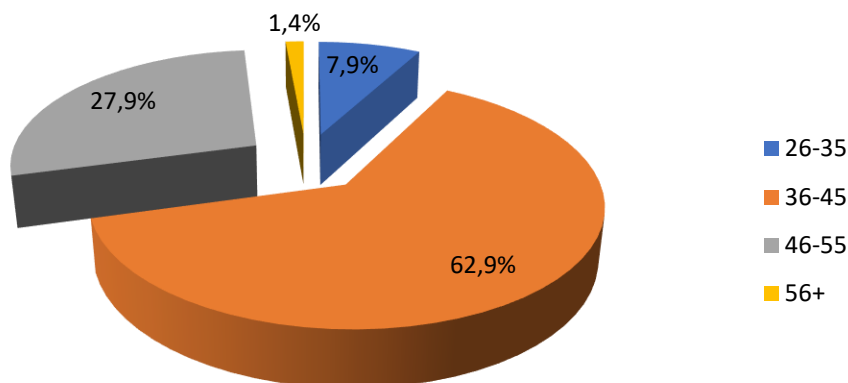
1. Φύλο

Γράφημα 1 - Φύλο

Στο δείγμα των 140 ατόμων οι 108 είναι γυναίκες (77,1%) και μόνο οι 32 άνδρες (22,9%). Αυτό ενδεχομένως επιβεβαιώνει το αυξημένο ενδιαφέρον των μητέρων για την ανατροφή των παιδιών έναντι της στάσης των πατεράδων, όπως προκύπτει από έρευνες σε δυτικές χώρες.

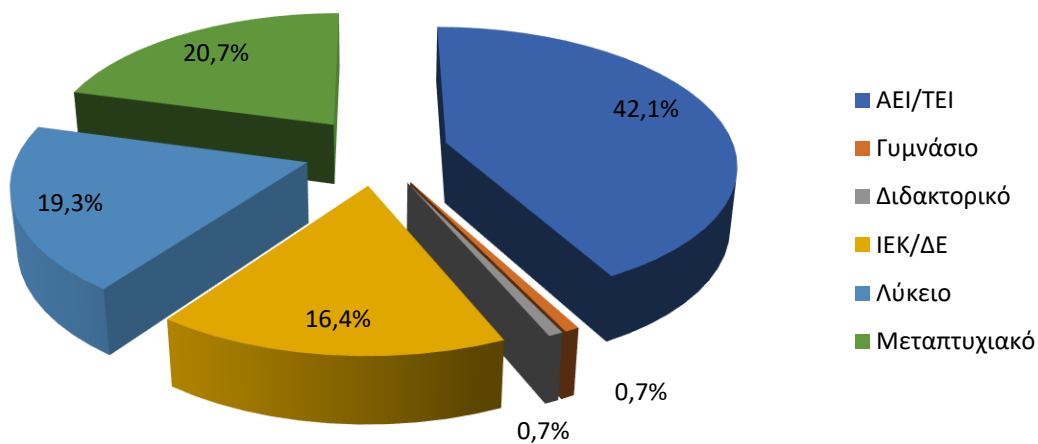
2. Ηλικία

Γράφημα 2 - Ηλικία

Οι περισσότεροι από τους γονείς που συμμετείχαν στην έρευνα ανήκουν στο ηλικιακό εύρος των 36-45 (62,9%) με τους 46-55 να ακολουθούν με μεγάλη διαφορά (27,9%). Πολύ μικρό είναι το ποσοστό των γονέων 26-35 ετών (7,9%), ενώ ελάχιστο αυτό των 56 και άνω (1,4%).

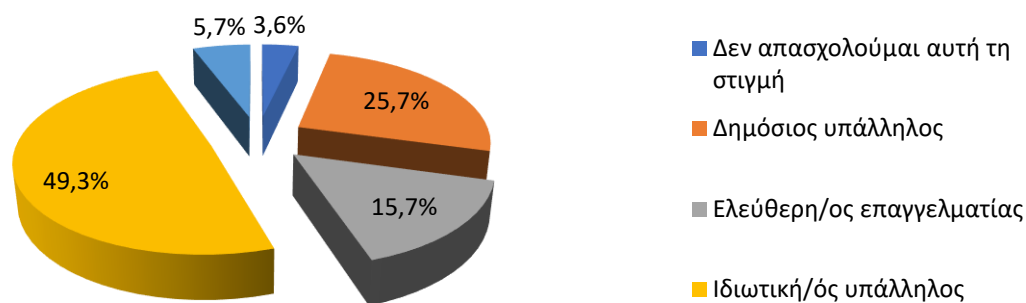
3. Επίπεδο εκπαίδευσης

Γράφημα 3 - Επίπεδο εκπαίδευσης

Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι γονείς που έχουν λάβει τριτοβάθμια εκπαίδευση (ΑΕΙ/ΤΕΙ) συμμετείχαν στην έρευνα καλύπτοντας ένα μεγάλο ποσοστό του δείγματος (42,1%), ενώ το 20,7% διαθέτει με μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών. Ακολουθούν οι γονείς απόφοιτοι Λυκείου και πολύ κοντά σε ποσοστό οι απόφοιτοι ΙΕΚ/ΔΕ.

4. Επαγγελματική κατάσταση

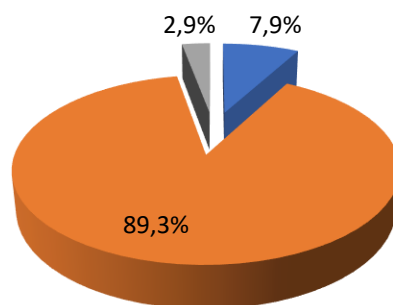

Γράφημα 4 - Επαγγελματική κατάσταση

Η συντριπτική πλειοψηφία του δείγματος (90,7%) εργάζεται, με το μεγαλύτερο ποσοστό να απασχολείται στον ιδιωτικό τομέα (49,3%). Ακολουθούν γονείς δημόσιοι υπάλληλοι (25,7%) και ελεύθεροι επαγγελματίες (15,7%). Ελάχιστα είναι το ποσοστά που δηλώνουν οικιακά ή δεν απασχολούνται αυτή τη στιγμή.

5. Οικογενειακή κατάσταση

■ Διαζευγμένη/ος ■ Έγγαμη/ος - Σχέση συμβίωσης ■ Μονογονεϊκή οικογένεια

Γράφημα 5 - Οικογενειακή κατάσταση

Περίπου το 90% του δείγματος έχουν δηλώσει ότι είναι έγγαμοι ή βρίσκονται σε σχέση συμβίωσης, συνεπώς τα παιδιά μεγαλώνουν σε οικογένειες δύο γονέων, ενώ μικρή εκπροσώπηση παρατηρείται από διαζευγμένους γονείς (7,9%) και ακόμα μικρότερη από μονογονεϊκές οικογένειες (2,9%).

6. Αριθμός & Ηλικία παιδιών

Οι γονείς κλήθηκαν να δηλώσουν σε ποιο ηλικιακό εύρος ανήκει κάθε παιδί τους.

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
0-2	5	3,5	3,5	3,5
2-5	6	4,3	4,3	7,8
5-12	85	60,7	60,7	68,5
12-15	26	18,6	18,6	87,1
15-18	11	7,9	7,9	95
18+	7	5,0	5,0	100
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 3- Πρώτο παιδί

Περίπου το 60% του δείγματος έχει δηλώσει πως το πρώτο τους παιδί ανήκει στο ηλικιακό εύρος 5-12 και αμέσως μετά ακολουθεί με μεγάλη διαφορά η ηλικία των 12-15 ετών (18,6%), δηλαδή παιδιά Γυμνασίου. Πρόκειται συνεπώς για παιδιά που διανύουν τα σχολικά τους χρόνια και οι ανάγκες για υποστήριξη των γονέων είναι αυξημένες.

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
0-2	34	24,3	24,3	24,3
2-5	11	7,9	7,9	32,1
5-12	22	15,7	15,7	47,8
12-15	48	34,3	34,3	82,1
15-18	18	12,9	12,9	95
18+	3	2,1	2,1	97,1
18+	4	2,9	2,9	100
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 4 - Δεύτερο παιδί

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	128	91,4	91,4	91,4
Valid 0-2	1	,7	,7	92,1
2-5	4	2,9	2,9	95
5-12	6	4,3	4,3	99,3
15-18	1	,7	,7	100
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 5 - Τρίτο παιδί

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	139	99,3	99,3	99,3
Valid 5-12	1	,7	,7	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 6 - Τέταρτο παιδί

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ,00	140	100,0	100,0	100,0

Πίνακας 7 - Πέμπτο παιδί

Από τους παραπάνω πίνακες μπορούμε ακόμη να εξαγωγήμε αποτελέσματα αναφορικά με το πόσοι γονείς έχουν ένα, δύο, τρία, τέσσερα ή πέντε παιδιά και άρα για τη δυναμική των οικογενειών του δείγματος.

Γονείς	Αριθμός παιδιών
0	5
1	4
11	3
94	2
34	1

Πίνακας 8 - Γονείς & Αριθμός παιδιών

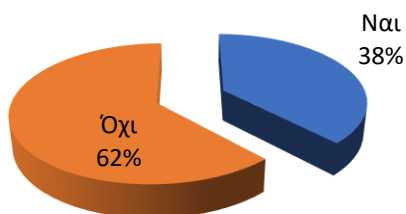
Η συντριπτική πλειοψηφία του δείγματος είναι γονείς δύο παιδιών, ενώ το αμέσως επόμενο ποσοστό εκπροσωπούν οι γονείς με ένα μόνο παιδί. Αντίθετα, τρίτεκνοι ή πολύτεκνοι γονείς συγκεντρώνουν ένα πολύ μικρό ποσοστό. Ο πίνακας αυτός είναι ενδεικτικός της αλλαγής που έχει συντελεστεί στη μορφή της ελληνικής οικογένειας τα τελευταία χρόνια.

7.2 2^η ενότητα: Αντιλήψεις Γονέων – Υποστηρικτικές Δράσεις γονέων στον Δήμο Ιλίου

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται οι αντιλήψεις των γονέων σε σχέση με τις δράσεις που έχουν υλοποιηθεί από την Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου Ιλίου.

7. Γνωρίζετε ότι υλοποιούνται δράσεις υποστήριξης γονέων από την Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου Ιλίου;

Γνώση για υλοποιημένες δράσεις

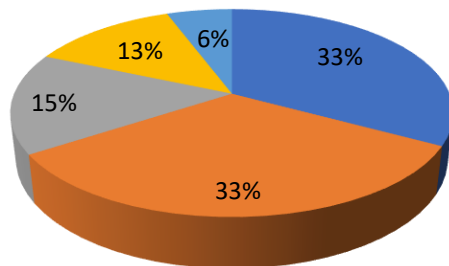
Γράφημα 6 - Γνώση για υλοποιημένες δράσεις

Περίπου το 62% δήλωσε άγνοια για τις υποστηρικτικές δράσεις του δήμου και περίπου το 38% απάντησε πως γνωρίζει για την υλοποίησή τους, γεγονός που μπορεί να οφείλεται σε ελλιπή ενημέρωση εκ μέρους του Δήμου, σε έλλειψη ενδιαφέροντος από τη μεριά των γονέων ή σε συνδυασμό και των δύο.

8. Πώς ενημερωθήκατε για τις δράσεις υποστήριξης γονέων της Κοινωνικής Υπηρεσίας του Δήμου Ιλίου;

Τρόπος ενημέρωσης

■ Σχολείο ■ Διαδίκτυο ■ Από άλλους γονείς ■ E-mail ■ Ενημερωτικό φυλλάδιο/αφίσα

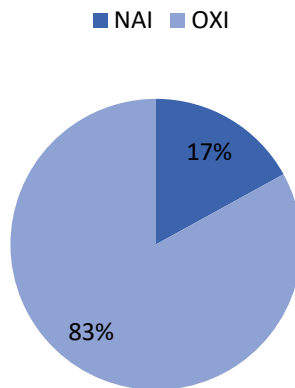

Γράφημα 7 - Τρόπος ενημέρωσης γονέων για υλοποιημένες δράσεις

Από τις απαντήσεις των 53 γονέων που δήλωσαν ότι έχουν γνώση για τις υποστηρικτικές δράσεις που υλοποιεί η Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου Ιλίου, το σχολείο και το διαδίκτυο ισοψήφισαν (32,9%), συγκεντρώνοντας την πλειοψηφία των απαντήσεων αναφορικά με τον τρόπο που οι γονείς έχουν ενημερωθεί. Ακολουθεί η ενημέρωση από άλλους γονείς με περίπου το μισό ποσοστό (15,7%), η ενημέρωση μέσω e-mail (12,8%), μέσω ενημερωτικού φυλλαδίου/αφίσας (5,7%), ενώ η τηλεφωνική ενημέρωση δεν συγκέντρωσε καμία απάντηση.

9. Έχετε συμμετάσχει στις δράσεις υποστήριξης γονέων της Κοινωνικής Υπηρεσίας του Δήμου Ιλίου;

Συμμετοχή στις δράσεις

Γράφημα 8 - Συμμετοχή σε υλοποιημένες δράσεις

Από τους 53 γονείς που δήλωσαν πως έχουν λάβει ενημέρωση για τις δράσεις του Δήμου Ιλίου, η συντριπτική πλειοψηφία και συγκεκριμένα οι 44 (83%) δεν συμμετείχαν σε κάποια δράση και μόλις 9 (17%) έλαβαν συμμετοχή.

Ακολουθούν τρεις (3) ερωτήσεις στις οποίες κλήθηκαν να απαντήσουν μόνο όσοι συμμετείχαν σε κάποια δράση της Κοινωνικής Υπηρεσίας του δήμου.

10. Πώς αξιολογείτε την εμπειρία σας από τις δράσεις υποστήριξης γονέων της Κοινωνικής Υπηρεσίας του Δήμου Ιλίου; (κλίμακα: ανεπαρκής, μέτρια, καλή, πολύ καλή, άριστη)

11. Εκτός από από τις παραπάνω δράσεις, ποια άλλη υποστήριξη έχετε λάβει από την Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου Ιλίου;

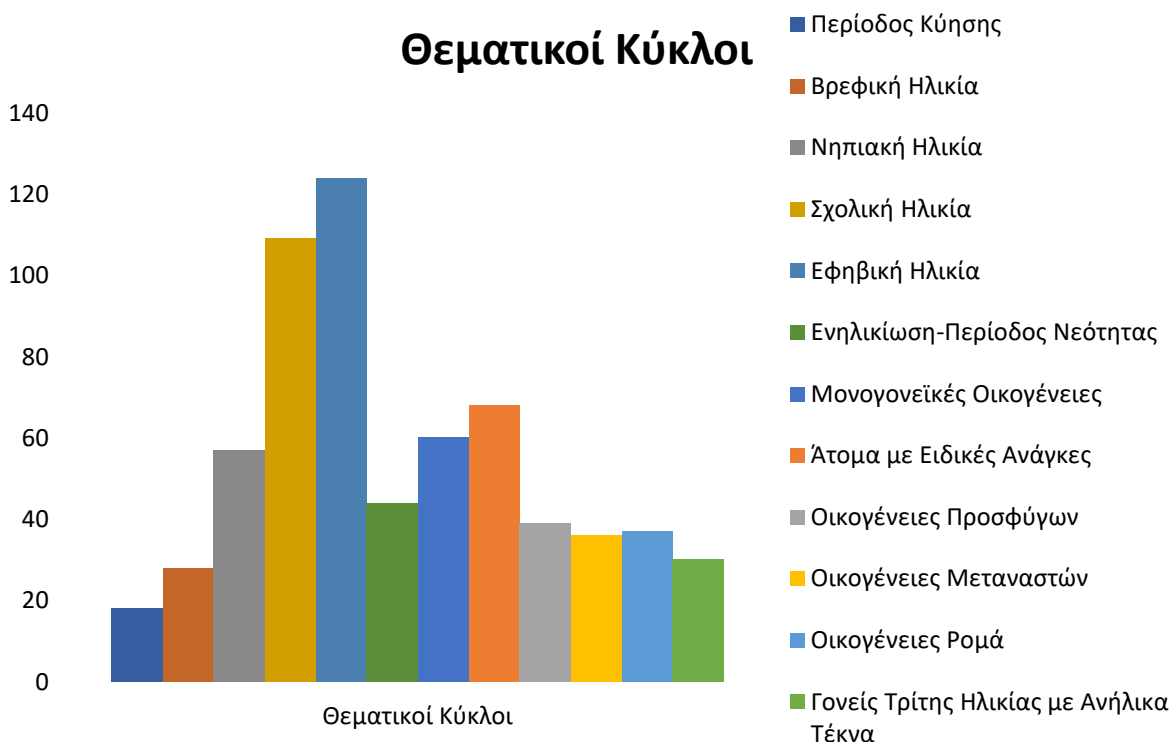
12. Σε ποιους από τους παρακάτω τομείς λάβατε υποστήριξη από την Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου και πόσο σας ικανοποίησαν;

Καθώς μόνο 9 άτομα από το συνολικό δείγμα 140 ερωτηθέντων ανήκε σε όσους έλαβαν υποστήριξη από το δήμο, τα αποτελέσματα που λάβαμε δεν είναι αξιόπιστα και δεν μπορούμε να εξάγουμε συμπεράσματα.

7.3 3^η ενότητα: Ανάγκες γονέων – Σχολή Γονέων στον Δήμο Ιλίου

Στην ενότητα αυτή εξετάζονται οι πραγματικές ανάγκες των γονέων του δήμου Ιλίου πάνω σε θέματα γονεϊκής υποστήριξης από τη Σχολή Γονέων.

13. Σε ποιους από τους παρακάτω θεματικούς κύκλους πιστεύετε ότι θα είχε ενδιαφέρον να υλοποιηθούν υποστηρικτικές δράσεις από τη Σχολή Γονέων;

Γράφημα 9 - Θεματικοί κύκλοι

Μεταξύ των θεματικών κύκλων, το μεγαλύτερο ποσοστό απαντήσεων συγκέντρωσε η Εφηβεία, με 124 γονείς να δηλώνουν ενδιαφέρον για υλοποίηση συναφών υποστηρικτικών δράσεων. Με αρκετά υψηλό ποσοστό ακολουθεί η Σχολική Ηλικία (109). Οι τρεις αμέσως επόμενοι θεματικοί κύκλοι (Άτομα με ειδικές ανάγκες, Μονογονεϊκές Οικογένειες & Νηπιακή Ηλικία) βρίσκονται πολύ χαμηλότερα συγκεντρώνοντας 68, 60 & 57 απαντήσεις αντίστοιχα. Όλες οι υπόλοιπες κατηγορίες κυμαίνονται μεταξύ 44 και 28 απαντήσεων με το χαμηλότερο ενδιαφέρον να εμφανίζει η Περίοδος κύησης, με μόλις 18 απαντήσεις.

14. Πόσο ενδιαφέρον πιστεύετε ότι είναι καθένα από τα παρακάτω θέματα;

Ακολουθούν επτά (7) θεματικές ενότητες, καθεμιά από τις οποίες περιλαμβάνει επιμέρους θέματα. Οι ερωτωμένοι καλούνται να απαντήσουν στην ερώτηση “Πόσο ενδιαφέρον πιστεύετε ότι είναι καθένα από τα παρακάτω θέματα;” επιλέγοντας μία απάντηση από την πενταβάθμια κλίμακα Likert που έχει χρησιμοποιηθεί.

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 1 - ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΡΙΣΕΩΝ
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 2 - ΕΙΔΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 3 - ΒΙΟΛΟΓΙΚΕΣ & ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 4 - ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 5 - ΣΧΟΛΙΚΗ ΖΩΗ
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 6 – ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 7 - ΠΑΙΔΙΑ & ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

Πίνακας 9 - Θεματικές ενότητες

14. Θεματική Ενότητα 1: Διαχείριση κρίσεων

Διαζύγιο στην οικογένεια

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1. Καθόλου	1	0,7	0,7	0,7
2. Λίγο	3	2,1	2,1	2,9
3. Μέτρια	19	13,6	13,6	16,4
4. Πολύ	49	35,0	35,0	51,4
5. Πάρα Πολύ	68	48,6	48,6	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 10 - Διαζύγιο στην οικογένεια

Οι γονείς κρίνουν το θέμα “Διαζύγιο στην οικογένεια” ως *πάρα πολύ* ενδιαφέρον σε ποσοστό 48,6% και ως *πολύ* ενδιαφέρον σε ποσοστό 35%. Τα συγκεκριμένα ποσοστά, πιθανόν αρχικά να προκαλούν εντύπωση, λόγω του αυξημένου αριθμού διαζυγίων τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας (ΕΛΣΤΑΤ,

2019) και θα περίμενε κανείς να αποτελεί ανάγκη μείζονος σημασίας. Από την άλλη, δικαιολογούνται αν αναλογιστούμε την εκπροσώπηση διαζευγμένων γονέων στο δείγμα (8%).

Διαχείριση πένθους

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 2. Λίγο	7	5,0	5,0	5,0
3. Μέτρια	23	16,4	16,4	21,4
4. Πολύ	44	31,4	31,4	52,9
5. Πάρα Πολύ	66	47,1	47,1	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 11 - Διαχείριση πένθους

Το ποσοστό που αθροιστικά αναγνωρίζει ως πολύ και πάρα πολύ ενδιαφέρον το θέμα της “Διαχείρισης πένθους” κινείται γύρω στο 80%. Επίσης, κανένας γονέας δεν βρήκε αδιάφορο το συγκεκριμένο θέμα, αφού η επιλογή καθόλου δεν έλαβε καμία απάντηση.

Διαχείριση συγκρούσεων μέσα στην οικογένεια

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 2. Λίγο	1	0,7	0,7	0,7
3. Μέτρια	6	4,3	4,3	5,0
4. Πολύ	51	36,4	36,4	41,4
5. Πάρα Πολύ	82	58,6	58,6	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 12 - Διαχείριση συγκρούσεων μέσα στην οικογένεια

Περισσότερο ενδιαφέρον φαίνεται να συγκεντρώνει το θέμα “Διαχείρισης συγκρούσεων μέσα στην οικογένεια”, όπου το ποσοστό των απαντήσεων *πολύ* και *πάρα πολύ* αγγίζει συνολικά το 95%. Αξίζει να σημειωθεί ότι η ποσοστιαία απόσταση ανάμεσα στο μέτρια και το πολύ ενδιαφέρον είναι μεγάλη, ενώ και εδώ η επιλογή καθόλου δεν έλαβε καμία απάντηση. Οι συγκρούσεις αποτελούν χαρακτηριστικό της οικογένειας, περισσότερο δε σήμερα, που τα μέλη είναι πιο αποξενωμένα μεταξύ τους και συνεπώς οι συγκρούσεις πιο σφοδρές (Χαμόγελο του Παιδιού, 2019).

Ενδοοικογενειακή βία

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1. Καθόλου	1	0,7	0,7	0,7
2. Λίγο	2	1,4	1,4	2,1
3. Μέτρια	7	5,0	5,0	7,1
4. Πολύ	28	20,0	20,0	27,1
5. Πάρα Πολύ	102	72,9	72,9	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 13 - Ενδοοικογενειακή βία

Και σε αυτήν την περίπτωση, οι απαντήσεις *πολύ* και *πάρα πολύ* των συμμετεχόντων στην έρευνα ξεπερνά το 90%, ενώ μόνο το ποσοστό της απάντησης *πάρα πολύ* αγγίζει το 72,9%. Παρατηρείται συνεπώς μια διαφοροποίηση σε σχέση με τα προηγούμενα θέματα, με το ενδιαφέρον των γονέων να συσσωρεύεται στην κορυφή της κλίμακας. Καμία εντύπωση δεν προκαλεί αυτή η συσσώρευση, δεδομένης της αύξησης περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας ιδιαίτερα μετά την περίοδο της πανδημίας covid (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021. Διοτίμα - Κέντρο Γυναικείων Μελετών και Ερευνών, 2022).

Ναρκωτικά/Αλκοόλ/Τυχρά παιχνίδια/Κάπνισμα

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 2. Λίγο	4	2,9	2,9	2,9
3. Μέτρια	13	9,3	9,3	12,1
4. Πολύ	29	20,7	20,7	32,9
5. Πάρα Πολύ	94	67,1	67,1	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 14 - Ναρκωτικά/Αλκοόλ/Τυχρά παιχνίδια/Κάπνισμα

Το θέμα “Ναρκωτικά/αλκοόλ/τυχερά παιχνίδια/κάπνισμα” συγκεντρώνει ένα αρκετά υψηλό ποσοστό ενδιαφέροντος με το *πολύ* να φτάνει στο 20,7% και το *πάρα πολύ* στο 67,1%.

Παραβατικότητα παιδιών και εφήβων

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 3. Μέτρια	5	3,6	3,6	3,6

4. Πολύ	28	20,0	20,0	23,6
5. Πάρα Πολύ	107	76,4	76,4	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 15 - Παραβατικότητα παιδιών και εφήβων

Στην θεματική ενότητα “Διαχείριση κρίσεων” η “Παραβατικότητα παιδιών/εφήβων” αναδεικνύεται ως το πιο δημοφιλές θέμα βάσει του υψηλότετου ποσοστού απαντήσεων πολύ και πάρα πολύ (96,4%). Ειδικότερα, η μεγαλύτερη συγκέντρωση παρατηρείται στην επιλογή πάρα πολύ (76,4%). Όλες οι απαντήσεις κινούνται από το μέτρια και πάνω, ενώ οι επιλογές καθόλου και λίγο απουσιάζουν εντελώς, γεγονός που καταδεικνύει την έκταση του φαινομένου.

15. Θεματική Ενότητα 2: Ειδικές ομάδες

Το ενδιαφέρον για τα επιμέρους θέματα της θεματικής ενότητας ειδικές ομάδες εστιάζεται στις απαντήσεις πολύ και πάρα πολύ σε εύρος 80% έως 90% περίπου του δείγματος. Βάσει αυτού του εύρους, στην κορυφή των προτιμήσεων εντοπίζονται τα θέματα που αφορούν παιδιά με ΔΕΠΥ και αυτισμό. Ακολουθεί το ενδιαφέρον για παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες, για παιδιά με νοητική υστέρηση και τέλος για παιδιά με προβλήματα όρασης/κίνησης/ομιλίας, όπως φαίνεται στους παρακάτω πίνακες.

Παιδιά με προβλήματα όρασης/κίνησης/ομιλίας

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 2. Λίγο	7	5,0	5,0	5,0
3. Μέτρια	20	14,3	14,3	19,3
4. Πολύ	49	35,0	35,0	54,3
5. Πάρα Πολύ	64	45,7	45,7	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 16 - Παιδιά με προβλήματα όρασης/κίνησης/ομιλίας

Παιδιά με νοητική υστέρηση

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 2. Λίγο	5	3,6	3,6	3,6
3. Μέτρια	16	11,4	11,4	15,0

4. Πολύ	45	32,1	32,1	47,1
5. Πάρα Πολύ	74	52,9	52,9	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 17 - Παιδιά με νοητική υστέρηση

Παιδιά με αυτισμό

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
2. Λίγο	6	4,3	4,3	4,3
3. Μέτρια	12	8,6	8,6	12,9
Valid 4. Πολύ	47	33,6	33,6	46,4
5. Πάρα Πολύ	75	53,6	53,6	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 18 - Παιδιά με αυτισμό

Παιδιά με ΔΕΠΥ

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1. Καθόλου	1	0,7	0,7	0,7
2. Λίγο	2	1,4	1,4	2,1
Valid 3. Μέτρια	12	8,6	8,6	10,7
4. Πολύ	54	38,6	38,6	49,3
5. Πάρα Πολύ	71	50,7	50,7	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 19 - Παιδιά με ΔΕΠΥ

Παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες (δυσλεξία, δυσγραφία κ.λπ)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1. Καθόλου	1	0,7	0,7	0,7
2. Λίγο	4	2,9	2,9	3,6
Valid 3. Μέτρια	14	10,0	10,0	13,6
4. Πολύ	55	39,3	39,3	52,9
5. Πάρα Πολύ	66	47,1	47,1	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 20 - Παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες (δυσλεξία, δυσγραφία κ.λπ)

Στα δύο επόμενα θέματα που αφορούν την σχολική προσαρμογή των ειδικών ομάδων παιδιών μεταναστών/προσφύγων και Ρομά, η κατανομή απαντήσεων διαφοροποιείται σε σχέση με τα προηγούμενα θέματα. Ειδικότερα, στην περίπτωση των Ρομά παρατηρείται ποσοστιαία κλιμάκωση της τάξης του 8% ανά επίπεδο ενδιαφέροντος από το *λίγο* έως το *πάρα πολύ* (32,2%). Από την άλλη, στη σχολική προσαρμογή παιδιών μεταναστών/προσφύγων περισσότεροι είναι οι γονείς που προτιμούν το *πολύ* (39,3%) έναντι του *πάρα πολύ* (31,4%). Τέλος, συγκριτικά με τα προηγούμενα θέματα, περισσότεροι είναι οι γονείς που δεν βρίσκουν καθόλου ενδιαφέροντα τα θέματα προσφύγων και Ρομά, γεγονός που μπορεί να συνδέεται είτε με απουσία τέτοιου πληθυσμού στον δήμο είτε με χαμηλό βαθμό ευαισθητοποίησης των συμμετεχόντων.

Παιδιά μεταναστών/προσφύγων και Σχολική προσαρμογή

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1. Καθόλου	5	3,6	3,6	3,6
2. Λίγο	10	7,1	7,1	10,7
3. Μέτρια	26	18,6	18,6	29,3
4. Πολύ	55	39,3	39,3	68,6
5. Πάρα Πολύ	44	31,4	31,4	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 21 - Παιδιά μεταναστών/προσφύγων και Σχολική προσαρμογή

Παιδιά Ρομά & Σχολική προσαρμογή

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1. Καθόλου	10	7,1	7,1	7,1
2. Λίγο	17	12,1	12,1	19,2
3. Μέτρια	28	20,0	20,0	39,2
4. Πολύ	40	28,6	28,6	67,8
5. Πάρα Πολύ	45	32,2	32,2	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 22 - Παιδιά Ρομά & Σχολική προσαρμογή

16. Θεματική Ενότητα 3: Βιολογικές & συνασθηματικές ανάγκες

Οι βιολογικές ανάγκες αξιολογούνται λιγότερο ενδιαφέρουσες από τις συνασθηματικές ανάγκες.

Οι απαντήσεις που θεωρούν *πολύ* ενδιαφέρον το θέμα του ύπνου και της διατροφής είναι λιγότερες από το μισό του δείγματος (γύρω στο 40%) και παράλληλα συνιστούν και τη μεγαλύτερη συσσώρευση απαντήσεων. Αμέσως μετά, ακολουθεί το μέτριο ενδιαφέρον των συμμετεχόντων, ενώ η επιλογή *πάρα πολύ* έρχεται για πρώτη φορά στην τρίτη θέση προτίμησης.

Δυσκολίες στον ύπνο

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 2. Λίγο	19	13,6	13,6	13,6
3. Μέτρια	45	32,1	32,1	45,7
4. Πολύ	56	40,0	40,0	85,7
5. Πάρα Πολύ	20	14,3	14,3	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 23 - Δυσκολίες στον ύπνο

Δυσκολίες στη διατροφή

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1. Καθόλου	2	1,4	1,4	1,4
2. Λίγο	8	5,7	5,7	7,1
3. Μέτρια	37	26,4	26,4	33,6
4. Πολύ	58	41,4	41,4	75,0
5. Πάρα Πολύ	35	25,0	25,0	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 24 - Δυσκολίες στη διατροφή

Τα επόμενα τρία θέματα “Εφηβεία”, “Φοβίες” και “Διαχείριση συναισθημάτων”, συγκεντρώνουν *πολύ* και *πάρα πολύ* ενδιαφέρον σε ποσοστό 90% και άνω, ενώ αξίζει να επισημανθεί ότι παρατηρείται απουσία των χαμηλότερων επιλογών της κλίμακας, αφού κανένας γονιός δεν έκρινε καθόλου ή λίγο ενδιαφέρον τα παρακάτω θέματα.

Εφηβεία

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 3. Μέτρια	9	6,4	6,4	6,4
4. Πολύ	34	24,3	24,3	30,7
5. Πάρα Πολύ	97	69,3	69,3	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 25 - Εφηβεία

Φοβίες

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
3. Μέτρια	14	10,0	10,0	10,0
4. Πολύ	51	36,4	36,4	46,4
5. Πάρα Πολύ	75	53,6	53,6	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 26 - Φοβίες

Διαχείριση συναισθημάτων (θυμός, ζήλια, ανασφάλεια, κ.λπ)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
3. Μέτρια	10	7,1	7,1	7,1
4. Πολύ	38	27,1	27,1	34,3
5. Πάρα Πολύ	92	65,7	65,7	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 27 - Διαχείριση συναισθημάτων (θυμός, ζήλια, ανασφάλεια, κ.λπ)

Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση αποτελεί το πιο δημοφιλές θέμα της συγκεκριμένης ενότητας με ποσοστό που αγγίζει το 95% του δείγματος με προτίμηση *πολύ* και *πάρα πολύ* ενδιαφέρον. Πρόκειται για ένα επίκαιρο ζήτημα που απασχολεί την εκπαιδευτική κοινότητα. Ήδη τα τελευταία δύο χρόνια διδάσκεται ως θεματική στα εργαστήρια δεξιοτήτων για συγκεκριμένες τάξεις του Δημοτικού και παράλληλα γίνεται συζήτηση για να εισαχθεί ως μάθημα στα αναλυτικά προγράμματα όλων των βαθμίδων. Επιπροσθέτως, πραγματοποιούνται σχετικά σεμινάρια από διάφορα πανεπιστήμια και φορείς. Τέλος, τα ποσοστά των επιλογών καθόλου, λίγο και μέτρια, αν και πολύ χαμηλά, ίσως αποτελούν ένδειξη προβληματισμού της κοινωνίας πάνω στο θέμα της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης των παιδιών.

17. Θεματική Ενότητα 4: Ενδοοικογενειακές σχέσεις

Στη συγκεκριμένη θεματική, η πλειοψηφία των απαντήσεων συγκεντρώνεται στις επιλογές *μέτρια* και *πολύ* με το ενδιαφέρον να εναλλάσσεται μεταξύ των δύο.

Το θέμα που παρουσιάζει το μεγαλύτερο ενδιαφέρον στο πλαίσιο ενδοικογενειακών σχέσεων είναι οι “Σχέσεις με τα αδέρφια”, όπου περίπου το 75% αναγνωρίζει το θέμα ως *πολύ* και *πάρα πολύ* ενδιαφέρον.

Σχέσεις με αδέρφια

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1. Καθόλου	2	1,4	1,4	1,4
2. Λίγο	3	2,1	2,1	3,6
3. Μέτρια	32	22,9	22,9	26,4
4. Πολύ	52	37,1	37,1	63,6
5. Πάρα Πολύ	51	36,4	36,4	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 28 - Σχέσεις με αδέρφια

Πρώτη φορά γονείς

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1. Καθόλου	9	6,4	6,4	6,4
2. Λίγο	21	15,0	15,0	21,4
3. Μέτρια	39	27,9	27,9	49,3
4. Πολύ	37	26,4	26,4	75,7
5. Πάρα Πολύ	34	24,3	24,3	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 29 - Πρώτη φορά γονείς

Το θέμα “Πρώτη φορά γονείς” δε φαίνεται να αποτελεί ένα από τα πιο δημοφιλή αντικείμενα, καθώς περίπου το 50% του δείγματος συγκεντρώνεται στις απαντήσεις *καθόλου* έως *μέτρια*, με την τελευταία να κυριαρχεί όλων των επιλογών της κλίμακας με ποσοστό 27,9%. Το μειωμένο σχετικά ενδιαφέρον μπορεί να συσχετιστεί με τη μικρή συμμετοχή γονέων (3,5%) που έχουν πρόσφατα αποκτήσει παιδί 0-2 ετών (βλ. πίνακα *Πρώτο παιδί*). Επίσης, δεν συμπεριλαμβάνονται στο δείγμα μελλοντικοί γονείς, που ενδεχομένως να τους ενδιέφερε το εν λόγω θέμα.

Νέο παιδί στην οικογένεια

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1. Καθόλου	6	4,3	4,3	4,3
2. Λίγο	14	10,0	10,0	14,3

3. Μέτρια	44	31,4	31,4	45,7
4. Πολύ	45	32,1	32,1	77,9
5. Πάρα Πολύ	31	22,1	22,1	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 30 - Νέο παιδί στην οικογένεια

Για το θέμα “Νέο παιδί στην οικογένεια” η ποσοστιαία απόσταση μεταξύ *μέτρια* και *πολύ* είναι μικρή, περίπου στη μία μονάδα (31,4% και 32,1 % αντίστοιχα), ενώ το *πάρα πολύ* ενδιαφέρον βρίσκεται ακριβώς δέκα (10) μονάδες χαμηλότερα από το *πολύ*.

Ο παππούς και η γιαγιά στην ανατροφή των παιδιών

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1. Καθόλου	4	2,9	2,9	2,9
2. Λίγο	15	10,7	10,7	13,6
3. Μέτρια	43	30,7	30,7	44,3
4. Πολύ	39	27,9	27,9	72,1
5. Πάρα Πολύ	39	27,9	27,9	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 31 - Ο παππούς και η γιαγιά στην ανατροφή των παιδιών

Παρατηρείται μια ισοβαθμία μεταξύ των απαντήσεων που αξιολογούν ως *πολύ* και *πάρα πολύ* ενδιαφέρον θέμα την συμβολή του παππού και της γιαγιάς στην ανατροφή των παιδιών, με το σύνολο αυτών να ξεπερνά το 55% του δείγματος. Ωστόσο, το 30% περίπου των γονέων που συμμετείχαν δήλωσε μέτριο ενδιαφέρον, γεγονός που ενδεχομένως σχετίζεται με την αλλαγή στη δομή της οικογένειας με το πέρασμα των χρόνων.

18. Θεματική Ενότητα 5: Σχολική ζωή

Σχολική επίδοση

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1. Καθόλου	1	0,7	0,7	0,7
2. Λίγο	6	4,3	4,3	5,0
3. Μέτρια	57	40,7	40,7	45,7

4. Πολύ	55	39,3	39,3	85,0
5. Πάρα Πολύ	21	15,0	15,0	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 32 - Σχολική επίδοση

Η “Σχολική επίδοση”, μαζί με τις “Δυσκολίες στον ύπνο” που προηγήθηκε, είναι από τα θέματα που στο σύνολο των θεματικών του ερωτηματολογίου συγκεντρώνουν το χαμηλότερο ποσοστό απαντήσεων (γύρω στο 15%) στην επιλογή *πάρα πολύ*. Τα υψηλότερα ποσοστά μοιράζονται μεταξύ των απαντήσεων *μέτρια* και *πολύ* καταλαμβάνοντας αθροιστικά το 80%.

Μελέτη στο σπίτι

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1. Καθόλου	2	1,4	1,4	1,4
2. Λίγο	5	3,6	3,6	5,0
3. Μέτρια	45	32,1	32,1	37,1
4. Πολύ	57	40,7	40,7	77,9
5. Πάρα Πολύ	31	22,1	22,1	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 33 - Μελέτη στο σπίτι

Στην περίπτωση της μελέτης στο σπίτι, εκπλήσσει ίσως το γεγονός πως μόλις 31 γονείς (22,1%) αναγνωρίζουν το θέμα ως *πάρα πολύ* ενδιαφέρον, δεδομένου ότι η σχολική μελέτη απασχολεί τις οικογένειες από τα πρώτα κιόλας χρόνια σχολικής ζωής. Ωστόσο, 57 γονείς (40,7%) δήλωσαν ότι τους ενδιαφέρει *πολύ*, ενώ ικανό ποσοστό εμφανίζεται στην απάντηση *μέτρια* (32,1%).

Σχέσεις με συμμαθητές/παρέες

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
3. Μέτρια	14	10,0	10,0	10,0
4. Πολύ	56	40,0	40,0	50,0
5. Πάρα Πολύ	70	50,0	50,0	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 34 - Σχέσεις με συμμαθητές/παρέες

Το 90% του δείγματος συγκεντρώνεται στις απαντήσεις *πολύ* και *πάρα πολύ* τοποθετώντας το ενδιαφέρον για τις σχέσεις με τους συμμαθητές και τις παρέες στην κορυφή της κλίμακας. Είναι επίσης χαρακτηριστικό ότι δεν υπάρχει εκπροσώπηση στις επιλογές *λίγο* και *καθόλου*, αποτέλεσμα που σχετίζεται με την δυναμική των συμμαθητών και της παρέας ως φορέα κοινωνικοποίησης για παιδιά και εφήβους.

Σχέσεις με δασκάλους

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 2. Λίγο	2	1,4	1,4	1,4
3. Μέτρια	26	18,6	18,6	20,0
4. Πολύ	66	47,1	47,1	67,1
5. Πάρα Πολύ	46	32,9	32,9	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 35 - Σχέσεις με δασκάλους

Ο αριθμός των απαντήσεων αναφορικά με τις “Σχέσεις με δασκάλους”, ενώ παρουσιάζει μια απότομη αύξηση από το *μέτρια* στο *πολύ*, υποχωρεί στη συνέχεια κατά 15% περίπου στο *πάρα πολύ*.

Σχολική άρνηση

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1. Καθόλου	1	0,7	0,7	0,7
2. Λίγο	5	3,6	3,6	4,3
3. Μέτρια	32	22,9	22,9	27,1
4. Πολύ	47	33,6	33,6	60,7
5. Πάρα Πολύ	55	39,3	39,3	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 36 - Σχολική άρνηση

Προσαρμογή του παιδιού στο σχολείο

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1. Καθόλου	1	,7	,7	,7
2. Λίγο	7	5,0	5,0	5,7
3. Μέτρια	33	23,6	23,6	29,3
4. Πολύ	52	37,1	37,1	66,4
5. Πάρα Πολύ	47	33,6	33,6	100,0

Total	140	100,0	100,0	
-------	-----	-------	-------	--

Πίνακας 37 - Προσαρμογή του παιδιού στο σχολείο

Περίπου 100 από τους 140 γονείς δήλωσαν ότι τους ενδιαφέρει *πολύ* και *πάρα πολύ* η διαχείριση της σχολικής άρνησης και η προσαρμογή του παιδιού στο σχολείο, ενώ και στις δύο περιπτώσεις οι γονείς που εξέφρασαν *μέτριο* ενδιαφέρον ανέρχονται γύρω στους 30, όπως δείχνουν οι δύο παραπάνω πίνακες.

Διαχείριση του άγχους των εξετάσεων

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 2. Λίγο	1	0,7	0,7	0,7
3. Μέτρια	17	12,1	12,1	12,9
4. Πολύ	47	33,6	33,6	46,4
5. Πάρα Πολύ	75	53,6	53,6	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 38 - Διαχείριση του άγχους των εξετάσεων

Μεταξύ των θεμάτων που φαίνεται να ενδιαφέρουν *πάρα πολύ* πάνω από τους μισούς γονείς είναι η διαχείριση του άγχους των εξετάσεων, γεγονός που δεν προκαλεί έκπληξη, αφού το εκπαιδευτικό σύστημα εκπαίδευσης στην Ελλάδα είναι εξεταστικοκεντρικό και πλήρως προσανατολισμένο στην ανώτατη εκπαίδευση.

Σχολικός εκφοβισμός (bullying)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 3. Μέτρια	5	3,6	3,6	3,6
4. Πολύ	25	17,9	17,9	21,4
5. Πάρα Πολύ	110	78,6	78,6	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 39 - Σχολικός εκφοβισμός (bullying)

Το επικρατέστερο θέμα αναφορικά με τη θεματική της σχολικής ζωής είναι αδιαμφισβήτητα ο σχολικός εκφοβισμός με περισσότερους από 100 γονείς να το αξιολογούν ως *πάρα πολύ* ενδιαφέρον. Είναι γεγονός πως το φαινόμενο της σχολικής βίας ειδικά τα τελευταία χρόνια ταλανίζει την ελληνική

κοινωνία (Το Χαμόγελο του Παιδιού, 2023) και η έκταση του φαινομένου αποτυπώνεται στα αποτελέσματα της έρευνας. Είναι επίσης άξιο λόγου ότι κανένας γονέας δεν το έκρινε αδιάφορο ή λίγο ενδιαφέρον.

Επαγγελματικός προσανατολισμός

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1. Καθόλου	3	2,1	2,1	2,1
2. Λίγο	3	2,1	2,1	4,3
3. Μέτρια	11	7,9	7,9	12,1
4. Πολύ	45	32,1	32,1	44,3
5. Πάρα Πολύ	78	55,7	55,7	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 40 - Επαγγελματικός προσανατολισμός

Ο επαγγελματικός προσανατολισμός φαίνεται να απασχολεί *πάρα πολύ* πάνω από τους μισούς γονείς του δείγματος, ενώ σε συνδυασμό με το *πολύ* ενδιαφέρον το ποσοστό ξεπερνά το 87%. Το ζήτημα της επαγγελματικής αποκατάστασης σε συνδυασμό με τις υπάρχουσες οικονομικές και εργασιακές συνθήκες της χώρας ομολογουμένως δημιουργεί άγχος και ανασφάλεια σε όλα τα μέλη της οικογένειας.

19. Θεματική Ενότητα 6: Επικοινωνία

Το θέμα που συγκεντρώνει το υψηλότερο ποσοστό ενδιαφέροντος στην απάντηση *πάρα πολύ* τιτλοφορείται ως “Μυστικά και ψέματα: Πώς να χτίσουμε μια σχέση εμπιστοσύνης” και φαίνεται να είναι το δημοφιλέστερο της θεματικής. Ακολουθούν τα θέματα “Ακούω το παιδί μου” και “Ελευθερία και όρια”, με λίγο χαμηλότερο ποσοστό (62,9%). Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη το ποσοστό του δείγματος που θεωρεί καθένα από τα τρία θέματα *πολύ* ενδιαφέρον, προκύπτει πως μοιράζονται την πρώτη θέση στις προτιμήσεις των γονέων, όπως παρατηρείτε στους πίνακες πιο κάτω.

Μυστικά και ψέματα: Πώς να χτίσουμε μια σχέση εμπιστοσύνης

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1. Καθόλου	1	0,7	0,7	0,7

3. Μέτρια	13	9,3	9,3	10
4. Πολύ	31	22,1	22,1	32,1
5. Πάρα Πολύ	95	67,9	67,9	100
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 41 - Μυστικά και ψέματα: Πώς να χτίσουμε μια σχέση εμπιστοσύνης

Ακούω το παιδί μου

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
3. Μέτρια	17	12,1	12,1	12,1
4. Πολύ	35	25,0	25,0	37,1
Valid 5. Πάρα Πολύ	88	62,9	62,9	100
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 42 - Ακούω το παιδί μου

Ελευθερία και όρια

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
2. Λίγο	1	,7	,7	,7
3. Μέτρια	12	8,5	8,5	9,2
Valid 4. Πολύ	39	27,9	27,9	37,1
5. Πάρα Πολύ	88	62,9	62,9	100
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 43 - Ελευθερία και όρια

Εντός της θεματικής που αφορά την επικοινωνία, συναντάμε τρία θέματα με αντίστοιχο περίπου ποσοστιαίο άθροισμα στις απαντήσεις *πολύ* και *πάρα πολύ* που κυμαίνεται γύρω στο 85%. Ειδικότερα, οι γονείς φαίνεται να προβληματίζονται για θέματα που σχετίζονται με “Εμπόδια και λάθη στην επικοινωνία”, “Επικοινωνία σχολείου και οικογένειας” και “Το παιχνίδι στη ζωή του παιδιού”, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από την απουσία της απάντησης καθόλου στα αποτελέσματα, όπως διακρίνεται στους πίνακες παρακάτω.

Εμπόδια και λάθη στην επικοινωνία

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 2. Λίγο	2	1,4	1,4	1,4

3. Μέτρια	19	13,6	13,6	15
4. Πολύ	41	29,3	29,3	44,3
5. Πάρα Πολύ	78	55,7	55,7	100
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 44 - Εμπόδια και λάθη στην επικοινωνία

Επικοινωνία σχολείου και οικογένειας

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
2. Λίγο	1	,7	,7	,7
3. Μέτρια	19	13,6	13,6	14,3
Valid 4. Πολύ	49	35,0	35,0	49,3
5. Πάρα Πολύ	71	50,7	50,7	100
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 45 - Επικοινωνία σχολείου και οικογένειας

Το παιχνίδι στη ζωή του παιδιού

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
2. Λίγο	6	4,3	4,3	4,3
3. Μέτρια	15	10,7	10,7	15
Valid 4. Πολύ	48	34,3	34,3	49,3
5. Πάρα Πολύ	71	50,7	50,7	100
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 46 - Το παιχνίδι στη ζωή του παιδιού

Το χάσμα γενεών παρουσιάζει ποσοστό ενδιαφέροντος γύρω στο 70%, κρίνοντας από τις απαντήσεις πολύ και πάρα πολύ, και βρίσκεται στη χαμηλότερη θέση της λίστας προτιμήσεων αναφορικά με τη θεματική επικοινωνίας, σε σχέση με τα υπόλοιπα θέματα.

Χάσμα γενεών

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
1. Καθόλου	1	0,7	0,7	0,7
Valid 2. Λίγο	9	6,4	6,5	7,2
3. Μέτρια	31	22,1	22,1	29,3
4. Πολύ	43	30,7	30,7	60

5. Πάρα Πολύ	56	40,0	40,0	100
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 47 - Χάσμα γενεών

20. Θεματική Ενότητα 7: Παιδιά & Τεχνολογία

Η συγκεκριμένη θεματική προσελκύει το ενδιαφέρον των γονέων, καθώς περιλαμβάνει θέματα που κατά πλειοψηφία υπερβαίνουν το 90%.

Εξάρτηση από κινητό/τάμπλετ/υπολογιστή/κονσόλες

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
3. Μέτρια	11	7,9	7,9	7,9
4. Πολύ	29	20,7	20,7	28,6
Valid 5. Πάρα Πολύ	100	71,4	71,4	100
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 48 - Εξάρτηση από κινητό/τάμπλετ/υπολογιστή/κονσόλες

Είναι αλήθεια πως τα παιδιά χρησιμοποιούν κατά κόρον ηλεκτρονικές συσκευές, όπως κινητά, τάμπλετ, υπολογιστές και κονσόλες, φτάνοντας πολλές φορές σε σημείο εξάρτησης. Η ανησυχία των γονιών για το συγκεκριμένο φαινόμενο αποτυπώνεται μέσω της πληθώρας των απαντήσεων που συγκεντρώνονται στο *πάρα πολύ* αγγίζοντας τις 100 απαντήσεις. Να σημειωθεί πως το συνολικό ποσοστό των *πολύ* και *πάρα πολύ* φτάνει το 92% του δείγματος μην αφήνοντας χώρο στο *καθόλου* και *λίγο* να διεκδικήσουν ποσοστό επί των απαντήσεων.

Διαδικτυακός εκφοβισμός (cyber bullying)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
3. Μέτρια	7	5,0	5,0	5,0
4. Πολύ	22	15,7	15,7	20,7
Valid 5. Πάρα Πολύ	111	79,3	79,3	100
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 49 - Διαδικτυακός εκφοβισμός (cyber bullying)

Οι γονείς αδιαμφισβήτητα ανέδειξαν τον διαδικτυακό εκφοβισμό ως το φλέγον θέμα της ενότητας αναφορικά με τη σχέση παιδιών και τεχνολογίας (95%), με 111 από αυτούς (79,3%) να το κρίνουν

πάρα πολύ ενδιαφέρον, ενώ μόλις 22 *πολύ*. Με αντίστοιχο τρόπο ανταποκρίθηκαν οι γονείς και στο θέμα του σχολικού εκφοβισμού, που παρουσιάστηκε πιο πάνω, ενώ αξίζει να αναφερθεί πως και στις δύο περιπτώσεις, κανένας γονιός δεν τάχθηκε υπέρ των απαντήσεων λίγο ή καθόλου.

Μέσα κοινωνικής δικτύωσης (fb, tik-tok κ.ά)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1. Καθόλου	1	0,7	0,7	0,7
2. Λίγο	4	2,9	2,9	3,6
3. Μέτρια	9	6,4	6,4	10
4. Πολύ	41	29,3	29,3	39,3
5. Πάρα Πολύ	85	60,7	60,7	100
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 50 - Μέσα κοινωνικής δικτύωσης (fb, tik-tok κ.ά)

Η χρήση διαδικτύου και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης απασχολούν τους γονείς που έλαβαν μέρος στην έρευνα με 126 συμμετέχοντες να εκφράζουν *πολύ* και *πάρα πολύ* ενδιαφέρον για τα συγκεκριμένα ζητήματα (90%).

Χρήση διαδικτύου (χρόνος, ασφάλεια κ.ά)

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 2. Λίγο	1	0,7	0,7	0,7
3. Μέτρια	16	11,4	11,4	12,1
4. Πολύ	40	28,6	28,6	40,7
5. Πάρα Πολύ	83	59,3	59,3	100
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακας 51 - Χρήση διαδικτύου (χρόνος, ασφάλεια κ.ά)

Περισσότεροι από τους μισούς γονείς του δείγματος ενδιαφέρονται για τη χρήση του διαδικτύου (59,3%), ενώ αθροιστικά το ενδιαφέρον των απαντήσεων *πολύ* και *πάρα πολύ* αγγίζει το 87,9%.

**Τα 10 δημοφιλέστερα θέματα για τους γονείς βάσει των επιλογών
πολύ & πάρα πολύ ενδιαφέρον**

Προκειμένου να εντοπίσουμε τα θέματα που ενδιαφέρουν περισσότερο τους γονείς μεταξύ όλων των θεματικών του ερωτηματολογίου, ορίσαμε ως κριτήριο το άθροισμα του ποσοστού των απαντήσεων *πολύ & πάρα πολύ* για κάθε θέμα. Από τον υπολογισμό προέκυψε τελική δεκάδα θεμάτων, καθένα από τα οποία συγκεντρώνει ποσοστό μεγαλύτερο από 90%, με τον Σχολικό εκφοβισμό να καταλαμβάνει την πρώτη θέση με ποσοστό 96,5% σε απόσταση αναπνοής από την Παραβατικότητα παιδιών/εφήβων (96,4%). Ακολουθούν με ισοψηφία στο 95% ο Διαδικτυακός εκφοβισμός, η Σεξουαλική Διαπαιδαγώγηση και η Διαχείριση συγκρούσεων. Επόμενα θέματα στη λίστα η Εφηβεία (93,6%), η Ενδοοικογενειακή βία (92,9%), η Διαχείριση συναισθημάτων (92,8%) και η Εξάρτηση από κινητό/τάμπλετ/υπολογιστή/κονσόλες (92,1%). Στην 10^η και τελευταία θέση της λίστας βρίσκεται το θέμα Ελευθερία και όρια με ποσοστό 90,8%. Αξίζει να αναφερθεί πως τέσσερα (4) ακόμη θέματα που δεν εμφανίζονται στη λίστα ισοψήφισαν με ποσοστό 90% ακολουθώντας μετά τη δέκατη θέση.

Πίνακας 52 - Τα 10 δημοφιλέστερα θέματα για τους γονείς

Σχολικός εκφοβισμός	96,5%
Παραβατικότητα παιδιών/εφήβων	96,4%
Διαδικτυακός εκφοβισμός	95%
Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση	95%
Διαχείριση συγκρούσεων	95%
Εφηβεία	93,6%
Ενδοοικογενειακή βία	92,9%
Διαχείριση συναισθημάτων	92,8%
Εξάρτηση από κινητό/τάμπλετ/υπολογιστή/κονσόλες	92,1%
Ελευθερία και όρια	90,8%

Εφαρμόζοντας το ίδιο κριτήριο, το άθροισμα δηλαδή των απαντήσεων *πολύ* και *πάρα πολύ*, παρατίθεται πίνακας με την συνολική κατάταξη όλων των θεμάτων γονεϊκότητας που δεν συμπεριλαμβάνονται στην δεκάδα με τα δέκα δημοφιλέστερα και του ποσοστού ενδιαφέροντος που συγκέντρωσε το καθένα.

Πίνακας 53 - Λοιπά Θέματα για γονείς

Μέσα κοινωνικής δικτύωσης (fb, tik-tok, κ.ά.)	90
Σχέσεις με συμμαθητές/παρέες	90
Φοβίες	90
Μυστικά και ψέματα: Πώς να χτίσουμε μια σχέση εμπιστοσύνης	90
Παιδιά με ΔΕΠΥ	89,3
Χρήση διαδικτύου (χρόνος, ασφάλεια, κ.ά.)	87,9
Ακούω το παιδί μου	87,9
Ναρκωτικά/Αλκοόλ/Τυχερά παιχνίδια/Κάπνισμα	87,8
Επαγγελματικός προσανατολισμός	87,8
Διαχείριση του άγχους των εξετάσεων	87,2
Παιδιά με αυτισμό	87,2
Παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες (δυσλεξία, δυσγραφία, κ.λπ)	86,4
Επικοινωνία σχολείου & οικογένειας	85,7
Το παιχνίδι στη ζωή του παιδιού	85
Εμπόδια και λάθη στην επικοινωνία	85
Παιδιά με νοητική υστέρηση	85
Παιδιά με προβλήματα όρασης/κίνησης/ομιλίας	80,7
Σχέσεις με δασκάλους	80
Διαζύγιο στην οικογένεια	78,6
Διαχείριση πένθους	78,5
Σχέσεις με αδέρφια	73, 5
Σχολική άρνηση	72,9
Προσαρμογή του παιδιού στο σχολείο	70,7
Παιδιά μεταναστών/προσφύγων & σχολική προσαρμογή	70,7
Χάσμα γενεών	70,7
Δυσκολίες στη διατροφή	66,4

Μελέτη στο σπίτι	62,8
Παιδιά Ρομά & σχολική προσαρμογή	60,7
Ο παππούς και η γιαγιά στην ανατροφή των παιδιών	55,8
Δυσκολίες στον ύπνο	54,3
Σχολική επίδοση	54,3
Νέο παιδί στην οικογένεια	54,2
Πρώτη φορά γονείς	50,7

Πίνακες Διπλής Εισόδου (Cross Tabulation)

Με σκοπό να εξετάσουμε κατά πόσο χαρακτηριστικά των γονέων του δείγματος (φύλο, ηλικία, επίπεδο εκπαίδευσης, οικογενειακή κατάσταση) επηρεάζουν το ενδιαφέρον τους για θέματα της Σχολής Γονέων που αναφέρονται παραπάνω στην 3^η ενότητα, χρησιμοποιήσαμε πίνακες διπλής εισόδου (Cross tabulation ή Crosstab). Οι πίνακες αυτοί χρησιμοποιούνται για να περιγράψουμε τη σχέση μεταξύ δύο κατηγορικών μεταβλητών. Σε έναν πίνακα crosstab, οι κατηγορίες της μιας μεταβλητής καθορίζουν τις γραμμές του πίνακα και οι κατηγορίες της άλλης μεταβλητής καθορίζουν τις στήλες. Τα κελιά του πίνακα περιέχουν τον αριθμό των φορών που εμφανίστηκε ένας συγκεκριμένος συνδυασμός κατηγοριών. Τα “άκρα” (ή “περιθώρια”) του πίνακα περιέχουν τον συνολικό αριθμό των παρατηρήσεων για εκείνη την κατηγορία (Kent State University, 2021). Στην παρούσα ανάλυση εξετάζονται πίνακες που έχουν κριθεί στατιστικά σημαντικοί (sigP <0,05).

Crosstabs – Φύλο

Πίνακας 54 - Crosstab Φύλο*Παιδιά με αυτισμό

		Childayt				Total
		2. Λίγο	3. Μέτρια	4. Πολύ	5. Πάρα πολύ	
Sex	Count	2	2	16	12	32
	% within sex	6,2%	6,2%	50,0%	37,5%	100,0%
	% within childayt	33,3%	16,7%	34,0%	16,0%	22,9%
	% of Total	1,4%	1,4%	11,4%	8,6%	22,9%
Γυναίκα	Count	4	10	31	63	108
	% within sex	3,7%	9,3%	28,7%	58,3%	100,0%

Total	% within childt	66,7%	83,3%	66,0%	84,0%	77,1%
	% of Total	2,9%	7,1%	22,1%	45,0%	77,1%
	Count	6	12	47	75	140
	% within sex	4,3%	8,6%	33,6%	53,6%	100,0%
	% within childt	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	4,3%	8,6%	33,6%	53,6%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	5,969 ^a	3	,113
Likelihood Ratio	5,826	3	,120
N of Valid Cases	140		

a. 3 cells (37,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 1,37.

Πίνακας 55 - Crosstab Φύλο*Παιδιά με ΔΕΠΥ

		Childdepy					Total	
		1. Καθόλου	2. Λίγο	3 Μέτρια	4. Πολύ	5. Πάρα πολύ		
Sex	Ανδρας	Count	0	1	6	16	9	32
	% within sex	0,0%	3,1%	18,8%	50,0%	28,1%	100,0%	
	% within childdepy	0,0%	50,0%	50,0%	29,6%	12,7%	22,9%	
	% of Total	0,0%	0,7%	4,3%	11,4%	6,4%	22,9%	
Γυναίκα	Count	1	1	6	38	62	108	
	% within sex	0,9%	0,9%	5,6%	35,2%	57,4%	100,0%	
	% within childdepy	100,0%	50,0%	50,0%	70,4%	87,3%	77,1%	
	% of Total	0,7%	0,7%	4,3%	27,1%	44,3%	77,1%	
Total	Count	1	2	12	54	71	140	
	% within sex	0,7%	1,4%	8,6%	38,6%	50,7%	100,0%	
	% within childdepy	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	0,7%	1,4%	8,6%	38,6%	50,7%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	11,724 ^a	4	,020
Likelihood Ratio	11,488	4	,022
N of Valid Cases	140		

a. 5 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,23.

Οι γυναίκες εμφανίζονται πιο ευαισθητοποιημένες σε θέματα ειδικών ομάδων, όπως παιδιά με αυτισμό ή ΔΕΠΥ σε σχέση με τους άνδρες, καθώς το ποσοστό των απαντήσεών τους στο *πάρα πολύ* είναι και στις δύο περιπτώσεις μεγαλύτερο από αυτό των ανδρών, όπως φαίνεται στους δύο παραπάνω πίνακες. Αντίστροφα κινούνται τα ποσοστά στην επιλογή *πολύ* με το ποσοστό των ανδρών να είναι και για τα δύο θέματα υψηλότερο. Ειδικά, για το θέμα παιδιών με ΔΕΠΥ είναι περισσότεροι οι άνδρες που διατηρούν μέτριο ενδιαφέρον σε σχέση με τις γυναίκες.

Πίνακας 56 - Crosstab Φύλο*Μυστικά & Ψέματα: Πώς να χτίσουμε μια σχέση εμπιστοσύνης

		Lies				Total	
		1. Καθόλου	3. Μέτρια	4. Πολύ	5. Πάρα πολύ		
Sex	Ανδρας	Count	0	3	11	18	32
		% within sex	0,0%	9,4%	34,4%	56,2%	100,0%
		% within lies	0,0%	23,1%	35,5%	18,9%	22,9%
		% of Total	0,0%	2,1%	7,9%	12,9%	22,9%
Sex	Γυναίκα	Count	1	10	20	77	108
		% within sex	0,9%	9,3%	18,5%	71,3%	100,0%
		% within lies	100,0%	76,9%	64,5%	81,1%	77,1%
		% of Total	0,7%	7,1%	14,3%	55,0%	77,1%
Total		Count	1	13	31	95	140
		% within sex	0,7%	9,3%	22,1%	67,9%	100,0%
		% within lies	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	0,7%	9,3%	22,1%	67,9%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	3,923 ^a	3	,270
Likelihood Ratio	3,906	3	,272

N of Valid Cases	140	
------------------	-----	--

a. 3 cells (37,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,23.

Υπάρχει πολύ μεγάλη απόσταση ανάμεσα στα ποσοστά γυναικών που κρίνουν το θέμα “Μυστικά & ψέματα” είτε *πολύ* (18,5%) είτε *πάρα πολύ* ενδιαφέρον (71,3%). Συνεπώς, το θέμα είναι *πάρα πολύ* σημαντικό για την πλειοψηφία των γυναικών. Ταυτόχρονα είναι περισσότερο σημαντικό για τις γυναίκες σε σχέση με τους άνδρες αν συγκρίνουμε τα ποσοστά *πάρα πολύ* για τα δύο φύλα. Συμπερασματικά, το φύλο επηρεάζει την κατανομή του ενδιαφέροντος στο συγκεκριμένο θέμα.

Πίνακας 57 - Crosstab Φύλο*Επικοινωνία σχολείου & οικογένειας

		Schfamcom				Total	
		2. Λίγο	3. Μέτρια	4. Πολύ	5. Πάρα πολύ		
Sex	Ανδρας	Count	0	6	18	8	32
		% within sex	0,0%	18,8%	56,2%	25,0%	100,0%
		% within schfamcom	0,0%	31,6%	36,7%	11,3%	22,9%
		% of Total	0,0%	4,3%	12,9%	5,7%	22,9%
Sex	Γυναίκα	Count	1	13	31	63	108
		% within sex	0,9%	12,0%	28,7%	58,3%	100,0%
		% within schfamcom	100,0%	68,4%	63,3%	88,7%	77,1%
		% of Total	0,7%	9,3%	22,1%	45,0%	77,1%
Total		Count	1	19	49	71	140
		% within sex	0,7%	13,6%	35,0%	50,7%	100,0%
		% within schfamcom	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	0,7%	13,6%	35,0%	50,7%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	11,876 ^a	3	,008
Likelihood Ratio	12,381	3	,006
N of Valid Cases	140		

a. 3 cells (37,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,23.

Παρατηρώντας τον πίνακα, φαίνεται πως οι γυναίκες κρίνουν *πάρα πολύ* ενδιαφέρον το θέμα επικοινωνίας σχολείου και οικογένειας σε ποσοστό μεγαλύτερο από το διπλάσιο σε σχέση με τους άντρες (58,3% έναντι 25%). Αντίθετα, οι περισσότερες άνδρες σε ποσοστό 56,2% αξιολογούν το συγκεκριμένο θέμα *πολύ* ενδιαφέρον, συγκριτικά με τις γυναίκες (28,7%). Επίσης, υπήρξαν άνδρες και γυναίκες που έκριναν το θέμα μέτρια ενδιαφέρον, με το ποσοστό των ανδρών να υπερτερεί (18,8% έναντι 12%). Το ενδιαφέρον και των δύο φύλων, αθροίζοντας τα ποσοστά *πολύ* και *πάρα πολύ*, φαίνεται να κινείται σε κοντινά ποσοστά. Ωστόσο, η διαφοροποίηση μεταξύ ανδρών και γυναικών έγκειται στο πόσο *πολύ* ή *πάρα πολύ* ενδιαφέρον είναι το θέμα για κάθε φύλο αντίστοιχα, με τις απαντήσεις των γυναικών να συγκεντρώνονται στην πλειοψηφία τους στο *πάρα πολύ* υποδηλώνοντας την πιο ενεργή εμπλοκή των μητέρων στην σχολική ζωή των παιδιών σε σχέση με τους μπαμπάδες.

Σε όλους τους παραπάνω πίνακες τα αθροιστικά ποσοστά των απαντήσεων *πολύ* και *πάρα πολύ* των ανδρών και γυναικών είναι κοντά, γεγονός που επιβεβαιώνει ότι πρόκειται για ζητήματα που απασχολούν όλους τους γονείς ανεξαρτήτως φύλου.

Crosstabs - Ηλικία

Πίνακας 58 - Crosstab Ηλικία*Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση

		Sexua					Total	
		1. Καθόλου	2. Λίγο	3. Μέτρια	4. Πολύ	5. Πάρα Πολύ		
Age	26-35	Count	1	0	1	1	8	11
		% within age	9,1%	0,0%	9,1%	9,1%	72,7%	100,0%
		% within sexua	100,0%	0,0%	25,0%	2,4%	8,7%	7,9%
		% of Total	0,7%	0,0%	0,7%	0,7%	5,7%	7,9%
	36-45	Count	0	2	3	22	61	88
		% within age	0,0%	2,3%	3,4%	25,0%	69,3%	100,0%
		% within sexua	0,0%	100,0%	75,0%	53,7%	66,3%	62,9%
		% of Total	0,0%	1,4%	2,1%	15,7%	43,6%	62,9%
	46-55	Count	0	0	0	17	22	39
		% within age	0,0%	0,0%	0,0%	43,6%	56,4%	100,0%
		% within sexua	0,0%	0,0%	0,0%	41,5%	23,9%	27,9%
		% of Total	0,0%	0,0%	0,0%	12,1%	15,7%	27,9%
56+	Count	0	0	0	1	1	2	

Total	% within age	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%	50,0%	100,0%
	% within sexua	0,0%	0,0%	0,0%	2,4%	1,1%	1,4%
	% of Total	0,0%	0,0%	0,0%	0,7%	0,7%	1,4%
	Count	1	2	4	41	92	140
	% within age	0,7%	1,4%	2,9%	29,3%	65,7%	100,0%
	% within sexua	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	0,7%	1,4%	2,9%	29,3%	65,7%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	21,617 ^a	12	,042
Likelihood Ratio	16,482	12	,170
N of Valid Cases	140		

a. 15 cells (75,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,01.

Παρατηρώντας τον πίνακα, και συγκεκριμένα τις ηλικιακές ομάδες 36-45 και 46-55 με την μεγαλύτερη εκπροσώπηση, δεν διαπιστώνεται διαφοροποίηση στο ενδιαφέρον που οι γονείς δείχνουν για την σεξουαλική διαπαιδαγώγηση ανάλογα με την ηλικία τους, καθώς οι απαντήσεις τους συγκεντρώνονται κυρίως στις επιλογές *πολύ* & *πάρα πολύ*. Ωστόσο, συγκρίνοντας τα επιμέρους ποσοστά *πάρα πολύ*, μπορούμε να διακρίνουμε πως η ηλικιακή ομάδα 36-45 δείχνει μεγαλύτερο ενδιαφέρον (69,3%) σε σχέση με τους γονείς 46-55 (56,4%). Τέλος, λαμβάνοντας υπόψη την κατηγορία 26-35 ετών διαπιστώνεται πως οι νεότεροι γονείς (26-45 ετών) είναι πιο ευαισθητοποιημένοι και ενδιαφέρονται περισσότερο για τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση των παιδιών.

Crosstabs – Επίπεδο εκπαίδευσης

Πίνακας 59 - Crosstab Επίπεδο εκπαίδευσης*Χρήση διαδικτύου

			Intern				Total
			2. Λίγο	3. Μέτρια	4. Πολύ	5. Πάρα Πολύ	
educa	AEI/TEI	Count	0	12	11	36	59
		% within educa	0,0%	20,3%	18,6%	61,0%	100,0%

	% within intern	0,0%	75,0%	27,5%	43,4%	42,1%
	% of Total	0,0%	8,6%	7,9%	25,7%	42,1%
	Count	0	1	0	0	1
Γυμνάσιο	% within educa	0,0%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
	% within intern	0,0%	6,2%	0,0%	0,0%	0,7%
	% of Total	0,0%	0,7%	0,0%	0,0%	0,7%
	Count	0	0	0	1	1
Διδακτορικό	% within educa	0,0%	0,0%	0,0%	100,0%	100,0%
	% within intern	0,0%	0,0%	0,0%	1,2%	0,7%
	% of Total	0,0%	0,0%	0,0%	0,7%	0,7%
	Count	0	1	10	12	23
ΙΕΚ / ΔΕ	% within educa	0,0%	4,3%	43,5%	52,2%	100,0%
	% within intern	0,0%	6,2%	25,0%	14,5%	16,4%
	% of Total	0,0%	0,7%	7,1%	8,6%	16,4%
	Count	0	1	9	17	27
Λύκειο	% within educa	0,0%	3,7%	33,3%	63,0%	100,0%
	% within intern	0,0%	6,2%	22,5%	20,5%	19,3%
	% of Total	0,0%	0,7%	6,4%	12,1%	19,3%
	Count	1	1	10	17	29
Μεταπτυχιακό	% within educa	3,4%	3,4%	34,5%	58,6%	100,0%
	% within intern	100,0%	6,2%	25,0%	20,5%	20,7%
	% of Total	0,7%	0,7%	7,1%	12,1%	20,7%
	Count	1	16	40	83	140
Total	% within educa	0,7%	11,4%	28,6%	59,3%	100,0%
	% within intern	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	0,7%	11,4%	28,6%	59,3%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	25,066 ^a	15	,049
Likelihood Ratio	21,993	15	,108
N of Valid Cases	140		

a. 15 cells (62,5%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,01.

Η πλειοψηφία των γονέων ανεξαρτήτως εκπαιδευτικού επιπέδου αναγνωρίζει το θέμα της χρήσης του διαδικτύου ως *πολύ & πάρα πολύ* ενδιαφέρον. Ωστόσο, οι γονείς με πανεπιστημιακή εκπαίδευση (ΑΕΙ/ΤΕΙ) συμπεριφέρονται διαφορετικά στην εκδήλωση ενδιαφέροντος για το θέμα της χρήσης του διαδικτύου, σε σύγκριση με τους υπόλοιπους γονείς, αφού το 20,3% δηλώνει μέτριο ενδιαφέρον, ενώ μικρότερο είναι το ποσοστό τους στην απάντηση *πολύ* (18,6%). Παρ'όλα αυτά αυτή η διαφοροποίηση δεν επηρεάζει το αρχικό συμπέρασμα, ότι δηλαδή οι γονείς απόφοιτοι Λυκείου, ΙΕΚ/ΔΕ, ΑΕΙ/ΤΕΙ, Μεταπτυχιακού και Διδακτορικού αναγνωρίζουν τη σημασία της χρήσης του διαδικτύου στη ζωή των παιδιών.

Crosstabs – Επαγγελματική κατάσταση

Πίνακας 60 - Crosstab Επαγγελματική κατάσταση*Ο παππούς και η γιαγιά στην ανατροφή των παιδιών

		Grantpm					Total	
		1. Καθόλου	2. Λίγο	3. Μέτρια	4. Πολύ	5. Πάρα Πολύ		
Job	Δεν απασχολούμαι αυτή τη στιγμή	Count	1	0	1	3	0	5
		% within job	20,0%	0,0%	20,0%	60,0%	0,0%	100,0%
		% within grantpm	25,0%	0,0%	2,3%	7,7%	0,0%	3,6%
		% of Total	0,7%	0,0%	0,7%	2,1%	0,0%	3,6%
	Δημόσιος υπάλληλος	Count	0	2	12	10	12	36
		% within job	0,0%	5,6%	33,3%	27,8%	33,3%	100,0%
		% within grantpm	0,0%	13,3%	27,9%	25,6%	30,8%	25,7%
		% of Total	0,0%	1,4%	8,6%	7,1%	8,6%	25,7%
	Ελεύθερη/ος επαγγελματίας	Count	0	1	4	6	11	22
		% within job	0,0%	4,5%	18,2%	27,3%	50,0%	100,0%
		% within grantpm	0,0%	6,7%	9,3%	15,4%	28,2%	15,7%
		% of Total	0,0%	0,7%	2,9%	4,3%	7,9%	15,7%
Ιδιωτική/ός υπάλληλος	Count	3	12	25	15	14	69	
	% within job	4,3%	17,4%	36,2%	21,7%	20,3%	100,0%	
	% within grantpm	75,0%	80,0%	58,1%	38,5%	35,9%	49,3%	
	% of Total	2,1%	8,6%	17,9%	10,7%	10,0%	49,3%	
Οικιακά	Count	0	0	1	5	2	8	

	% within job	0,0%	0,0%	12,5%	62,5%	25,0%	100,0%
	% within grantpm	0,0%	0,0%	2,3%	12,8%	5,1%	5,7%
	% of Total	0,0%	0,0%	0,7%	3,6%	1,4%	5,7%
	Count	4	15	43	39	39	140
Total	% within job	2,9%	10,7%	30,7%	27,9%	27,9%	100,0%
	% within grantpm	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	2,9%	10,7%	30,7%	27,9%	27,9%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	29,770 ^a	16	,019
Likelihood Ratio	29,870	16	,019
N of Valid Cases	140		

a. 15 cells (60,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,14.

Οι ελεύθεροι επαγγελματίες σε ποσοστό 50% θεωρούν *πάρα πολύ* ενδιαφέρον το θέμα της εμπλοκής των παππούδων στην ανατροφή των παιδιών και έχουν το μεγαλύτερο ποσοστό σε σχέση με τους γονείς των άλλων κατηγοριών. Το γεγονός αυτό μπορεί να αιτιολογηθεί ίσως λόγω του ελεύθερου και συχνά βεβαρυμένου εργασιακού ωραρίου, που καθιστά αναγκαία την συμμετοχή των παππούδων στην φροντίδα των παιδιών. Από την άλλη, οι περισσότεροι ιδιωτικοί και δημόσιοι υπάλληλοι του δείγματος βρίσκουν μέτρια ενδιαφέρον το παρόν θέμα, απάντηση που ίσως δικαιολογείται από το σχετικά σταθερό ωράριο εργασίας τους, που τους επιτρέπει να ρυθμίζουν πιο εύκολα τις υποχρεώσεις ανατροφής των παιδιών. Συνεπώς, η επαγγελματική απασχόληση των γονέων επηρεάζει τη συμπεριφορά τους σε σχέση με το θέμα της συμμετοχής του παππού και της γιαγιάς στην ανατροφή των παιδιών.

Crosstabs – Οικογενειακή κατάσταση

Πίνακας 61- Crosstab Οικογενειακή κατάσταση*Εμπόδια & λάθη στην επικοινωνία

	Commun	Total
--	--------	-------

		2. Λίγο	3. Μέτρια	4. Πολύ	5. Πάρα πολύ		
Status	Διαζευγμένη/ος	Count	0	0	5	6	11
		% within status	0,0%	0,0%	45,5%	54,5%	100,0%
		% within commun	0,0%	0,0%	12,2%	7,7%	7,9%
		% of Total	0,0%	0,0%	3,6%	4,3%	7,9%
	Έγγαμη/ος - Σχέση συμβίωσης	Count	1	19	36	69	125
		% within status	0,8%	15,2%	28,8%	55,2%	100,0%
		% within commun	50,0%	100,0%	87,8%	88,5%	89,3%
		% of Total	0,7%	13,6%	25,7%	49,3%	89,3%
	Μονογονεϊκή οικογένεια	Count	1	0	0	3	4
		% within status	25,0%	0,0%	0,0%	75,0%	100,0%
		% within commun	50,0%	0,0%	0,0%	3,8%	2,9%
		% of Total	0,7%	0,0%	0,0%	2,1%	2,9%
Total	Count	2	19	41	78	140	
	% within status	1,4%	13,6%	29,3%	55,7%	100,0%	
	% within commun	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	1,4%	13,6%	29,3%	55,7%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	20,779 ^a	6	,002
Likelihood Ratio	12,313	6	,055
N of Valid Cases	140		

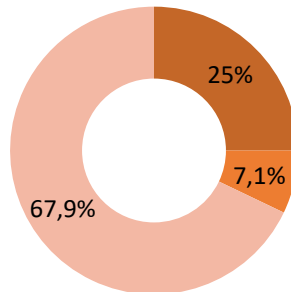
a. 8 cells (66,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,06.

Οι διαζευγμένοι γονείς στο σύνολό τους θεωρούν *πολύ* και *πάρα πολύ* ενδιαφέρον θέμα τα λάθη και τα εμπόδια στην επικοινωνία με τα παιδιά τους, ενώ και οι μονογονεϊκές οικογένειες τάσσονται κατά 75% στο *πάρα πολύ*. Η σημασία που αναγνωρίζεται στο συγκεκριμένο θέμα αφορά τόσο το βάρος της ευθύνης που κουβαλούν γονείς αυτού του οικογενειακού στάτους, όσο και η φύση των θεμάτων που καλούνται να διαχειριστούν (διαζύγιο, απώλεια, πένθος, κ.λπ.). Τέλος, οι έγγαμοι μοιράζονται στις επιλογές της κλίμακας *λίγο* / *μέτρια* / *πολύ* / *πάρα πολύ* με το υψηλότερο ποσοστό (πάνω από το 50%) να συγκεντρώνεται στο *πάρα πολύ*, ακολουθώντας το παράδειγμα των προηγούμενων και επιβεβαιώνοντας πως για όλους η επικοινωνία αποτελεί μείζον ζήτημα.

21. Με ποιον από τους παρακάτω τρόπους πιστεύετε ότι θα ήταν καλό να διεξάγονται οι δράσεις της Σχολής Γονέων;

Τρόπος διεξαγωγής δράσεων

■ Διά ζώσης ■ Εξ αποστάσεως ■ Συνδυασμός

Γράφημα 10 - Τρόπος διεξαγωγής δράσεων

Ο συνδυασμός των διά ζώσης και εξ αποστάσεως δράσεων στο πλαίσιο της Σχολής Γονέων φαίνεται ότι είναι ο δημοφιλέστερος τρόπος διεξαγωγής των δράσεων στο δείγμα μας σε ποσοστό 67,9%. Το 25% προτιμάει αποκλειστικά την δια ζώσης διεξαγωγή και μόνο το 7,1% την εξ αποστάσεως.

22. Από τις παρακάτω υπηρεσίες της Σχολής Γονέων ποιες θεωρείτε περισσότερο και ποιες λιγότερο ενδιαφέρουσες; (Ιεράρχηση)

Το πιο πρόσφορο σχήμα εργασίας και συνεργασίας με τους γονείς στις Σχολές Γονέων θεωρείται αυτό της εργασίας με ομάδες (groupwork). Λαμβάνοντας ως δεδομένο το γεγονός αυτό, καθώς και την εμπειρία της Κοινωνικής Υπηρεσίας του δήμου στις ομάδες γονέων, δημιουργήθηκε μια ερώτηση ιεράρχησης επιπλέον υπηρεσιών που η Σχολή Γονέων μπορεί να προσφέρει. Κάθε γονέας λοιπόν καλείται να ιεραρχήσει αυτές τις υπηρεσίες, βάζοντάς τες σε σειρά προτίμησης ανάλογα με το ενδιαφέρον που καθεμιά παρουσιάζει. Στόχος είναι να προκύψει μια κατάταξη που θα αντιπροσωπεύει την συνολική προτίμηση των γονέων. Για το λόγο αυτό, στηριζόμαστε στη Θεωρία Κοινωνικής Κρίσης, που εξετάζει πώς μπορούν να συγκεντρωθούν οι ατομικές προτιμήσεις για να επιτευχθεί μια συλλογική απόφαση ή μια κοινωνική συνάρτηση ευημερίας. Πρόκειται για ένα

πλαίσιο για την ανάλυση των διαδικασιών και των αποτελεσμάτων της λήψης συλλογικών αποφάσεων.

Βασικά σημεία της Θεωρίας Κοινωνικής Κρίσης είναι τα εξής:

- **Συσσώρευση Προτιμήσεων:** Η Θεωρία Κοινωνικής Κρίσης εξετάζει μεθόδους για τον συνδυασμό ατομικών προτιμήσεων, ψήφων ή απόψεων για τη λήψη συλλογικής απόφασης. Συνηθισμένες μέθοδοι περιλαμβάνουν τα συστήματα ψηφοφορίας, τους κανόνες πλειοψηφίας και άλλους μηχανισμούς συσσώρευσης.
- **Θεώρημα Αδυναμίας του Arrow:** Ένα από τα θεμελιώδη αποτελέσματα στη Θεωρία Κοινωνικής Κρίσης, που διατυπώθηκε από τον οικονομολόγο Kenneth Arrow, αναφέρει ότι κανένα σύστημα ψηφοφορίας κατάταξης δεν μπορεί να μετατρέψει τις ατομικές προτιμήσεις σε μια συλλογική απόφαση, ενώ παράλληλα θα ικανοποιεί ένα σύνολο λογικών κριτηρίων.
- **Συναρτήσεις Κοινωνικής Πρόνοιας:** Η θεωρία ασχολείται επίσης με τη δημιουργία συναρτήσεων κοινωνικής πρόνοιας που συγκεντρώνουν την ατομική χρησιμότητα για να αντικατοπτρίσουν ένα μέτρο κοινωνικής ευημερίας, με στόχο τη λήψη δίκαιων και αποδοτικών αποφάσεων.
- **Εφαρμογές:** Η Θεωρία Κοινωνικής Κρίσης εφαρμόζεται στα οικονομικά, στις πολιτικές επιστήμες και στη θεωρία αποφάσεων για να σχεδιάσει δίκαιες και αποδοτικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων, να αξιολογήσει τα συστήματα ψηφοφορίας και να κατανοήσει τις συνέπειες των συλλογικών επιλογών.

Συνολικά, η Θεωρία Κοινωνικής Κρίσης παρέχει κρίσιμες γνώσεις σχετικά με τις περιπλοκότητες και τις προκλήσεις της λήψης συλλογικών αποφάσεων, επισημαίνοντας τους συμβιβασμούς και τα πιθανά ζητήματα που εγγενείς στη συσσώρευση ατομικών προτιμήσεων (Hwang, C-I. & M-J. Lin, 1988). Στις αρχές της Θεωρίας Κοινωνικής Κρίσης βασίζονται οι μέθοδοι κατάταξης Borda και Cook & Seiford, που εφαρμόζονται για την επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων της παρούσας ερώτησης.

Αρχικά, δημιουργείται πίνακας που περιλαμβάνει όλες τις κατηγορίες σε κάθετο άξονα και όλες τις πιθανές θέσεις κατάταξης (α' - ζ' επιλογή) για κάθε κατηγορία. Καταμετρούνται όλες οι απαντήσεις που συγκεντρώνονται για κάθε κατηγορία σε κάθε επιλογή (α' - ζ') και αποτυπώνονται σε σχετικό πίνακα.

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	α' επιλογή	β' επιλογή	γ' επιλογ ή	δ' επιλογή	ε' επιλογ ή	στ' επιλογή	ζ' επιλογ ή
Εργαστήρια γονέων (workshops)	21	21	28	26	13	11	20
Γραμμή βοήθειας (helpdesk)	44	30	23	17	7	9	10
Σεμινάρια (δια ζώσης / διαδικτυακά)	38	30	26	16	18	9	3
Ομάδες ανοιχτής συζήτησης (forum)	15	35	20	13	20	20	17
Ημερίδες	5	5	16	29	32	46	7
Συνέδρια	2	6	14	25	30	25	38
Έντυπο/ψηφιακό ενημερωτικό/εκπαιδευτικό υλικό	15	13	13	14	20	20	45
Συνολο	140	140	140	140	140	140	140

Πίνακας 62 - Υπηρεσίες Σχολής Γονέων (κατηγορίες & θέσεις κατάταξης)

Μέθοδος Borda: Χρησιμοποιούμε τα στοιχεία του Πίνακα 62. Οι επιλογές θέσης κωδικοποιούνται σε μία αύξουσα κλίμακα από το 1-7, με κάθε αριθμό να αντιπροσωπεύει τις επιλογές α' - ζ'.

Προκειμένου να κατατάξουμε της κατηγορίες, πολλαπλασιάζουμε το πλήθος των απαντήσεων που συγκεντρώθηκαν για κάθε κατηγορία σε κάθε επιλογή (α' – ζ') με τον αντίστοιχο αριθμό θέσης (1-7). Στη συνέχεια αθροίζουμε τα γινόμενα της σειράς για κάθε κατηγορία. Η διαδικασία αυτή εφαρμόζεται για κάθε κατηγορία. Το χαμηλότερο άθροισμα γινομένων καταλαμβάνει την πρώτη θέση στην κατάταξη που θα δημιουργηθεί, καθώς έχει την μικρότερη απόσταση από την πρώτη θέση. Η κατηγορία με το υψηλότερο άθροισμα γινομένων καταλαμβάνει την 7^η και τελευταία θέση στην κατάταξη.

Στην περίπτωσή μας, εφαρμόζοντας τη μέθοδο Borda, προκύπτει πως οι γονείς ενδιαφέρονται περισσότερο για τη Γραμμή βοήθειας (helpdesk) και αμέσως μετά με μικρή διαφορά για τα Σεμινάρια (διά ζώσης/διαδικτυακά), δράσεις που μπορούν να προσφέρουν άμεση υποστήριξη σε γονείς με αυξημένες υποχρεώσεις και περιορισμένο ελεύθερο χρόνο. Το μικρότερο ενδιαφέρον συγκέντρωσαν το Έντυπο/ψηφιακό ενημερωτικό/εκπαιδευτικό υλικό και τέλος τα Συνέδρια. Η πλήρης κατάταξη παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

1 2 3 4 5 6 7

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	α' επιλογ ή	β' επιλογ ή	γ' επιλογ ή	δ' επιλογ ή	ε' επιλογ ή	στ' επιλογ ή	ζ' επιλογ ή	Score Borda	Borda
Εργαστήρια γονέων (workshops)	21	21	28	26	13	11	20	522	3
Γραμμή βοήθειας (helpdesk)	44	30	23	17	7	9	10	400	1
Σεμινάρια (δια ζώσης / διαδικτυακά)	38	30	26	16	18	9	3	405	2
Ομάδες ανοιχτής συζήτησης (forum)	15	35	20	13	20	20	17	536	4
Ημερίδες	5	5	16	29	32	46	7	664	5
Συνέδρια	2	6	14	25	30	25	38	722	7
Έντυπο/ψηφιακό ενημερωτικό/εκπαιδευτικό υλικό	15	13	13	14	20	20	45	671	6
Συνολο	140	140	140	140	140	140	140		

Πίνακας 63 - Μέθος Borda (κατηγορίες & θέσεις κατάταξης)

Μέθοδος Cook & Seiford: Οι Cook & Seiford εξετάζουν το πρόβλημα του προσδιορισμού μιας κατάταξης συμβιβασμού ή συναίνεσης που συμφωνεί καλύτερα με όλες τις κατατάξεις της επιτροπής. Εισάγουν μια συνάρτηση μέτρησης ή απόστασης ως μέτρο συμφωνίας ή διαφωνίας μεταξύ των κατατάξεων. Η κατάταξη συναίνεσης ορίζεται τότε ως εκείνη που ελαχιστοποιεί τη συνολική απόσταση (διαφωνία) (Hwang, C-I. & M-J. Lin, 1988)

Αξιοποιώντας τα στοιχεία του Πίνακα 62, που χρησιμοποιήθηκε και στην μέθοδο Borda, πολλαπλασιάζουμε το πλήθος των απαντήσεων που συγκεντρώθηκαν για κάθε κατηγορία σε κάθε επιλογή (α' – ζ') με τον αριθμό θέσεων που απέχει από την θέση που εξετάζεται κάθε φορά. Στη συνέχεια αθροίζουμε τα γινόμενα της σειράς για κάθε κατηγορία. Για παράδειγμα, για την πρώτη θέση της κατηγορίας “Εργαστήρια γονέων (workshops)” η μέθοδος υπολογισμού θα είναι ως εξής: $(21*0)+(21*1)+(28*2)+(26*3)+(13*4)+(11*5)+(20*6)=382$. Με τη μέθοδο αυτή βρίσκουμε ποια κατηγορία πρέπει να βρεθεί στην 1^η - 7^η θέση με τη μικρότερη δυνατή διάταξη, ώστε η συνολική απόσταση να είναι η λιγότερη δυνατή και να έχει τις λιγότερες αποκλίσεις. Ακολουθεί ο σχετικός πίνακας με το σύνολο των αποτελεσμάτων.

	1	2	3	4	5	6	7
ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	α' επιλογή	β' επιλογή	γ' επιλογή	δ' επιλογή	ε' επιλογή	στ' επιλογή	ζ' επιλογή
Εργαστήρια γονέων (workshops)	382	284	228	228	280	358	458
Γραμμή βοήθειας (helpdesk)	260	208	216	270	358	460	580
Σεμινάρια (δια ζώσης / διαδικτυακά)	265	201	197	245	325	441	575
Ομάδες ανοιχτής συζήτησης (forum)	396	286	246	246	272	338	444
Ημερίδες	524	394	274	186	156	190	316
Συνέδρια	582	446	322	226	180	194	258
Έντυπο/ψηφιακό ενημερωτικό/εκπαιδευτικό υλικό	531	421	337	279	249	259	309
Συνολο	2940	2240	1820	1680	1820	2240	2940

Πίνακας 64 - Μέθοδος Cook & Seiford (α)

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	α' επιλογή	β' επιλογή	γ' επιλογή	δ' επιλογή	ε' επιλογή	στ' επιλογή	ζ' επιλογή	
Εργαστήρια γονέων (workshops)	0	0	1	0	0	0	0	1
Γραμμή βοήθειας (helpdesk)	1	0	0	0	0	0	0	1
Σεμινάρια (δια ζώσης / διαδικτυακά)	0	1	0	0	0	0	0	1
Ομάδες ανοιχτής συζήτησης (forum)	0	0	0	1	0	0	0	1
Ημερίδες	0	0	0	0	1	0	0	1
Συνέδρια	0	0	0	0	0	1	0	1
Έντυπο/ψηφιακό ενημερωτικό/εκπαιδευτικό υλικό	0	0	0	0	0	0	1	1
	1	1	1	1	1	1	1	

Πίνακας 65 - Μέθοδος Cook & Seiford (β)

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ	α' επιλογή	β' επιλογή	γ' επιλογή	δ' επιλογή	ε' επιλογή	στ' επιλογή	ζ' επιλογή	Cook & Seiford
Εργαστήρια γονέων (workshops)	0	0	228	0	0	0	0	3
Γραμμή βοήθειας (helpdesk)	260	0	0	0	0	0	0	1
Σεμινάρια (δια ζώσης / διαδικτυακά)	0	201	0	0	0	0	0	2
Ομάδες ανοιχτής συζήτησης (forum)	0	0	0	246	0	0	0	4
Ημερίδες	0	0	0	0	156	0	0	5
Συνέδρια	0	0	0	0	0	194	0	6
Έντυπο/ψηφιακό ενημερωτικό/εκπαιδευτικό υλικό	0	0	0	0	0	0	309	7
								1594

Πίνακας 66 - Μέθοδος Cook & Seiford (κατηγορίες & θέσεις κατάταξης) (γ)

Τα αποτελέσματα των δύο μεθόδων συγκλίνουν αναφορικά με την κατάταξη των υπηρεσιών της Σχολής Γονέων. Η μόνη διαφορά εντοπίζεται στις δύο τελευταίες θέσεις, τις οποίες και στις δύο μεθόδους καταλαμβάνουν τα Συνέδρια και το Έντυπο/ψηφιακό ενημερωτικό/εκπαιδευτικό υλικό, με αντίστροφη ωστόσο κατάταξη.

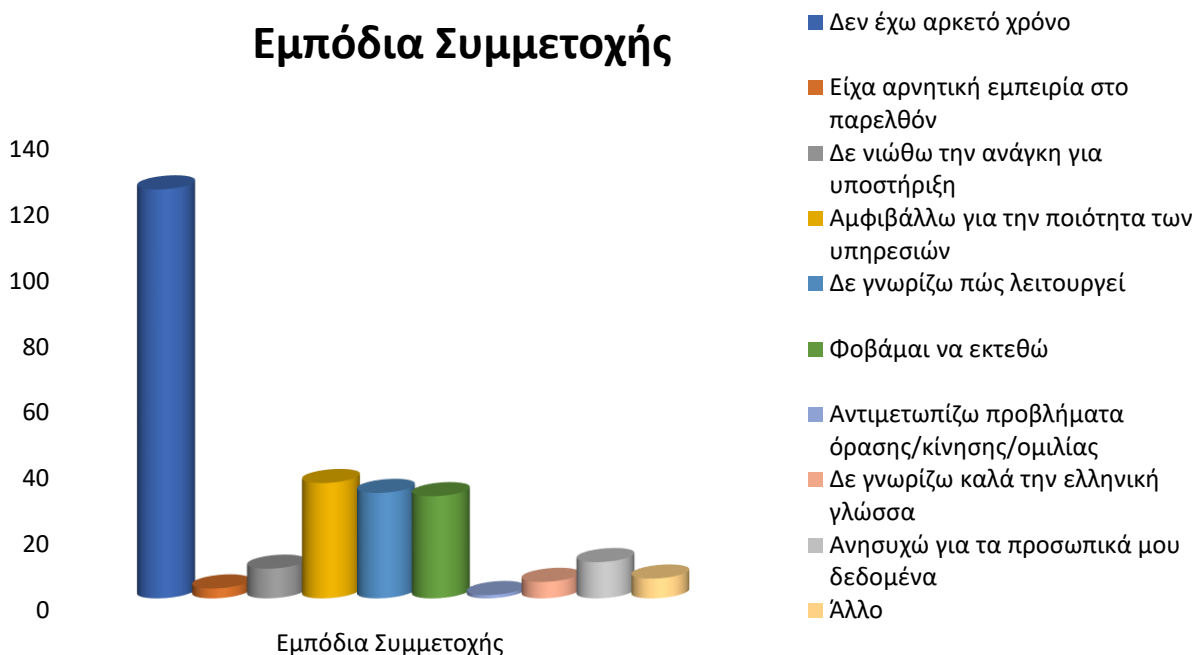
Υποστηρικτικές δράσεις Σχολής Γονέων – Κατάταξη		
	Borda	Cook & Seiford
1^η θέση	Γραμμή βοήθειας (helpdesk)	Γραμμή βοήθειας (helpdesk)
2^η θέση	Σεμινάρια (δια ζώσης / διαδικτυακά)	Σεμινάρια (δια ζώσης / διαδικτυακά)
3^η θέση	Εργαστήρια γονέων (workshops)	Εργαστήρια γονέων (workshops)
4^η θέση	Ομάδες ανοιχτής συζήτησης (forum)	Ομάδες ανοιχτής συζήτησης (forum)
5^η θέση	Ημερίδες	Ημερίδες
6^η θέση	Έντυπο/ψηφιακό ενημερωτικό/ εκπαιδευτικό υλικό	Συνέδρια
7^η θέση	Συνέδρια	Έντυπο/ψηφιακό ενημερωτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Πίνακας 67 - Υποστηρικτικές δράσεις Σχολής Γονέων – Κατάταξη (Borda - Cook & Seiford)

23. Ποιοι λόγοι πιστεύετε ότι θα ήταν εμπόδιο για τη συμμετοχή στις δράσεις της Σχολής Γονέων;

Τα εμπόδια που απασχολούν τους γονείς φαίνεται να είναι τόσο δομικά, σχετίζονται δηλαδή με δυσκολία προσέλευσης στις δράσεις, όσο και αντιληπτικά, που σημαίνει ότι συνδέονται με σκέψεις, αντιλήψεις και συναισθήματα (Barnes και Freude-Lagevardi, 2002). Πιο συγκεκριμένα, από τα αποτελέσματα προκύπτει πως το κύριο εμπόδιο που εκφράζουν οι γονείς για τη συμμετοχή τους στις δράσεις της Σχολής Γονέων είναι η έλλειψη χρόνου. Συγκεκριμένα, 124 από τους 140 γονείς του δείγματος θεωρούν ότι δεν διαθέτουν τον απαιτούμενο χρόνο προκειμένου να συμμετέχουν σε τέτοιες δράσεις, ενώ εμπόδια που αφορούν στην ποιότητα των υπηρεσιών, τον φόβο έκθεσης και την άγνοια για τον τρόπο λειτουργίας εμφανίζουν πολύ χαμηλότερα ποσοστά, ενισχύοντας την κυριαρχία του περιορισμένου χρόνου.

Εμπόδια Συμμετοχής

Γράφημα 11 - Εμπόδια συμμετοχής γονέων σε δράσεις Σχολής Γονέων

Το γεγονός αυτό δεν προκαλεί ενδεχομένως έκπληξη, δεδομένου του ρυθμού της σύγχρονης ζωής και των αυξημένων απαιτήσεων. Με ακόμα λιγότερες απαντήσεις ακολουθούν η ανησυχία για τα προσωπικά δεδομένα και η απουσία ανάγκης για υποστήριξη. Αρνητική εμπειρία, μη επαρκή γνώση της ελληνικής γλώσσας και προβλήματα όρασης/κίνησης/ομιλίας εμφανίζονται τελευταία στις επιλογές. Στις λίγες απαντήσεις που συγκέντρωσε η επιλογή “Άλλο”, ελάχιστες ήταν οι διευκρινήσεις που δόθηκαν και ήταν εξής:

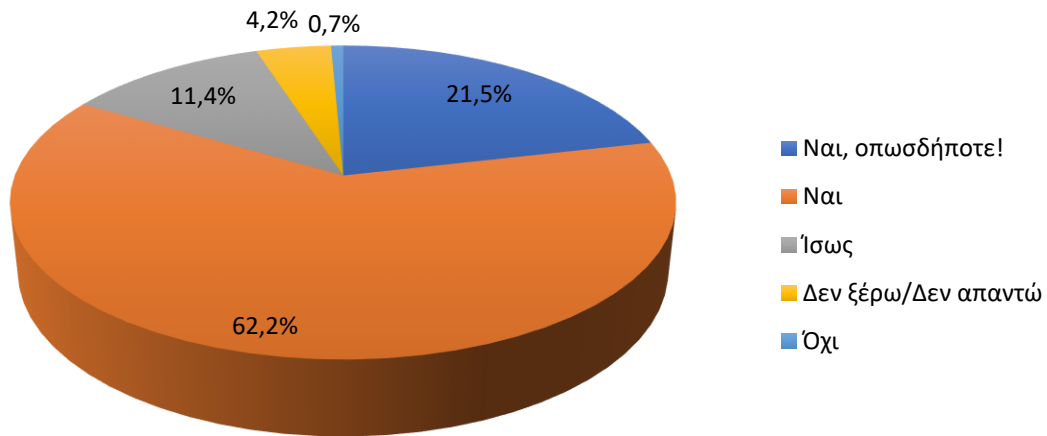
- *Αισθάνομαι ότι θα υπολειτουργεί όπως οι περισσότερες υπηρεσίες του δήμου & θα «πεταχτούν» τα λεφτά άδικα*
- *Μόνο πρακτικά λειτουργεί - όχι θεωρία*
- *Κανένας λόγος*

Αναφορικά με την πρώτη απάντηση διακρίνεται η δυσπιστία απέναντι στο έργο της Σχολής Γονέων και κατ'επέκταση σε προσφερόμενες υπηρεσίες του δήμου. Η επόμενη απάντηση, αν και δεν χαρακτηρίζεται από σαφή διατύπωση, υποθέτουμε πως εκφράζει προβληματισμό απέναντι στον θεωρητικό τρόπο προσέγγισης των δράσεων και την έλλειψη πρακτικής εφαρμογής. Η τρίτη και

τελευταία απάντηση, δεν αναγνωρίζει την πιθανότητα ύπαρξης κάποιου εμποδίου, κάτι που δεν είχε προβλεφθεί στις επιλογές.

24. Θεωρείτε αναγκαία τη λειτουργία Σχολής Γονέων στον Δήμο Ιλίου;

Αναγκαιότητα Λειτουργίας Σχολής Γονέων

Γράφημα 12 - Αναγκαιότητα λειτουργίας Σχολής Γονέων

Η συντριπτική πλειοψηφία του δείγματος (83,7% - 117 γονείς) αναγνωρίζει την ανάγκη λειτουργίας της Σχολής Γονέων στον δήμο Ιλίου απαντώντας *Ναι, οπωσδήποτε!* και *Ναι* στη σχετική ερώτηση. Πολύ μικρότερο εμφανίζεται το ποσοστό που διατηρεί κάποιες επιφυλάξεις σχετικά με το πόσο απαραίτητη κρίνεται η Σχολή Γονέων στον δήμο, επιλέγοντας την απάντηση *Ίσως* σε ποσοστό 11,4%. Τέλος, μόλις το 4,2% ανήκει στο *Δεν ξέρω/Δεν απαντώ* και μόλις το 0,7% δήλωσε *Όχι*, δεν είναι αναγκαία.

8. Συμπεράσματα

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να διερευνήσει τις αντιλήψεις και τις πραγματικές ανάγκες των γονέων σε ό,τι αφορά τις απαιτήσεις του ρόλου τους με σκοπό την αποτελεσματικότερη υποστήριξη των παιδιών τους στην ψυχοσυναισθηματική τους ανάπτυξη. Τα αποτελέσματα που συλλέγησαν θα αξιοποιηθούν στην εκπόνηση ενός ολοκληρωμένου Σχεδίου Δράσης για την αναβάθμιση της λειτουργίας της Σχολής Γονέων του δήμου Ιλίου, που θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες των γονέων.

Η μεγάλη συμμετοχή των γυναικών (108) έναντι των ανδρών (32) γονέων στην ερευνητική διαδικασία συνηγορεί στην άποψη ότι οι μαμάδες επιδεικνύουν αυξημένο ενδιαφέρον για την ανατροφή των παιδιών σε σχέση με τους μπαμπάδες, όπως προκύπτει από έρευνες σε δυτικές χώρες. Συγκεκριμένα, αν και η συμμετοχή των πατέρων έχει αυξηθεί σημαντικά τις τελευταίες δεκαετίες, φαίνεται ότι το βάρος της ανατροφής παιδιών επωμίζονται δυσανάλογα οι γυναίκες σε σύγκριση με τους άνδρες (Minkin & Horowitz, 2023. Nomaguchi & Milkie, 2020. Parker & Wang, 2013).

Περισσότεροι από τους μισούς γονείς ήταν 36-45 ετών, ενώ ακολουθούν με μεγάλη διαφορά οι γονείς 46-55 ετών. Τα αποτελέσματα αυτά δεν εκπλήσσουν, αν αναλογιστούμε αφενός ότι η μέση ηλικία τεκνοποίησης, τουλάχιστον για τις μητέρες που εκπροσωπούν και το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος, είναι τα τριάντα (30) έτη (ΕΛΣΤΑΤ, 2021), καθώς και το γεγονός πως τα ερωτηματολόγια της παρούσας έρευνας προωθήθηκαν σε σχολεία και συλλόγους γονέων και κηδεμόνων, άρα σε γονείς με παιδιά σχολικής ηλικίας. Ελάχιστοι ήταν οι γονείς ηλικίας 26-35 ετών, ενώ κανένας γονιός δεν ανήκε στο ηλικιακό εύρος 18-25. Αυτό δείχνει μια τάση των νέων να θέτουν σε προτεραιότητα τις σπουδές και την επαγγελματική τους σταδιοδρομία μέχρι περίπου την ηλικία των 30 ετών, με τη δημιουργία οικογένειας να μετατίθεται για αργότερα.

Από τους γονείς του δείγματος περίπου οι μισοί έχουν λάβει τριτοβάθμια εκπαίδευση (ΑΕΙ/ΤΕΙ), ενώ εμφανίζονται και κάποιοι με μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών, στοιχεία που επιτρέπουν να συμπεράνουμε ότι το επίπεδο μόρφωσης των γονέων συνδέεται με το ενδιαφέρον τους για πρωτοβουλίες σχετικά με την εκπαίδευσή τους στον γονεϊκό τους ρόλο.

Η συντριπτική πλειοψηφία των γονέων είναι εργαζόμενοι, που απασχολούνται ως ιδιωτικοί ή δημόσιοι υπάλληλοι και ελεύθεροι επαγγελματίες. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με το πολύ μεγάλο ποσοστό γυναικών που συμμετείχαν στην έρευνα και τους ελάχιστους γονείς που δήλωσαν οικιακά, μαρτυρά την αλλαγή που έχει συντελεστεί στην δομή και στους ρόλους της οικογένειας, με

τη γυναίκα να εργάζεται και να συμβάλλει στον οικογενειακό οικονομικό προϋπολογισμό (Παππά, 2017).

Από τα αποτελέσματα φαίνεται ακόμη ότι τα παιδιά μεγαλώνουν σε οικογένειες δύο γονέων, αφού η συντριπτική πλειοψηφία του δείγματος έχει δηλώσει ότι είναι έγγαμοι ή βρίσκονται σε σχέση συμβίωσης. Λίγες είναι οι περιπτώσεις διαζευγμένων γονέων και ακόμα λιγότερες οι μονογονεϊκές οικογένειες, γεγονός που προκαλεί έκπληξη αν αναλογιστεί κανείς τα ποσοστά διαζυγίων και μονογονεϊκών οικογενειών στις μέρες μας (ΕΛΣΤΑΤ, 2019).

Τα αποτελέσματα της έρευνας αναφορικά είναι αντιπροσωπευτικά της σύστασης της ελληνικής οικογένειας, με τον αριθμό παιδιών ανά οικογένεια τα τελευταία χρόνια να έχει περιοριστεί σημαντικά. Οι περισσότεροι γονείς του δείγματος έχουν δύο παιδιά, ενώ ακολουθούν οι γονείς με ένα μόνο παιδί. Αντίθετα, ελάχιστοι είναι οι τρίτεκνοι ή πολύτεκνοι γονείς. Στην Ελλάδα, σύμφωνα με την απογραφή της ΕΛΣΤΑΤ το 2011, ο μέσος αριθμός παιδιών που αναλογεί ανά γυναίκα που έχει γεννήσει είναι 2,15 παιδιά, ενώ σε έρευνα της Eurostat ο δείκτης γονιμότητας έφτασε 1,38 για το έτος 2016, που βρίσκεται κάτω από το όριο πολύ χαμηλής γονιμότητας (διαΝΕΟσις, 2019). Μολονότι δεν έχουμε στη διάθεσή μας στατιστικά στοιχεία της τελευταίας απογραφής, φαντάζει δύσκολο ο αριθμός αυτός να έχει αυξηθεί, συνυπολογίζοντας τις οικονομικές συνθήκες στη χώρα, αλλά και την ενεργή παρουσία των γυναικών στην επαγγελματική ζωή.

Συγκεντρωτικά, όσον αφορά τα δημογραφικά στοιχεία, οι περισσότεροι συμμετέχοντες στην έρευνα ήταν γονείς 36-45 ετών, εργαζόμενοι, απόφοιτοι δευτεροβάθμιας & τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, έγγαμοι ή σχέση συμβίωσης με 1 ή 2 παιδιά. Βασική προϋπόθεση για τη συμμετοχή τους ήταν να κατοικούν στον δήμο Ιλίου και να είναι γονείς.

Κατά τη διερεύνηση των αντιλήψεων των γονέων σε σχέση με τις υποστηρικτικές δράσεις για γονείς που έχουν υλοποιηθεί από την Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου Ιλίου, προέκυψε πως οι περισσότεροι από τους μισούς γονείς αγνοούσαν την υλοποίηση τέτοιων δράσεων, γεγονός που μπορεί να οφείλεται σε ελλιπή ενημέρωση εκ μέρους του δήμου, σε έλλειψη ενδιαφέροντος από τη μεριά των γονέων ή σε συνδυασμό των δύο.

Όσοι από τους γονείς ήταν ενήμεροι για τις δράσεις της Κοινωνικής Υπηρεσίας δήλωσαν πως βασική πηγή πληροφόρησης ήταν το σχολείο και το διαδίκτυο. Η ενημέρωση μέσω διαδικτύου δεν ξαφνιάζει αν σκεφτεί κανείς ότι αποτελεί έναν μαζικό, εύκολο και οικονομικό τρόπο προώθησης και

επικοινωνίας και ότι στη σύγχρονη εποχή της καλπάζουσας τεχνολογικής ανάπτυξης η χρήση του ίντερνετ είναι μονόδρομος. Αντίστοιχα, το σχολείο αποτελεί σημαντικό κανάλι επικοινωνίας με τους γονείς, συμπεριλαμβανομένων των συλλόγων γονέων και κηδεμόνων, με την Κοινωνική Υπηρεσία να αναγνωρίζει τον ρόλο του και να επενδύει στην δικτύωση με τις σχολικές μονάδες του δήμου. Λιγότεροι ήταν οι συμμετέχοντες που ενημερώθηκαν από άλλους γονείς, είτε διότι οι περισσότεροι δεν ήταν ενήμεροι είτε γιατί η ανάγκη και η λήψη υποστήριξης στον γονεϊκό τους ρόλο αποτελεί θέμα ταμπού. Επίσης, πολύ χαμηλότερα στις απαντήσεις κινήθηκε η πληροφόρηση μέσω e-mail, που μολονότι συνιστά μαζικό τρόπο ενημέρωσης, απαιτεί λίστα με στοιχεία επικοινωνίας και εμπλέκει θέματα προστασίας προσωπικών δεδομένων, ενώ τα ενημερωτικά φυλλάδια και οι αφίσες πιθανόν δεν προτιμήθηκαν για την προώθηση των δράσεων καθώς κοστίζουν και επιβαρύνουν το περιβάλλον. Τέλος, κανένας γονιός δεν ενημερώθηκε τηλεφωνικά, πρακτική που όπως και το email προϋποθέτει τη γνώση προσωπικών δεδομένων και ταυτόχρονα κρίνεται ασύμφορη και χρονοβόρα.

Αξίζει να αναφερθεί πως από τους 53 γονείς που δήλωσαν πως έχουν λάβει ενημέρωση για τις πρωτοβουλίες της Κοινωνικής Υπηρεσίας, η συντριπτική πλειοψηφία δεν συμμετείχε σε κάποια δράση.

Μολονότι έγινε προσπάθεια μέσω της έρευνας να αξιολογηθεί η εμπειρία των γονέων που συμμετείχαν στις δράσεις του δήμου και να καταγραφούν τόσο οι δράσεις που έλαβαν μέρος όσο και ο βαθμός ικανοποίησής τους από αυτές, αυτό δεν κατέστη δυνατό, καθώς ελάχιστος ήταν ο αριθμός των γονέων από το συνολικό δείγμα που υποστηρίχθηκε από τον δήμο και οι απαντήσεις τους δεν κρίθηκαν αξιόπιστες.

Βάρος δόθηκε κατά την έρευνα στην ανίχνευση του ενδιαφέροντος των γονέων αναφορικά με τη θεματολογία της Σχολής Γονέων, προκειμένου τα αποτελέσματα αυτά να αποτελέσουν τροφή για το Σχέδιο Δράσης. Το ενδιαφέρον των γονέων φάνηκε να εστιάζεται κυρίως σε θεματικές που έχουν σχέση με τη σχολική ζωή των παιδιών, την τεχνολογία, βιολογικές & συναισθηματικές ανάγκες, τη διαχείριση κρίσεων και την επικοινωνία. Τους απασχολούν θέματα επίκαιρα, όπως ο σχολικός και διαδικτυακός εκφοβισμός, η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση και η εξάρτηση από κινητό/τάμπλετ/υπολογιστή/κονσόλες, φαινόμενα σε έξαρση, όπως επιβεβαιώνουν και σχετικές έρευνες, με 1 στα 3 παιδιά σε όλη την Ελλάδα, να δέχεται εκφοβισμό (Χαμόγελο του Παιδιού, 2023) και το ίδιο ποσοστό να παραδέχεται ή να νομίζει ότι έχει πρόβλημα εθισμού στο διαδίκτυο (Ελληνικό Κέντρο Ασφαλούς Διαδικτύου, 2018). Ταυτόχρονα, διαχρονικά θέματα, επί παραδείγματι η

διαχείριση συγκρούσεων, η εφηβεία και η οριοθέτηση της συμπεριφοράς των παιδιών, που κυριαρχούν στην θεματολογία των Σχολών Γονέων βάσει βιβλιογραφικής ανασκόπησης, δεν απουσιάζουν από τις υψηλές θέσεις στη λίστα ενδιαφέροντος των γονέων (βλ. *Πίνακα 52*).

Οι περισσότεροι γονείς προτιμούν ως τρόπο διεξαγωγής των δράσεων το υβριδικό μοντέλο, δηλαδή τον συνδυασμό διά ζώσης και εξ αποστάσεως, επιλογή που συνδυάζει την ανάγκη για επαφή, επικοινωνία και βιωματική μάθηση και παράλληλα το ζήτημα της έλλειψης χρόνου και της περιορισμένης διαθεσιμότητας.

Πέρα από τις ομάδες γονέων που αποτελούν τον κορμό των εκπαιδευτικών δράσεων πρόληψης της Σχολής Γονέων, οι υπόλοιπες δράσεις για τις οποίες οι γονείς εξέφρασαν την προτίμησή τους και κυρίως η κατάταξη που προέκυψε από τις απαντήσεις τους, επιτρέπει να εξάγουμε ορισμένα συμπεράσματα σε σχέση με τα χαρακτηριστικά που οι γονείς θέτουν σε προτεραιότητα. Ειδικότερα, η γραμμή βοήθειας (helpdesk), που εμφανίζεται ως η πιο δημοφιλής υπηρεσία, αποτελεί μια εξατομικευμένη υπηρεσία υποστήριξης, εστιάζοντας στο θέμα που απασχολεί τον εκάστοτε γονιό, άμεσα και γρήγορα, προσφέροντας τη δυνατότητα ανωνυμίας και ταυτόχρονα προσωπικής επικοινωνίας, χωρίς ο γονιός να εκτίθεται στον ειδικό ή σε κοινό, διαθέσιμη από οπουδήποτε και οποτεδήποτε υπάρχει ανάγκη. Η επιθυμία των γονέων για δράσεις που δεν απαιτούν απαραίτητα τη φυσική παρουσία επιτρέποντας την εξοικονόμηση χρόνου διακρίνεται επίσης από την υψηλή θέση που κατέχουν τα σεμινάρια τα οποία μπορούν να διεξάγονται και εξ αποστάσεως. Επίσης, τα σεμινάρια έχουν μια πολύ πιο περιορισμένη και συγκεκριμένη θεματική στόχευση σε αντίθεση με τις ημερίδες ή τα συνέδρια που βρίσκονται στις τελευταίες θέσεις κατάταξης. Συνεπώς, οι γονείς ενδιαφέρονται λιγότερο για δράσεις με ευρεία θεματολογία, που τους βομβαρδίζουν με σωρεία πληροφοριών τις οποίες δεν έχουν τον χρόνο να επεξεργαστούν και μάλιστα σε ένα επίσημο και συχνά απρόσωπο πλαίσιο διεξαγωγής. Αντίστοιχα, οι γονείς δεν παρουσιάζονται πρόθυμοι να ενημερώνονται από έντυπο ή ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό, ένα επίσης απρόσωπο μέσο, με πιθανόν δυσνόητο ή επιστημονικό περιεχόμενο, που απαιτεί χρόνο, συγκέντρωση, αυτοπειθαρχία και δεξιότητες κατανόησης & επεξεργασίας των πληροφοριών. Τέλος, δράσεις που προϋποθέτουν έκθεση σε κοινό και ενεργή συμμετοχή των γονέων και διαδραστικότητα, όπως τα εργαστήρια και οι ομάδες ανοιχτής συζήτησης (forum) γονέων, παρουσιάζουν μέτριο ενδιαφέρον. Συμπερασματικά, οι γονείς αναζητούν δράσεις που θα τους παρέχουν πρακτικές λύσεις για καθημερινά προβλήματα και όχι ακαδημαϊκές και εξειδικευμένες γνώσεις θεωρητικού χαρακτήρα, αφιερώνοντας τον ελάχιστο δυνατό χρόνο και κόπο και με χαμηλό βαθμό έκθεσης (βλ. *Πίνακα 67*).

Η έλλειψη χρόνου συνιστά για τους γονείς το μεγαλύτερο εμπόδιο στη συμμετοχή τους στη Σχολή Γονέων, γεγονός που επιβεβαιώνει τις αυξημένες υποχρεώσεις των γονέων λόγω των πολλαπλών ρόλων που καλούνται να ικανοποιήσουν (π.χ. γονέας, σύντροφος, εργαζόμενος, φίλος, πολίτης). Επανέρχεται επίσης ο φόβος της έκθεσης που μαζί με τις αμφιβολίες για την ποιότητα των υπηρεσιών και την άγνοια για τον τρόπο λειτουργίας φαίνεται να τους απασχολούν σε μικρότερη κλίμακα. Λιγότεροι είναι οι γονείς που εμφανίζονται να ανησυχούν για τα προσωπικά τους δεδομένα, που δεν νιώθουν την ανάγκη για υποστήριξη, δεν γνωρίζουν καλά την ελληνική γλώσσα, είχαν αρνητική εμπειρία στο παρελθόν ή αντιμετωπίζουν προβλήματα όρασης/κίνησης/ομιλίας.

Ενθαρρυντικό είναι το γεγονός πως οι γονείς μολονότι δεν γνώριζαν και δεν συμμετείχαν στην πλειοψηφία τους στις υποστηρικτικές δράσεις της Κοινωνικής Υπηρεσίας του δήμου και παρά τα εμπόδια που προέβαλαν στη συμμετοχή τους, αναγνωρίζουν την αναγκαιότητα λειτουργίας της Σχολής Γονέων στον δήμο τους, άρα και τα οφέλη που μπορούν να αποκομίσουν από αυτήν. Κατ'επέκταση, συμπεραίνουμε ότι οι γονείς είναι πρόθυμοι να επωφεληθούν από τις δράσεις της Σχολής Γονέων και να διαχειριστούν πιθανά εμπόδια και στερεότυπα που συνοδεύουν την απόφαση συμμετοχής τους. Ωστόσο, πέραν της προσωπικής ευθύνης του γονέα, και η ίδια η Σχολή Γονέων είναι υπεύθυνη να δημιουργήσει εκείνες τις συνθήκες που θα επιτρέψουν στους γονείς να αναζητήσουν βοήθεια, εμπνέοντας ασφάλεια και αξιοπιστία, προσφέροντας επιστημονική καθοδήγηση και τελικώς επιτυγχάνοντας την αλλαγή κουλτούρας όσον αφορά την εκπαίδευση γονέων.

9. Προτάσεις

Η ανατροφή των παιδιών αποτελεί μια περίπλοκη και συνεχώς εξελισσόμενη πρόκληση για τους γονείς. Σε μια εποχή ραγδαίων κοινωνικών και τεχνολογικών αλλαγών, οι σχολές γονέων διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στην υποστήριξη των γονέων και την ενίσχυση των δεξιοτήτων τους. Η παρούσα διπλωματική εργασία, διερευνώντας τις γονεϊκές ανάγκες, παρήγαγε ένα ολοκληρωμένο Σχέδιο Δράσης με σκοπό την αποτελεσματική οργάνωση και λειτουργία μιας Σχολής Γονέων και ως εκ τούτου την παροχή ποιοτικών υπηρεσιών. Παρότι η υπάρχουσα έρευνα έχει ρίξει φως σε σημαντικές πτυχές του θέματος, προσφέρεται χώρος περαιτέρω διερεύνησης, και στο πλαίσιο αυτό η εργασία καταλήγει σε προτάσεις για μελλοντική έρευνα, όπως συνοψίζονται παρακάτω:

- ✓ **Ποιοτικές έρευνες:** Ατομικές συνεντεύξεις ή ομαδικές συζητήσεις με γονείς από διαφορετικά κοινωνικοοικονομικά και πολιτισμικά υπόβαθρα, θα επιτρέψουν βαθιά κατανόηση γύρω από τις αντιλήψεις, τις προσδοκίες και τις ανησυχίες τους σχετικά με τις Σχολές Γονέων.
- ✓ **Ποσοτικές έρευνες:** Αν και στην περίπτωση μας διεξήχθη ποσοτική έρευνα, προτείνεται η διεύρυνση του δείγματος ή/και η προσθήκη μεταβλητών (π.χ. διερεύνηση αναγκών μελλοντικών γονέων)
- ✓ **Μελέτες περίπτωσης:** Χρήσιμο είναι να εξεταστούν σε βάθος μεμονωμένες περιπτώσεις Σχολών Γονέων που έχουν αποδειχθεί επιτυχημένες ή όχι, για να εντοπιστούν παράγοντες που συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητά τους. Η σύγκριση διαφορετικών μοντέλων λειτουργίας, προγραμμάτων σπουδών και μεθόδων διδασκαλίας, μπορεί να οδηγήσει σε συμπεράσματα και στη διατύπωση συστάσεων για την ανάπτυξη και υλοποίηση αποτελεσματικών Σχολών Γονέων. Στο πλαίσιο αυτό κινήθηκε και η δική μας έρευνα γύρω από τη διεθνή εμπειρία και τις καλές πρακτικές, αλλά ωφέλιμη θα ήταν και η μελέτη αντίστοιχων περιπτώσεων στον ελλαδικό χώρο.
- ✓ **Συγκριτική έρευνα:** Η σύγκριση των αντιλήψεων και των αναγκών των γονέων σε διαφορετικές περιοχές, πολιτισμούς ή χώρες, λαμβάνοντας υπόψη κοινωνικοοικονομικούς, πολιτισμικούς και εκπαιδευτικούς παράγοντες, μπορεί να συμβάλει στη ανάπτυξη και τον εμπλουτισμό πολιτισμικά ευαίσθητων και προσαρμοσμένων προγραμμάτων Σχολών Γονέων.
- ✓ **Διαχρονική έρευνα:** Οι διαχρονικές μελέτες εξετάζουν πώς οι αντιλήψεις και οι ανάγκες των γονέων αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου λόγω μεταβολών στην κοινωνία, την οικονομία, την τεχνολογία και το εκπαιδευτικό σύστημα, σε σχέση με τις Σχολές Γονέων. Τα

ευρήματα μπορούν να διασφαλίσουν ότι οι σχολές γονέων παραμένουν ενημερωμένες και ανταποκρίνονται στις τρέχουσες ανάγκες των γονέων.

Εκτός από τις προαναφερθείσες μεθόδους έρευνας, σημαντικό είναι να αξιοποιηθούν πηγές πληροφοριών για τις αντιλήψεις και τις ανάγκες των γονέων από τις σχολές γονέων. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- Δημοσιευμένες υφιστάμενες **έρευνες και μελέτες** σε επιστημονικά περιοδικά, εκπαιδευτικές ιστοσελίδες και οργανισμούς που ασχολούνται με θέματα γονεϊκότητας και εκπαίδευσης.
- **Στατιστικά δεδομένα** από κρατικές υπηρεσίες, ερευνητικά κέντρα και οργανισμούς που αφορούν σε θέματα όπως η συμμετοχή των γονέων στην εκπαίδευση, τα επίπεδα ικανοποίησης από σχολές γονέων, οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες και οι εκπαιδευτικές ανάγκες των παιδιών.
- **Εκθέσεις και αξιολογήσεις** από υφιστάμενες σχολές γονέων, οργανισμούς, ερευνητές ή φορείς που ασχολούνται με την αξιολόγηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων.
- **Διαδικτυακές κοινότητες και φόρουμ γονέων**, για άμεση πληροφόρηση για τις αντιλήψεις, τις εμπειρίες και τις ανάγκες των γονέων σε σχέση με τις σχολές γονέων.
- **Συνέδρια, εκδηλώσεις, ημερίδες και εργαστήρια** που εστιάζουν σε θέματα γονεϊκότητας, εκπαίδευσης και σχολών γονέων, για επαφή με ειδικούς, ερευνητές και γονείς, και ανταλλαγή απόψεων και ιδεών.
- Σημαντική είναι ακόμη η **συνεργασία** με διάφορους φορείς και οργανισμούς που εμπλέκονται στην εκπαίδευση και την υποστήριξη γονέων, όπως τα σχολεία, οι τοπικές αρχές και οι μη κερδοσκοπικές οργανώσεις.

Τελειώνοντας, κρίνουμε απαραίτητο να επισημάνουμε ότι κατά τη διάρκεια της έρευνας που διεξάγαμε συναντήσαμε πολύ μεγάλη δυσκολία στον εντοπισμό των Σχολών Γονέων που λειτουργούν σε νομούς και δήμους, ώστε να έχουμε ολοκληρωμένη εικόνα της εφαρμογής του θεσμού πανελλαδικά. Συνεπώς, προτείνεται να συγκεντρωθούν αυτές οι πληροφορίες που αφορούν όλες τις Σχολές Γονέων στη χώρα και να υπάρχουν διαθέσιμες στο ευρύ κοινό μέσω του INEΔΙΒΙΜ ή άλλου αρμόδιου φορέα. Με αυτόν τον τρόπο, θα διευκολυνθεί η ενημέρωση και η πρόσβαση τόσο των ενδιαφερόμενων γονέων όσο και των ερευνητών που θα αποφασίσουν να ασχοληθούν με το παρόν πεδίο. Εκτός όμως από αυτό, ο συγκεκριμένος φορέας είναι σημαντικό να επικοινωνεί με τις Σχολές Γονέων, να ενημερώνεται και να ενημερώνει για τις νέες τάσεις και καλές πρακτικές, να

προτείνει και να δίνει κατευθυντήριες γραμμές και να καλεί σε συζήτηση ειδικούς και εμπλεκόμενους για την αποτελεσματικότητα των δομών. Στόχος του δεν θα είναι να περιορίζει ή να εποπτεύει τη λειτουργία τους, αλλά να υποστηρίζει και να εμπνέει.

10. Σχέδιο Δράσης

10.1 Σχεδιασμός

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζεται ένα ολοκληρωμένο Σχέδιο Δράσης τριετούς διάρκειας που στόχο έχει την αναβάθμιση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας της Σχολής Γονέων προς όφελος των πολιτών του Δήμου Ιλίου. Η αναβάθμιση εστιάζεται στην αναδιοργάνωση της λειτουργίας της Σχολής Γονέων μέσα από ένα σύνολο δράσεων που διατρέχουν τους κάτωθι πυλώνες:

Εικόνα 11 - Πυλώνες Αναβαθμισης Σχολής Γονεών

Το Σχέδιο Δράσης έχει στηριχτεί:

- στην μελέτη αποτύπωσης της υπάρχουσας κατάστασης των υπηρεσιών γονεϊκής υποστήριξης της Κοινωνικής Υπηρεσίας του Δήμου Ιλίου,
- στις διεθνώς καλές πρακτικές που ερευνήθηκαν κατά τη βιβλιογραφική ανασκόπηση και εφαρμόζονται σε συναφή πεδία, και τέλος
- στην ανάλυση των αντιλήψεων και πραγματικών αναγκών των γονέων, όπως αναδείχθηκαν στο πλαίσιο της έρευνας.

Πληροφορίες που αντλήθηκαν στη φάση της αποτύπωσης σχετικά με το προσωπικό, το πλήθος και τον χαρακτήρα των υποστηρικτικών δράσεων, τις εγκαταστάσεις και τον εξοπλισμό στο πλαίσιο λειτουργίας των ομάδων γονέων της Κοινωνικής Υπηρεσίας του δήμου, λήφθηκαν υπόψη στο Σχέδιο Δράσης. Έγινε συνεπώς προσπάθεια αφενός να αξιοποιηθούν τα δυνατά σημεία της υπάρχουσας δομής και αφετέρου να καλυφθούν ανάγκες και ελλείψεις που διαπιστώθηκαν.

Επίσης, η διερεύνηση διεθνώς καλών πρακτικών ενέπνευσε με την σειρά της τον σχεδιασμό και εμπλουτισμό δράσεων που προωθούν την διεπιστημονικότητα, τον εθελοντισμό, την ουσιαστική αλληλεπίδραση γονέων και παιδιών καθώς και πρωτοβουλίες πρόληψης και παρέμβασης.

Αναφορικά με τις στάσεις και τις ανάγκες των γονέων, όπως αναδείχθηκαν από την έρευνα, πορίσματα που επηρέασαν καθοριστικά την εκπόνηση του Σχεδίου Δράσης σχετίζονται κατ' αρχάς με το γεγονός ότι η πλειοψηφία των γονέων δεν γνωρίζει για τις δράσεις της Κοινωνικής Υπηρεσίας του δήμου και η συντριπτική πλειοψηφία αυτών που γνωρίζει δεν συμμετέχει. Συνεπώς, έμφαση δόθηκε στον σχεδιασμό δράσεων με στόχο την ορατότητα και την προώθηση του έργου της Σχολής Γονέων. Εμπόδια στη συμμετοχή των γονέων, όπως η έλλειψη χρόνου και οι αμφιβολίες για την ποιότητα των υπηρεσιών, έστρεψαν το ενδιαφέρον σε δράσεις τόσο για την ανάπτυξη υποδομών και τεχνολογιών, όσο και για την στελέχωση και ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, την αξιολόγηση καθώς και το άνοιγμα της Σχολής Γονέων στην κοινότητα. Ακόμη, η ανάγκη των γονέων για ποικιλία προσφερόμενων υποστηρικτικών δράσεων, καθώς και οι θεματικές που διαπιστώθηκε από την έρευνα πως απασχολούν μεγάλη μερίδα του γονεϊκού πληθυσμού συμπεριλήφθησαν στον σχεδιασμό. Τέλος, με αφορμή την ανταπόκριση των σχολείων και των συλλόγων γονέων & κηδεμόνων στην ερευνητική φάση συγκέντρωσης ερωτηματολογίων, έμφαση δόθηκε σε δράσεις που ενθαρρύνουν την ενεργή συνεργασία μεταξύ της Σχολής Γονέων και των παραπάνω.

Κρίνεται επίσης αναγκαίο να αναφερθεί πως το παρόν Σχέδιο Δράσης δεν έχει συμπεριλάβει οικονομικά δεδομένα.

10.2 Δράσεις

Το Σχέδιο Δράσης αποτελείται από ένα σύνολο δεκαεφτά (17) δράσεων καθεμιά από τις οποίες εξυπηρετεί έναν ή περισσότερους πυλώνες.

Εικόνα 12 - Δράσεις Σχεδίου Δράσης

Το περιεχόμενο του Σχεδίου Δράσης παρουσιάζεται σε πίνακες. Κάθε πίνακας περιγράφει αναλυτικά μία δράση και περιλαμβάνει τις εξής πληροφορίες:

- ❖ Τίτλος δράσης
- ❖ Στόχοι
- ❖ Περιγραφή
- ❖ Εμπλεκόμενοι
- ❖ Απαιτούμενοι Πόροι
- ❖ Δείκτες αποτίμησης
- ❖ Κίνδυνοι
- ❖ Χρονοδιάγραμμα υλοποίησης

Ακολουθούν υπομνήματα χάριν διευκόλυνσης ανάγνωσης των δράσεων:

Υπόμνημα Α:

ΣΓ : Σχολή Γονέων
ΑΔ : Ανθρώπινο δυναμικό
Υ.ΣΓ : Υπεύθυνος Σχολής Γονέων
Υ/Τ Εξ. : Υλικοτεχνικός Εξοπλισμός

Υπόμνημα Β:

Υποδομές & Μέσα	
Γραφεία <ul style="list-style-type: none">• Γραφείο υπεύθυνου Σχολής Γονέων• Γραφείο γραμματείας• Γραφείο ειδικών	Η/Υ, τηλέφωνο, σύνδεση στο διαδίκτυο, εκτυπωτής, γραφική ύλη, έπιπλα γραφείου
Αίθουσα Συναντήσεων Γονέων (ομάδες, σεμινάρια, ατομική συμβουλευτική & ζεύγους)	γραφείο, προτζέκτορας, φορητός υπολογιστής ή tablet, εφαρμογή τηλεδιάσκεψης, σύνδεση στο διαδίκτυο, λευκός πίνακας, γραφική ύλη, καθίσματα, προαιρετικά αφεψήματα & σνακ
Αίθουσα Εκπαίδευσης Προσωπικού/Εθελοντών	προτζέκτορας, μικρόφωνο, ηχεία, κάμερα, τραπέζι, εφαρμογή τηλεδιάσκεψης, σύνδεση στο διαδίκτυο, λευκός πίνακας, γραφική ύλη, καθίσματα
Αίθουσα συνεδριάσεων/διεπιστημονικών συναντήσεων	προτζέκτορας, μικρόφωνο, κάμερα, τραπέζι, εφαρμογή τηλεδιάσκεψης, σύνδεση στο διαδίκτυο, λευκός πίνακας, γραφική ύλη, καθίσματα
Αίθουσα Φύλαξης Παιδιών	προστατευτικά καλύμματα για τις πρίζες, επίπλωση κατάλληλη βάσει του αναπτυξιακού σταδίου των παιδιών, γραφείο, προτζέκτορας, φορητός υπολογιστής, ηχεία, βιβλία, παιχνίδια, υλικά κατασκευών, φαρμακείο
Αίθουσα Γραμμής Βοήθειας	γραφείο, Η/Υ, λογισμικό διαχείρισης κλήσεων, ακουστικά με μικρόφωνο (Headset), σύνδεση στο διαδίκτυο & τηλεφωνικές γραμμές
Αίθουσα εκδηλώσεων	καθίσματα, τραπέζια, προτζέκτορας, κάμερα, μικρόφωνο, ηχεία, έδρανο ομιλητή, μπουφές

Το περιεχόμενο του υπομνήματος Β αποτελεί προϊόν της Μελέτης Οργάνωσης και Λειτουργίας Σχολής Γονέων σε Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) των Λαγουδιανάκη & Παπακώστα (2024) και έχει προσαρμοστεί στις ανάγκες της παρούσας εργασίας.

Τίτλος δράσης	Καμπάνια ενημέρωσης
Στόχοι	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να αποστιγματιστεί η ιδέα της αναζήτησης βοήθειας σε θέματα γονεϊκότητας ✓ Να γνωρίζουν όλοι οι δημότες του Ιλίου για την λειτουργία της ΣΓ ✓ Να αυξηθεί ο αριθμός γονέων που λαμβάνει υποστήριξη
Περιγραφή	<ul style="list-style-type: none"> - Ορίζεται Υπεύθυνος για την καμπάνια - Καθορίζεται το περιεχόμενο της καμπάνιας - Δημιουργείται υλικό προς προώθηση: <ol style="list-style-type: none"> 1. αφίσες & διαφημιστικά πανό που τοποθετούνται σε κεντρικούς δρόμους του δήμου 2. ραδιοφωνικά σποτάκια που “παίζονται” σε τοπικούς σταθμούς, 3. διαφημίσεις & άρθρα σε τοπικές εφημερίδες & ιστοσελίδες του δήμου - Η προώθηση του παραπάνω υλικού προϋποθέτει την επικοινωνία με υπευθύνους του δήμου, ιδιοκτήτες ραδιοφωνικών σταθμών και εφημερίδων. - Την δημιουργία του υλικού μπορούν να αναλάβουν εθελοντές, φοιτητές πρακτικής άσκησης, εξωτερικοί συνεργάτες ή και το ίδιο το προσωπικό της ΣΓ. - Παρακολούθηση της καμπάνιας με σκοπό την ομαλή διεξαγωγή της <p>Στο πλαίσιο της καμπάνιας ενημέρωσης αξιοποιούνται όλα τα κανάλια επικοινωνίας της ΣΓ (social media, πλατφόρμα, email)</p>
Εμπλεκόμενοι	<p>Υ.ΣΓ, Υπεύθυνος καμπάνιας ενημέρωσης, προσωπικό ΣΓ, εθελοντές, φοιτητές πρακτικής άσκησης, εξωτερικοί συνεργάτες (π.χ. γραφίστας), δήμος, ιδιοκτήτες ραδιοφωνικών σταθμών & εφημερίδων</p>
Πόροι	<p>ΑΔ, Γραφεία, υλικά καμπάνιας (πανό, αφίσες, κ.λπ.)</p>
Δείκτες αποτίμησης	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Αριθμός γονέων που επικοινωνούν με ΣΓ από την έναρξη της καμπάνιας και για διάστημα 30 ημερών (μέτρηση ανά 10 μέρες) <ul style="list-style-type: none"> ○ Μη ανταπόκριση γονέων ○ Μη ανταπόκριση ραδιοφωνικών σταθμών & εφημερίδων
Κίνδυνοι	<ul style="list-style-type: none"> ○ Έλλειψη συνεργασίας με τον δήμο ○ Δολιοφθορά/Βανδαλισμός ○ Χλευασμός/Διακωμώδηση

Χρονοδιάγραμμα

Προετοιμασία καμπάνιας: 1-15 Σεπτεμβρίου '24

Έναρξη καμπάνιας: Σεπτέμβριος '24

& επανάληψη ανά τρίμηνο & σε ειδικά events

Πίνακας 68 - Καμπάνια Ενημέρωσης - Δράση 1

Τίτλος δράσης	Πλατφόρμα Σχολής Γονέων
<p>Στόχοι</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να επιτρέπει την πλοήγηση σε όλες τις υπηρεσίες της ΣΓ μέσα από μία μόνο πύλη ✓ Όλες οι πληροφορίες που αφορούν τη ΣΓ να είναι: <ul style="list-style-type: none"> • συγκεντρωμένες σε μία πλατφόρμα • ορατές στο ευρύ κοινό • εύκολα προσβάσιμες ✓ Να ακολουθεί η ΣΓ τις σύγχρονες τάσεις αναφορικά με τα μέσα προώθησης των δράσεων & των υπηρεσιών της
<p>Περιγραφή</p>	<p>Η ΣΓ δημιουργεί και διαχειρίζεται πλατφόρμα μέσω της οποίας οι χρήστες έχουν πρόσβαση σε:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Δράσεις υλοποιημένες, τρέχουσες, μελλοντικές 2. Προσωπικό (οργανόγραμμα & βιογραφικά στοιχεία) 3. Δίκτυο Συνεργατών 4. Εμπειρίες Γονέων 5. Εκπαιδευτικό υλικό (βιβλία, άρθρα, χρήσιμοι σύνδεσμοι) 6. Newsletters 7. Ανακοινώσεις 8. Ετήσιος απολογισμός 9. Gallery με φωτογραφίες/βίντεο (δράσεις, εγκαταστάσεις, κ.λπ) 10. Επικοινωνία (στοιχεία & φόρμα) 11. FAQ (συχνές ερωτήσεις) 12. Φόρμα Αξιολόγησης 13. Forum, * 14. Helpdesk 15. Moodle 16. Social media (Facebook, Instagram, Youtube) <ul style="list-style-type: none"> - Καθορίζεται το περιεχόμενο της πλατφόρμας - Δημιουργείται περιεχόμενο από τον/τους υπεύθυνο/ους δημιουργίας περιεχομένου

Εμπλεκόμενοι	- Ορίζεται διαχειριστής του συστήματος από το προσωπικό της ΣΓ, ο οποίος αναρτά υλικό στην πλατφόρμα & παρακολουθεί την δραστηριότητα των χρηστών
	Υπεύθυνος ΣΓ, Τεχνικός ανάπτυξης & συντήρησης ψηφιακών μέσων (προγραμματιστής-μηχανικός λογισμικού), Διαχειριστής συστήματος, Υπεύθυνος/οι δημιουργίας περιεχομένου, Χρήστες
	Πόροι
	ΑΔ, Γραφεία, άδεια χρήσης, τοίχος προστασίας, copyright
	Δείκτες αποτίμησης
Κίνδυνοι	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Επισκεψιμότητα πλατφόρμας ➤ Αριθμός εγγεγραμμένων ➤ Ιχνηλάτηση πορείας χρηστών
	<ul style="list-style-type: none"> ○ Παραβίαση πλατφόρμας ○ Τεχνικά προβλήματα (δυσλειτουργία πλατφόρμας, server failure - αποτυχία συστήματος)
Χρονοδιάγραμμα	Χρόνος δημιουργίας: τέλος Αυγούστου έναρξη λειτουργίας: 1 ^η Σεπτεμβρίου ανάρτηση περιεχομένου καθ'όλη τη διάρκεια του έτους

Πίνακας 69 - Πλατφόρμα Σχολής Γονέων - Δράση 2

*Forum: πρόκειται για έναν διαδικτυακό τόπο συνάντησης χρηστών, όπου μπορούν να συνομιλούν μεταξύ τους, να ανταλλάσσουν απόψεις, να αποκτούν γνώσεις από τις εμπειρίες άλλων ανθρώπων μέσω διαλόγου. Για να μπορεί να συμμετέχει κάποιος στις συζητήσεις του φόρουμ, θα πρέπει να είναι εγγεγραμμένος χρήστης στην πλατφόρμα.

Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (Social media)	
Τίτλος δράσης	
Στόχοι	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να προωθούνται οι δράσεις της ΣΓ ✓ Να υπάρχει άμεση επικοινωνία & αλληλεπίδραση με γονείς & τοπική κοινωνία ✓ Να εφαρμόζονται πρακτικές πορώθησης σύμφωνα με τις σύγχρονες τάσεις
Περιγραφή	<p>Ο Υπεύθυνος Επικοινωνίας:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Δημιουργεί προφίλ σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης: <ul style="list-style-type: none"> α) facebook

	<ul style="list-style-type: none"> β) instagram, γ) youtube - Δημιουργεί περιεχόμενο (ανακοινώσεις, φωτογραφίες, βίντεο) & το αναρτά σε όλα τα social media - Αναζητά & κοινοποιεί υλικό (π.χ. χρήσιμοι σύνδεσμοι, άρθρα γονεϊκότητας) - Δημιουργεί κλειστή ομάδα στο fb για άτομα που έχουν συμμετάσχει σε δράσεις της ΣΓ - Επικοινωνεί με τους χρήστες μέσω chat - Παρακολουθεί την δραστηριότητα στα προφίλ
Εμπλεκόμενοι	Υπεύθυνος ΣΓ, Υπεύθυνος Επικοινωνίας, Χρήστες/Ακόλουθοι
Πόροι	ΑΔ, Γραφεία
Δείκτες αποτίμησης	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Επισκεψιμότητα ➤ Αριθμός ακολούθων / εγγεγραμμένων χρηστών ➤ Αριθμός “μου αρέσει” (likes) & κοινοποιήσεων ➤ Σχόλια χρηστών ➤ Αριθμός προβολών
Κίνδυνοι	<ul style="list-style-type: none"> ○ Παραβίαση προφίλ ○ Κακόβουλη χρήση υλικού & δημιουργία ψευδούς προφίλ ○ Έλλειψη ανταπόκρισης χρηστών ○ Περιθωριοποίηση γονέων που δεν είναι χρήστες social media ○ Cyber bullying ○ Τεχνικά προβλήματα
Χρονοδιάγραμμα	Δημιουργία & έναρξη λειτουργίας: 1-5 Σεπτεμβρίου, λειτουργία: καθ'όλη τη διάρκεια του έτους

Πίνακας 70 - Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (Social media) - Δράση 3

Τίτλος δράσης	Πλατφόρμα Ασύγχρονης Εκπαίδευσης-Moodle
Στόχοι	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να διευκολυνθεί η ηλεκτρονική μάθηση ✓ Να υπάρχει το εκπαιδευτικό υλικό κάθε δράσης συγκεντρωμένο, ταξινομημένο & εύκολα προσβάσιμο στους χρήστες

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να ενισχυθεί ο βαθμός δέσμευσης των γονέων, οι οποίοι μπαίνουν σε ρόλο μαθητή
<p>Περιγραφή</p>	<p>Η ΣΓ δημιουργεί και χρησιμοποιεί ένα σύστημα ηλεκτρονικής διαχείρισης μάθησης (Moodle) με σκοπό τη δημιουργία, διαχείριση και υποστήριξη εκπαιδευτικών δράσεων, όπως ομάδες γονέων, σεμινάρια, εργαστήρια.</p> <p>Ο Τεχνικός ανάπτυξης & συντήρησης ψηφιακών μέσων αναλαμβάνει την δημιουργία της πλατφόρμας moodle.</p> <p>Καθορίζεται, δημιουργείται & αναρτάται το περιεχόμενο από τους ειδικούς σε συνεργασία με τον τεχνικό.</p> <p>Παρακολουθείται η δραστηριότητα των χρηστών.</p> <p>Δίνεται πρόσβαση στο moodle στο προσωπικό της ΣΓ και σε όλους τους συμμετέχοντες που έχουν λάβει μέρος σε κάποια από τις εξ αποστάσεως ή διά ζώσης δράσεις της ΣΓ.</p> <p>Κάθε χρήστης δημιουργεί έναν λογαριασμό, εισέρχεται στο σύστημα με προσωπικούς κωδικούς πρόσβασης & ενημερώνει το προσωπικό του προφίλ. Ανάλογα με το ρόλο του στο σύστημα έχει πρόσβαση στο αντίστοιχο εκπαιδευτικό υλικό (παρουσιάσεις, links, βίντεο, βιβλία) και διαφορετικές δυνατότητες (ανάρτηση & επεξεργασία υλικού στην περίπτωση ειδικών, ανάγνωση & λήψη υλικού για τους συμμετέχοντες στις δράσεις).</p> <p>Παρέχεται επίσης η δυνατότητα αλληλεπίδρασης με τους υπόλοιπους συμμετέχοντες μέσω forum.</p> <p>Τέλος, κάθε συμμετέχων καλείται να αξιολογεί τις δράσεις που συμμετέχει μέσω ηλεκτρονικής φόρμας ερωτηματολογίου.</p>
<p>Εμπλεκόμενοι</p>	<p>Υ.ΣΓ, Ψυχολόγοι, Κοινωνικοί λειτουργοί, Τεχνικός ανάπτυξης & συντήρησης ψηφιακών μέσων, Γονείς/Χρήστες</p>
<p>Πόροι</p>	<p>ΑΔ, Γραφεία</p>
<p>Δείκτες αποτίμησης</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Αριθμός εγγεγραμμένων χρηστών ➤ Επισκεψιμότητα ➤ Δραστηριότητα χρηστών
<p>Κίνδυνοι</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Παραβίαση πλατφόρμας ○ Τεχνικά προβλήματα

Χρονοδιάγραμμα

Χρόνος ανάπτυξης Moodle: Σεπτέμβριος '24

Λειτουργία συστήματος: καθ' όλη τη διάρκεια του έτους

Πίνακας 71 - Πλατφόρμα Ασύγχρονης Εκπαίδευσης-Moodle - Δράση 4

Τίτλος δράσης	Γραμμή Βοήθειας – Helpdesk
Στόχοι	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να παρέχεται στους γονείς άμεση πρόσβαση σε υποστήριξη από ειδικούς σε οποιοδήποτε χώρο & χρόνο ✓ Να διευκολυνθεί η αναζήτηση υποστήριξης ✓ Να περιοριστεί το εμπόδιο της έκθεσης μέσω της ανωνυμίας των συμμετεχόντων
Περιγραφή	<p>Πρόκειται για δωρεάν παροχή πολυμεσικής υποστήριξης και ενημέρωσης σε γονείς για θέματα γονεϊκότητας μέσω τηλεφώνου & chat.</p> <p>Οι γονείς έχουν τη δυνατότητα διατήρησης της ανωνυμίας τους.</p> <p>Η διάρκεια ανά επικοινωνία (κλήση/chat) ορίζεται στα 15-30 λεπτά.</p> <p>Η υπηρεσία λειτουργεί Δευτέρα-Παρασκευή 9:00-18:00.*</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ο Τεχνικός ανάπτυξης & συντήρησης ψηφιακών μέσων αναλαμβάνει να δημιουργήσει την υπηρεσία helpdesk • Ορίζεται το πρωτόκολλο λειτουργίας της γραμμής. • Ειδικός ψυχολόγος ή/και κοινωνικός λειτουργός αναλαμβάνει να απαντά στις κλήσεις/μηνύματα γονέων. • Καταγράφεται το εκάστοτε αίτημα και α) παρέχεται άμεση τηλεφωνική/διαδικτυακή υποστήριξη ή β) παρέχεται ενημέρωση για διαθέσιμες υπηρεσίες της ΣΓ <p>Με το πέρας της επικοινωνίας ο γονέας καλείται να αξιολογήσει την ποιότητα της παρεχόμενης υποστήριξης.</p>
Εμπλεκόμενοι	Υ.ΣΓ, Ψυχολόγοι, Κοινωνικοί λειτουργοί, Τεχνικός ανάπτυξης & συντήρησης ψηφιακών μέσων, Γονείς
Πόροι	ΑΔ, Γραφεία, Αίθουσα Γραμμής Βοήθειας
Δείκτες αποτίμησης	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Αριθμός κλήσεων/chat ➤ Διάρκεια κλήσεων/chat

Κίνδυνοι	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Καταγραφή θεματολογίας αιτημάτων ➤ Αξιολόγηση επικοινωνίας από 1 έως 5 με: α) αυτόματο ηχητικό μήνυμα στο τέλος της κλήσης ή β) μήνυμα στο τέλος του chat
	<ul style="list-style-type: none"> ○ Χαμηλή ζήτηση υπηρεσίας ○ Τεχνικά προβλήματα (προβλήματα σύνδεσης) ○ Απρόσωπος τρόπος επικοινωνίας/άγνωστος ειδικός ○ Προβλήματα επικοινωνίας/παρερμηνεία
Χρονοδιάγραμμα	<p>Έναρξη λειτουργίας: Σεπτέμβριος 2024</p> <p>Διάρκεια λειτουργίας: καθ' όλη τη διάρκεια του έτους</p>

Πίνακας 72 - Γραμμή Βοήθειας – Helpdesk - Δράση 5

*Σε περίπτωση που η γραμμή λειτουργεί ως υπηρεσία παρέμβασης είναι διαθέσιμη 24/7. Σαφώς αυτό εξαρτάται από τη στελέχωση της ΣΓ.

Φύλαξη παιδιών “Το γελαστό χωριό”	
Τίτλος δράσης	
Στόχοι	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να διευκολυνθεί η πρόσβαση των γονέων στους χώρους διεξαγωγής των δράσεων ✓ Να περιοριστεί η διαρροή ή/και η μη συμμετοχή γονέων στις δράσεις της ΣΓ λόγω υποχρεώσεων ανατροφής των παιδιών ✓ Να ενισχυθεί η δέσμευση των γονέων ✓ Να αυξηθεί ο αριθμός γονέων που λαμβάνουν υποστήριξη
Περιγραφή	<p>Πρόκειται για υπηρεσία φύλαξης που απευθύνεται μόνο σε παιδιά ηλικίας 3-10 ετών που οι γονείς/κηδεμόνες τους συμμετέχουν σε δράσεις εντός της ΣΓ. Παιδαγωγοί απασχολούν τα παιδιά για όση ώρα διαρκούν οι δράσεις των γονέων μέσω δημιουργικών δραστηριοτήτων, όπως θεατρικό παιχνίδι, κουκλοθέατρο, ανάγνωση παραμυθιών, ζωγραφική, χορός, προβολή ταινιών, κ.λπ.</p> <p>Ανάλογα με τις ανάγκες και τους διαθέσιμους πόρους τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες ανάλογα με την ηλικία τους.</p>

Εμπλεκόμενοι	<ul style="list-style-type: none"> - Παιδαγωγός είναι υπεύθυνος για την δράση & υποστηρικτικά μπορούν να συμμετέχουν εθελοντές & φοιτητές πρακτικής άσκησης - Η ΣΓ ενημερώνει τους γονείς, πριν την έναρξη κάθε δράσης, για την υπηρεσία φύλαξης. - Οι γονείς δηλώνουν ενδιαφέρον συμμετοχής & υπογράφουν σχετική βεβαίωση. - Δημιουργείται λίστα με τα στοιχεία των παιδιών που θα συμμετάσχουν & των γονέων τους. <p>Οι γονείς καλούνται να αξιολογήσουν τη δράση φύλαξης μέσω ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου.</p>	
	Υ.ΣΓ, Παιδαγωγός, Εθελοντές, Φοιτητές πρακτικής, Γονείς/Κηδεμόνες, Παιδιά	
	Πόροι	ΑΔ, Γραφεία, Αίθουσα Φύλαξης Παιδιών
	Δείκτες αποτίμησης	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Αριθμός παιδιών ➤ Αριθμός γονέων που αξιοποιούν τη φύλαξη ➤ Βαθμός ικανοποίησης γονέων από την δράση
	Κίνδυνοι	<ul style="list-style-type: none"> ○ Ασυνέπεια προσέλευσης παιδιών → σπατάλη πόρων υπηρεσίας ○ Χαμηλή ζήτηση ○ Υψηλή ζήτηση ○ Πιθανότητα ατυχημάτων
	Χρονοδιάγραμμα	Έναρξη δράσης: Οκτώβριος '24 Διάρκεια λειτουργίας: καθ'όλη τη διάρκεια του έτους

Πίνακας 73 - Φύλαξη παιδιών "Το γελαστό χωριό" - Δράση 6

Τίτλος δράσης	Ομάδες γονέων
Στόχοι	<p>Οι γονείς:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Να ενημερωθούν & να εκπαιδευτούν για θέματα γονεϊκότητας ✓ Να μοιραστούν εμπειρίες, πρακτικές, φόβους & ανησυχίες ✓ Να συνειδητοποιήσουν τον γονεϊκό τους ρόλο

- ✓ Να αναπτύξουν δεξιότητες επικοινωνίας & συνεργασίας
- ✓ Να ενισχύσουν τα δυνατά τους χαρακτηριστικά και να θεραπεύσουν τα πιο αδύναμα
- ✓ Να αισθανθούν μέρος μιας κοινότητας

Πρόκειται για κύκλο δώδεκα (12) κλειστών εβδομαδιαίων συναντήσεων γονέων, βιωματικού χαρακτήρα, όπου με τη βοήθεια ειδικού υποστηρίζονται σε θέματα γονεϊκότητας.

Οι συναντήσεις είναι πρωινές ή απογευματινές & κάθε συνάντηση διαρκεί 1,5-2 ώρες & ολοκληρώνεται σε διάστημα 3 μηνών. Συμμετέχουν 8-12 άτομα. Μπορεί να διεξάγονται δια ζώσης, εξ αποστάσεως ή υβριδικά (συνδυασμός διά ζώσης & εξ αποστάσεως).*

Εναλλακτικά, η δράση μπορεί να διεξαχθεί ως Ταχύρρυθμη Ομάδα Γονέων σε κύκλο τεσσάρων (4) συναντήσεων. Κάθε συνάντηση διαρκεί 2 ώρες & ολοκληρώνεται σε διάστημα ενός (1) μήνα.

Περιγραφή

Την ομάδα συντονίζει ειδικός ψυχολόγος/κοινωνικός λειτουργός.

- Ορίζεται το θέμα της εκάστοτε ομάδας που εστιάζει σε συγκεκριμένο ηλικιακό εύρος παιδιών. Συνεπώς, οι γονείς που συμμετέχουν στην ομάδα έχουν παιδιά αντίστοιχης ηλικίας.
- Ορίζεται το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης της δράσης
- Απευθύνεται κάλεσμα για συμμετοχή στη δράση μέσα από κανάλια επικοινωνίας (π.χ. social media, πλατφόρμα, email)
- Οι ενδιαφερόμενοι συμπληρώνουν σχετική φόρμα συμμετοχής
- Δημιουργείται λίστα ενδιαφερομένων & έπειτα τελική επιλογή συμμετεχόντων
- Μοιράζονται περαιτέρω πληροφορίες για την δράση (πρόγραμμα, υποχρεώσεις συμμετεχόντων, κ.λπ.).
- Γίνεται επικοινωνία με τους συμμετέχοντες προς επιβεβαίωση

	<ul style="list-style-type: none"> - Πραγματοποιείται η πρώτη συνάντηση της ομάδας που περιλαμβάνει δραστηριότητες γνωριμίας, εξοικείωσης των μελών & ασκήσεις εμπιστοσύνης. - Συναποφασίζονται κανόνες εσωτερικής λειτουργίας της ομάδας - Υπογράφονται ηθικά συμβόλαια περί προστασίας ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων - Γίνεται εισαγωγή/παρουσίαση του θέματος με χρήση προτζέκτορα & οπτικοακουστικού υλικού - Μετά την πρώτη συνάντηση αποστέλλονται στους συμμετέχοντες e-mail με οδηγίες εγγραφής στο Moodle - Καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου συναντήσεων: <ul style="list-style-type: none"> ο Ενθαρρύνεται η συζήτηση & η ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών Εφαρμόζεται βιωματική μάθηση μέσα από παιχνίδια ρόλων, δραματοθεραπεία, ζωγραφική, σενάρια επίλυσης προβλημάτων ο Διανέμεται έντυπο ή/και ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό - Με το πέρας κάθε συνάντησης όλοι οι γονείς καλούνται: <ul style="list-style-type: none"> ο Να ολοκληρώσουν σχετική δραστηριότητα στο σπίτι και ο Να καταγράψουν σε μορφή ημερολογίου σκέψεις και συναισθήματα σε ένα τετράδιο εργασιών που τους δίνεται από τη ΣΓ - Στην αρχή, στη μέση και στο τέλος του κύκλου συναντήσεων οι γονείς αξιολογούν τη διαδικασία και τα αποτελέσματά της μέσω ηλεκτρονικού ερωτηματολογίου στο Moodle.
Εμπλεκόμενοι	Υ.ΣΓ, Ψυχολόγος, Κοινωνικός λειτουργός, Παιδαγωγός, Γονείς/Κηδεμόνες
Πόροι	ΑΔ, Αίθουσα Συναντήσεων Γονέων, Social Media, Moodle, Πλατφόρμα, Εκπαιδευτικό Υλικό (τετράδιο εργασιών) Αίθουσα Φύλαξης Παιδιών
Δείκτες αποτίμησης	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Αριθμός συμμετεχόντων ➤ Αριθμός απουσιών

Κίνδυνοι	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Αριθμός ομάδων/έτος ➤ Βαθμός ικανοποίησης συμμετεχόντων ➤ Βαθμός συνέπειας στις εργασίες για το σπίτι
	<ul style="list-style-type: none"> ○ Διαρροή γονέων & Ασυνέπεια ○ Χαμηλή ζήτηση ○ Αλλαγή συντονιστή ○ Προβλήματα ειδικού-ομάδας & μελών της ομάδας ○ Αδυναμία δέσμευσης για κύκλο 12 συναντήσεων ○ Τεχνικά προβλήματα
Χρονοδιάγραμμα	<p>Έναρξη 1^{ου} κύκλου 12 συναντήσεων: Οκτώβριος</p> <p>Διεξαγωγή ομάδων καθ' όλη τη διάρκεια του έτους (κύκλος/3 μήνες)</p>

Πίνακας 74 - Ομάδες γονέων - Δράση 7

*Το υβριδικό μοντέλο αναδείχθηκε από την έρευνα αναγκών των γονέων του δήμου ως ο δημοφιλέστερος τρόπος διεξαγωγής δράσεων.

Τίτλος δράσης	Ταχύρρυθμα διήμερα σεμινάρια
Στόχοι	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να ενημερώσει τους γονείς σε θέματα γονεϊκότητας. ✓ Να παρέχει σύντομη και εύκολα προσβάσιμη υποστήριξη σε γονείς με πολύ περιορισμένο χρόνο ή/και θέματα μετακίνησης.
Περιγραφή	<p>Πρόκειται για διήμερα σεμινάρια για γονείς συνολικής διάρκειας οκτώ (8) ωρών που πραγματοποιούνται το πρώτο σαββατοκύριακο κάθε μήνα με διαφορετική κάθε φορά θεματική.</p> <p>Τα σεμινάρια διεξάγονται δια ζώσης ή εξ αποστάσεως.</p> <p>Ο αριθμός συμμετεχόντων καθορίζεται από τον εκάστοτε εισηγητή.</p> <p>Τα σεμινάρια περιλαμβάνουν ομιλίες ειδικών για το θέμα που παρουσιάζεται κάθε φορά, όπως ψυχολόγοι/κοινωνικοί λειτουργοί (εντός & εκτός ΣΓ), κοινωνιολόγοι, γιατροί, διατροφολόγοι (εξωτερικοί συνεργάτες).</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Η ΣΓ ορίζει Υπεύθυνο συντονισμού της δράσης (Υπεύθυνος επικοινωνίας) - Απευθύνεται κάλεσμα μέσα από κανάλια επικοινωνίας (social media, πλατφόρμα, email) - Οι ενδιαφερόμενοι συμπληρώνουν ηλεκτρονική φόρμα συμμετοχής - Δημιουργείται λίστα συμμετεχόντων - Αποστέλλονται μέσω email περαιτέρω πληροφορίες για το εκάστοτε σεμινάριο (πρόγραμμα, τρόπος παρακολούθησης, κ.λπ.) καθώς και οδηγίες εγγραφής στο Moodle - Με την έναρξη του σεμιναρίου ο συντονιστής: <ul style="list-style-type: none"> - καλωσορίζει τους συμμετέχοντες - παρουσιάζει το θέμα, το πρόγραμμα και τους ομιλητές του σεμιναρίου - συντονίζει τη συζήτηση - Στο πλαίσιο του σεμιναρίου παρέχονται πληροφορίες σε μορφή παρουσιάσεων & δίνεται χώρος για ερωτήσεις από το κοινό. - Στο τέλος του σεμιναρίου δίνονται βεβαιώσεις συμμετοχής σε συμμετέχοντες & ομιλητές - Ζητείται από τους συμμετέχοντες να αξιολογήσουν τη δράση μέσω σύντομου ερωτηματολογίου στο Moodle
Εμπλεκόμενοι	Υ.ΣΓ, Υπεύθυνος συντονισμού, Ειδικοί-Εισηγητές σεμιναρίου, Παιδαγωγός, Γονείς/Κηδεμόνες
Πόροι	ΑΔ, Αίθουσα Συναντήσεων Γονέων, Social Media, Πλατφόρμα, email, Moodle, Εκπαιδευτικό Υλικό, Αίθουσα Φύλαξης Παιδιών
Δείκτες αποτίμησης	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Αριθμός συμμετεχόντων ➤ Ποσοστό διαρροής ➤ Βαθμός ικανοποίησης συμμετεχόντων
Κίνδυνοι	<ul style="list-style-type: none"> ○ Χαμηλή ζήτηση ○ Αριθμός εγγεγραμμένων & τελικών συμμετεχόντων ○ Διαρροή συμμετεχόντων ○ Τεχνικά προβλήματα

ΧρονοδιάγραμμαΠροετοιμασία 1^{ης} δράσης: Οκτώβριος '24

Διεξαγωγή: Το πρώτο σαββατοκύριακο του Νοεμβρίου & σταθερά το πρώτο σαββατοκύριακο κάθε 2 μήνες καθ' όλη τη διάρκεια του έτους

Πίνακας 75 - Ταχύρρυθμα διήμερα σεμινάρια - Δράση 8

Η λίστα που ακολουθεί περιλαμβάνει τα δέκα (10) θέματα που συγκέντρωσαν το μεγαλύτερο ποσοστό ενδιαφέροντος στην έρευνα αναγκών των γονέων του δήμου Ιλίου. Τα θέματα αυτά μπορούν να αποτελέσουν το περιεχόμενο των Δράσεων 7 και 8, καθώς και των Δράσεων 11 και 12 που ακολουθούν.

1. Σχολικός εκφοβισμός
2. Παραβατικότητα παιδιών/εφήβων
3. Διαδικτυακός εκφοβισμός
4. Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση
5. Διαχείριση συγκρούσεων
6. Εφηβεία
7. Ενδοοικογενειακή βία
8. Διαχείριση συναισθημάτων
9. Εξάρτηση από κινητό/τάμπλετ/υπολογιστή/κονσόλες
10. Ελεύθερα και όρια

Τίτλος δράσης	Ατομική Συμβουλευτική
Στόχοι	<ul style="list-style-type: none">✓ Να παρέχει εξατομικευμένη υποστήριξη σε γονείς✓ Να υποστηρίζει γονείς:<ul style="list-style-type: none">○ ανά πάσα στιγμή○ σε περιπτώσεις δύσκολων περιστατικών που χρήζουν άμεσης παρέμβασης○ που αντιμετωπίζουν δυσκολίες πρόσβασης ή προσέλευσης στη ΣΓ○ που δεν μπορούν να εξυπηρετηθούν από τρέχουσα δράση
Περιγραφή	Πρόκειται για κύκλο διά ζώσης ή εξ αποστάσεως ατομικών συναντήσεων με Ψυχολόγο της ΣΓ έπειτα από αίτημα γονέα/κηδεμόνα. *

	<ul style="list-style-type: none"> - Ο αριθμός των συναντήσεων ορίζεται από τον/την ψυχολόγο βάσει της φύσης του αιτήματος και σε συνεννόηση με τον γονέα. - Εφαρμόζεται βιωματική μάθηση μέσα από δραστηριότητες όπως παιχνίδια ρόλων, δραματοθεραπεία, ζωγραφική και σενάρια επίλυσης προβλημάτων. - Ο/η ψυχολόγος παρέχει έντυπο ή/και ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό. - Με το πέρας κάθε συνάντησης ο γονέας καλείται να ολοκληρώσει σχετική δραστηριότητα στο σπίτι και να καταγράψει σε μορφή ημερολογίου σκέψεις και συναισθήματα σε ένα τετράδιο εργασιών που του δίνεται. - Στη δράση περιλαμβάνεται αξιολόγηση & αυτοαξιολόγηση εκ μέρους του γονέα σε μορφή ερωτηματολογίου και προαιρετικά συζήτησης με τον/την ειδικό κατά την έναρξη και την ολοκλήρωση του κύκλου συναντήσεων.
Εμπλεκόμενοι	Υπεύθυνος ΣΓ, Ψυχολόγος, Γονείς/Κηδεμόνες, Παιδαγωγός
Πόροι	ΑΔ, Γραφεία, Αίθουσα Συναντήσεων Γονέων, Αίθουσα διεπιστημονικών συναντήσεων, Εκπαιδευτικό υλικό, Αίθουσα Φύλαξης Παιδιών
Δείκτες αποτίμησης	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Βαθμός ικανοποίησης συμμετέχοντα ➤ Αυτοαξιολόγηση γονέα αρχική-τελική ➤ Συνέπεια προσέλευσης στις συναντήσεις ➤ Αύξηση συμμετοχής σε δράσεις της ΣΓ
Κίνδυνοι	<ul style="list-style-type: none"> ○ Σχέση εξάρτησης με ψυχολόγο ○ Διακοπή κύκλου ή ασυνέπεια του γονέα ○ Υψηλή ζήτηση ○ Τεχνικά προβλήματα
Χρονοδιάγραμμα	Καθ'όλη τη διάρκεια του έτους: ανάλογα με τη ζήτηση & τους διαθέσιμους πόρους

Πίνακας 76 - Ατομική Συμβουλευτική - Δράση 9

Υποστήριξη ζεύγους: Η παραπάνω δράση ατομικής συμβουλευτικής μπορεί να έχει εφαρμογή στην περίπτωση υποστήριξης ζεύγους.

*Η Ατομική Συμβουλευτική παρέχεται ως δυνατότητα σε περιπτώσεις που ο ειδικός ψυχολόγος/κοινωνικός λειτουργός κρίνει πως ο γονέας δεν μπορεί να επωφεληθεί από άλλη δράση της ΣΓ και βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων που η επιστημονική ομάδα της ΣΓ έχει ορίσει (π.χ. ευαλωτότητα, θέματα μετακίνησης). Συνυπολογίζεται ακόμη η διαθεσιμότητα της ΣΓ σε ανθρώπινο δυναμικό. Συνεπώς, πρόκειται για δράση που παρέχεται κατ'εξάιρεση και δεν έρχεται να αντικαταστήσει τις βασικές δράσεις της ΣΓ.

Σε πολύ ιδιαίτερες περιπτώσεις γονέων, που παρουσιάζουν αδυναμία δια ζώσης ή εξ αποστάσεως συναντήσεων, λόγω κινητικών ή οικονομικών προβλημάτων (αδυναμία προσέλευσης ή σύνδεσης στο διαδίκτυο), η παροχή συμβουλευτικής μπορεί να διεξαχθεί τηλεφωνικά ή κατ'οίκον. Μπορεί να αξιοποιηθεί η τηλεφωνική επικοινωνία μέσω της δωρεάν γραμμής βοήθειας (helpdesk), χωρίς ωστόσο αυτό να αλλοιώσει τον χαρακτήρα της υπηρεσίας μετατρέποντάς της σε τακτική τηλεφωνική συνάντηση δεσμεύοντας τη γραμμή. Αναφορικά με τις κατ'οίκον συναντήσεις, ο ψυχολόγος της ΣΓ, προκειμένου να παρέχει υποστήριξη, μεταβαίνει στην οικία του γονέα. Συνυπολογίζονται στην περίπτωση αυτή τα έξοδα μετακίνησης του ειδικού στους απαιτούμενους πόρους. Οι δύο αυτές υπηρεσίες παρέχονται σε πολύ ειδικές περιπτώσεις ύστερα από απόφαση της επιστημονικής ομάδας της ΣΓ.

Δραστηριότητες για Γονείς & Παιδιά “Οικογενειακά ΣουΚού”	
Τίτλος δράσης	
Στόχοι	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να ενισχυθεί ο δεσμός γονέων-παιδιών ✓ Να περάσουν γονείς και παιδιά ποιοτικό χρόνο μαζί ✓ Να βελτιωθούν επικοινωνιακές δεξιότητες γονέων-παιδιών μέσω βιωματικών δραστηριοτήτων ✓ Να προσελκύσει γονείς που είναι επιφυλακτικοί απέναντι στις δράσεις της ΣΓ
Περιγραφή	<p>Η ΣΓ διοργανώνει δράσεις για γονείς και παιδιά, που συμμετέχουν από κοινού σε βιωματικές δραστηριότητες, όπως παιχνίδι, ζωγραφική, γυμναστική, θεατρικό παιχνίδι, κ.λπ.</p> <p>Οι δραστηριότητες μπορούν να υλοποιούνται εντός των εγκαταστάσεων της ΣΓ ή σε εξωτερικό χώρο (π.χ. πάρκο Τρίτση-Ίλιον).</p>

	<p>Διεξάγονται σαββατοκύριακα, διαρκούν 2-3 ώρες και ο αριθμός συμμετεχόντων διαμορφώνεται ανάλογα με την φύση της δραστηριότητας & το ΑΔ.</p> <p>Την κάθε δραστηριότητα συντονίζει Παιδαγωγός και μπορούν να συμμετέχουν υποστηρικτικά εθελοντές με σχετικές γνώσεις & εμπειρία και φοιτητές πρακτικής άσκησης.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ο υπεύθυνος της δράσης-παιδαγωγός προετοιμάζει τη δράση (θέμα, επιμέρους δραστηριότητες, χρόνος & τόπος υλοποίησης, πόροι, κ.λπ) - Ο Υπεύθυνος επικοινωνίας απευθύνει κάλεσμα μέσω των καναλιών επικοινωνίας (facebook, πλατφόρμα, email) για συμμετοχή στη δράση - Οι ενδιαφερόμενοι συμπληρώνουν ηλεκτρονική φόρμα συμμετοχής - Δημιουργείται η τελική λίστα συμμετεχόντων & αποστέλλονται περαιτέρω πληροφορίες για την εκάστοτε δράση (ρουχισμός, υλικά, κ.λπ.) - Με το πέρας της δραστηριότητας ακολουθεί αξιολόγηση: μοιράζονται σε γονείς και παιδιά χάρτινες φατσούλες (μία χαρούμενη & μία λυπημένη σε κάθε συμμετέχοντα) τις οποίες καλούνται να ρίξουν σε σχετικό κουτί ανάλογα με το αν τους άρεσε ή όχι η δραστηριότητα.
<p>Εμπλεκόμενοι</p>	<p>Υ.ΣΓ, Υπεύθυνος Επικοινωνίας, Παιδαγωγός, Εθελοντές, Φοιτητές πρακτικής άσκησης, Γονείς/Κηδεμόνες, Παιδιά</p>
<p>Πόροι</p>	<p>ΑΔ, Γραφεία, Αίθουσα Φύλαξης Παιδιών/Εξωτερικός χώρος (π.χ. πάρκο), Social Media, email</p>
<p>Δείκτες αποτίμησης</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Αριθμός συμμετεχόντων γονέων & παιδιών ➤ Αριθμός δράσεων/τρίμηνο ➤ Βαθμός ικανοποίησης συμμετεχόντων
<p>Κίνδυνοι</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Μη ανταπόκριση γονέων ○ Περιορισμένος αριθμός συμμετεχόντων ○ Προβλήματα επικοινωνίας συντονιστή - συμμετεχόντων ○ Προβλήματα επικοινωνίας γονέων - παιδιών ○ Χαμηλός βαθμός ικανοποίησης γονέων/παιδιών ○ Δυσκολίες στον συντονισμό της ομάδας

Πίνακας 77 - Δραστηριότητες για Γονείς & Παιδιά "Οικογενειακά ΣουΚου" - Δράση 10

Τίτλος δράσης	Συνεργασία & Δικτύωση Σχολή Γονέων – Σχολείο – Οικογένεια
Στόχοι	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να ενημερωθούν όλες οι Σχολικές Μονάδες του Δήμου για τις δράσεις της ΣΓ ✓ Να οικοδομηθεί σχέση ουσιαστικής συνεργασίας μεταξύ σχολείων, γονέων και ΣΓ ✓ Να ενθαρρύνει την καλή επικοινωνία μεταξύ γονέων- εκπαιδευτικών- μαθητών ✓ Να αφουγκράζεται και να ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες των σχολείων (γονείς- εκπαιδευτικοί-μαθητές) ✓ Να αποτελεί η ΣΓ την πρώτη επιλογή για σχολεία-γονείς- εκπαιδευτικούς σε θέματα υποστήριξης της γονεϊκότητας
Περιγραφή	<p>Πρόκειται για μια πρωτοβουλία της ΣΓ που εστιάζει στην υποστήριξη των γονέων αξιοποιώντας το σχολείο ως δίαυλο επικοινωνίας, διευρύνοντας το δίκτυο συνεργασιών της. Στο πλαίσιο αυτής της προσπάθειας:</p> <p>Ο Υπεύθυνος Επικοινωνίας:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Δημιουργεί μια λίστα επικοινωνίας με όλες τις σχολικές μονάδες του Δήμου – Ενημερώνει μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου όλα τα σχολεία για τις δράσεις υποστήριξης που μπορεί να παρέχει σε γονείς, παιδιά & εκπαιδευτικούς. – Ενθαρρύνεται η επίσκεψη εκπροσώπου της ΣΓ στο χώρο του σχολείου με σκοπό την παρουσίαση των δράσεων και την ενημέρωση όλων των ενδιαφερομένων.

- Το σχολείο μπορεί κατόπιν να απευθυνθεί στη ΣΓ ζητώντας υποστήριξη και λειτουργώντας ως διαμεσολαβητής μεταξύ ΣΓ, οικογένειας και εκπαιδευτικών.
- Οι δράσεις της ΣΓ που τα σχολεία μπορούν να επωφεληθούν αφορούν ομάδες γονέων/παιδιών/εκπαιδευτικών με σκοπό α) την πρόληψη και β) την παρέμβαση.
- Σε κάθε ομάδα πρόληψης ή παρέμβασης υπάρχει υπεύθυνος συντονιστής, ψυχολόγος/κοινωνικός λειτουργός, και η ομάδα μπορεί να αποτελείται από:
 - α) μαθητές & γονείς, υπεύθυνος/οι εκπαιδευτικός/οι τάξης, συντονιστής
 - β) γονείς μαθητών, υπεύθυνος/οι εκπαιδευτικός/οι τάξης, συντονιστής
 - γ) μαθητές, υπεύθυνος/οι εκπαιδευτικός/οι τάξης, συντονιστής
 - δ) υπεύθυνος/οι εκπαιδευτικός/οι τάξης, συντονιστής
- Η παρουσία του/της διευθυντή/ριας συνίσταται αλλά είναι προαιρετική.
- Οι δράσεις υλοποιούνται εντός σχολικού χώρου μετά το πέρας των μαθημάτων.
- Σε περιπτώσεις μεμονωμένων μαθητών/γονιών που αναζητούν υποστήριξη, το σχολείο ενημερώνει τους ενδιαφερόμενους για τη δυνατότητα να απευθυνθούν οι ίδιοι στη ΣΓ προκειμένου να εξυπηρετηθούν.
- Με το πέρας κάθε δράσης οι συμμετέχοντες (γονείς-μαθητές-εκπαιδευτικοί) καλούνται να αξιολογήσουν την εκάστοτε δράση είτε μέσω ηλεκτρονικών ερωτηματολογίων, είτε μέσω συζήτησης με τον υπεύθυνο της δράσης.

Εμπλεκόμενοι

Υ.ΣΓ, Υπεύθυνος Επικοινωνίας, Ψυχολόγος/Κοινωνικός λειτουργός, Γονείς/Κηδεμόνες, Μαθητές, Εκπαιδευτικοί, Διευθυντής/ρια

Πόροι

ΑΔ, Γραφεία, Σχολικές Εγκαταστάσεις & Υ/Τ Εξ. (Η/Υ, σύνδεση στο διαδίκτυο, προτζέκτορας, διαδραστικός πίνακας, γραφική ύλη, καρέκλες, θρανία), Email

Δείκτες αποτίμησης	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Αριθμός συνεργαζόμενων σχολείων ➤ Αριθμός ομάδων πρόληψης/παρέμβασης ➤ Αριθμός συμμετεχόντων (γονείς-εκπαιδευτικοί-μαθητές) ➤ Βαθμός δέσμευσης/συνέπειας συμμετεχόντων ➤ Βαθμός ικανοποίησης συμμετεχόντων
Κίνδυνοι	<ul style="list-style-type: none"> ○ Μη ανταπόκριση σχολείων ○ Μη ανταπόκριση γονέων-μαθητών-εκπαιδευτικών ○ Διαρροή ○ Υψηλή ζήτηση
Χρονοδιάγραμμα	Έναρξη επικοινωνίας με σχολεία: Σεπτέμβριος-Οκτώβριος Ενημερωτικές συναντήσεις & ομάδες: καθ' όλη τη διάρκεια του έτους ανάλογα με τη ζήτηση & το ΑΔ

Πίνακας 78 - Συνεργασία & Δικτύωση Σχολή Γονέων -Σχολείο- Οικογένεια - Δράση 11

Εκτός από τα σχολεία, η ΣΓ είναι σημαντικό να διευρύνει το δίκτυο συνεργασιών της με άλλους φορείς, όπως νοσοκομεία & κλινικές, ΜΚΟ, πανεπιστήμια, ιδιώτες ειδικούς και σχολές γονέων που λειτουργούν είτε ιδιωτικά είτε σε άλλους δήμους, με σκοπό την ανταλλαγή καλών πρακτικών και την προώθηση των δράσεών της. Ανάλογα με τον εκάστοτε φορέα συνεργασίας, η ΣΓ μπορεί να προσαρμόσει τις επιμέρους δραστηριότητες της παραπάνω δράσης.

Τίτλος δράσης	Συνεργασία & Δικτύωση Σχολή Γονέων - Σύλλογοι Γονέων & Κηδεμόνων
Στόχοι	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να ενημερωθούν όλοι οι Σύλλογοι Γονέων & Κηδεμόνων του Δήμου για τις δράσεις της ΣΓ ✓ Να οικοδομηθεί σχέση ουσιαστικής συνεργασίας μεταξύ Συλλόγων και ΣΓ ✓ Να αφουγκράζεται και να ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες των γονέων ✓ Να αποτελεί η ΣΓ την πρώτη επιλογή για τους γονείς σε θέματα υποστήριξης της γονεϊκότητας

Περιγραφή

Πρόκειται για μια πρωτοβουλία της ΣΓ που εστιάζει στην υποστήριξη των γονέων σε συνεργασία με τους Συλλόγους Γονέων & Κηδεμόνων. Στο πλαίσιο αυτής της προσπάθειας:

Ο Υπεύθυνος Επικοινωνίας:

- Δημιουργεί λίστα επικοινωνίας με τα στοιχεία όλων των Συλλόγων Γονέων & Κηδεμόνων του δήμου.
- Αποστέλλει ενημερωτικό μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στις διευθύνσεις των Συλλόγων ενημερώνοντας για τις δράσεις υποστήριξης που μπορεί να παρέχει σε γονείς & κηδεμόνες.
- Εκπρόσωπος της ΣΓ συναντά τους γονείς και κηδεμόνες στο χώρο του σχολείου ή της ΣΓ
- Παρουσιάζονται οι δράσεις πρόληψης και η θεματολογία που μπορεί να παρέχει η ΣΓ, όπως ομάδες γονέων & σεμινάρια. *
- Κάθε Σύλλογος μπορεί, εφόσον το επιθυμεί, να προτείνει θέματα που απασχολούν τα μέλη του.
- Για κάθε δράση υπάρχει υπεύθυνος συντονιστής/εισηγητής από τη ΣΓ
- Οι δράσεις αυτές υλοποιούνται στις σχολικές εγκαταστάσεις έπειτα από αίτημα του εκάστοτε Συλλόγου στη διεύθυνση του σχολείου με σκοπό την παραχώρηση χώρου του σχολείου για τη διεξαγωγή δράσεων κατά τις απογευματινές ώρες. Εναλλακτικά, σε περίπτωση μη παραχώρησης χώρου από το σχολείο, οι συναντήσεις μπορούν να πραγματοποιηθούν στις εγκαταστάσεις της ΣΓ, εφόσον υπάρχει διαθεσιμότητα.
- Με το πέρας κάθε δράσης οι συμμετέχοντες καλούνται να αξιολογήσουν την εκάστοτε δράση είτε μέσω ηλεκτρονικών ερωτηματολογίων, είτε μέσω συζήτησης με τον υπεύθυνο της δράσης.

Εμπλεκόμενοι

Υ.ΣΓ, Υπεύθυνος Επικοινωνίας, Ψυχολόγος/Κοινωνικός λειτουργός, Εισηγητής σεμιναρίων, Σύλλογοι Γονέων & Κηδεμόνων, Διευθυντής/τρια

Πόροι	ΑΔ, Γραφεία, Αίθουσα Συναντήσεων Γονέων, Σχολικές Εγκαταστάσεις & Υ/Τ Εξ. (Η/Υ, προτζέκτορας, σύνδεση στο διαδίκτυο, διαδραστικός πίνακας, καρέκλες, θρανία, γραφική ύλη), Email
Δείκτες αποτίμησης	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Αριθμός συνεργαζόμενων Συλλόγων ➤ Αριθμός δράσεων (ομάδες γονέων/σεμινάρια) ➤ Αριθμός συμμετεχόντων ➤ Βαθμός δέσμευσης/συνέπειας συμμετεχόντων ➤ Βαθμός ικανοποίησης συμμετεχόντων
Κίνδυνοι	<ul style="list-style-type: none"> ○ Μη ανταπόκριση συλλόγων ○ Μη ανταπόκριση γονέων ○ Διαρροή γονέων ○ Μη παραχώρηση σχολικού χώρου ○ Υψηλή ζήτηση
Χρονοδιάγραμμα	Έναρξη επικοινωνίας με συλλόγους: Σεπτέμβριος-Οκτώβριος Ενημερωτικές συναντήσεις & δράσεις: καθ' όλη τη διάρκεια του έτους ανάλογα με τη ζήτηση & το ΑΔ

Πίνακας 79 - Συνεργασία & Δικτύωση Σχολή Γονέων - Σύλλογοι Γονέων & Κηδεμόνων - Δράση 12

*Για λεπτομέρειες σχετικά με τις ομάδες γονέων και τα σεμινάρια βλ. Δράση 7 & Δράση 8

Συνεχής Επιμόρφωση & Εκπαίδευση Ανθρώπινου Δυναμικού	
Τίτλος δράσης	
Στόχοι	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να εκπαιδευτεί-καταρτιστεί το ΑΔ σε θέματα που άπτονται του αντικειμένου εργασίας τους ✓ Να ενημερωθεί το ΑΔ για τις νέες τάσεις και πρακτικές στο αντικείμενο εργασίας τους ✓ Να βελτιωθεί η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών ✓ Να καλλιεργηθεί κλίμα/κουλτούρα συνεργασίας/διαμοιρασμού γνώσης/εμπειρίας/ιδεών

Περιγραφή	<p>Η ΣΓ αφογκράζεται τις ανάγκες των εργαζομένων της, τις εξελίξεις του κλάδου & τις απαιτήσεις της σύγχρονης ζωής & μεριμνά για τη συνεχή επιμόρφωση & εκπαίδευση του Ανθρώπινου Δυναμικού της.</p> <p>Η συγκεκριμένη δράση περιλαμβάνει συνεχή εκπαίδευση & επιμόρφωση μέσα από:</p> <ul style="list-style-type: none"> - σεμινάρια (εντός & εκτός ΣΓ) - εκπαιδύσεις (από εσωτερικούς ή εξωτερικούς συνεργάτες) - συνέδρια - mentoring * - shadowing **
	<p>Υ.ΣΓ, Προσωπικό ΣΓ (μόνιμο, εθελοντές, φοιτητές πρακτικής άσκησης), Εισηγητές/Εκπαιδευτές/Ομιλητές/Μέντορες</p>
Πόροι	ΑΔ, Γραφεία, Αίθουσα Εκπαίδευσης Προσωπικού
Δείκτες αποτίμησης	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Αριθμός σεμιναρίων/εκπαιδύσεων εντός & εκτός ΣΓ ➤ Αριθμός συνεδρίων ➤ Αριθμός εκπαιδευόμενων
Κίνδυνοι	<ul style="list-style-type: none"> ○ Ελλιπής συμμετοχή σε σεμινάρια/εκπαιδύσεις/συνέδρια ○ Αδυναμία εύρεσης εκπαιδευτών/εισηγητών ○ Προβλήματα στην επικοινωνία/συνεργασία
Χρονοδιάγραμμα	<p>σεμινάρια/εκπαιδύσεις: <=3 / 6 μήνες,</p> <p>συνέδρια: 1 / έτος</p> <p>mentoring – shadowing: καθ'όλη τη διάρκεια του έτους ανάλογα με τις ανάγκες</p>

Πίνακας 80 - Συνεχής Επιμόρφωση & Εκπαίδευση Ανθρώπινου Δυναμικού - Δράση 13

*Η καθοδήγηση από μέντορα (mentoring), αφορά στελέχη με δυνατότητα εξέλιξης τα οποία τίθενται υπό την καθοδήγηση ενός μέντορα με σκοπό τη μάθηση. Το μέντορινγκ περιλαμβάνει επίσης και την αυτό-ανάπτυξη και την ψυχολογική υποστήριξη του εκπαιδευόμενου από τον μέντορα (Τριανταφυλλίδου, 2020).

**Η παρακολούθηση - παρατήρηση εργασίας (job shadowing) είναι μια μέθοδος παράδοσης που συνίσταται στην κατάρτιση στην εργασία και στις δεξιότητες μάθησης του υπαλλήλου παρακολουθώντας κάποιον πιο έμπειρο (Τριανταφυλλίδου, 2020).

Τίτλος δράσης	Στρατολόγηση & Εκπαίδευση Εθελοντών
Στόχοι	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να δημιουργηθεί μια δεξαμενή πιθανών μελλοντικών συνεργατών ✓ Να γίνει ανταλλαγή ιδεών/εμπειριών/πρακτικών ✓ Να προωθηθεί η έννοια του εθελοντισμού και της συμμετοχής στα κοινά ✓ Να υπάρξει άνοιγμα στην κοινωνία
Περιγραφή	<ul style="list-style-type: none"> – Ο Υπεύθυνος ΣΓ αναλαμβάνει την ευθύνη στρατολόγησης & εκπαίδευσης εθελοντών & ο Υπεύθυνος Επικοινωνίας την προώθηση της δράσης. – Αναγνωρίζονται οι ανάγκες της ΣΓ για εθελοντές – Περιγράφεται το προφίλ του εθελοντή – Απευθύνεται κάλεσμα για εθελοντές στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης με περιγραφή της θέσης και του προφίλ – Οι ενδιαφερόμενοι συμπληρώνουν φόρμα εκδήλωσης ενδιαφέροντος – Δημιουργείται δεξαμενή υποψήφιων εθελοντών & γίνεται η πρώτη επιλογή υποψηφίων – Πραγματοποιούνται επικοινωνίες & συναντήσεις/συνεντεύξεις με τους καταλληλότερους για τη θέση υποψηφίους, όπου δίνονται περισσότερες πληροφορίες για τη θέση και διερευνάται η καταλληλότητα του υποψηφίου (π.χ. κίνητρα, δεξιότητες) – Γίνεται η τελική επιλογή – Υπογράφεται ηθικό συμβόλαιο συνεργασίας εθελοντή – ΣΓ – Γίνεται γνωριμία με όλα τα μέλη του προσωπικού και ξενάγηση στις εγκαταστάσεις – Πραγματοποιείται:

	<ul style="list-style-type: none"> - εισαγωγική εκπαίδευση με πλήρη ενημέρωση για το όραμα, τις δράσεις και τους στόχους της ΣΓ - στοχευμένη εκπαίδευση για τις απαιτήσεις της θέσης εθελοντικής εργασίας <ul style="list-style-type: none"> - Υπάρχει συνεχής εποπτεία και ανατροφοδότηση από τον Υ.ΣΓ. - Αξιολογείται από τον εθελοντή η συνολική εμπειρία και συνεργασία του με τη ΣΓ - Παρέχεται βεβαίωση εθελοντικής εργασίας από την ΣΓ με τη λήξη της συνεργασίας <p>Εθελοντές μπορούν να υποστηρίξουν δράσεις που αφορούν τη φύλαξη παιδιών, δραστηριότητες για γονείς και παιδιά, σεμινάρια, εκπαιδεύσεις, εκδηλώσεις, δημιουργία προωθητικού υλικού (αφίσες, βίντεο).</p> <p>Εθελοντές μπορεί να είναι δημότες ή μη, γονείς ή μη γονείς, ειδικού/επαγγελματίες, φοιτητές, συνταξιούχοι</p>
Εμπλεκόμενοι	Υ.ΣΓ, Υπεύθυνος Επικοινωνίας, Προσωπικό ΣΓ, Εθελοντές
Πόροι	ΑΔ, Γραφεία, Αίθουσα Εκπαίδευσης Εθελοντών
Δείκτες αποτίμησης	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Αριθμός εθελοντών/έτος ➤ Βαθμός συνέπειας /δέσμευσης εθελοντή ➤ Βαθμός ικανοποίησης εθελοντή
Κίνδυνοι	<ul style="list-style-type: none"> ○ Αδυναμία εύρεσης εθελοντών ○ Ασυνέπεια εθελοντών – Διαρροή ○ Ακαταλληλότητα εθελοντή (προβλήματα επικοινωνίας, ελλιπείς δεξιότητες/γνώσεις) ○ Εθελοντές που λιμνάζουν
Χρονοδιάγραμμα	Καθ' όλη τη διάρκεια του έτους ανάλογα με τις ανάγκες

Πίνακας 81 - Στρατολόγηση & Εκπαίδευση Εθελοντών - Δράση 14

Τίτλος δράσης	Διάχυση Αποτελεσμάτων Σχολής Γονέων Ανοιχτή Εκδήλωση
Στόχοι	✓ Να παρουσιαστεί το έργο που έχει γίνει στη ΣΓ

Περιγραφή

- ✓ Να ενημερωθεί το κοινό για τον αντίκτυπο των δράσεων της ΣΓ
- ✓ Να γνωρίσει το κοινό τους εμπλεκόμενους στη ΣΓ
- ✓ Να δοθεί βήμα σε ειδικούς, εθελοντές & γονείς να μοιραστούν τις εμπειρίες τους
- ✓ Να κινητοποιηθούν περισσότεροι γονείς, ώστε να απευθυνθούν στη ΣΓ για υποστήριξη
- ✓ Να προωθηθεί ο διάλογος και η ελεύθερη ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών στο πλαίσιο κοινότητας
- ✓ Να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη του κοινού απέναντι στο έργο της ΣΓ
- ✓ Να ενισχυθεί η δικτύωση της ΣΓ

Η ΣΓ οργανώνει εκδήλωση ανοιχτή για το κοινό με κεντρικό θέμα τον απολογισμό του έργου της στη διάρκεια της χρονιάς (Σεπτέμβριος '24-Ιούνιος '25). Το περιεχόμενο της εκδήλωσης στηρίζεται στην Ετήσια Έκθεση Εσωτερικής Αξιολόγησης.

Ειδικότερα, η εκδήλωση περιλαμβάνει:

- Παρουσίαση των δράσεων της ΣΓ & των αποτελεσμάτων τους (θεματολογία, αριθμός συμμετεχόντων, βαθμός ικανοποίησης συμμετεχόντων, φωτογραφικό υλικό, κ.λπ.)
- Ομιλίες ειδικών, εθελοντών & γονέων που στόχο έχουν να μοιραστούν εμπειρίες τους από τη συμμετοχή τους στη ΣΓ
- Αλληλεπίδραση με το κοινό μέσω ερωτήσεων/σχολιασμού.
- Την εκδήλωση συντονίζει εκπρόσωπος της ΣΓ (Υ.ΣΓ / Υπεύθυνος Επικοινωνίας)
- Ομάδα εθελοντών συμμετέχει στην προετοιμασία & διεξαγωγή.
- Ορίζεται ο χρόνος και ο τόπος διεξαγωγής της εκδήλωσης. Μπορεί να υλοποιηθεί σε εσωτερικό ή εξωτερικό χώρο (π.χ. πάρκο Τρίτση).
- Απευθύνεται πρόσκληση μέσω email με όλες τις απαραίτητες πληροφορίες-οδηγίες σε ειδικούς, εθελοντές και γονείς, για να συμμετάσχουν στην εκδήλωση.

	<ul style="list-style-type: none"> - Δημιουργείται λίστα με όσους εκδηλώνουν ενδιαφέρον συμμετοχής & καταρτίζεται η τελική λίστα ομιλητών. - Διαμορφώνεται το πρόγραμμα της εκδήλωσης. - Δημιουργείται υλικό για την εκδήλωση (αφίσα, πρόσκληση, πανό, κ.λπ) & εφαρμόζεται η Καμπάνια Ενημέρωσης & καθώς και τα κανάλια επικοινωνίας της ΣΓ (social media, πλατφόρμα, email) για την προώθησή του. - Αποστέλλεται επίσημη πρόσκληση σε: <ul style="list-style-type: none"> - φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης (δήμαρχος, δημοτικό συμβούλιο) - οργανισμούς που εδρεύουν ή δραστηριοποιούνται στον Δήμο Ιλίου (υπηρεσίες κοινωνικές μέριμνας) - τοπικά μέσα ενημέρωσης (εφημερίδες, ραδιοφωνικοί σταθμοί) - δίκτυο συνεργατών εντός & εκτός δήμου (σχολεία, Σύλλογοι Γονέων & Κηδεμόνων, ΜΚΟ, νοσοκομεία, πανεπιστήμια) - Ταυτόχρονα, δημιουργείται από το προσωπικό της ΣΓ υλικό των δράσεων & των αποτελεσμάτων που θα παρουσιαστεί στο πλαίσιο της εκδήλωσης. - Τα αποτελέσματα διαχέονται μετά το πέρας της εκδήλωσης μέσω social media, πλατφόρμα & email.
Εμπλεκόμενοι	<p>Υ.ΣΓ, Προσωπικό ΣΓ, Υπεύθυνος Επικοινωνίας, Εθελοντές, Ομιλητές (ειδικοί/εθελοντές/γονείς), Κοινό, Τεχνικοί ήχου, εικόνας & φωτισμού & εμπλεκόμενοι σε: Καμπάνια ενημέρωσης, Social media, Πλατφόρμα</p>
Πόροι	<p>ΑΔ, Αίθουσα Εκδηλώσεων/Εξωτερικός χώρος διεξαγωγής (π.χ. πάρκο), Υλικά καμπάνιας, Social media, Πλατφόρμα, Email</p>
Δείκτες αποτίμησης	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Προσέλευση ➤ Αριθμός επίσημων προσκεκλημένων ➤ Αριθμός ομιλητών (ειδικών-εθελοντών-γονέων) ➤ Βαθμός ανταπόκρισης κοινού (ερωτήσεις ή/και σχολιασμός)
Κίνδυνοι	<ul style="list-style-type: none"> ○ Περιορισμένη προσέλευση κοινού ○ Χαμηλή ανταπόκριση επίσημων προσκεκλημένων ○ Αδυναμία εύρεσης ομιλητών

Χρονοδιάγραμμα	<ul style="list-style-type: none"> ○ Αδυναμία εύρεσης εθελοντών ○ Προβλήματα ομιλητών (π.χ. άγχος, έλλειψη συνοχής) ○ Ακυρώσεις ομιλητών ○ Τεχνικά προβλήματα (ήχος/φωτισμός/προτζέκτορας) ○ Καιρικές συνθήκες
	Έναρξη πορευτομασίας: Απρίλιος 2025
	Διεξαγωγή: Τέλος Ιουνίου 2025 & ετήσια διεξαγωγή κάθε τέλος Ιουνίου

Πίνακας 82 - Διάχυση Αποτελεσμάτων Σχολής Γονέων - Ανοιχτή Εκδήλωση - Δράση 15

Τίτλος δράσης	Διερεύνηση Αναγκών Γονέων & Σχεδιασμός θεματικών κύκλων
Στόχοι	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Να διερευνηθούν οι πραγματικές ανάγκες των γονέων του δήμου σε θέματα γονεϊκότητας ✓ Να οριστούν τα θέματα που θα εστιάσουν οι εκπαιδευτικές δράσεις της ΣΓ ✓ Να σχεδιαστεί ένα πρόγραμμα θεματικών με βάσει τις απαντήσεις των γονέων ✓ Να διασφαλιστεί η ανταπόκριση των γονέων στις δράσεις που θα υλοποιηθούν ✓ Να ανταποκρίνονται οι δράσεις σε πραγματικές ανάγκες που οι γονείς έχουν εκφράσει ✓ Να συμμετέχουν οι γονείς στην επιλογή των θεματικών της ΣΓ συνδιαμορφώνοντας τη θεματολογία
Περιγραφή	<p>Η ΣΓ πριν την έναρξη των δραστηριοτήτων της, τον Σεπτέμβριο, διερευνά τις παρούσες ανάγκες των γονέων του δήμου, προκειμένου να προβεί στον ετήσιο σχεδιασμό και προγραμματισμό των δράσεών της, με θέματα που πράγματι ενδιαφέρουν τους γονείς και μπορούν να τροφοδοτήσουν τις εκπαιδευτικές δράσεις της.</p> <p>Αρχικά, η επιστημονική ομάδα της ΣΓ (Υ.ΣΓ, ψυχολόγος, κοινωνικός λειτουργός) πραγματοποιεί συνάντηση, όπου συζητούνται και</p>

συγκεντρώνονται θέματα που απασχολούν τους γονείς και μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο των υποστηρικτικών δράσεων της σχολής. Η διερεύνηση των αναγκών των γονέων γύρω από τα θέματα αυτά, μπορεί να γίνει με δύο τρόπους:

A) Ποσοτική δειγματοληπτική έρευνα

- Σχεδιάζεται μεθοδολογικά η έρευνα
- Δημιουργείται ερευνητικό εργαλείο: ανώνυμο ερωτηματολόγιο σε ηλεκτρονική μορφή, που περιλαμβάνει όλα τα θέματα που έχουν συμφωνηθεί με τους επιστημονικούς συνεργάτες.*
- Το ερωτηματολόγιο προωθείται μέσα από τα κανάλια επικοινωνίας της ΣΓ (social media, πλατφόρμα, email) σε γονείς, συλλόγους γονέων & κηδεμόνων, σχολεία.
- Ο Υ.ΣΓ παρακολουθεί την πορεία συλλογής απαντήσεων και το ερωτηματολόγιο παραμένει ανοιχτό για όσο διάστημα έχει οριστεί.
- Όταν η συλλογή απαντήσεων ολοκληρωθεί, ακολουθεί η ανάλυση των αποτελεσμάτων.
- Δημιουργείται λίστα με θέματα για καθένα από τα οποία οι γονείς έχουν εκφράσει τον βαθμό ενδιαφέροντός τους.
- Η ΣΓ προχωρά στον σχεδιασμό των ετήσιων δράσεών της λαμβάνοντας υπόψη τις προτεραιότητες των γονέων, όπως αποτυπώθηκαν από τους ίδιους στα ερωτηματολόγια καθώς και τη δυναμική της.

B) Ομάδες εστίασης (focus groups) ** διά ζώσης ή εξ αποστάσεως:

- Ορίζεται συντονιστής/μεσολαβητής της ομάδας εστίασης
- Απευθύνεται κάλεσμα σε γονείς που θα συμμετέχουν (8-12 άτομα), με όποιον τρόπο κρίνεται κατάλληλος (social media, email, διά ζώσης ενημέρωση, κ.λπ.)
- Δημιουργείται τελικά λίστα συμμετεχόντων

	<ul style="list-style-type: none"> - Δημιουργείται υλικό που θα χρησιμοποιηθεί στη διάρκεια της ομάδας - Κατά τη διεξαγωγή της δράσης ο μεσολαβητής (Υ.ΣΓ/Ψυχολόγος/Κοινωνικός λειτουργός) καταγράφει προτιμήσεις και χρήσιμα σχόλια των γονέων για τις θεματικές - Με το πέρας της συνάντησης αποκωδικοποιούνται οι απαντήσεις και δημιουργείται λίστα ιεράρχησης με τα θέματα <p>Εφαρμόζοντας τις διαδικασίες αυτές, το περιεχόμενο των δράσεων της ΣΓ μπορεί να είναι πάντοτε επικαιροποιημένο και συναφές με τις πραγματικές ανάγκες των γονέων του δήμου, διασφαλίζοντας την ανταπόκριση των γονέων στο κάλεσμα για συμμετοχή σε δράσεις που ειδικοί και γονείς έχουν συνδιαμορφώσει.</p>
Εμπλεκόμενοι	Υ.ΣΓ, Ψυχολόγος/Κοινωνικός λειτουργός, Υπεύθυνος Επικοινωνίας, Γονείς/Κηδεμόνες, Σχολεία, Σύλλογοι Γονέων & Κηδεμόνων
Πόροι	ΑΔ, Γραφεία, Αίθουσα Συναντήσεων Γονέων, Εργαλείο συλλογής δεδομένων (π.χ. Microsoft Forms, Google Forms), Εργαλείο ανάλυσης δεδομένων (π.χ. Excel, SPSS), Social Media, Πλατφόρμα, Email
Δείκτες αποτίμησης	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Αριθμός συμμετεχόντων σε έρευνα / focus group ➤ Αριθμός συμμετεχόντων σε μελλοντικές δράσεις ΣΓ
Κίνδυνοι	<ul style="list-style-type: none"> ○ Περιορισμένη ανταπόκριση στην έρευνα/focus group ○ Προβλήματα στην ερευνητική διαδικασία (εργαλείο, συλλογή, ανάλυση) ○ Χαμηλή ανταπόκριση γονέων στις δράσεις ○ Τεχνικά προβλήματα
Χρονοδιάγραμμα	Προετοιμασία & Διεξαγωγή: Ιούνιος - Ιούλιος & ετήσια διεξαγωγή

Πίνακας 83 - Διερεύνηση Αναγκών Γονέων & Σχεδιασμός θεματικών κύκλων - Δράση 16

*Ο σχεδιασμός της έρευνας και του ερωτηματολογίου μπορεί να στηριχτεί στο ερωτηματολόγιο που σχεδιάστηκε και χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα εργασία. Ειδικότερα, η 3^η ενότητα του

ερωτηματολογίου για την ανάλυση αναγκών των γονέων μπορεί να αποτελέσει πρότυπο για τη διερεύνηση των θεματικών (βλ. Παράρτημα Ι - Ερωτηματολόγιο Έρευνας). Επίσης, στο ερωτηματολόγιο που θα δημιουργηθεί, χρήσιμο είναι να δίνεται η δυνατότητα στους συμμετέχοντες γονείς να μοιράζονται ελεύθερα θέματα που τους απασχολούν, σε μορφή ανοικτής ερώτησης.

Η έρευνα που διενεργήθηκε στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας έχει αποτυπώσει τις προτιμήσεις των γονέων του δήμου παρέχοντας μια ιεραρχημένη λίστα με όλα τα θέματα και το ποσοστό ενδιαφέροντος που το καθένα συγκέντρωσε. Με αυτόν τον τρόπο, για το έτος εργασιών 2024-2025 η ΣΓ έχει στη διάθεσή της τις πληροφορίες για τον σχεδιασμό και τον προγραμματισμό των υποστηρικτικών δράσεών της, χωρίς να χρειάζεται να διεξάγει έρευνα αναγκών για φέτος. Επιπλέον, καθ'όλη τη διάρκεια υλοποίησης δράσεων, οι ειδικοί της ΣΓ έχουν την δυνατότητα αλλά και την υποχρέωση να αφουγκράζονται τις ανάγκες των συμμετεχόντων γονέων, σε ένα πλαίσιο λιγότερο τυπικό από αυτό της έρευνας που περιγράφηκε πιο πάνω.

****Focus groups με γονείς:** Μια ομάδα εστίασης είναι μια ομαδική συνέντευξη πάνω σε ένα συγκεκριμένο θέμα, από όπου προέρχεται και η έννοια «εστίαση». Είναι μια ανοιχτή, ομαδική συζήτηση που καθοδηγείται από τον ερευνητή και τυπικά διαρκεί δύο ή περισσότερες ώρες. Οι απόψεις ποικίλλουν για το μέγεθος της ομάδας. Αριθμοί μεταξύ οκτώ ως δώδεκα μέλη θεωρούνται συνήθως κατάλληλοι. Έχουν χρησιμοποιηθεί και μικρότερα και μεγαλύτερα μεγέθη ομάδων. Το άτομο που διευθύνει μια ομάδα εστίασης αναφέρεται συνήθως ως μεσολαβητής (κάποιες φορές διευκολυντής). Οι όροι σηματοδοτούν τις δύο όψεις του ρόλου τους: να μεσολαβούν με την έννοια του να συντονίζουν ή να κρατούν την συζήτηση εντός των ορίων, και να διευκολύνουν με την έννοια του να βοηθούν την ομάδα να λειτουργεί αποτελεσματικά. Αυτό δεν είναι εύκολο έργο διότι απαιτεί ιδιαίτερες δεξιότητες προκειμένου να εκτελεστεί ικανοποιητικά. Χρειάζεται μια ισορροπία μεταξύ του ενεργητικού και του παθητικού ρόλου. Υπάρχουν πλεονεκτήματα στο να υπάρχει άλλο ένα άτομο που να εμπλέκεται στη διεύθυνση της ομάδας: παρέχει κάλυψη και της περιοχής ενδιαφέροντος και της εμπειρίας της ομάδας, σημειώνει το ποιος μιλάει (δύσκολο να προσδιοριστεί στην μαγνητοφώνηση, ενώ η βιντεοσκόπηση ίσως είναι ενοχλητική), σημειώνει τις μη λεκτικές αλληλεπιδράσεις, και προσφέρει ανατροφοδότηση για την απόδοση του μεσολαβητή (π.χ. μιλάει πολύ, παροτρύνει υπερβολικά, επιτρέπει κάποιον να κυριαρχεί, κ.α.) (Ασημόπουλος, 2023).

Στόχοι

- ✓ Να εμπλακούν οι γονείς ενεργά στη διαδικασία αποτίμησης του έργου της ΣΓ
- ✓ Να εντοπιστούν δυνατά & αδύναμα σημεία
- ✓ Να δημιουργηθούν προϋποθέσεις για πρωτοβουλίες και ανάληψη καινοτόμων δράσεων
- ✓ Να διασφαλιστεί η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών
- ✓ Να ενισχυθούν οι σχέσεις εμπιστοσύνης και αμοιβαιότητας μεταξύ ΣΓ & γονέων

Η ΣΓ ανήκει στα προγράμματα Δια βίου Εκπαίδευσης και ως εκ τούτου υπόκειται σε εσωτερική και εξωτερική αξιολόγηση ποιότητας, που υλοποιείται βάσει του νόμου 3369/2005, περί συστηματοποίησης της διά βίου μάθησης.

Εσωτερική αξιολόγηση:

- διενεργείται σε ετήσια βάση
- υπό την ευθύνη του επικεφαλής του φορέα παροχής υπηρεσιών δια βίου εκπαίδευσης, δηλαδή του/της υπευθύνου της ΣΓ
- συμμετέχει το σύνολο του προσωπικού της ΣΓ & οι γονείς-συμμετέχοντες στις δράσεις

Εξωτερική αξιολόγηση:

- διενεργείται περιοδικά, ανά τέσσερα έτη,
- από εξωτερικό αξιολογητή, ο οποίος επιλέγεται κατόπιν ανοικτού διαγωνισμού.

Την ευθύνη της εξωτερικής αξιολόγησης φέρει ο κατά τις κείμενες διατάξεις φορέας εποπτείας του φορέα παροχής υπηρεσιών δια βίου εκπαίδευσης, στην περίπτωση της ΣΓ το ΙΝΕΔΙΒΙΜ και η Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης (ΓΓΔΒΜ) του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού.

Κριτήρια για την αξιολόγηση μπορεί να είναι μεταξύ άλλων:

- η ζήτηση για το συγκεκριμένο πρόγραμμα,
- το επίπεδο γνώσεων,

Περιγραφή

- ο αριθμός των υποψηφίων εκπαιδευομένων,
- η γνώμη εκπαιδευομένων και διδασκόντων για το περιεχόμενο του προγράμματος και για τη διεξαγωγή του εκπαιδευτικού έργου,
- η γνώμη των αποφοίτων των προγραμμάτων για την αποτελεσματικότητα τους ως προς την ανάγκη ανανέωσης και εμπλουτισμού των γνώσεών τους,
- οι ερευνητικές και καινοτομικές δραστηριότητες που τυχόν έχουν αναπτυχθεί στα πλαίσια του προγράμματος, κ.λπ.

Στο παρόν Σχέδιο Δράσης της ΣΓ έχουν προβλεφθεί διαδικασίες αξιολόγησης εκ μέρους των γονέων για όλες τις επιμέρους δράσεις που τους εμπλέκουν. Ειδικότερα, διενεργείται:

- αρχική αξιολόγηση, υπό τη μορφή αυτοξιολόγησης (κατά την έναρξη)
- διαμορφωτική αξιολόγηση (κατά τη διάρκεια)
- τελική αξιολόγηση (κατά τη λήξη)

με τη χρήση εργαλείων, όπως ερωτηματολόγια, ομάδες εστίασης ή συνεντεύξεις/συζητήσεις.

Οι άξονες αποτίμησης αφορούν τη γνώμη των συμμετεχόντων γονέων για τους ίδιους (αυτοαξιολόγηση), καθώς και την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Εκτός από τους γονείς, ο Υ.ΣΓ οφείλει να καταγράφει τη γνώμη των εργαζομένων στη ΣΓ για τις παρεχόμενες υπηρεσίες και τον τρόπο λειτουργίας.

Τα πορίσματα της εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης καταγράφονται σε αντίστοιχες εκθέσεις, οι οποίες υποβάλλονται στην Εθνική Επιτροπή Δια βίου Μάθησης.

Η εξωτερική αξιολόγηση μπορεί να οδηγήσει και στην οριστική διακοπή λειτουργίας ενός προγράμματος δια βίου εκπαίδευσης, με απόφαση του οργάνου έγκρισης του, μετά από πρόταση της Εθνικής Επιτροπής Δια βίου Μάθησης.

Εμπλεκόμενοι	Υ.ΣΓ, Προσωπικό ΣΓ, Γονείς/Κηδεμόνες, ΙΝΕΔΙΒΙΜ/ ΓΓΔΒΜ - Εξωτερικός Αξιολογητής
Πόροι	ΑΔ, Γραφεία, Αίθουσα Συνεδριάσεων/Διεπιστημονικών Συναντήσεων, Moodle
Δείκτες αποτίμησης	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Κριτήρια εσωτερικής & εξωτερικής αξιολόγησης (βλ. Περιγραφή δράσης) ○ Προβληματικός σχεδιασμός κριτηρίων αξιολόγησης (αυστηρότητα, μη ρεαλιστικά κριτήρια) ○ Προβλήματα συνεργασίας με τον εξωτερικό αξιολογητή (μεροληψία, επικοινωνία) ○ Γρήγορη & επιφανειακή συμπλήρωση ερωτηματολογίων από γονείς/ειδικούς ○ Θέματα διαφάνειας & Πελατειακές σχέσεις
Κίνδυνοι	
Χρονοδιάγραμμα	Εσωτερική αξιολόγηση: ετήσια Εξωτερική αξιολόγηση: ανά τέσσερα (4) έτη

Πίνακας 84 - Εσωτερική & Εξωτερική Αξιολόγηση - Δράση 17

10.3 Χρονοδιάγραμμα Υλοποίησης Σχεδίου Δράσης

Όλες οι δράσεις που περιγράφησαν απεικονίζονται στο παρακάτω χρονοδιάγραμμα, το οποίο αποτυπώνει τον σχεδιασμό για το πρώτο έτος λειτουργίας της Σχολής Γονέων. Ως μήνας έναρξης εργασιών ορίζεται ο Αύγουστος 2024 και ως εκ τούτου ο Ιούλιος 2025 ως καταληκτικός μήνας του πρώτου χρόνου. Ο Αύγουστος κρίνεται ως κατάλληλη προπαρασκευαστική περίοδος για την επίσημη έναρξη των δράσεων της Σχολής τον Σεπτέμβριο, μήνας που σηματοδοτεί την έναρξη της σχολικής χρονιάς. Η αλλαγή τάξης ή/και εκπαιδευτικής βαθμίδας συνιστά αναπτυξιακό ορόσημο για τα παιδιά δημιουργώντας νέες ανάγκες και συνεπώς επηρεάζει τους γονείς και τον οικογενειακό προγραμματισμό.

Όπως φαίνεται και στον πίνακα, υπάρχουν δράσεις που η υλοποίησή τους εκκινεί τον Αύγουστο, καθώς αφορούν έργα υποδομών που είναι σημαντικό να έχουν ολοκληρωθεί πριν τον Σεπτέμβριο, οπότε αρχίζουν να διεξάγονται οι περισσότερες δράσεις. Οι ομάδες γονέων καθώς και άλλες δράσεις, όπως η συμβουλευτική, ξεκινούν τον Οκτώβριο, καθώς απαιτούν προσεκτικό σχεδιασμό και προϋποθέτουν την έναρξη άλλων εργασιών νωρίτερα. Επίσης, ορισμένες πρωτοβουλίες διεξάγονται καθ'όλη τη διάρκεια του έτους χωρίς διακοπή, ενώ άλλες περιοδικά και αντιστοίχως παρατηρείται διαφοροποίηση σε σχέση με τον χρόνο ολοκλήρωσής τους.

Μετά τον πρώτο χρόνο εφαρμογής του Σχεδίου Δράσης, κρίνεται αναγκαίο να συλλεγούν δεδομένα από τις δράσεις που έχουν υλοποιηθεί και να αποτιμηθεί η επιτυχία του σχεδίου. Αυτό θα παρέχει την κατάλληλη ανατροφοδότηση για το σχέδιο εν συνόλω, αλλά και για κάθε δράση συγκεκριμένα, οδηγώντας σε πιθανή αναμόρφωση και αναδιανομή πόρων, για τα επόμενα δύο (2) έτη. Επί παραδείγματι, δράσεις μπορεί να αρχίσουν να διεξάγονται πιο τακτικά ή πιο σποραδικά την επόμενη χρονιά ή ακόμη και να αντικατασταθούν από άλλες πιο κατάλληλες. Συνεπώς, το παρόν σχέδιο μπορεί να εμπλουτιστεί προς όφελος της αποτελεσματικότερης λειτουργίας της σχολής και είναι σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες και οι προτεραιότητες των γονέων, καθ'όλη τη διάρκεια υλοποίησης.

Αξίζει βέβαια να επισημανθεί πως η επιτυχία του προτεινόμενου σχεδίου θα εξαρτηθεί πέρα από την ποιότητα του σχεδιασμού και την συνεχή αξιολόγηση, από τη συνεργασία και τη δέσμευση όλων των εμπλεκόμενων μερών. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η Σχολή Γονέων είναι ένας ζωντανός οργανισμός που υποστηρίζεται και υποστηρίζει ανθρώπους, γι'αυτό δεν θα πρέπει να παραγνωρίζεται ο παράγοντας της ανθρώπινης εμπλοκής. Τέλος, κρίνεται αναγκαίο να υπάρξει ένας

ενδεδειγμένος οικονομικός προϋπολογισμός που θα προβλέπει και θα αποδίδει τα ποσά που θα πρέπει να δαπανηθούν για κάθε δράση.

	Αύγουστος	Σεπτέμβριος	Οκτώβριος	Νοέμβριος	Δεκέμβριος	Ιανουάριος	Φεβρουάριος	Μάρτιος	Απρίλιος	Μάιος	Ιούνιος	Ιούλιος
ΔΡΑΣΕΙΣ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Πλατφόρμα Σχολής Γονέων												
Πλατφόρμα Ασύγχρονης Εκπαίδευσης-Moodle												
Γραμμή Βοήθειας – Helpdesk												
Συνεχής Επιμόρφωση & Εκπαίδευση ΑΔ												
Στρατολόγηση & Εκπαίδευση Εθελοντών												
Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (Social media)												
Εσωτερική & Εξωτερική Αξιολόγηση												
Συνεργασία Σχολή Γονέων – Σχολείο – Οικογένεια												
Συνεργασία Σχολή Γονέων - Σύλλογοι Γονέων												
Φύλαξη παιδιών												
Ατομική Συμβουλευτική												
Συμβουλευτική Ζεύγους												
Δραστηριότητες για Γονείς & Παιδιά												
Ομάδες Γονέων												
Καμπάνια ενημέρωσης												
Ταχύρρυθμα διήμερα Σεμινάρια												
Διερεύνηση Αναγκών Γονέων & Σχεδιασμός Θεματικών Κύκλων												
Ανοιχτή Εκδήλωση												

Πίνακας 85 - Χρονοδιάγραμμα Υλοποίησης Δράσεων Σχολής Γονέων

Κλείνοντας, ένα επιτυχημένο σχέδιο δράσης για την αναβάθμιση της Σχολής Γονέων με όλα τα παραπάνω χαρακτηριστικά μπορεί να επιφέρει πληθώρα ωφελειών λειτουργώντας ως αξιόπιστος μοχλός για την ενίσχυση της τοπικής κοινωνίας και την πρόοδο της κοινωνίας στο σύνολό της.

10.4 Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Το Σχέδιο Δράσης αποτελεί το επιστέγασμα της παρούσας εργασίας στοχεύοντας στην αναβάθμιση της λειτουργίας της Σχολής Γονέων του δήμου Ιλίου, ως βασικό ζητούμενο της ερευνητικής μας πορείας. Η εφαρμογή του αναμένεται να επιφέρει ουσιαστικά αποτελέσματα σε όλους τους πυλώνες γύρω από τους οποίους δημιουργήθηκαν οι δράσεις του Σχεδίου, και συγκεκριμένα στην πρόληψη, την ορατότητα και τη διάχυση, την αξιολόγηση, τη δικτύωση, την ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων και υποδομών οργάνωσης και διοίκησης. Τα προσδοκώμενα αυτά αποτελέσματα αφορούν κατ' αρχάς την οργάνωση και τη λειτουργία της Σχολής Γονέων και συνακόλουθα το άτομο, την οικογένεια και την κοινωνία.

Ειδικότερα, η Σχολή Γονέων:

- ✓ θα ενισχύσει την ορατότητα και τη διάχυση των δράσεών της, αποκτώντας δυναμική ψηφιακή παρουσία ανταποκρινόμενη στις απαιτήσεις της σύγχρονης εποχής
- ✓ θα αναπτύξει υποδομές διοίκησης και οργάνωσης παρέχοντας σύγχρονες υπηρεσίες που διευκολύνουν την προσέλευση των γονέων και ενθαρρύνει τη δέσμευσή τους
- ✓ θα αναπτύξει και θα διατηρεί ένα δίκτυο συνεργατών εξασφαλίζοντας τη διεπιστημονικότητα
- ✓ θα συνεργάζεται με σχολικές μονάδες και συλλόγους γονέων και κηδεμόνων αποτελώντας την πρώτη επιλογή σε θέματα υποστήριξης της γονεϊκότητας
- ✓ θα διασφαλίσει τη συνεχή εκπαίδευση και κατάρτιση του Ανθρώπινου Δυναμικού της βελτιώνοντας την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και καλλιεργώντας μια κουλτούρα συνεργασίας και διαμοιρασμού γνώσης, εμπειρίας και ιδεών
- ✓ θα παρέχει ευρύ φάσμα υπηρεσιών προληπτικής εκπαίδευσης και συμβουλευτικής που θα ανταποκρίνονται στις πραγματικές αναγκές των γονέων
- ✓ θα αναπτύξει εργαλεία και διαδικασίες αποτίμησης των υπηρεσιών της εμπλέκοντας ενεργά τους γονείς

Η αποτελεσματική λειτουργία της Σχολής Γονέων, που διαπερνά όλους τους παραπάνω πυλώνες, έχει καθοριστικό αντίκτυπο στον γονέα που συνιστά τον άμεσα επωφελούμενο των υπηρεσιών της. Η μετατόπιση που βιώνει το άτομο, ως μέρος ενός ευρύτερου συστήματος, προκαλεί με τη σειρά της ένα ντόμινο θετικών αλλαγών στην οικογένεια, το σχολείο αλλά και την κοινωνία στο σύνολό της.

Ο γονέας θα ωφεληθεί πολύπλευρα από τη συμμετοχή του σε ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα υποστήριξης, όπως αυτό που παρέχει η Σχολή Γονέων καθώς:

- ✓ θα ενημερωθεί και θα εκπαιδευτεί για θέματα γονεϊκότητας
- ✓ θα μοιραστεί εμπειρίες, πρακτικές, φόβους & ανησυχίες
- ✓ θα βελτιωθεί η ψυχική του υγεία
- ✓ θα ενισχύσει τα δυνατά του χαρακτηριστικά και θα θεραπεύσει τα πιο αδύναμα αποκτώντας μεγαλύτερη αυτεπίγνωση
- ✓ θα αναπτύξει δεξιότητες επικοινωνίας & συνεργασίας
- ✓ θα συνειδητοποιήσει τον γονεϊκό του ρόλο

Τελικά, οι γονείς θα είναι ενημερωμένοι, χαρούμενοι, συναισθηματικά ανθεκτικοί, απενεχοποιημένοι στην αναζήτηση βοήθειας, ψυχικά υγιείς και, αν και όχι τέλειοι, πρόθυμοι να γίνουν η καλύτερη εκδοχή τους εαυτού τους.

Αυτή η νέα εκδοχή του καλού γονέα, προϊόν της επιστημονικής καθοδήγησης και του οργανωμένου πλαισίου που παρέχει η Σχολή Γονέων, θα επηρεάσει αδιαμφισβήτητα την οικογένεια και τις σχέσεις μεταξύ όλων των μελών της, αφού θα καλλιεργήσει μια κουλτούρα αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας τόσο μεταξύ γονέων και παιδιών όσο και στο ίδιο το ζευγάρι, ενισχύοντας τους δεσμούς, τις αξίες και την αίσθηση οικογενειακής σύνδεσης και συνοχής.

Εκτός από τις αλλαγές που σημειώνονται εντός οικογενειακού πλαισίου, πολλαπλά είναι τα αποτελέσματα σε ό,τι αφορά τη σχέση μεταξύ σχολείου και γονέων, καθώς βελτιώνεται η επικοινωνία και η συνεργασία των δύο πλευρών, με τους γονείς να συμμετέχουν πιο ενεργά στη σχολική ζωή. Η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση των γονέων για τη σημασία της εκπαίδευσης, μέσω της σχολής, μπορεί να οδηγήσει σε αυξημένη εκτίμηση και σεβασμό προς το εκπαιδευτικό σύστημα και τους εκπαιδευτικούς. Πιο συγκεκριμένα, αναμένεται αύξηση της συχνότητας και της αποτελεσματικότητας της επικοινωνίας μεταξύ εκπαιδευτικών και γονέων, σε κλίμα εμπιστοσύνης και αλληλεπίδρασης και ενίσχυση της συνεργασίας σε θέματα που αφορούν την πρόοδο και την ευημερία των παιδιών. Το γεγονός αυτό, οδηγεί σε βελτιωμένα μαθησιακά αποτελέσματα για τους μαθητές, οι οποίοι με τη σειρά τους παρουσιάζουν αυξημένη αυτοπεποίθηση και καλύτερη κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη. Απόρροια όλων αυτών συνιστά η αναβάθμιση του εκπαιδευτικού συστήματος και η αποκατάσταση του θεσμού της εκπαίδευσης στη συνείδηση των πολιτών.

Εκτός από τα ωφέλη στον τομέα της εκπαίδευσης, ο αντίκτυπος του Σχεδίου Δράσης για την αναβάθμιση της Σχολής Γονέων είναι πολύπλευρος τόσο για την τοπική κοινωνία όσο και για το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο και συνοψίζεται στα εξής:

- ✓ **Αποστιγματισμός της ιδέας της αναζήτησης βοήθειας:** Η κουλτούρα γύρω από την συμβουλευτική σε θέματα γονεϊκότητας αλλάζει, με την κοινωνία να αναγνωρίζει στους γονείς την ανάγκη για υποστήριξη, με τη λήψη βοήθειας να απενοχοποιείται και να παύει να αποτελεί ταμπού,
- ✓ **Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής:** Η Σχολή Γονέων λειτουργεί ως χώρος συνάντησης, αλληλεπίδρασης και δημιουργίας κοινών δεσμών μεταξύ των γονέων, ενισχύοντας το αίσθημα κοινότητας και αλληλεγγύης.
- ✓ **Προώθηση της ενεργούς συμμετοχής:** Η ενδυνάμωση των γονέων μέσω της Σχολής Γονέων οδηγεί σε αυξημένη συμμετοχή τους σε τοπικά ζητήματα, στη λήψη αποφάσεων και σε εθελοντικές δράσεις, ωφελώντας συνολικά την τοπική κοινότητα.
- ✓ **Μείωση της κοινωνικής ανισότητας:** Η παροχή ίσων ευκαιριών για ενημέρωση, υποστήριξη και ανάπτυξη δεξιοτήτων μέσω της Σχολής Γονέων, σε γονείς από διαφορετικά κοινωνικά και οικονομικά περιβάλλοντα, συμβάλλει στη μείωση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων και στην προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης.
- ✓ **Ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης:** Η βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων και η ανάπτυξη δεξιοτήτων στους νέους, που ενισχύεται από τη συμμετοχή των γονέων, οδηγεί σε αυξημένη παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα του εργατικού δυναμικού, ωφελώντας την οικονομία.
- ✓ **Προώθηση της υγιεινής διαβίωσης:** Η ενημέρωση και η ευαισθητοποίηση των γονέων σε θέματα υγείας και ευεξίας μέσω της Σχολής Γονέων συμβάλλει στην υιοθέτηση υγιεινού τρόπου ζωής και στην πρόληψη ασθενειών, ωφελώντας συνολικά τη δημόσια υγεία.
- ✓ **Εξοικονόμηση πόρων:** Η λειτουργία της Σχολής Γονέων με το σύνολο των παρεχόμενων υπηρεσιών αποτελεί μια στρατηγική επένδυση στην πρόιμη παρέμβαση εξοικονομώντας πόρους στον προϋπολογισμό που προβλέπεται για την ψυχική υγεία και την παιδική πρόνοια.
- ✓ **Προώθηση της κριτικής σκέψης και της ενεργούς πολιτειότητας:** Η Σχολή Γονέων ενθαρρύνει την κριτική σκέψη, την αμφισβήτηση και την υγιή διαφωνία, ώστε οι γονείς να γίνουν ενεργοί πολίτες που συμμετέχουν εποικοδομητικά στα κοινωνικά ζητήματα, με αποτέλεσμα μια πιο δημοκρατική και ευημερούσα κοινωνία.

Συμπερασματικά, καθίσταται σαφές ότι τα ωφέλη από τη λειτουργία μιας Σχολής Γονέων που θα εφαρμόζει ένα ολοκληρωμένο Σχέδιο Δράσης και θα ανταποκρίνεται στις πραγματικές ανάγκες των γονέων, είναι πολυδιάστατα. Σίγουρα, η Σχολή Γονέων δύναται να θεραπεύσει παθογένειες που εμφανίζονται στο άτομο, την οικογένεια, το σχολείο και την κοινωνία, αυτό όμως που αξίζει να κρατήσουμε ύστερα από μια ενδελεχή ερευνητική διαδικασία είναι η αξία της πρόληψης, μια υποχρέωση του σύγχρονου ανθρώπου προς τον εαυτό του και το κοινωνικό σύνολο.

Βιβλιογραφία

Ελληνική βιβλιογραφία

Αθανασίου, Α., Μπαλντούκας, Α. & Παναούρα, Ρ., 2014. *Εγχειρίδιο προς Εκπαιδευτές Ενηλίκων*. Λευκωσία: Έκδοση Πανεπιστημίου Frederick.

Αντωνοπούλου, Η. Κ., 2011. *Ο παππούς και η γιαγιά σε γονεϊκό ρόλο*. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων Σχολή Επιστημών Αγωγής Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών. Διδακτορική Διατριβή [online]. Διαθέσιμο από: <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/25183> [Ημερομηνία πρόσβασης: 12 Δεκεμβρίου 2013].

Ασημόπουλος, Χ., 2023. Σημειώσεις μαθήματος. *Ποιοτική έρευνα*. ΠΑΔΑ

Βάμβουκας, Ι., 2000. *Εισαγωγή στην Ψυχοπαιδαγωγική Έρευνα και Μεθοδολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.

Βουϊδάσκη, Β., 1987. *Η επιθετικότητα σαν κοινωνικό πρόβλημα στην οικογένεια και στο σχολείο*. Αθήνα: Γρηγόρη.

Βουλή των Ελλήνων, 2024. *Η Βουλή: Το πολίτευμα*. [online] Διαθέσιμο από: <https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-21/> [Ημερομηνία πρόσβασης: 20 Δεκεμβρίου 2023].

Γεώργας, Δ., 1997. *Δομή και λειτουργία της ελληνικής οικογένειας σε ΕΟΠ, Οικογένεια και οικογενειακή πολιτική σ'ένα μεταβαλλόμενο κόσμο*. Εισηγήσεις ολομελειών και ομάδων εργασίας σε Πανελλήνιο Συνέδριο, 1-3.12.1994. Αθήνα: Επτάλοφος, σ.17-29.

Γεωργίου-Νίλσεν, Μ., 2002. *Η τέχνη να είσαι γονιός*. Αθήνα: Καστανιώτης.

Γιώτσα, Α., 2004. *Δομή και λειτουργία της ελληνικής οικογένειας. Ομοιότητες και διαφορές με τη μορφή της οικογένειας σε άλλες χώρες*. Ημερίδα Νηπιαγωγών. Διαθέσιμο από: https://www.researchgate.net/publication/283671105_Dome_kai_leitourgia_tes_ellenikes_oikogeneias_Omoiotetes_kai_diaphores_me_te_morphe_tes_oikogeneias_se_alles_chores [Ημερομηνία πρόσβασης: 30 Οκτωβρίου 2023].

Γκιζέλης, και συν., 1984. *Παράδοση και νεωτερικότητα στις πολιτιστικές δραστηριότητες της ελληνικής κοινωνίας: Μεταβαλλόμενα σχήματα*. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών.

Δημητριάδου, Π., 2022. *Νέες μορφές οικογένειας: Μια σύγχρονη πραγματικότητα. Ο ρόλος της Συμβουλευτικής*. Culture - Journal of Culture in Tourism, Art and Education Culture - Journal of Culture in Tourism, Art and Education - ISSN 2732-8511 – Vol. 2 Issue 4 –79. Διαθέσιμο από: <https://electra.lis.upatras.gr/culture/article/download/4298/4246> [Ημερομηνία πρόσβασης: 15 Νοεμβρίου 2023].

διαΝΕΟσις, 2019. *Η Ελληνική Οικογένεια και το Δημογραφικό Πρόβλημα*. Διαθέσιμο από: <https://www.dianeosis.org/2019/01/elliniki-oikogeneia-kai-dimografiko-provlima/> [Ημερομηνία πρόσβασης: 6 Μαρτίου 2024].

Διεπιστημονικού Συνεδρίου, 12-14 Μαΐου 2005. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.

Δίκτυο για τα δικαιώματα του παιδιού, 2024. *Διεθνής Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού*. Διαθέσιμο από: <https://ddp.gr/symvasi-gia-ta-dikaiomata-toy-paidioy/> [Ημερομηνία πρόσβασης: 10 Δεκεμβρίου 2023].

Διοτίμα - Κέντρο Γυναικείων Μελετών και Ερευνών, 2022. *Ενδοοικογενειακή βία και COVID-19*. Διαθέσιμο από: <https://diotima.org.gr/unlock-your-power-endooikogeneiaki-via-kai-covid-19/> [Ημερομηνία πρόσβασης: 9 Μαρτίου 2024].

Δοξιάδη-Τριπ, Α., 1985. *«Η εφηβεία σαν οικογενειακή κρίση» στο Έφηβος και οικογένεια*. Αθήνα: Εστία.

Δραγάση- Σηφάκη, Ε., 1999. *Σωστοί γονείς, ευτυχισμένα παιδιά*. Αθήνα: Καστανιώτη.

Ελληνική

Ελληνικό Κέντρο Ασφαλούς Διαδικτύου, 2018. *Έρευνα σε 14.000 μαθητές ηλικίας 10-17 ετών για τις Διαδικτυακές Συνήθειες Παιδιών και Εφήβων στην Ελλάδα*. Διαθέσιμο από: <https://saferinternet4kids.gr/wp-content/uploads/2019/06/2019-%CE%B5%CF%81%CE%B5%CF%85%CE%BD%CE%B1-%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%BF-GR.pdf> [Ημερομηνία πρόσβασης: 3 Απριλίου 2024].

ΕΛΣΤΑΤ, 2011. *Απογραφή Πληθυσμού-Κατοικιών 2011. Στατιστικά Αποτελέσματα για τη Γονιμότητα.*

Διαθέσιμο

από:

https://www.statistics.gr/el/statistics?p_p_id=documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKko4IN&p_p_lifecycle=2&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_cacheability=cacheLevelPage&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=4&p_p_col_pos=1&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKko4IN_javax.faces.resource=document&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKko4IN_in=downloadResources&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKko4IN_documentID=310584&documents_WAR_publicationsportlet_INSTANCE_qDQ8fBKko4IN_locale=el [Ημερομηνία πρόσβασης: 1 Μαρτίου 2024].

ΕΛΣΤΑΤ, 2019. *Στατιστικές Διαζυγίων: Έτους 2017.* Διαθέσιμο από:

<https://www.statistics.gr/documents/20181/16314203/%CE%A3%CF%84%CE%B1%CF%84%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82+%CE%94%CE%B9%CE%B1%CE%B6%CF%85%CE%B3%CE%AF%CF%89%CE%BD+%28+2017+%29.pdf/c6722cda-7c31-4f55-9eaa-6177db8cdcd7?t=1555059288837> [Ημερομηνία πρόσβασης: 1 Μαρτίου 2024].

ΕΛΣΤΑΤ, 2021. *Μελέτη Γεννήσεων 1980-2018.* Διαθέσιμο από:

https://www.statistics.gr/el/home?p_p_id=com_liferay_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_3&p_p_lifecycle=0&p_p_state=maximized&p_p_mode=view&com_liferay_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_3_mvcPath=%2Fview_content.jsp&com_liferay_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_3_assetEntryId=17195481&com_liferay_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_3_type=document [Ημερομηνία πρόσβασης: 5 Μαρτίου 2024].

Ευκλείδη, Α., 1999. *Αντικείμενο και μέθοδοι έρευνας της ανάπτυξης κατά την ενήλικη ζωή και το γήρας.* Στο: Κωσταρίδου-Ευκλείδη, Α. (Επιμ.). *Θέματα γηροψυχολογίας και γεροντολογίας.* (σ.161-178). Αθήνα: Εκδ. Ελληνικά Γράμματα.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021. Διαθέσιμο από:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/ip_21_1011 [Ημερομηνία πρόσβασης: 1 Απριλίου 2024].

Εφημερίς της Κυβερνήσεως, 2010. *NOMOS 3879 ΦΕΚ 163/A/21.9.2010*. Διαθέσιμο από: <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/131747/nomos-3879-2010> [Ημερομηνία πρόσβασης: 19 Δεκεμβρίου 2023].

Θεοδωρίδου, Γ., 2017. *Νέες μορφές οικογένειας στα παιδικά βιβλία στην Ελλάδα: μια ανθρωπολογική προσέγγιση*. Διπλωματική εργασία [online] Μυτιλήνη: Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Διαθέσιμο από: <https://hellenicus.lib.aegean.gr/handle/11610/20836> [Ημερομηνία πρόσβασης: 2 Ιανουαρίου 2024].

Τσαρη, Φ. & Πουρκός, Μ., 2015. *Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας. Εφαρμογές στην Ψυχολογία και στην Εκπαίδευση*. Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα. Διαθέσιμο από: <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/5826> [Ημερομηνία πρόσβασης: 14 Μαρτίου 2024].

Καραλής, Θ., 2003. *Η Εκπαίδευση ενηλίκων στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα*. Διαθέσιμο από: <http://www.adulteduc.gr> [Ημερομηνία πρόσβασης: 15 Φεβρουαρίου 2024].

Κατάκη, Χ., 1984. *Οι τρεις ταυτότητες της ελληνικής οικογένειας*. Αθήνα: Κέδρος.

Κατσή, Α., Σιδερίδης, Γ., & Εμβαλωτής, Α., 2010. *Στατιστικές Μέθοδοι στις Κοινωνικές Επιστήμες*. Αθήνα: Τόπος.

Κόκκος, Α., 2005. *Μεθοδολογία Εκπαίδευσης Ενηλίκων, οι Εκπαιδευτές Ενηλίκων και η εκπαίδευσή τους*. Αθήνα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Κορώσης, Κ., 1997. *Γαμηλιότητα και διάλυση των έγγραμων συμβιώσεων στην Ελλάδα: Μια πρώτη δημογραφική προσέγγιση*. Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών.

Κυριαζή, Ν., 2009. *Η κοινωνιολογική έρευνα, κριτική επισκόπηση των μεθόδων και τεχνικών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Λαγουδιανάκη, Α. & Παπακώστα, Π., 2024. *Μελέτη Οργάνωσης και Λειτουργίας Σχολής Γονέων σε Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)*. Διπλωματική Εργασία. ΠΑΔΑ.

Μαλακιώση-Λοϊζου, Μ., 1993. *Συμβουλευτική Ψυχολογία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Μαράτου-Αλιπράντη, Λ., 1999. *Διαγενεακές σχέσεις στη σύγχρονη εποχή: θεωρήσεις, τάσεις, πρακτικές: συγκριτική επισκόπηση*. *The Greek Review of Social Research*, 98, 49–76. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.12681/grsr.742> [Ημερομηνία πρόσβασης: 16 Ιανουαρίου 2024].

Μαράτου-Αλιπράντη, Λ., 2001. *Σύγχρονη οικογένεια, νέες φάσεις του κύκλου ζωής και διαγενεακές ανταλλαγές. Οι οικογένειες στον 21ο αιώνα*. Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ, Διδασκαλείο «Δημ. Γληνός».

Μαράτου-Αλιπράντη, Λ., 2008. Λήμμα «Φύλο και οικογενειακός βίος» στο λεξικό με τίτλο «Φυλο-Παιδεία» (Fylo-raedia) ΘΕ.ΦΥΛ.ΙΣ. Διαθέσιμο από: www.isotita.uoa.gr [Ημερομηνία πρόσβασης: 5 Φεβρουαρίου 2024].

Μαράτου-Αλιπράντη, Λ., 2010. *Νέες μορφές οικογένειας. Τάσεις και εξελίξεις στη σύγχρονη Ελλάδα*. Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, ΕΚΚΕ, Εφημερίδα *Εγκέφαλος*, 47(2):55-66.

Μαυρογιώργος, Γ., 1999. *Μια απάντηση στον αποκλεισμό: Η δια βίου εκπαίδευση*. Στο: Γ. Τσιάκαλος – Ε. Σπανού (επιμ.), *Ανθρώπινη Αξιοπρέπεια και Κοινωνικός Αποκλεισμός* (σσ.259-267). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Μηλιώρη, Α., 2020. *Οι απόψεις ενήλικων πολιτών σχετικά με την αναγκαιότητα παρακολούθησης τμημάτων Σχολών Γονέων για τη στήριξη της οικογένειας*. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Διπλωματική εργασία [online]. Διαθέσιμο από: <https://apothesis.eap.gr/archive/item/86887> [Ημερομηνία πρόσβασης: 7 Δεκεμβρίου 2023].

Μιχαήλ, Λ., 2020. Εφηβεία. Οδηγός για Γονείς και Εφήβους. Θεολογική Σχολή Εκκλησίας Κύπρου. Διαθέσιμο από: <https://www.theo.ac.cy/wp-content/uploads/2020/07/82f1e7e9c442e8999e07b52ae2a85cbe.pdf> [Ημερομηνία πρόσβασης: 15 Μαρτίου 2024].

Μουσούρου, Λ. & Στρατηγάκη, Μ., 2005. *Ζητήματα Οικογενειακής Πολιτικής: Θεωρητικές Αναφορές και Εμπειρικές Διερευνήσεις*. Αθήνα: Gutenberg.

Μουσούρου, Λ. & Στρατηγάκη, Μ., 2005. *Οικογένεια και οικογενειακή πολιτική*. Αθήνα: Gutenberg.

Μουσούρου, Λ. Μ., 1985. *Οικογένεια και παιδί στην Αθήνα: Αποτελέσματα μιας εμπειρικής έρευνας*. Ίδρυμα ερευνών για το παιδί. Αθήνα: Εκδ. «Εστία». Βιβλιοπωλείο της «Εστίας» Ι.Δ. Κολλάρου & ΣΙΑΣ Α.Ε.

Μουσούρου, Λ. Μ., 2003. *Κοινωνιολογία της σύγχρονης οικογένειας*. Αθήνα: Gutenberg.

Μουσούρου, Λ., 1989. *Κοινωνιολογία της Σύγχρονης Οικογένειας*. Αθήνα: Gutenberg.

- Μουσουρού, Λ., 1999. *Κρίση της οικογένειας και κρίση αξιών*. Πάντειο Πανεπιστήμιο. Επιθεώρηση κοινωνικών ερευνών, 98-99, 5-19. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.12681/grsr.740> [Ημερομηνία πρόσβασης: 3 Δεκεμβρίου 2023].
- Μουσουρού, Λ., 2005. *Εισαγωγή στην κοινωνιολογία των ηλικιών και των γενεών*. Αθήνα: Gutenberg.
- Μπαμπινιώτης, Γ., 2009. *Λεξικό για το σχολείο και το γραφείο*. Κέντρο Λεξικολογίας Ε.Π.Ε., 4ος τόμος.
- Μπαλούρδος, Δ., 2006. *Η δημογραφική κατάσταση στην Ελλάδα*. Επίκαιρα Θέματα 1. ΕΚΚΕ/ΙΝΚΠΟ.
- Μπαλά, Β., 2021. «*Η εμπλοκή των παππούδων και γιαγιάδων στην προσχολική εκπαίδευση: οι απόψεις των παππούδων*». Διπλωματική εργασία. Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών. Επιστήμες της Αγωγής. Πάτρα.
- Μυλωνάκου-Κεκέ, Η., 2009. *Συνεργασία σχολείου, οικογένειας και κοινότητας: θεωρητικές προσεγγίσεις και πρακτικές εφαρμογές*. Αθήνα: Παπαζήση ΑΕΒΕ.
- Νόβα-Καλτσούνη, Χ., 2006. *Μεθοδολογία εμπειρικής έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες. Ανάλυση δεδομένων με τη χρήση του SPSS 13*. Αθήνα: Gutenberg.
- ΝΟΜΟΣ 3369/2005 - ΦΕΚ 171/Α'6.7.2005. *Συστηματοποίηση της δια βίου μάθησης και άλλες διατάξεις*. Διαθέσιμο από: https://www.dsanet.gr/Epikairothta/Nomothesia/n3369_05.htm [Ημερομηνία πρόσβασης: 13 Φεβρουαρίου 2024].
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2024. *Οικιακή Οικονομία Β' Γυμνασίου –διαδραστικά βιβλία-* Διαθέσιμο από: http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/2338/Oikiaki-Oikonomia_B-Gymnasiou_html-apli/ [Ημερομηνία πρόσβασης: 10 Ιανουαρίου 2024].
- Παπαζήση, Θ. και Χατζητρύφων, Ν. 2007. *Οικογένειες από ομόφυλα ζευγάρια*. Πρακτικά 2ου Διεπιστημονικού Συνεδρίου, 12-14 Μαΐου 2005. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
- Παπά, Β., 2015. *Η λογική των συναισθημάτων. Συναισθηματική ανάπτυξη και συναισθηματική νοημοσύνη*. Αθήνα: Οκτώ.
- Παπά, Β., 2017. *Επάγγελμα Γονέας, Τύποι γονέων και συμπεριφορά παιδιών και εφήβων*. Αθήνα: Οκτώ.

Παππά, Β., 2019. *Η δυναμική της ομάδας και ο ρόλος του Συντονιστή. Η περίπτωση των Σχολών Γονέων*. Αθήνα: Οκτώ.

Παρασκευόπουλος, Ι., 1985. *Εξελικτική Ψυχολογία.*, τόμ.1-4. Αθήνα: Ιδιωτική Έκδοση.

Πληροφοριακό Σύστημα Αναδοχής – Υιοθεσίας, 2024. *Εγχειρίδιο Εκπαίδευσης Υποψήφιων θετών γονέων. Στάδια σωματικής και ψυχικής ανάπτυξης των παιδιών. Προσαρμογή στη σχέση και ανάπτυξη ψυχικού δεσμού με το παιδί. Αποδοχή της διαφορετικότητας*. Διαθέσιμο από: https://www.anynet.gr/training_Pfds/thetoi_pfd/%CE%A5%CE%98%CE%93-%CE%98%CE%95%CE%9C%CE%91%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%97%20%CE%95%CE%9D%CE%9F%CE%A4%CE%97%CE%A4%CE%91%20%CE%94.pdf [Ημερομηνία πρόσβασης: 2 Μαρτίου 2024].

Πλούταρχος, 2012. *Περί παιδων αγωγής*. Μετάφραση: Μινέσχου Κ., Εκδόσεις: Bookstars – Γιωγγάρας.

Ρούσσο, Π. Α. & Τσαούσης, Γ., 2011. *Στατιστική στις επιστήμες της συμπεριφοράς με τη χρήση του SPSS*. Αθήνα: Τόπος.

Σακκά, Γ., 1994. *Ο ρόλος της νοικοκυράς*. Στο: ΖΩΗ, Λ.-Ν. Δ. (Επιμ.). Οικογένεια και οικογενειακή πολιτική σ' ένα μεταβαλλόμενο κόσμο. Εισηγήσεις ολομελειών και ομάδων εργασίας σε Πανελλήνιο Συνέδριο, 1-3 Δεκεμβρίου 1994. ΕΘΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ. (σ.215-217). Αθήνα: Εκδ. Επτάλοφος. (χωρίς χρονολογία έκδοσης). σ.216. ΚΟΓΚΙΔΟΥ: ό.π., 1995, σ.427.

Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας, 2021. *Καλές πρακτικές*. Διαθέσιμο από: <https://www.svak.gr/kales-praktikes> [Ημερομηνία πρόσβασης: 27 Δεκεμβρίου 2023].

Σχολές Γονέων, 2024. *Οι Σχολές Γονέων στη χώρα μας*. Διαθέσιμο από: <https://sxolesgonewn.gr/> [Ημερομηνία πρόσβασης: 10 Φεβρουαρίου 2024].

Τράπεζα Πληροφοριών Νομοθεσίας, 2024. Νόμος 3879/2010 - ΦΕΚ 163/Α/21-9-2010 (Κωδικοποιημένος). *Ανάπτυξη της Δια Βίου Μάθησης και λοιπές διατάξεις*. Διαθέσιμο από: <https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/n-3879-2010.html> [Ημερομηνία πρόσβασης: 5 Ιανουαρίου 2024].

Τριανταφυλλίδου, Ε., 2020. *Εκπαίδευση και Κατάρτιση Ανθρώπινου Δυναμικού ως Μοχλός Ανάπτυξης Επιχειρήσεων και Οργανισμών*. Πρακτικά Συνεδρίου, 6^ο Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο

ΙΑΚΕ, Επικοινωνία, Πληροφόρηση, Ενημέρωση και εκπαίδευση στην ύστερη νεωτερικότητα. Τόμος Α'. 10-12/07/2020, Ηράκλειο, Κρήτη. Διαθέσιμο από: https://www.researchgate.net/publication/371089509_EKPAIDEUSE_KAI_KATARTISE_ANTHROPINOU_DYNAMIKOU_OS_MOCHLOS_ANAPTYXES_EPICHEIRESEON_KAI_ORGANISMON_Praktika_IAKE2020_Tomos_A [Ημερομηνία πρόσβασης: 20 Απριλίου 2024].

Τσαούσης, Δ. Γ., 2006. *Η Κοινωνία του Ανθρώπου - Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία*. Αθήνα: Gutenberg.

Τσαούσης, Δ. Γ., 1984. *Χρηστικό Λεξικό Κοινωνιολογίας*. Αθήνα: Gutenberg.

Τσιούλη, Ε., 2019. *Η σχέση των παιδιών με τον παππού και τη γιαγιά*. MedNutrition.

Τσουραμάνης, Χ., 2003. *Σύγχρονα Κοινωνικά Προβλήματα*. Αθήνα: Παπαζήση.

Χαλικιάς, Μ., Μανωλέσσου, Α. & Λάλου, Π., 2015. *Μεθοδολογία Έρευνας και Εισαγωγή στη Στατιστική Ανάλυση Δεδομένων με το IBM SPSS Statistics*. Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα. Διαθέσιμο από: www.kallipos.gr [Ημερομηνία πρόσβασης: 4 Μαρτίου 2024].

Χαμόγελο του Παιδιού, 2019. *Συγκρούσεις στη σχέση γονιού-παιδιού. Πώς τις επιλύουμε και ενδυναμώνουμε τη σχέση με το παιδί μας*. Διαθέσιμο από: <https://www.hamogelo.gr/gr/el/ta-neamas/sigkrouseis-sti-schesi-goniou-paidiou-pos-tis-epilioume-kai-endinamonoume-ti-schesi-me-to-paidi-mas/> [Ημερομηνία πρόσβασης: 9 Μαρτίου 2024].

Χαμόγελο του Παιδιού, 2023. *Πανελλαδική έρευνα για τον Σχολικό εκφοβισμό στην Ελλάδα, 2022-2023. Με τίνα τρόπο διαμορφώνεται το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού*. Διαθέσιμο από: <https://blogs.sch.gr/gkleb/2023/04/02/ereyna-gia-to-vullyng-2022-2023/> [Ημερομηνία πρόσβασης: 12 Μαρτίου 2024].

Χουρδάκη, Μ., 1966. *Εισαγωγή Στην Οικογενειακή Ψυχολογία. Από την Ψυχολογία των Συζύγων στην Ψυχολογία του Παιδιού*. Αθήνα: Ιδιωτική Έκδοση.

Χουρδάκη, Μ., 1976. *Σχολές Γονέων*. Σειρά γνώσεων: Επιστήμη & Ζωή, τόμος ΙΖ': Θεσσαλονίκη: Χατζηϊακώβου Α.Ε.

Χουρδάκη, Μ., 1992. *Οικογενειακή Ψυχολογία*. Αθήνα: Γρηγόρη, Β' έκδ.

Χουρδάκη, Μ., 1995. *Ψυχολογία της οικογένειας και εξελικτική, σχολική, εφηβείας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Χουρδάκη, Μ., 2000. *Οικογενειακή Ψυχολογία. Εξελικτική παιδιού, γονέων, συζύγων: Θεματολογία για τις σχολές γονέων*. Αθήνα: Leader Books.

Χουρδάκη, Μ., 2000. *Σχολές Γονέων, Σκοπός – Μεθοδολογία – Θεματολογία, Εφαρμογές 1962-2000, Αποτελέσματα*. Φυλλάδιο του Πανελληνίου Συνδέσμου Σχολών Γονέων.

Χρηστέα-Δουμάνη, Μ., 1989. *Η Ελληνίδα μητέρα*. Αθήνα: Κέδρος.

Ξένη βιβλιογραφία

- Abate, A., Marek, R. J., Venta, A., Taylor, L., Velez, L., 2019. The Effectiveness of a Home-Based Delivery of Triple P in High-Risk Families in Rural Areas. *Journal of Child and Family Studies* (2020) 29:997–1007. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1007/s10826-019-01684-2> [Ημερομηνία πρόσβασης: 4 Φεβρουαρίου 2024].
- Akin, B. A., & McDonald, T. P., 2018. *Parenting intervention effects on reunification: A randomized trial of PMTO in foster care. Child Abuse & Neglect*, 83, 94-105.
- Akin, B. A., Lang, K., McDonald, T. P., Yan, Y., & Little, T., 2016. *Randomized study of PMTO in foster care: Six-month child well-being outcomes. Research on Social Work Practice*.
- Akin, B. A., Yan, Y., McDonald, T., & Moon, J., 2017. *Changes in parenting practices during Parent Management Training Oregon model with parents of children in foster care. Children and Youth Services Review*, 76, 181-191.
- Akin, B.A., Lang, K., McDonald, T.P., Yan, Y., & Little, T., 2017. *Randomized study of PMTO in foster care: Six-month parent outcomes. Research on Social Work Practice*, 1-17.
- Axberg U, Hansson K, & Broberg AG., 2007. *Evaluation of the Incredible Years Series – an open study of its effects when first introduced in Sweden. Nordic Journal of Psychiatry*, 61, 143–151.
- Baataar, C.K.M., 2023. *The Concept of Parenthood and Parental Care Dynamics among the Dagara in Ghana. Open Access Library Journal*. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.4236/oalib.1110033> [Ημερομηνία πρόσβασης: 10 Φεβρουαρίου 2024].
- Baldwin, A. L., 1948. *Socialization and the parent-child relationship. Child Development*, 19, 127 – 136.
- Baldwin, AL., Kalthourn, J. & Breese, FH., 1945. *Patterns of parent behavior. Psychological Monographs*.
- Baldwin, AL., Kalthourn, J. & Breese, FH., 1949. *The appraisal of parent behavior. Psychological Monographs*.
- Barnes, J &Freude-Lagevardi, A., 2002. *From pregnancy to early chikdhood: early interventions to enhance the mental health of children and families. Mental Health Foundation, London. Διαθέσιμο*

από: <http://www.mentalhealth.org.uk/publications/?char=F> [Ημερομηνία πρόσβασης: 10 Μαρτίου 2024].

Baumeister, R. F., 1991. *Meanings of life*. New York, NY: Guilford Press.

Baumrind, D., 1978. *Parental disciplinary patterns and social competence in children*. *Youth Society*, 9, 239–276.

Beasley, L. O., Ridings, L. E., Smith, T. J., Shields, J. D., Silovsky, J. F., Beasley, W., & Bard, D., 2018. A qualitative evaluation of engagement and attrition in a nurse home visiting program: From the participant and provider perspective. *Prevention Science*, 19, 528–537. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1007/s11121-017-0846-5> [Ημερομηνία πρόσβασης: 6 Φεβρουαρίου 2024].

Belsky, J. and Rovine, M., 1990. *Patterns of marital change across the transition to parenthood: Pregnancy to three years postpartum*. *Journal of Marriage and the Family*, 52, 5–19. Διαθέσιμο από: <http://dx.doi.org/10.2307/352833> [Ημερομηνία πρόσβασης: 15 Ιανουαρίου 2024].

Bertin, M.A., 2008. *Η φυσική προγεννητική αγωγή - μια ελπίδα για το παιδί, την οικογένεια και την κοινωνία*. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων – ΙΚΥ.

Bigner, J. J., & Gerhardt, C., 2019. *Parent-child relations: An introduction to parenting*. (10th ed.). New York, NY: Pearson.

Blair, C., 2002. *School readiness: Integrating cognition and emotion in a neurobiological conceptualization of children's functioning at school entry*. *American Psychologist*, 57, 111–127. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1037/0003-066X.57.2.111> [Ημερομηνία πρόσβασης: 2 Μαρτίου 2024].

Brim, OG., 1959. *Education for child rearing*. New York: Russell Sage Foundation.

Brookfield, S. D., 1986. *Understanding and Facilitating Adult Learning: A Comprehensive Analysis of Principles of Effective Practices*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.

Bullard, L., Wachlarowicz, M., DeLeeuw, J., Snyder, J., Low, S., Forgatch, M.S., & DeGarmo, D.S., 2010. *Effects of the Oregon Model of Parent Management Training (PMTO) on marital adjustment in new stepfamilies: A randomized trial*. *Journal of Family Psychology*, 24, 485–496. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1037/a0020267> [Ημερομηνία πρόσβασης: 20 Φεβρουαρίου 2024].

Bunting, L., 2004. *Parenting programmes: The best available evidence*. *Child Care in Practice*, 10 (4), 327-343.

California Evidence-Based Clearinghouse for Child Welfare, 2024. Διαθέσιμο από: <http://www.cebc4cw.org> [Ημερομηνία πρόσβασης: 2 Ιανουαρίου 2024].

Carter, N., 1996. *See how we grow: A report of parenting education in the U.S.* The Pew Charitable Trust Foundation. Διαθέσιμο από: <http://npen.org/resources/papers.html> [Ημερομηνία πρόσβασης: 15 Φεβρουαρίου 2024].

Cole, M. and Cole, S.R., 2001. *Η ανάπτυξη των παιδιών. Γνωστική και Ψυχοκοινωνική ανάπτυξη κατά την νηπιακή και μέση παιδική ηλικία (Β' Τόμος)* (μτφρ. Μ. Σόλμαν – επιμ. Ζ Μπαμπλέκου) Αθήνα: Τυπωθήτω – ΔΑΡΔΑΝΟΣ.

Colosi, L. & Dunifon, R., 2003. *Effective parent education programs. Cornell Cooperative Extension*. Διαθέσιμο από: http://www.parenting.cit.cornell.edu/research_briefs.html [Ημερομηνία πρόσβασης: 5 Φεβρουαρίου 2024].

Coombs, P. H. & Ahmed, M., 1974. *Attacking Rural Poverty: How Non-formal Education Can Help*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, (p.p.: 7-9).

Darling, N., & Steinberg, L., 1993. *Parenting style as context: An integrative model*. *Psychological Bulletin*, 113(3), 487-496.

De Graaf, I., Speetjens, P., Smit, F., De Wolff, M. & Tavecchio, L., 2008. *Effectiveness of The Triple P Positive Parenting Program on Behavioral Problems in Children: A Meta-Analysis Behav Modif* 2008; 32; 714. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1177/0145445508317134> [Ημερομηνία πρόσβασης: 5 Φεβρουαρίου 2024].

Deci, E. L. & Ryan, R. M., 2000. *The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior*. *Psychological Inquiry*, 11, 227–268. Διαθέσιμο από: [doi:10.1207/S15327965PLI1104_01](https://doi.org/10.1207/S15327965PLI1104_01) [Ημερομηνία πρόσβασης: 15 Ιανουαρίου 2024].

Dennerstein, L., Dudley, E., & Guthrie, J. (2002). *Empty nest or revolving door? A prospective study of women's quality of life in midlife during the phase of children leaving and re-entering the home*. *Psychological Medicine*, 32, 545–550.

Dreikurs, R., 2007. *Η πρόκληση να είμαστε γονείς*. Αθήνα: Ουμάρι.

Dumonteil-Kremer, C., 2018. *Μια νέα γονική εξουσία χωρίς τιμωρίες και ζύλο*. Αθήνα: Gema.

Dunn, J., 1988. *Αδέλφια σχέσεις- προβλήματα- αντιθέσεις*. Αθήνα: Β. Κουτσούμπος, Α.Ε..

École des Parents, 2024. Διαθέσιμο από: <https://ecoledesparents.ch/> [Ημερομηνία πρόσβασης: 4 Ιανουαρίου 2024].

Eisenberg, N., Losoya, S., Fabes, R. A., Guthrie, I. K., Reiser, M., Murphy, B., Padgett, S. J., 2001. *Parental socialization of children's dysregulated expression of emotion and externalizing problems*. *Journal of Family Psychology*, 15, 183–205. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1037/0893-3200.15.2.183> [Ημερομηνία πρόσβασης: 2 Μαρτίου 2024].

Eisenberg, N., Sadovsky, A., & Spinrad, T. L., 2005. *Associations of emotion-related regulation with language skills, emotion knowledge, and academic outcomes*. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 2005(109), 109–118. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1002/cd.143> [Ημερομηνία πρόσβασης: 2 Μαρτίου 2024].

Eisenberg, N., Valiente, C., & Eggum, N. D., 2010. *Self-regulation and school readiness*. *Early Education and Development*, 21, 681–698. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1080/10409289.2010.497451> [Ημερομηνία πρόσβασης: 2 Μαρτίου 2024].

Escobar Doran C., Jacobs P., Dewa, C.S., 2011. *Return on investment for mental health promotion: parenting programs and early childhood development*. Edmonton: Institute of Health Economics. Διαθέσιμο από: www.ihe.ca/publications/library/2011/ [Ημερομηνία πρόσβασης: 13 Φεβρουαρίου 2024].

European Commission, 2013. *Parenting Support Policy Brief. Employment, Social Affairs & Inclusion. Parenting Support*. Διαθέσιμο από: <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=15978&langId=de> [Ημερομηνία πρόσβασης: 20 Φεβρουαρίου 2024].

European Commission, 2024. *Πρωτοβουλίες για την εκπαίδευση ενηλίκων. European Education Area*. Διαθέσιμο από: <https://education.ec.europa.eu/el/education-levels/adult-learning/adult-learning-initiatives> [Ημερομηνία πρόσβασης: 18 Φεβρουαρίου 2024].

Forgatch Marion S. & Gewirtz Abigail H., 2017. *The evolution of the Oregon Model of parent management training Chapter 6 -Evidence-Based Psychotherapies for Children and Adolescents*, Third Edition [ebook] edited John R. Weisz, Alan E. Kazdin Διαθέσιμο από: https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=vvfKDgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA85&dq=Forgatch+%26+Gewirtz,+2017&ots=4xQVh3ecDr&sig=JqOf9fYEg6O9TZcNv2RrkM6GY&redir_esc=y#v=onepage&q=Forgatch%20%26%20Gewirtz%2C%202017&f=false [Ημερομηνία πρόσβασης: 20 Φεβρουαρίου 2024].

Forgatch, M. S. & DeGarmo, D. S., 2011. Sustaining Fidelity Following the Nationwide PMTO™ Implementation in Norway. *Prevention Science*, 12, 235–246.

Forgatch, M. S., & DeGarmo, D. S., 1999. *Parenting through change: An effective prevention program for single mothers*. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 67, 711–724. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1037/0022-006X.67.5.71> [Ημερομηνία πρόσβασης: 10 Φεβρουαρίου 2024].

Foster, E.M., Prinz, R.J., Sanders, M.R., & Shapiro, C., 2008. The costs of a public health infrastructure for delivering parenting and family support. *Children and Youth Services Review*, 30, 493-501.

Galinsky, E., 1987. *The Six Stages of Parenthood*. Reading, MA: Perseus Books. As printed in R. Newman, *Building Relationships with Parents and Families in School-Age Programs*. New Albany, OH: School-Age NOTES, 2008. Pages 56 – 59. Διαθέσιμο από: <https://docplayer.net/21598468-The-six-stages-of-parenthood.html> [Ημερομηνία πρόσβασης: 22 Νοεμβρίου 2023].

Gardner, F., Leijten, P, Harris, V. Mann, J., 2019. *Equity effects of parenting interventions for child conduct problems: a pan-European individual participant data meta-analysis*. *Lancet Psychiatry*, 6(6):518-527. Διαθέσιμο από: [https://doi.org/10.1016/s2215-0366\(19\)30162-2](https://doi.org/10.1016/s2215-0366(19)30162-2) [Ημερομηνία πρόσβασης: 4 Φεβρουαρίου 2024].

Gardner, F., Leijten, P, Harris, V. Mann, J., 2019. Equity effects of parenting interventions for child conduct problems: a pan-European individual participant data meta-analysis. *Lancet Psychiatry*, 6(6):518-527. Διαθέσιμο από: [https://doi.org/10.1016/s2215-0366\(19\)30162-2](https://doi.org/10.1016/s2215-0366(19)30162-2) [Ημερομηνία πρόσβασης: 12 Φεβρουαρίου 2024].

- Generation PMTO, 2024. *Fact Sheets*. Διαθέσιμο από: <https://acrobat.adobe.com/link/track?uri=urn%3Aaaid%3Aascds%3AUS%3Aa9b71cd2-63f1-4843-a128-25c086130a68> [Ημερομηνία πρόσβασης: 2 Φεβρουαρίου 2024].
- Generation PMTO, 2024. Διαθέσιμο από: <https://generationpmto.org/> [Ημερομηνία πρόσβασης: 2 Φεβρουαρίου 2024].
- Gentges, I., 1964. *Γονέων Αγωγή*. Μεγάλη Παιδαγωγική Εγκυκλοπαίδεια, τόμος Β'. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Georgas, J., 1993. *An ecological-social model for indigenous psychology: The example of Greece*. In U Kim, & J.W. Berry (Ed.), *Indigenous Psychologies: Theory, Method and Experience in Cultural Context* (pp. 56-78). Newbury Park, CA: Sage.
- Gershoff, E. T., & Grogan-Kaylor, A., 2016. *Spanking and child outcomes: Old controversies and new meta-analyses*. *Journal of Family Psychology*, 30, 453–469. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1037/fam0000191> [Ημερομηνία πρόσβασης: 2 Μαρτίου 2024].
- Goodfellow, J. & Laverty, J., 2003. *Grandparents supporting working families: Satisfaction and choice in provision of child care*. *Family Matters*, 66, 14–19.
- Gordon, T., 2021. *Τα Μυστικά του Αποτελεσματικού Γονέα. Μια πρωτοποριακή μέθοδος εκπαίδευσης γονέων για την ανατροφή υπεύθυνων παιδιών*. Gordon Hellas. Αθήνα: Κάκτος.
- Gottman, J. M., & DeClaire, J., 1997. *Raising an Emotionally Intelligent Child: The Heart of Parenting*. New York: Simon & Schuster.
- Gottman, J. M., Katz, F. L., Hooven, C., 1997. *Meta-Emotion. How Families Communicate Emotionally*. New York: Routledge.
- Greder, K., 2004. *Iowa curriculum strengthens core competencies of parenting educators*. *Journal of Family and Consumer Sciences*, 96(4).
- Grover, N., & Dang, P., 2013. *Empty Nest Syndrome vs Empty Nest Trigger: Psychotherapy Formulation Based on Systemic Approach - A Descriptive Case Study*. *Psychological Study*, 58(3), 285–288. Διαθέσιμο από: <http://doi.org/10.1007/s12646-013-0207-9> [Ημερομηνία πρόσβασης: 16 Μαρτίου 2024].

Hagen, E. W., Mirer, A. G., Palta, M. & Peppard, P. E., 2013. *The sleep-time cost of parenting: Sleep duration and sleepiness among employed parents in the Wisconsin Sleep Cohort Study*. *American Journal of Epidemiology*, 177, 394–401. Διαθέσιμο από: <http://dx.doi.org/10.1093/aje/kws246> [Ημερομηνία πρόσβασης: 10 Ιανουαρίου 2024].

Hastings, R., & Beck, A., 2004. Practitioner review: Stress intervention for parents of children with intellectual disabilities. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 45, 1338–1349. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2004.00357.x> [Ημερομηνία πρόσβασης: 16 Φεβρουαρίου 2024].

Havighurst, S. S., Kehoe, C. E., & Harley, A. E., 2015. *Tuning in to teens: Improving parental responses to anger and reducing youth externalizing behavior problems*. *Journal of Adolescence*, 42, 148–158. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2015.04.005> [Ημερομηνία πρόσβασης: 23 Φεβρουαρίου 2024].

Hoffman, E. & Wesley, A., 1996. *The Drive for Self: Alfred Adler and the Founding of Individual Psychology*. New York: Perseus Publishing.

Holden G.W., 2014. *Parenting: A Dynamic Perspective*. SAGE Publications, Inc; 2nd edition.

Huser, M., Small, S. A., & Eastman, G., 2008. *What research tells us about effective parenting education programs*. *What Works, Wisconsin Fact Sheet*. Madison, WI: University of Wisconsin–Madison/Extension. Διαθέσιμο από: <http://www.uwex.edu/ces/flp/families/whatworks.cfm> [Ημερομηνία πρόσβασης: 6 Φεβρουαρίου 2024].

Hutchings, J. Bywater, T, Daley, D., et. al., 2007. *Parenting intervention in Sure Start services for children at risk of developing conduct disorder: pragmatic randomised controlled trial*. *British Medical Journal*. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1136/bmj.39126.620799.55> [Ημερομηνία πρόσβασης: 10 Φεβρουαρίου 2024].

Hwang, C-I. and M-J. Lin, 1988. *Group Decision Making under Multiple Criteria in Lectures Notes in Economics and Mathematical Systems*, Springer-Verlag,, Berlin, Heidelberg.

IRIS CENTER, 2024. *What is an evidence-based practice or program (EBP)?* Διαθέσιμο από: [IRIS | Page 1: What is an EBP? \(vanderbilt.edu\)](https://iris.vanderbilt.edu/page/1/what-is-an-ebp/) [Ημερομηνία πρόσβασης: 25 Δεκεμβρίου 2023].

Jane, B. & Robbins, J., 2007. *International learning: grandparents teaching everyday concepts in science and technology*. Asia-Pacific Forum on Science and Teaching, 8(3).

Jessel, J., Gregory, E., Arju, T., Kenner, C. & Ruby, M., 2004. *Children and their grandparents at home: a mutually supportive context for learning and linguistic development*. vol. 36. English Quarterly. Διαθέσιμο από: https://www.researchgate.net/publication/27225090_Children_and_their_grandparents_at_home_a_mutually_supportive_context_for_learning_and_linguistic_development [Ημερομηνία πρόσβασης: 2 Φεβρουαρίου 2024].

Johnson, J.C., 1990. *The effects of parent education and authoritarian attitudes on parenting skills*. A dissertation in education. Texas Tech University. Διαθέσιμο από: http://wallace.tosm.ttu.edu/ETD-db/ETD-browse/browse?first_letter=all [Ημερομηνία πρόσβασης: 13 Δεκεμβρίου 2023]

Kaminski, J. W., Valle, L. A., Filene, J. H., & Boyle, C. L., 2008. *A meta-analytic review of components associated with parent training program effectiveness*. Journal of Abnormal Child Psychology, 36, 567–589. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1007/s10802-007-9201-9> [Ημερομηνία πρόσβασης: 2 Μαρτίου 2024].

Kaufmann, D., Gesten, E., Santa-Lucia, R. C., Salcedo, O., Gobioff-Rendina, G., & Gadd, R., 2000. *The relationship between parenting style and children's adjustment: The parents' perspective*. Journal of Child and Family Studies, 9, 231–245.

Kehoe, C. E., Havighurst, S. S., & Harley, A. E., 2014. *Tuning in to Teens: Improving parent emotion socialization to reduce youth internalizing difficulties*. Social Development, 23, 413–431. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1111/sode.12060> [Ημερομηνία πρόσβασης: 22 Φεβρουαρίου 2024].

Kenner, C., Ruby, M., Jessel, J., Gregory, E. & Arju, T., 2007. *International learning between children and grandparents in east London*. Journal of early childhood research, 5(3), 219-243. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1177/1476718X07080471> [Ημερομηνία πρόσβασης: 2 Φεβρουαρίου 2024].

Kent State University, 2021. *SPSS Tutorials: Crosstabs*. Διαθέσιμο από: <https://libguides.library.kent.edu/SPSS/Crosstabs> [Ημερομηνία πρόσβασης: 7 Μαρτίου 2024].

- Kopko, K., 2007. *Parenting styles and adolescents*. Ithaca, NY: Cornell University. Διαθέσιμο από: <https://www.countrysideday.org/wp-content/uploads/2014/09/Parenting-Styles-and-Adolescents.pdf> [Ημερομηνία πρόσβασης: 18 Ιανουαρίου 2024].
- Kumpfer, K. L., Alvarado, R., Smith, P., & Bellamy, N., 2002. *Cultural sensitivity and adaptation in familybased prevention interventions*. *Prevention Science*, 3, 241-246.
- Landry, S. H., Smith, K. E., & Swank, P. R., 2006. *Responsive parenting: Establishing early foundations for social, communication, and independent problem-solving skills*. *Developmental Psychology*, 42, 627–642. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1037/0012-1649.42.4.627> [Ημερομηνία πρόσβασης: 17 Φεβρουαρίου 2024].
- Landry, S. H., Smith, K. E., Swank, P. R., & Guttentag, C., 2008. *A responsive parenting intervention: The optimal timing across early childhood for impacting maternal behaviors and child outcomes*. *Developmental Psychology*, 44, 1335–1353. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1037/a0013030> [Ημερομηνία πρόσβασης: 13 Φεβρουαρίου 2024].
- Larsson B, Fossum S, Clifford G, Drugli MB, Handegard BH, & Morch, W.T., 2009. *Treatment of oppositional defiant and conduct problems in young Norwegian children*. *European Child Adolescent Psychiatry*, 18(1), 42–52.
- Leijten, P., Gardner, F., Landau, S., Harris, V., Mann, J. & Hutchings, J., 2018. *Research Review: Harnessing the power of individual participant data in a meta-analysis of the benefits and harms of the Incredible Years parenting program*. *Journal of Child Psychology and Psychiatry* 59(2), 99–109.
- LePlatte, D., Rosenblum, K. L., Stanton, E., Miller, N., & Muzik, M., 2012. *Mental health in primary care for adolescent parents*. *Mental Health in Family Medicine*, 9, 39–45.
- Levy Shiff, R., 1994. *Individual and contextual correlates of marital changes across the transition to parenthood*, *Development Psychology*, 30, p. 591-601.
- Lewis, J., 2001. *The Decline of the Male Breadwinner Model: Implications for Work and Care*. *Social Politics*.
- Likert, R., 1932. *A technique for the measurement of attitudes*. *Archives of Psychology*, 22 140, 55

- Luthar, S. S., & Eisenberg, N., 2017. *Resilient adaptation among at-risk children: Harnessing science toward maximizing salutary environments*. *Child Development*, 88, 337–349. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1111/cdev.12737> [Ημερομηνία πρόσβασης: 2 Μαρτίου 2024].
- Maccoby, E. E., & Martin, J. A., 1983. *Socialization in the context of the family: Parent-child interaction*. In P. H. Mussen (Series Ed.) & E. M. Hetherington (Vol. Ed.), *Handbook of child psychology: Vol. 4. Socialization, personality, and social development* (pp. 1–101). New York, NY: Wiley.
- Maher, E. J., Marcynyszyn, L. A., Corwin, T. W., & Hodnett, R., 2011. *Dosage matters: The relationship between participation in the Nurturing Parenting Program for infants, toddlers, and preschoolers and subsequent child maltreatment*. *Children and Youth Services Review*, 33, 1426–1434. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2011.04.014> [Ημερομηνία πρόσβασης: 2 Μαρτίου 2024].
- Maratou-Alipranti, L., 2007. *"Private sphere and gendered differentiation"*. Στο *Έμφυλοι Μετασχηματισμοί/Gendered Differentiations*. Πρακτικά Συνεδρίου. Rethymnon: University of Crete, σελ. 224-234.
- Marcos de Oliveira, J., Alvarenga, P., Paixão, C. and Kleize Costa Sales, P., 2023. *Systematic Review of Interventions with Parents in the Transition to Parenthood*. *Psicologia: Teoria e Prática*, vol. 25, no. 2, Universidade Presbiteriana Mackenzie, p.p. 3-4.
- Maridaki-Kassotaki, A., 2009. *Greek father's parental typology according to child rearing practice: Adaptation and standardization of the "Parenting Styles and Dimensions Questionnaire (PSDQ)"*. *Epistimes Agogis*, 4, 23–33.
- Merrick, M. T., Ports, K. A., Ford, D. C., Afifi, T. O., Gershoff, E. T., & Grogan-Kaylor, A., 2017. *Unpacking the impact of adverse childhood experiences on adult mental health*. *Child Abuse & Neglect*, 69, 10–19. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2017.03.016> [Ημερομηνία πρόσβασης: 2 Μαρτίου 2024].
- Minkin, R. & Horowitz, J., M., 2023. *Parenting in America today: Gender and parenting*. Pew Research Centre. Διαθέσιμο από: <https://www.pewresearch.org/social-trends/2023/01/24/gender-and-parenting/> [Ημερομηνία πρόσβασης: 12 Μαρτίου 2024].
- Minuchin, S., 2018. *Οικογένειες και οικογενειακή θεραπεία*. Αθήνα: Πεδίο.

Moran, P., Ghate, D. & Van der Merwe, A., 2004. *What works in parenting support? Review of the international evidence*. Policy Research Bureau. Research report No 574, p.129. Διαθέσιμο από: <https://dera.ioe.ac.uk/id/eprint/5024/1/RR574.pdf> [Ημερομηνία πρόσβασης: 16 Φεβρουαρίου 2024].

Morris, A. S., Criss, M. M., Silk, J. S. & Houlberg, B. J., 2017. *The impact of parenting on emotion regulation during childhood and adolescence*. *Child Development Perspectives*, 11, 233–238. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1111/cdep.12238> [Ημερομηνία πρόσβασης: 12 Φεβρουαρίου 2024].

Morris, A. S., Cui, L., & Steinberg, L., 2013. *Parenting research and themes: What we have learned and where to go next*. In R. Larzelere, A. S. Morris, & A. W. Harrist (Eds.), *Authoritative parenting: Nurturance and discipline for optimal child development* (pp. 35–58). Washington, DC: American Psychological Association. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1037/13948-003> [Ημερομηνία πρόσβασης: 3 Φεβρουαρίου 2024].

Morris, A. S., Houlberg, B. J., Criss, M. M. & Bosler, C. D., 2017. *Family context and psychopathology: The mediating role of children's emotion regulation*. In L. Centifanti & D. Williams (Eds.), *The Wiley Blackwell handbook of developmental psychopathology* (pp. 365–389). Hoboken, NJ: Wiley. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1002/9781118554470.ch18> [Ημερομηνία πρόσβασης: 2 Φεβρουαρίου 2024].

Morris, A. S., Robinson, L. R., Hays-Grudo, J., Claussen, A. H., Hartwig, S. A. & Treat, A. E., 2017. *Targeting parenting in early childhood: A public health approach to improve outcomes for children living in poverty*. *Child Development*, 88, 388–397. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1111/cdev.12743> [Ημερομηνία πρόσβασης: 8 Φεβρουαρίου 2024].

Morris, A., Cosgrove, K. T., Jaspersen, J. E., Ratliff, E. L., 2020, *Parent Education: What We Know and Moving Forward for Greatest Impact*. *Family Relations*. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1111/fare.12442> [Ημερομηνία πρόσβασης: 20 Φεβρουαρίου 2024].

NHVRC - National Home Visiting Resource Center, 2023. *Model Profiles*. Διαθέσιμο από: https://nhvrc.org/model_profile/play-and-learning-strategies/ [Ημερομηνία πρόσβασης: 22 Φεβρουαρίου 2024].

Nikolaevna, S., 2015. *Ο ρόλος των παππούδων στην οικογενειακή ανατροφή*. Madou MO G. Nagan D/s N 10 Dubravushka.

Nogueira, S., Canário, A.C., Abreu-Lima, I., Teixeira, P. & Cruz, O., 2022. *Group Triple P Intervention Effects on Children and Parents: A Systematic Review and Meta-Analysis*. Int. J. Environ. Res. Public Health. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.3390/ijerph19042113> [Ημερομηνία πρόσβασης: 22 Φεβρουαρίου 2024].

Nomaguchi, K. M. & Milkie, M. A., 2003. *Costs and rewards of children: The effects of becoming a parent on adults' lives*. Journal of Marriage and Family, 65, 356–374. Διαθέσιμο από: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1741-3737.2003.00356.x> [Ημερομηνία πρόσβασης: 17 Ιανουαρίου 2024].

Nomaguchi, K., & Milkie, M. A., 2020. *Parenthood and well-being: A decade in review*. Journal of marriage and the family, 82(1), 198–223. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1111/jomf.12646> [Ημερομηνία πρόσβασης: 12 Μαρτίου 2024].

O’Leary, J. L., McKee, L. G., & Faro, A. L., 2019. *Guilt and shame: Explaining associations between emotion socialization and emerging adult well-being*. Family Relations, 68, 608–623. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1111/fare.12394> [Ημερομηνία πρόσβασης: 2 Μαρτίου 2024].

Office of Family Assistance, 2018. *Implementation Resource Guide for Social Service Programs: An Introduction to Evidence-Based Programming*. Διαθέσιμο από: <https://www.jbassoc.com/wp-content/uploads/2018/03/Implementation-Resource-Guide-Evidence-Based-Programming.pdf> [Ημερομηνία πρόσβασης: 20 Φεβρουαρίου 2024].

Ogden, T., Forgatch, M.S., Askeland, E., Patterson G.R., & Bullock, B.M., 2005. Implementation of Parent Management Training at the National Level: the case of Norway. *Journal of Social Work Practice*, 19 (3), 317–329.

Oppenheim, A. N., 1992. *Questionnaire Design, Interviewing And Attitude Measurement*, London and New York: Pinter Pub Ltd.

PALS – Playing and Learning Strategies, 2024. *Proven Results*. Διαθέσιμο από: <https://playandlearning.org/proven-results/> [Ημερομηνία πρόσβασης: 28 Φεβρουαρίου 2024].

PALS –Playing and Learning Strategies, 2024. Διαθέσιμο από: <https://playandlearning.org/> [Ημερομηνία πρόσβασης: 20 Ιανουαρίου 2024].

Parents Helping Parents, 2024. *Parent Stress Line*. Διαθέσιμο από: <https://parentshelpingparents.org/stressline> [Ημερομηνία πρόσβασης: 24 Φεβρουαρίου 2024].

Parker, K. & Wang, W., 2013. *Modern parenthood: Roles of moms and dads converge as they balance work and family*. Pew Research Center. Διαθέσιμο από: https://www.pewresearch.org/social-trends/wp-content/uploads/sites/3/2013/03/FINAL_modern_parenthood_03-2013.pdf [Ημερομηνία πρόσβασης: 13 Μαρτίου 2024].

Paulson, J. F. & Bazemore, S. D., 2010. *Prenatal and postpartum depression in fathers and its association with maternal depression: A metaanalysis*. *Journal of the American Medical Association*, 303, 1961–1969. Διαθέσιμο από: <http://dx.doi.org/10.1001/jama.2010.605> [Ημερομηνία πρόσβασης: 10 Ιανουαρίου 2024].

Piaget, J., 1964. *Development and Learning*. *Journal of Research in Science Teaching*, 2(3), 176-186.

Positive Parents, 2024. Διαθέσιμο από: <https://www.positiveparents.gr/blog/2021/3/19/-7-> [Ημερομηνία πρόσβασης: 20 Απριλίου 2024].

Powell, D. R., 2005. *Searches for what works in parenting interventions*. In T. Luster & L. Okagaki (Eds.), *Parenting: An Ecological Perspective* (pp. 343-373). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Prinz, R.J., Sanders, M.R., Shapiro, C.J., Whitaker, D.J., & Lutzker, J.R., 2009. *Addendum to “Population-based prevention of child maltreatment: The U.S. Triple P System Population Trial”*. *Prevention Science*, 17, 1-7.

Project Enhance, 2024. *What is an Evidence-Based Program?* Διαθέσιμο από: <https://projectenhance.org/what-is-an-evidence-based-program/> [Ημερομηνία πρόσβασης: 21 Δεκεμβρίου 2023].

Pugh, G., De’Ath, E. & Smith, C., 1996. *Confident parents, confident children: Policy and practice in parent education and support*. National Children’s Bureau.

Querido, J. G., Warner, T. D., & Eyberg, S. M., 2002. *Parenting styles and child behavior in African American families of preschool children*. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 31, 272–277.

Reid, K. M. & Taylor, M. G., 2015. *Social support, stress, and maternal postpartum depression: A comparison of supportive relationships*. *Social Science Research*, 54, 246 –262. Διαθέσιμο από: <http://dx.doi.org/10.1016/j.ssresearch.2015.08.009> [Ημερομηνία πρόσβασης: 10 Ιανουαρίου 2024].

Reitman, D. & McMahon, R. J., 2013. *Constance “Connie” Hanf (1917–2002): The mentor and the model*. *Cognitive and Behavioral Practice*, 20, 106–116. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1016/j.cbpra.2012.02.005> [Ημερομηνία πρόσβασης: 26 Φεβρουαρίου 2024].

Riley, D., 1993. *Some principles for designing effective parenting education/support programs. Wisconsin family impact seminars briefing report*. University of Wisconsin-Madison: Center for Excellence in Family Studies. Διαθέσιμο από: http://www.familyimpactseminars.org/s_wifis03c02.pdf [Ημερομηνία πρόσβασης: 27 Φεβρουαρίου 2024].

Rogers, A., 1999. *Η Εκπαίδευση Ενηλίκων* (μτφ.: Μ. Παπαδοπούλου-Μ. Τόμπρου), Αθήνα: Μεταίχμιο.

Rosenblum, K., Lawler, J., Alfafara, E., Miller, N., Schuster, M. & Muzik, M., 2018. Improving maternal representations in high-risk mothers: A randomized, controlled trial of the Mom Power parenting intervention. *Child Psychiatry & Human Development*, 49, 372–384. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1007/s10578-017-0757-5> [Ημερομηνία πρόσβασης: 2 Μαρτίου 2024].

Salvador, M., 2000. *Οικογένειες και οικογενειακή θεραπεία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Samuelson, A., 2010. *Best practices for present education and support programs*. What Works, Wisconsin Research to Practice Series, 10. Madison, WI: University of Wisconsin–Madison/Extension. Διαθέσιμο από: https://fyi.extension.wisc.edu/whatworkswisconsin/files/2014/04/whatworks_10.pdf [Ημερομηνία πρόσβασης: 5 Φεβρουαρίου 2024].

Sander, M. R., 2019. *Harnessing the Power of Positive Parenting to Promote Wellbeing of Children, Parents and Communities Over a Lifetime*. *Behavior Change*, 36, 56-74.

- Sanders, M. & Mazzucchelli, T.G., 2018. (Eds.). *The power of positive parenting: Transforming the lives of children, parents and communities through the Triple P system*. Oxford University Press. Oxford, UK.
- Sanders, M. R., 1999. *Triple P-Positive Parenting Program: towards an empirically validated multilevel parenting and family support strategy for the prevention of behavior and emotional problems in children*. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 2(2), 71-90.
- Sanders, M. R., Kirby, J. N., Tellegen, C. L. & Day, J. J., 2014. *The Triple P-Positive Parenting Program: A systematic review and meta-analysis of a multi-level system of parenting support*. *Clinical Psychology Review*, 34, 337–357. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2014.04.003> [Ημερομηνία πρόσβασης: 9 Φεβρουαρίου 2024].
- Sanders, M. R., Markie-Dadds, C. & Turner, K. M. T., 1998. *Practitioner's manual for Enhanced Triple P*. Brisbane, Australia: Families International.
- Saxbe, D., Rossin-Slater, M. & Goldenberg, D., 2018. *The Transition to Parenthood as a Critical Window for Adult Health*. *American Psychologist of American Psychological Association* Vol. 73, No. 9, 1190–1200.
- Schaefer, E. S., 1959. *A circumflex model of maternal behavior*. *Journal of Abnormal Social Psychology*, 59, 226–235
- Sears, R. R., Maccoby, E. E. & Levin, H., 1957. *Patterns of child rearing*. Row, Peterson and Co.
- Sheldon, K. M. & Lyubomirsky, S., 2012. *The challenge of staying happier: Testing the hedonic adaptation prevention model*. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 38, 670–680. Διαθέσιμο από: [doi:10.1177/0146167212436400](https://doi.org/10.1177/0146167212436400) [Ημερομηνία πρόσβασης: 15 Ιανουαρίου 2024].
- Sigmarsdóttir, M., Forgatch, M., Guðmundsdóttir, E. V., Thorlaciús, Ö. et. al., 2019. *Implementing an evidence-based intervention for children in Europe: Evaluating the full-transfer approach*. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 48(Suppl 1), 312-325. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1080/15374416.2018.1466305> [Ημερομηνία πρόσβασης: 28 Δεκεμβρίου 2023].
- Sigmarsdóttir, M., Thorlaciús, Ö., Guðmundsdóttir, E. V. & DeGarmo, D. S., 2015. *Treatment effectiveness of PMTO for children's behavior problems in Iceland: Child outcomes in a nationwide*

randomized controlled trial. *Family Process*, 54, 498–517. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1111/famp.12109> [Ημερομηνία πρόσβασης: 21 Φεβρουαρίου 2024].

Simpson, K., 2018. *A Grandparent's Role With Grandchildren*. The Hartford. Lifeline.

Singer, G. H., Ethridge, B. L., & Aldana, S. I., 2007. *Primary and secondary effects of parenting and stress management interventions for parents of children with developmental disabilities: A meta-analysis*. *Mental Retardation and Developmental Disabilities Research Reviews*, 13, 357–369. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1002/mrdd.20175> [Ημερομηνία πρόσβασης: 11 Φεβρουαρίου 2024].

Singh, N. N., Lancioni, G. E., Winton, A. S., Singh, J., Curtis, W. J., Wahler, R. G., & McAleavey, K. M., 2007. *Mindful parenting decreases aggression and increases social behavior in children with developmental disabilities*. *Behavior Modification*, 31, 749–771. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1177/0145445507300924> [Ημερομηνία πρόσβασης: 14 Φεβρουαρίου 2024].

Smetana, J. G., 1994. *Parenting styles and beliefs about parental authority*. *New Directions for Child Development*, 1994, 21–36.

Smirnoff, V. N., 1957. *Οι νευρικοί γονείς και το παιδί. Γονείς ευερέθιστοι, ανήσυχτοι, απαιτητικοί*. Μετάφραση: Χουρδάκη, Μ. Αθήνα: Σχολή Γονέων Παρισίων.

Smith D. C. & Hall J. A., 2008. *Parenting style and adolescent clinical severity: findings from two substance abuse treatment studies*. *J. Soc. Work Pract. Addict.* 8 440–463.

Smith, K. E., Landry, S. H., & Swank, P. R., 2005. *The influence of decreased parental resources on the efficacy of a responsive parenting intervention*. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 73, 711–720. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1037/0022-006X.73.4.711> [Ημερομηνία πρόσβασης: 10 Φεβρουαρίου 2024].

Smith, P., Cowie, H. & Blades, M., 2018. *Κατανοώντας την Ανάπτυξη των παιδιών*. Θεσσαλονίκη: Τζιόλα

Spera, C., 2005. *A Review of the Relationship among Parenting Practices, Parenting Styles, and Adolescent School Achievement*. *Educational Psychology Review*, 17, 125-146. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1007/s10648-005-3950-1> [Ημερομηνία πρόσβασης: 19 Ιανουαρίου 2024].

Steinberg, L., 2001. *We know some things: Parent–adolescent relationships in retrospect and prospect*. *Journal of Research on Adolescence*, 11(1), 1–19. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1111/1532-7795.00001> [Ημερομηνία πρόσβασης: 13 Ιανουαρίου 2024].

Stowe, Z. N. & Nemeroff, C. B., 1995. *Women at risk for postpartum onset major depression*. *American Journal of Obstetrics and Gynecology*, 173, 639 – 645. Διαθέσιμο από: [http://dx.doi.org/10.1016/0002-9378\(95\)90296-1](http://dx.doi.org/10.1016/0002-9378(95)90296-1) [Ημερομηνία πρόσβασης: 12 Ιανουαρίου 2024].

Sullerot, E., 2000. *La crise de la famille*. Paris: Fayard.

Sunley, R., 1955. *Early nineteenth-century American literature on child rearing*. In M. Mead & M. Wolfenstein (Eds.). *Childhood in contemporary cultures* Chicago: University of Chicago Press.

Symonds, P. M., 1939. *The psychology of parent-child relationships*. New York: AppletonCentury-Crofts.

Terry, D. J., 1991. *Transition to parenthood*. Heaven, P.L.C., Lifespan Development, Sydney: HBJ.

TINT – Tuning in to Teens, 2024. Διαθέσιμο από: <https://tuningintokids.org.au/resources/topic-category/tuning-in-to-teens-pre-reading/> [Ημερομηνία πρόσβασης: 12 Ιανουαρίου 2024].

Triple P - Positive Parenting Program, 2024. *Organizational supports*. Διαθέσιμο από: <https://www.triplep.net/glo-en/the-triple-p-system-at-work/training-and-delivery/organisational-supports/> [Ημερομηνία πρόσβασης: 18 Ιανουαρίου 2024].

Triple P – Positive Parenting Program, 2024. Διαθέσιμο από: <https://www.triplep.net/glo-en/home/> [Ημερομηνία πρόσβασης: 18 Ιανουαρίου 2024].

Umberson, D., Liu, H., Mirowsky, J. & Reczek, C., 2011. *Parenthood and trajectories of change in body weight over the life course*. *Social Science & Medicine*, 73, 1323–1331. Διαθέσιμο από: <http://dx.doi.org/10.1016/j.socscimed.2011.08.014> [Ημερομηνία πρόσβασης: 12 Ιανουαρίου 2024].

Vandell, D. L., Belsky, J., Burchinal, M., Steinberg, L., Vandergrift, N., & NICHD Early Child Care Research Network., 2010. *Do effects of early child care extend to age 15 years? Results from the NICHD study of early child care and youth development*. *Child Development*, 81, 737–756.

Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2010.01431.x> [Ημερομηνία πρόσβασης: 1 Φεβρουαρίου 2024].

Vision for Children at Risk, 2024. *Parent Cafes*. Διαθέσιμο από: <https://www.visionforchildren.org/family-engagement/parent-cafes/> [Ημερομηνία πρόσβασης: 20 Φεβρουαρίου 2024].

Vygotsky, L. S., 1980. *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press. Διαθέσιμο από: <https://doi.org/10.2307/j.ctvjf9vz4> [Ημερομηνία πρόσβασης: 2 Μαρτίου 2024].

Webster-Stratton, C. & Hancock, L., 1998. *Parenting Training for young children with conduct problems. Content, methods and therapeutic process*. In C. E. Schaefer & J. M. Briesmeister (Eds.), *Handbook of parent training*, (pp. 98-152). NY: John Wiley & Sons.

World Health Organization, 2013. *European Report on Preventing Child Maltreatment*. WHO Regional Office for Europe.

Παραρτήματα

Παράρτημα Ι – Ερωτηματολόγιο Έρευνας

Σχολή Γονέων

Το παρόν ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε στο πλαίσιο της διπλωματικής εργασίας με θέμα *"Μελέτη Αναβάθμισης της Λειτουργίας της Σχολής Γονέων του Δήμου Ιλίου"* για το ΠΜΣ του ΠΑ.ΔΑ "Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων".

Στόχο έχει να διερευνήσει αντιλήψεις και ανάγκες των γονέων/κηδεμόνων σε σχέση με τη λειτουργία Σχολής Γονέων στον Δήμο Ιλίου.

Είναι ανώνυμο και τα αποτελέσματα θα αξιοποιηθούν αποκλειστικά για τις ανάγκες της παρούσας έρευνας, με σκοπό την υλοποίηση δράσεων που ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες των γονέων του Δήμου.

Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου απαιτεί 5-10 λεπτά και μπορεί να γίνει από υπολογιστή, τάμπλετ ή κινητό τηλέφωνο. Η συμμετοχή σας είναι πολύ σημαντική!

*Απαιτείται

Ενότητα 1

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Φύλο *

- Άνδρας
- Γυναίκα
- Άλλο

2. Ηλικία *

- 18-25
- 25-35
- 36-45
- 46-55
- 56+

3. Επίπεδο εκπαίδευσης (απόφοιτος/η) *

- Δημοτικό

- Γυμνάσιο
- Λύκειο
- ΙΕΚ / ΔΕ
- ΑΕΙ / ΤΕΙ
- Μεταπτυχιακό
- Διδακτορικό

4. Επαγγελματική κατάσταση *

- Ιδιωτική/ός υπάλληλος
- Δημόσιος υπάλληλος
- Ελεύθερος επαγγελματίας
- Οικιακά
- Δεν απασχολούμαι αυτή τη στιγμή

5. Οικογενειακή κατάσταση *

- Έγγαμη/ος - Σχέση συμβίωσης
- Μονογονεϊκή οικογένεια
- Διαζευγένη/ος

6. Αριθμός και ηλικία παιδιών

	0-2	2-5	5-12	12-15	15-18	18+
1ο παιδί	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2ο παιδί	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3ο παιδί	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4ο παιδί	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5ο παιδί (και άνω)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ - ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟ ΙΛΙΟΥ

Τα τελευταία χρόνια στον Δήμο Ιλίου υλοποιούνται **δράσεις υποστήριξης γονέων** από την Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου, συχνά και σε συνεργασία με άλλους φορείς.

Οι δράσεις αυτές αφορούν σε Ομάδες Γονέων, προγράμματα όπως η "Ακαδημία Γονέων από το Α έως το Ω" και σεμινάρια Αγωγής Υγείας για Παιδιά.

Ενότητα 2

7. Γνωρίζετε ότι υλοποιούνται δράσεις υποστήριξης γονέων από την Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου Ιλίου; *

- Ναι
- Όχι

8. Πώς ενημερωθήκατε για τις δράσεις υποστήριξης γονέων της Κοινωνικής Υπηρεσίας του Δήμου Ιλίου; *

- Διαδίκτυο
- Σχολείο
- E-mail
- Από άλλους γονείς
- Τηλεφωνική ενημέρωση
- Ενημερωτικό φυλλάδιο / αφίσα
- Άλλο

9. Έχετε συμμετάσχει στις δράσεις υποστήριξης γονέων της Κοινωνικής Υπηρεσίας του Δήμου Ιλίου; *

- Ναι
- Όχι

10. Πώς αξιολογείτε την εμπειρία σας από τις δράσεις υποστήριξης γονέων της Κοινωνικής Υπηρεσίας του Δήμου Ιλίου; *

1. Ανεπαρκής
2. Μέτρια
3. Καλή
4. Πολύ καλή
5. Άριστη

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

11. Εκτός από τις παραπάνω δράσεις, ποια άλλη υποστήριξη έχετε λάβει από την Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου Ιλίου; *

- Ημερίδες
- Συνέδρια
- Εργαστήρια γονέων (workshops)
- Έντυπο/ψηφιακό ενημερωτικό-εκπαιδευτικό υλικό
- Ομάδες ανοιχτής συζήτησης (forum)
- Καμία άλλη υποστήριξη
- Άλλο

12. Σε ποιους από τους παρακάτω τομείς λάβατε υποστήριξη από την Κοινωνική Υπηρεσία του Δήμου και πόσο σας ικανοποίησαν; (Συμπληρώστε μόνο σε όσα συμμετείχατε)

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Σχέσεις γονέα και παιδιού: "Ένας μοναδικός δεσμός"	☐	☐	☐	☐	☐
Επαγγελματικός προσανατολισμός: "Ατομική ή οικογενειακή υπόθεση;"	☐	☐	☐	☐	☐

Διαχείριση συμπεριφοράς: "Όταν το παιδί δε μας ακούει"	☐	☐	☐	☐	☐
Διαχείριση απώλειας: "Διαζύγιο- Θάνατος-Κρίση σχέσεων"	☐	☐	☐	☐	☐
Διαδίκτυο και εφηβεία: Συμπεριφορές υψηλού κινδύνου	☐	☐	☐	☐	☐
Διαταραχή ελλειμματικής συμπεριφοράς- Υπερκινητικότητα: Κλινικά Χαρακτηριστικά - επιπτώσεις στην οικογένεια	☐	☐	☐	☐	☐
Υπερβαρότητα- Παχυσαρκία σε παιδιά και εφήβους	☐	☐	☐	☐	☐
Συνήθη ερωτήματα εφηβικής γυναικολογίας και εφηβικής ανδρολογίας	☐	☐	☐	☐	☐
Διαχείριση άγχους και ενδυνάμωση στόχων	☐	☐	☐	☐	☐
Εκφοβισμός και έκφραση βίας ανηλίκων	☐	☐	☐	☐	☐
Εμβολιασμοί παιδιών και εφήβων	☐	☐	☐	☐	☐

ΑΝΑΓΚΕΣ ΓΟΝΕΩΝ - ΣΧΟΛΗ ΓΟΝΕΩΝ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟ ΙΛΙΟΥ

Η Σχολή Γονέων στόχο έχει να υποστηρίξει τους γονείς στο ρόλο τους μέσα από πληθώρα δράσεων.

Βασική δράση της Σχολής Γονέων αποτελούν οι **Ομάδες Γονέων**.

Πρόκειται για μικρές ομάδες γονέων (περίπου 12 ατόμων) που ακολουθούν έναν προγραμματισμένο κύκλο συναντήσεων (8-12 συναντήσεις). Οι συναντήσεις αυτές είναι τακτικές (συνήθως 1 ή 2 φορές/μήνα), έχουν συγκεκριμένη διάρκεια (περίπου 1,5 ώρα) και τις συντονίζει ένας ειδικός ψυχικής υγείας (ψυχολόγος/κοινωνικός λειτουργός).

Ενότητα 3

13. Σε ποιους από τους παρακάτω θεματικούς κύκλους πιστεύετε ότι θα είχε ενδιαφέρον να υλοποιηθούν υποστηρικτικές δράσεις από τη Σχολή Γονέων; *

- Περίοδος Κύησης
- Βρεφική Ηλικία
- Νηπιακή Ηλικία
- Σχολική Ηλικία
- Εφηβική Ηλικία
- Ενηλικίωση – Περίοδος Νεότητας
- Μονογονεϊκές Οικογένειες
- Άτομα με Ειδικές Ανάγκες
- Οικογένειες Προσφύγων
- Οικογένειες Μεταναστών
- Οικογένειες Ρομά
- Γονείς Τρίτης Ηλικίας με Ανήλικα Τέκνα

14. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 1 - ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΡΙΣΕΩΝ

Πόσο ενδιαφέρον πιστεύετε ότι είναι καθένα από τα παρακάτω θέματα; *

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Διαζύγιο στην οικογένεια	☐	☐	☐	☐	☐
Διαχείριση πένθους	☐	☐	☐	☐	☐
Διαχείριση συγκρούσεων μέσα στην οικογένεια	☐	☐	☐	☐	☐
Ενδοοικογενειακή βία	☐	☐	☐	☐	☐
Ναρκοτικά/ Αλκοόλ/ Τυχερά παιχνίδια/ Κάπνισμα	☐	☐	☐	☐	☐
Παραβατικότητα παιδιών/ εφήβων	☐	☐	☐	☐	☐

15. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 2 – ΕΙΔΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ

Πόσο ενδιαφέρον πιστεύετε ότι είναι καθένα από τα παρακάτω θέματα; *

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Παιδιά με προβλήματα όρασης/ κίνησης/ ομιλίας	☐	☐	☐	☐	☐
Παιδιά με νοητική υστέρηση	☐	☐	☐	☐	☐
Παιδιά με αυτισμό	☐	☐	☐	☐	☐
Παιδιά με ΔΕΠΥ	☐	☐	☐	☐	☐
Παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες (δυσλεξία, δυσγραφία, κ.λπ)	☐	☐	☐	☐	☐
Παιδιά μεταναστών/ προσφύγων και σχολική προσαρμογή	☐	☐	☐	☐	☐

Παιδιά Ρομά και σχολική
προσαρμογή

16. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 3 – ΒΙΟΛΟΓΙΚΕΣ & ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Πόσο ενδιαφέρον πιστεύετε ότι είναι καθένα από τα παρακάτω θέματα; *

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Δυσκολίες στον ύπνο	☐	☐	☐	☐	☐
Δυσκολίες στη διατροφή	☐	☐	☐	☐	☐
Εφηβεία	☐	☐	☐	☐	☐
Φοβίες	☐	☐	☐	☐	☐
Διαχείριση συναισθημάτων (θυμός, ζήλια, ανασφάλεια, κ.λπ)	☐	☐	☐	☐	☐
Σεξουαλική διαπαιδαγώγηση	☐	☐	☐	☐	☐

17. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 4 – ΕΝΔΟΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Πόσο ενδιαφέρον πιστεύετε ότι είναι καθένα από τα παρακάτω θέματα; *

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Πρώτη φορά γονείς	☐	☐	☐	☐	☐
Νέο παιδί στην οικογένεια	☐	☐	☐	☐	☐
Σχέσεις με αδέρφια	☐	☐	☐	☐	☐

Ο παππούς και η γιαγιά στην
ανατροφή των παιδιών

18. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 5 – ΣΧΟΛΙΚΗ ΖΩΗ

Πόσο ενδιαφέρον πιστεύετε ότι είναι καθένα από τα παρακάτω θέματα; *

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Σχολική επίδοση	☐	☐	☐	☐	☐
Μελέτη στο σπίτι	☐	☐	☐	☐	☐
Σχέσεις με συμμαθητές/παρέες	☐	☐	☐	☐	☐
Σχέσεις με δασκάλους	☐	☐	☐	☐	☐
Σχολική άρνηση	☐	☐	☐	☐	☐
Προσαρμογή του παιδιού στο σχολείο	☐	☐	☐	☐	☐
Διαχείριση του άγχους των εξετάσεων	☐	☐	☐	☐	☐
Σχολικός εκφοβισμός (bullying)	☐	☐	☐	☐	☐
Επαγγελματικός προσανατολισμός	☐	☐	☐	☐	☐

19. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 6 – ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Πόσο ενδιαφέρον πιστεύετε ότι είναι καθένα από τα παρακάτω θέματα; *

Καθόλου Λίγο Μέτρια Πολύ Πάρα πολύ

Ακούω το παιδί μου	☐	☐	☐	☐	☐
Μυστικά και ψέματα: Πώς να χτίσουμε μια σχέση εμπιστοσύνης	☐	☐	☐	☐	☐
Εμπόδια και λάθη στην επικοινωνία	☐	☐	☐	☐	☐
Επικοινωνία σχολείου και οικογένειας	☐	☐	☐	☐	☐
Ελευθερία και όρια	☐	☐	☐	☐	☐
Το παιχνίδι στη ζωή του παιδιού	☐	☐	☐	☐	☐
Χάσμα γενεών	☐	☐	☐	☐	☐

20. ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 7 – ΠΑΙΔΙΑ & ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

Πόσο ενδιαφέρον πιστεύετε ότι είναι καθένα από τα παρακάτω θέματα; *

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
Χρήση διαδικτύου (χρόνος, ασφάλεια κ.ά)	☐	☐	☐	☐	☐
Εξάρτηση από κινητό/τάμπλετ/ υπολογιστή/ κονσόλες	☐	☐	☐	☐	☐
Διαδικτυακός εκφοβισμός (cyber bullying)	☐	☐	☐	☐	☐
Μέσα κοινωνικής δικτύωσης (fb, tik-tok κ.ά)	☐	☐	☐	☐	☐

21. Με ποιον από τους παρακάτω τρόπους πιστεύετε ότι θα ήταν καλό να διεξάγονται οι δράσεις της Σχολής Γονέων; *

Δια ζώσης

- Εξ αποστάσεως
- Συνδυασμός των παραπάνω

22. Από τις παρακάτω υπηρεσίες της Σχολής Γονέων ποιες θεωρείτε περισσότερο και ποιες λιγότερο ενδιαφέρουσες. **Ιεραρχήστε σύροντας πάνω-κάτω:** *

Έντυπο/ψηφιακό ενημερωτικό/εκπαιδευτικό υλικό
Γραμμή βοήθειας (helpdesk)
Ημερίδες
Συνέδρια
Ομάδες ανοιχτής συζήτησης (forum)
Σεμινάρια (δια ζώσης / διαδικτυακά)
Εργαστήρια γονέων (workshops)

23. Ποιοι λόγοι πιστεύετε ότι θα ήταν εμπόδιο για τη συμμετοχή στις δράσεις της Σχολής Γονέων; *

- Δεν έχω αρκετό χρόνο
- Είχα αρνητική εμπειρία στο παρελθόν
- Δεν νιώθω την ανάγκη για υποστήριξη
- Αμφιβάλω για την ποιότητα των υπηρεσιών
- Δεν γνωρίζω πώς λειτουργεί
- Φοβάμαι να εκτεθώ
- Αντιμετωπίζω προβλήματα όρασης/κίνησης/ομιλίας
- Δεν γνωρίζω καλά την ελληνική γλώσσα
- Ανησυχώ για τα προσωπικά μου δεδομένα
- Άλλο

24. Θεωρείτε αναγκαία τη λειτουργία Σχολής Γονέων στον Δήμο Ιλίου; *

- Ναι, οπωσδήποτε!
- Ναι
- Ίσως
- Δεν ξέρω/Δεν απαντώ
- Όχι

Παράρτημα II – Λοιποί πίνακες

Ενότητα 1 – Δημογραφικά Στοιχεία

1. Φύλο

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Άνδρας	32	22,9	22,9	22,9
Γυναίκα	108	77,1	77,1	100,0
Total	140	100,0	100,0	

2. Ηλικία

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 26-35	11	7,9	7,9	7,9
36-45	88	62,9	62,9	70,7
46-55	39	27,9	27,9	98,6
56+	2	1,4	1,4	100,0
Total	140	100,0	100,0	

3. Επίπεδο Εκπαίδευσης

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid ΑΕΙ/ΤΕΙ	59	42,1	42,1	42,1
Γυμνάσιο	1	,7	,7	42,9
Διδακτορικό	1	,7	,7	43,6
ΙΕΚ / ΔΕ	23	16,4	16,4	60,0
Λύκειο	27	19,3	19,3	79,3
Μεταπτυχιακό	29	20,7	20,7	100,0
Total	140	100,0	100,0	

4. Επαγγελματική Κατάσταση

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Δεν απασχολούμαι αυτή τη στιγμή	5	3,6	3,6	3,6
Δημόσιος υπάλληλος	36	25,7	25,7	29,3
Ελεύθερη/ος επαγγελματίας	22	15,7	15,7	45,0
Ιδιωτική/ός υπάλληλος	69	49,3	49,3	94,3
Οικιακά	8	5,7	5,7	100,0
Total	140	100,0	100,0	

5. Οικογενειακή Κατάσταση

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Διαζευγμένη/ος	11	7,9	7,9	7,9
Έγγαμη/ος - Σχέση συμβίωσης	125	89,3	89,3	97,1
Μονογονεϊκή οικογένεια	4	2,9	2,9	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Ενότητα 2: Αντιλήψεις Γονέων – Υποστηρικτικές Δράσεις στον δήμο Ιλίου

7. Γνώση για υλοποιημένες δράσεις στο Δήμο Ιλίου

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Ναι	53	37,9	37,9	37,9
Όχι	87	62,1	62,1	100,0
Total	140	100,0	100,0	

8. Τρόπος ενημέρωσης για τις δράσεις υποστήριξης

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	87	62,1	62,1	62,1
E-mail ;	2	1,4	1,4	63,6
Από άλλους γονείς;	4	2,9	2,9	66,4
Διαδίκτυο;	18	12,9	12,9	79,3

Διαδίκτυο;E-mail ;	1	,7	,7	80,0
Διαδίκτυο;Από άλλους γονείς;	2	1,4	1,4	81,4
Διαδίκτυο;Σχολείο;E-mail ;	1	,7	,7	82,1
Ενημερωτικό φυλλάδιο/αφίσα;	2	1,4	1,4	83,6
Ενημερωτικό φυλλάδιο/αφίσα;E-mail ;	1	,7	,7	84,3
Σχολείο;	13	9,3	9,3	93,6
Σχολείο;E-mail ;	3	2,1	2,1	95,7
Σχολείο;E-mail ;Από άλλους γονείς;	1	,7	,7	96,4
Σχολείο;Από άλλους γονείς;	3	2,1	2,1	98,6
Σχολείο;Από άλλους γονείς;Διαδίκτυο;	1	,7	,7	99,3
Σχολείο;Ενημερωτικό φυλλάδιο/αφίσα;	1	,7	,7	100,0
Total	140	100,0	100,0	

9. Συμμετοχή στις δράσεις υποστήριξης γονέων

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
	87	62,1	62,1	62,1
Valid Ναι	9	6,4	6,4	68,6
Όχι	44	31,4	31,4	100,0
Total	140	100,0	100,0	

Πίνακες διπλής εισόδου (crosstabs)

Crosstab – Φύλο

Crosstab (Φύλο*Επαγγελματικός προσανατολισμός)

		Jobfoc					Total
		0. Καθόλου	1. Λίγο	2. Μέτρια	3. Πολύ	4. Πάρα πολύ	
sex	Count	1	0	1	14	16	32
	% within sex	3,1%	0,0%	3,1%	43,8%	50,0%	100,0%
	% within jobfoc	33,3%	0,0%	9,1%	31,1%	20,5%	22,9%
	% of Total	0,7%	0,0%	0,7%	10,0%	11,4%	22,9%
Γυναίκα	Count	2	3	10	31	62	108
	% within sex	1,9%	2,8%	9,3%	28,7%	57,4%	100,0%

Total	% within jobfoc	66,7%	100,0%	90,9%	68,9%	79,5%	77,1%
	% of Total	1,4%	2,1%	7,1%	22,1%	44,3%	77,1%
	Count	3	3	11	45	78	140
	% within sex	2,1%	2,1%	7,9%	32,1%	55,7%	100,0%
	% within jobfoc	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	2,1%	2,1%	7,9%	32,1%	55,7%	100,0%

Chi-Square Tests

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	4,240 ^a	4	,375
Likelihood Ratio	5,033	4	,284
N of Valid Cases	140		

a. 5 cells (50,0%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,69.

Crosstab Φύλο*Εξάρτηση από κινητό/τάμπλετ/υπολογιστή/κονσόλες)

		Mobil			Total	
		2. Μέτρια	3. Πολύ	4. Πάρα πολύ		
Sex	Άνδρας	Count	0	11	21	32
		% within sex	0,0%	34,4%	65,6%	100,0%
		% within mobil	0,0%	37,9%	21,0%	22,9%
	% of Total	0,0%	7,9%	15,0%	22,9%	
	Γυναίκα	Count	11	18	79	108
		% within sex	10,2%	16,7%	73,1%	100,0%
% within mobil		100,0%	62,1%	79,0%	77,1%	
% of Total	7,9%	12,9%	56,4%	77,1%		
Total	Count	11	29	100	140	
	% within sex	7,9%	20,7%	71,4%	100,0%	
	% within mobil	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	% of Total	7,9%	20,7%	71,4%	100,0%	

Chi-Square Tests

	Value	Df	Asymp. Sig. (2-sided)
Pearson Chi-Square	7,192 ^a	2	,027
Likelihood Ratio	9,225	2	,010
N of Valid Cases	140		

a. 1 cells (16,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,51.